

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

11-12

listopad – prosinec

2007

27. ročník

- Rozhovor: **S ředitelkou Českého centra ve Vídni dr. Taťjanou Langáškovou** / Marie Brandeis
- Fejeton: **Konverzace** / Jindřich Lion
- Rozhovor: **S umelcom Františkom Skálom** / Andrea Ozábalová
- Informace: **Česká a slovenská kulinárska Viedeň** / Andrea Ozábalová
- Příloha: **Čtení na Vánoce**

*Pohodové svátky vánoční a šťastný a spokojený nový rok 2008
Vám přeje výbor a redakce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku*

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329

10. 12. v 17:00 a 19:30

Anděl Páně (ČR 2005, 90 min., režie: Jiří Strach, pohádka na motivy pohádek Boženy Němcové)
Je časné ráno, v předvečer Štědrého dne, a celé nebe se chystá na velkolepé oslavy Ježíškových narozenin. Panna Marie (Klára Issová) se svatou Veronikou (Veronika Žilková) pečou hory cukroví, Tři králové chystají dort a sbor andílků nacvičuje koledy. Jen jeden anděl jakoby tu byl navíc a jakoby se každému jen pletl pod nohy – Petronel (Ivan Trojan), paličatý nešika a přetrhdílo. Na co sáhne, to zkazí, ale přitom nikdy nepřizná svoji chybu. Zakrátko si proti sobě poštvě všechny svaté. Jediný, kdo má s Petronelem ještě trpělivost, je sám Pán Bůh (Jiří Bartoška), ale i toho Petronel nakonec urazí. Za trest je poslán na pozemský svět, aby napravil jediného hříšníka, jinak na Štědrý den skončí jako padlý anděl v pekle. Vyděšený Petronel, proměněný v žebráka, odchází mezi smrtelníky, o jejichž životě nemá ani potuchy. Průvodcem je mu potouchlý čert Uriáš (Jiří Dvořák), který se náramně dobře baví na Petronelův účet. Petronel bloudí zasněženým krajem a pokouší se najít si svého hříšníka, kterému by napravil hlavu. Nemá však nejmenší ponětí o lidských přáních, touhách, starostech a láskách.

Námět a scénář: Lucie Konášová. Hrají: Ivan Trojan, Jiří Dvořák, Zuzana Kajnarová, David Švehlík, Oldřich Navrátil, Zuzana II. Stivínová, Josef Somr, Jana Štěpánková, Oldřich Vlach, Martin Zahálka, Otmar Brancuzský, Jiří Bartoška, Klára Issová, Jakub Konáš, Gabriela Osvaldová, Anna Geislerová, Veronika Žilková, Jiří Pecha, Jiřina Jirásková, Jana Hlaváčová, Stanislav Zindulka.

2008

14. 1. v 19:30

Bílá paní (ČSSR 1965, režie: Zdeněk Podskalský, scénář: Otto Zelenka podle povídky Karla Michala *Jak Pupenec k štěstí přišel*)

Jedna z nejuspěšnějších veseloher šedesátých let. Perchta z Borštejna tak zasáhne do dění v malém městečku, že to otřeše základy politické moci.

Hrají: Vlastimil Brodský (kastelán Pupenec), Rudolf Hrušínský (předseda MNV), Miloš Kopecký (tajemník), Irena Kačírková (Bílá paní), Jiřina Bohdalová (Andula), Josef Bek (Kudrna) aj.
Anglické titulky, změna vyhrazena.

11. 2. v 19:30

Vratné lahve (ČR 2007, 100 min., režie: Jan Svěrák, námět a scénář: Zdeněk Svěrák)

Rodinná komedie. Příběh o stárnoucím muži, jehož duše nehodlá nerovný zápas s věkem vzdát. Hrdinou *Vratných lahví* je bývalý učitel českého jazyka (Zdeněk Svěrák), který se definitivně rozhodl opustit žáky a pokusí se žít jako důchodce. Čas trávený na lavičce v parku nebo s manželkou v malém žižkovském bytě ho však netěší...

Hrají: Zdeněk Svěrák, Daniela Kolářová, Tatiana Vilhelmová, Jiří Macháček, Jan Budař, Pavel Landovský aj.

Anglické titulky, změna vyhrazena.

10. 3. v 19:30

Ozvěny Fresh Film Festu

Ozvěny ze 4. ročníku mezinárodního studentského filmového festivalu krátkých filmů Fresh Film Fest Karlovy Vary. Výběr z oceněných filmů (hraná, dokumentární, animovaná soutěž, nové formy, česko-slovenská soutěž, cena diváků).

Předběžné termíny promítání na velvyslanectví v roce 2008:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. **14. 1., 11. 2., 10. 3., 14. 4., 9. 6., 8. 9., 13. 10., 10. 11.** a ev. **15. 12.**

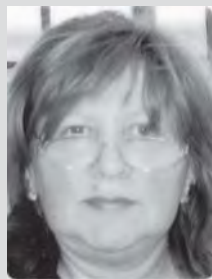
Začátek představení **vždy v 19:30, pouze v prosinci ještě v 17:00 pro děti.** Změna vyhrazena.

Na přední straně obálky: **Josef Lada, Tichý večer se sochou svatého**, 1944, kvaš, karton, 25 × 39 cm, soukromá sbírka.
Více se o Josefu Ladovi viz na str. 11-12.

Na přední straně obálky: **Mistr Rajhradského oltáře, Oltář svatojakubský, Zajetí sv. Jakuba**, Praha, mezi 1436-1437, Sběrka starého umění Národní galerie v Praze

Upozornění:

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo kráti a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Vážení čtenáři,

již minule jsme psali, že rakouská pošta i přes smlouvu, kterou s ní máme (doručení do pěti dnů), vůbec nedoručila časopisy určené čtenářům 8. vídeňského okresu. Na tuto nehodnost jsme náhodou přišli před několika dny a na naše náklady jsme měsíčník postiženým odběratelům dodatečně zaslali. Vyzýváme proto čtenáře osmého okresu a všechny stejně postižené, stěžujte si a urgujte u svého poštovního úřadu anebo přímo na ředitelství. Kdy byl časopis odevzdán k rozesílce, Vám může sdělit paní Nela Štěrbová (mobil: 0650 967 8080).

Srdečně zveme členy Kulturního klubu na valnou hromadu, která se koná 11. ledna 2008 v 19:00 hodin v salónku restaurace Böhmerwald. V novém roce 2008 Vás opět můžeme pozvat na pravidelná promítání každé druhé pondělí v měsíci do kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci českého velvyslanectví a Kulturního klubu. 14. ledna zahajujeme promítání českou komedií Bílá paní režiséra Zdeněka Podskalského, 11. února je na programu rodinná komedie Vratné lahve a 10. března výběr z oceněných filmů 4. ročníku mezinárodního studentského filmového festivalu krátkých filmů Fresh Film Fest, začátek představení vždy v 19:30 hodin.

Do tohoto čísla se sešlo tolik materiálu, že mnohé již připravené články a příspěvky nemůžeme z technických důvodů v prosincovém čísle Klubu otisknout, a tudíž jsme nuceni přesunout je na další číslo, které je plánováno k vydání koncem ledna 2008.

V tomto čísle najdete přílohy složenky na zaplacení předplatného na rok 2008 ve výši 29,- €. Prosíme, aby ste ho vyrovnali co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zasílání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte na složence označit, zda se jedná o příspěvek, či abo.

Na závěr mi dovozte, tak jako každý rok, veřejně poděkovat týmu Kulturního klubu – výboru, redakci a redakčnímu kruhu – za jeho obětavou a bezplatnou práci a také poděkovat za podporu a trpělivost jejich rodinným příslušníkům. Srdečné díky patří všem přispěvatelům a příznivcům Klubu, všem spřízněným institucím a spolkům i Vám, čtenářům, za Vaši přízeň.

Jménem Kulturního klubu a také jménem svým Vám všem přeji pokojné a radostné Vánoce a šťastný a úspěšný nový rok 2008!

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial, obsah	3
Impressum	3
Církevní kalendář: prosinec 2007 – únor 2008	4
Kalendář: prosinec 2007 – únor 2008	4
Rozhovor	6
Kultura	8
Události	23
Zajímavosti	32
Ekonomika	41
Správy zo Slovenska	46
Fejeton	50
Sokol & sport	51
Úvahy & dopisy	57
Z české a slovenské Vídně a okolí	63
Oznámení	82
Informace & inzerce	94
Příloha: Čtení na Vánoce	I-XVI

IMPRESSUM

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich (Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

REDAKCE: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: Ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka), Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: František Písařík

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc, Dr. Karel Hellich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda, manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková, Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová, Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová, Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš Vaněk, Marie Woodhams, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Eva Zemanová

Distribuce – Rakousko: Nela Štěrbová, Libuše Foltinová

Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien

Česká
duchovní služba
oblast Vídeň

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ

- So 09. 12.** 2. Adventsonntag – Hl. Nikolausfest, 11:00, SALESIANUM
Sa 15. 12. Vorabendmesse – Hirtenliederprobe, 18:00, Don Bosco Haus
Do 20. 12. Schulmesse für BVS – BS – ORG, 09:30, Nejsvětějšího Vykupitele
Mo 24. 12. Christmette für Kinder und Familien, 16:00, SALESIANUM
Mo 24. 12. Christmette, 22:00, Nejsvětějšího Vykupitele
Di 25. 12. Geburt Christi, 10:00, Nejsvětějšího Vykupitele
Mi 26. 12. Familientreff, ST. PÖLTEN
2008
So 13. 01. Jugendmesse, 11:00, SALESIANUM
Sa 19. 01. SchulBALL, 15:00, Komensky-Schule
So 27. 01. Don Bosco-Fest, 11:00, SALESIANUM
Do 07. 02. Feier der Zulassung zur Taufe, 19:00, WIEN – Stephansdom
So 10. 02. Jugendmesse, FULPMES
Sa 16. 02. Jugendmesse, FULPMES

INFO

<http://www.rozhledy.at>
<http://free.pages.at/reviden>
<http://www.sweb.cz/farnost.viden>
<http://home.pages.at/tschehenseelsorge>

Fotky z pobytu v Eisenstadtu najdete na internetu na adrese
<http://picasaweb.google.com/donboscoclub>
 >> Weiterbildung in Eisenstadt

P. dr. Jan Horák, SDB

Výstavy:

do 30. 12. Český výtvarník Jiří Lukeš: **Obrazy**
 Současně výstava vánočních betlémů z přírodních materiálů
 Atelier A Zum Blauen Pfau am Spittelberg, 1070 Wien,
 Kirchberggasse 17/II, Otevřeno je od 15:00 do 19:00

13. 12. – 20. 01. *Bulgarien im Blick* – Erich Rinka, Jürgen Matschie
 13. 12. 19:00 vernisáž
 Ausstellung erarbeitet in Zusammenarbeit mit dem Sobischen Institut
 Bautzen/Budyšin
 Galerie auf der Pawlatsche c/o Institut f. Slawistik
 AAKH, Spitalgasse 2-4, Hof 3 gegenüber Narrenturm, 1090 Wien
 Straßenbahn 5, 33, 43, 44 und Bus 13A + ca. 8 Min. Fußweg
 Öffnungszeiten: Mo – Fr 8-19 Uhr (außer Ferien)

08.-26. 01. *Ivan Kafka: Práce pro prostor a krajinu*
 Pořádá Čc. Galerie Atrium ed Arte, Lerchenfelderstraße 31, 1070 Wien

do 11. 01. František Skála: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*
 České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

do 12. 01. Daniel Pitín: *Adaptace II*
 Pořádá Čc. Charim Galerie, Dorotheergasse 12, 1. OG, 1010 Wien

17. 01. – 15. 02. *CI.CZ 1990-2007 „Corporate Design“ v České republice*
 17. 01. 19:00 vernisáž
 České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien, vstup volný

do 04. 02. *České malířství ze sbírky pojišťovny Kooperativa (Grund, Mucha, Čapek...)*
 Muzeum Leopold, Museumsplatz 1, 1070 Vídeň, www.leopoldmuseum.org

19. 02. – 14. 03. Tomáš Džadoň: „Sídliště Ždiar“
 19. 02. 19:00 vernisáž
 České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien, vstup volný

Jednotlivé akce:

12. 12. 17:00 Prezentace knihy dr. Marty Markové: *Auf ins Wunderland. Das Leben der Alice Rühle-Gerstel*

Begrüßung Mag. Barbara Prammer, Abgeordneten-Sprechzimmer des Parlaments. Na pozvání: veranstaltungsservice16@parlament.gv.at

12. 12. 19:00 Vianočný koncert (Ján Vladimír Michalko – organ, Juraj Bartoš – trúbka)

Miesto: Kirche hl. Maria am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

12. 12. 19:00 Petra Hulová: *Kurzer Abriss meines Lebens in der mongolischen Steppe*

Schönlaterngasse 9, 1010 Wien

14. 12. 17:00 Vianočné literárne pásmo – Dohviezdny večer

Divadlo PIKI z Pezinka alias Eia a Hop, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
SOVA, Argentinierstrasse 66, Wiedner Gürtel 20, 1040 Wien

15. 12. 15:00 Tradiční předvánoční koncert souboru Umělecké školy Jana Zacha, Čelákovice

Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien, R. S. V. P. – u. A. w. g

15. 12. 15:00 Tradiční vánoční oslava s bohatou tombolou

Pořádá Sokol III/XI a České srdce III
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

15. 12. 16:00 Alpen-Adria-Konzert

Der Alpen-Adria Advent bietet Jugendchören aus der Steiermark und den Nachbarländern die Möglichkeit, Liedgut und Kultur ihrer Heimatregionen zu präsentieren. Die Slowakische Republik wird durch den Kirchenchor *Ad una corda* aus Pezinko vertreten. Der Chor wurde im November 1867 gegründet und wird seit 1987 von Marián Šipoš geleitet, der am Dirigentenpult seinen Vater ersetzt hat.

Ort: Minoritensaal Graz

22. 12. 17:00 Vánoční oslava pro funkcionáře spolků a pro stálé návštěvníky podniků ve Slovanské besedě (České srdce – ústředí, Akademický spolek)
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

11. 01. 19:00 Valná hromada Kulturního klubu Čechů a Slováků
Salónek restaurace Böhmerwald

13. 01. 17:00 Čaj o páté (Vlastenecká omladina)

Velká klubovna české školy, 1030 Vídeň, Sebastianplatz 3

14. 01. 19:30 film *Bílá paní* (viz str. 2)

Velvyslanectví České republiky, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien

15. 01. 18:00 prezentace knihy Gerhard Oberkofler: *Samuel Steinherz*
Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes, Altes Rathaus, Wipplingerstraße 6-8, 1010 Wien. Pořádá České centrum

16. 01. 19:00 Dušan Grečner: *Buchillustrationen und Exlibris*

Auswahl aus dem Schaffen des bekannten slowakischen Graphikers, Illustrators und Malers.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

18. 01. 17:30 Večery zdraví v Böhmerwaldu (přednáška: Imunita + Homocystein – základní faktory imunologických a metabolických procesů v organismu, které nejvíce ovlivňují vznik civilizačních chorob – jak optimalizovat imunitní systém – jak optimalizovat metabolismus). Přednáší Ivo Kolář, terapeut v oborech fyzioterapie, metabolická medicína, energetoterapie
Restaurace Böhmerwald, 1040 Wien, Argentinierstrasse 66

18. 01. 17:00 přednáška prof. Pojsla: *Lafayet a Olomouc*

Pořádá AS a Čc, Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

18. 01. 22:00 15 let hudebního festivalu TRUTNOV (s anglickými titulky)

Pořádá České centrum. Nachtasyl, Stumpergasse 53, 1060 Wien

21. 01. 19:30 film *Obsluhoval jsem anglického krále* (režie Jiří Menzel)

Pořádá Čc. Velvyslanectví ČR, Penzingerstraße 11-13, 1140 Wien

23. 01. 19:00 Jozef Tancer, *Im Schatten Wiens*

Vortrag von Dr. Jozef Tancer aus der Philosophischen Fakultät der Comenius-Universität Bratislava über die deutschsprachige Presse und Literatur in Pressburg des 18. Jahrhunderts. Sein Vortrag befasst sich mit den Ergebnissen seiner Studie, die im Sommer dieses Jahres in der Publikation *Im Schatten Wiens* veröffentlicht wurden.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

26. 01. 12. Ples viedeňských Slovákov

Hotel SAS Radisson Palais Hotel, detailné informácie na www.slovaci.sk

27. 01. 11:00 Don Bosco-Fest Salesianum

30. 01. 19:00 Trio Istropolis

Die hervorragenden slowakischen Musiker Jela Špitková (Violine), Jozef Podhoranský (Violoncello), Thomas Hlawatisch (Klavier spielen Werke von Franz Schubert und Felix Mendelssohn Bartholdy).

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

02. 02. Maškarný ples v sokolovne ve Steingasse

Vlastenecká Omladina a Sokol 16./18.

03. 02. 18:00 Fašiangová zábava spojená s tradíciou pochovávaním basy!

Heurigen Mayer am Pfarrplatz (Beethovenhaus), Pfarrplatz 2, 1190 Wien
Info: SK & Wien: 06991/1225099, Eintritt: 5,- €

04.-08. 02. Týden českých dětských filmů / Kinderfilmwoche Tschechische Republik

Pořádá Čc. Theater am Steg, Baden bei Wien, Johannesgasse 14

10. 02. 17:00 Čaj o páté (Vlastenecká omladina)

Velká klubovna české školy, 1030 Wien, Sebastianplatz 3

11. 02. 19:30 film *Vratné lahve* (viz str. 2)

Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien

15. 02. 22:00 Koncert Koa

Pořádá Čc. Nachtasyl, Stumpergasse 53, 1060 Wien

16. 02. *Amarilli mia bella* (loutnové písně a duety raného baroka)

Pořádají Čc a KK. Barnabitenaal, Barnabitingasse 14, 1060 Wien

18. 02. 19:30 film *Grandhotel* (s anglickými titulky)

Pořádá Čc. Velvyslanectví ČR, Penzingerstraße 11-13, 1140 Wien

23. 02. Maturitní a reprezentační ples

Pořádají MR a ŠSK. Parkhotel Schönbrunn

09. 03. 17:00 Čaj o páté (Vlastenecká omladina)

Velká klubovna české školy, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

10. 03. 19:30 filmy z Fresh Film Festu Karlovy Vary (viz str. 2)

Pořádají KK, ZÚ a Čc. Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien

Program Slovenského inštitútu nájdete na:

<http://www.mfa.sk/zu/index/podstranka.php?id=3273>

Slovenský inštitút, 1010 Wien, Wipplingerstr. 24-26, tel.: 535 057

Program Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku: www.slovaci.at

Informace o dalších kulturních akcích naleznete v oddílech *Oznámení a Z české a slovenské Vídně a okolí*.

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.

České vysílání: stanice Dráťák v pondělí, opakování ve středu,

v pátek *Zvídavý mikrofon* v jazycích českém i německém.

Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia nebo Dia:Tón, opakování každé úterý.

Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí ani za úplnost kalendária.

České centrum ve Vídni v nové sestavě

V letních měsících letošního roku jsme my, lidé, jako obvykle měnili svá místa pobytu. Bud' jsem „utíkali“ za sluncem, anebo se naopak před ním schovávali. Byli však i tací, kteří měnili místa svého pobytu ne kvůli výše zmíněnému slunci, ale z naprosto jiných důvodů. Takovou změnu zažila i paní dr. Tatjana Langášková, nová ředitelka Českého centra ve Vídni. Při setkání s ní mě nejdříve upoutal její elán, který by doslova mohla rozdávat. Se svým týmem nabízí zajímavý program, který zaujme jistě nejen dosavadní, ale i nové návštěvníky Českého centra.

Kdy jste nastoupila do funkce ředitelky Českého centra?

Dr. T. Langášková: Nastoupila jsem 1. července 2007.

Kde jste působila dříve?

Dr. T. Langášková: Mezi lety 1981-97 jsem působila v Rakousku, ve Vídni. Posledních deset let jsem žila v Praze, kde jsem pracovala v Divadelním ústavu a po dobu pěti let byla ředitelkou pobočky švýcarské kulturní nadace Pro Helvetia, kterou jsem dělala na půl úvazku a zcela sama.

Kdy jste se dozvěděla o možnosti zúčastnit se konkursu na místo ředitelky/ředitelky Českého centra ve Vídni?

Dr. T. Langášková: Asi před rokem jsem absolvovala výběrové řízení, konkurs byl vypsan někdy v září.

Jakou koncepci jste při výběrovém řízení předložila?

Dr. T. Langášková: Poměrně klasicou. Vlastně o tom píšu i v předmluvě programové brožury Českého centra (září/říjen). V návaznosti na dobrou práci mého předchůdce Marcela Sauera mi jde zejména o prezentaci české kultury na vysoké úrovni vůči rakouské veřejnosti, se snahou o důraz na současné české umění a kulturu a „otevření se“ mladému publiku. Usilují o bilaterální a nadregionální spolupráci s českými i rakouskými partnery, výhledově i dalšími zahraničními institucemi v Rakousku.

Co jste vystudovala?

Dr. T. Langášková: V Praze jsem vystudovala anglistiku a dějiny divadla, zde ve Vídni jsem si udělala doktorát z divadelní vědy a dva roky studovala kulturní management.

Vaše humanitní vzdělání se promítlo rovněž do koncepce programu Českého centra, v němž dominuje umění a kultura. Trochu stranou však zůstává česká věda a technika.

Dr. T. Langášková: Byla bych velmi ráda, kdyby v programu Českého centra byla obsažena i tato orientace. Příští rok bude výročí Josefa Hlávky, který zde ve Vídni postavil Operu a Votivkirche, ne jako architekt, ale jako stavitel. V Praze se připravuje projekt, doufám, že budeme moci být nápomocni jeho realizaci. Právě proto, že nejsem technik, vítám v tomto smyslu návrhy, projekty, které budeme rádi prezentovat, neboť česká věda a technika je slavná a do obecné kultury samozřejmě patří.

Jak začíná a končí Váš pracovní den?

Dr. T. Langášková: Dát jednoznačnou odpověď na tuto otázku je těžké. Začátek byl hodně náročný, bylo třeba připravit program i postavit nový tým. S mým příchodem do Českého centra došlo k několika změnám. Z původního pracovního týmu zůstala pouze jedna osoba, takže se vlastně všichni jako pracovní skupina sžíváme. Navíc probíhaly v budově stavební rekonstrukce, což byla další skutečnost, která ovlivňovala „klidný“ začátek. Problémy jsem neměla s prostředím Vídně, kterou znám dobře. Z dřívějšíka mám kontakty s řadou lidí a po svém příchodu sem jsem s potěšením zjistila, že téměř všichni zůstali na svých místech, kde jsem je před lety poznala. Což samozřejmě je pro mě, pro moji nynější činnost, přednost. Vlastně teprve od září pracujeme naplno, den začíná pracovně, ale ne hekticky. Myslím, že se můj koncept týmové práce velmi osvědčuje.

Jste typem pracovníka, pro něhož končí jeho práce zavřením dveří instituce? Anebo si „odnášíte“ pracovní problémy s sebou domů?

Dr. T. Langášková: Časové rozpětí této funkce se těžko vysvětluje lidem, kteří se domnívají, že v osm hodin začnete pracovat a ve čtyři končíte. Nevidí, že vedle této doby je to nekonečný počet večerů a samozřejmě pro-

Dr. Tatjana Langášková,
ředitelka Českého centra ve Vídni

mýšlení dalších věcí, které provádíte průběžně, velmi často doma. Naštěstí jsem ten typ, který umí také vypnout, takže třeba docela dobře spím. Moje činnost je časově náročná, ale odměňuje mě i tím, že je vzrušující. Každé setkání s někým „nastartuje“ nové myšlení a to je velmi zajímavé.

Sobota a neděle snad zůstávají volnými dny.

Dr. T. Langášková: Ráda bych, aby to tak bylo. Ale všichni, kdo děláme v této sféře, víme, že to tak úplně nejde. Neboť se snažím osobně zúčastnit všech našich akcí, které často pořádáme mimo Vídeň. A ty jsou často o víkendech, jako v říjnu např. výstava současné české fotografie ve Wolkersdorfu či představení na Mezinárodním loutkovém festivalu v Mistelbachu.

Kdo tvoří Váš pracovní kolektiv? Mohla jste si ho Vy sama vybrat, anebo Vám byl „přidělen“?

Dr. T. Langášková: Měla jsem veliké štěstí, že jsem si svůj tým mohla vybrat. Bylo na mém rozhodnutí, zda-li z předcházejícího týmu ponechám Petru Abrahámovou. Působila na mě již od začátku jako velmi sympatická a schopná mladá žena a musím říci, že mne neustále velmi příjemně překvapuje, zvláště svou osobní angažovaností a pracovním nasazením, které nejsou vůbec běžné. Vedle mě je druhou vyslanou silou z ČR v této instituci. V současné době je Petra vedle své funkce – programová koordinace, management a hospodaření Českého centra – také mojí zástupkyní. Měla jsem i možnost vybrat si dvě místní síly –

usilovala jsem o někoho, kdo umí vedle češtiny i perfektně německy. Shodou okolností jsem se poznala s Michaelem Stavaricem, velmi úspěšným mladým literátem, který měl o tuto práci (marketing a PR) zájem. Věděla jsem, že potřebujeme ještě někoho, kdo se bude starat o technické věci a prostor. Podařilo se mi zaangažovat člověka, který je nejen technicky vybaven, ale rovněž tak dobře se pohybuje v internetu. V této funkci působí Christoph Claussen, rodilý Němec, který se učí česky a v tomto směru je také úspěšný.

Zúčastňujete se akcí podobných kulturních center jiných států?

Dr. T. Langášková: Protože jsem zde teprve od července a vlastně v září začal fungovat program, nebylo těch příležitostí zatím mnoho. Akcí se však zúčastňuji, např. v Polském kulturním institutu, neboť shodou okolností umím také polsky a k Polákům mám blízký vztah. Ráda bych spolupracovala v rámci Visegrádu i Evropské unie. Ve Vídni existuje sdružení kulturních zahraničních institutů (Francie, Anglie, Itálie, Slovensko, Česko, Polsko, Bulharsko, Rumunsko), dokonce jsem se zúčastnila ustavující schůze, na které se plánovaly společné aktivity, na něž je možné získat prostředky od EU.

Jakými jazyky hovoříte?

Dr. T. Langášková: Dobře mluvím česky, německy, anglicky a polsky. Poměrně slušně mluvím francouzsky, španělsky, hodně špatně italsky. A pochopitelně rusky, všemu rozumím, ale mluvenou řeč strašně pletu s polštinou a slovenštinou.

Zmínila jste se již v úvodu, že jste se vlastně do Vídně po letech vrátila, neboť jste zde dříve žila. Byl tento Váš pobyt pouze privátní, anebo jste zde i profesně působila?

Dr. T. Langášková: Do Rakouska jsem se provdala a jaksi se zde stala překvalifikovanou českou intelektuálkou, zvláště poté, co jsem si udělala doktorát. Měla jsem pak štěstí, že jsem pracovala pro jednu filmovou produkci a různé další instituce, např. jsem pracovala na prvním ročníku Donau-Festival. Potom jsem se stala ředitelkou alternativního tanečního festivalu. Tady jsem vlastně nasbírala zkušenosti, které mohu dnes plně uplatnit ve své nynější funkci.

Jste spokojena s prostorami Českého centra, hodláte něco vylepšit?

Dr. T. Langášková: Vídeňské Centrum patří k prostorově a situačně nejlepším objektům Českých center v zahraničí, je však přes svou ideální polohu poměrně nenápadné. Měla jsem štěstí, že mi naši paní ekonomkou bylo povoleno udělat jeho částečnou rekonstrukci. Celé Centrum bylo přes léto vymalováno, byly vyměněny koberce, osvětlení. Do jiného Českého centra jsme přesunuli výčep, který byl hned u vchodu, abychom vytvořili otevřenější a světlejší prostor. Na jeho místě je nyní recepce. Přemýšlíme o nové koncepci osvětlení oken do ulice ve spolupráci s českými studenty uměleckých škol, plánujeme nákup nového zvukového zařízení. Samozřejmě, že by se zde daly investovat další milióny, to je však nereálné. Je mi zcela jasné, že nemohu z těchto prostor udělat žádné exkluzivní místo, perfektní galerii, do které se budou hrnout davy Rakušanů. Naopak, budu se snažit cíleně v těch institucích, kam Rakušané chodí, prezentovat dělat kvalitní české umění. A zde v Českém centru dělat také akce, které jsou zaměřeny i trochu jinak. Proto vítám např. spolupráci s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku.

Když jsem poprvé četla Vaše jméno, zaujala mne podoba Vašeho křestního (rodného) jména Tatjana. Podle Pravidel českého pravopisu – oddíl Rodná jména – existuje podoba Tatjana, event. Tatjana. Rovněž český kalendář „nezná“ Vaše jméno. Víte, kdy máte svátek?

Dr. T. Langášková: Narodila jsem v době, kdy existoval závazný seznam jmen. Moje jméno je fonetický přepis ruštiny. Rodiče pro mě hledali krátké jméno k dlouhému příjmení. A přestože chtěli Táňu, bylo jim tehdy podle seznamu jméno přiděleno v této podobě. Všichni mi ale vždy říkali Táňo. Až mnohem později, v kosmopolitním tanečním světě se ujala Tatjana nebo spíše Tatiana, nejspíš uchu cizince zní velmi exoticky. A co se týká svátku, ten neslavím, protože jsem ze silně ateistické rodiny, která svátky neslaví. A když jsem se jako dítě ozvala, že chci slavit, dostala jsem odpověď, že to nejde, protože moje podoba jména v kalendáři není. Pokud se ale nemýlím, slaví Tatána jmeniny 29. března.

Plánujete dopředu koncepci Českého centra? Co připravujete pro rok 2008, 2009?

Dr. T. Langášková: Příští rok se vedle stálé nabídky výstav z oblasti současného českého výtvarného umění, architektury a designu zaměříme především na prezentaci české literatury. Mj. se v listopadu příštího roku bude ve Vídni konat první Knižní veletrh – jistě i s naší účastí. Dalším významným programovým těžištěm ve spolupráci s českým velvyslanectvím bude výročí srpna 1968. V první polovině roku 2009 je předsednictví ČR v rámci Evropské unie. Na tento rok připadá 50. výročí úmrtí Bohuslava Martinů, v tomto směru vedu již jednání s rakouskými partnery o možnostech ucelenější prezentace. Hlavní oblast, které bych se chtěla v tomto roce věnovat, je však tematika dětské kultury, která má v Čechách velkou tradici a vysokou úroveň. Ve Vídni (mj. Museumsquartier, Stadtbüchereien, Sargfabrik) a doufejme i v Linci (v rámci programu Evropské kulturní město) plánujeme velkou prezentaci českého umění a kultury pro děti – na poli loutkového divadla, hraného i animovaného filmu, výtvarného umění, literatury a hudby. Do let 2010 a 2011 spadají výročí Gustava Mahlera, budeme se snažit zapojit do programu připravovaným řadou místních institucí.

Když se poštěstí, že si pro sebe vyšetříte nějaký volný čas, jak ho strávíte?

Dr. T. Langášková: Mám to štěstí, že svá hobby „využívám“ také profesionálně, anebo jinak řečeno je profesionálně dělám. Nejraději poslouchám hudbu – od klasiky po současnou – a chodím do kina a na výstavy, divadlo a tanec momentálně trochu zanedbávám. Moc ráda čtu. Ale nejšťastnější jsem v přírodě, chodím po horách nebo jezdím na kole. A v zimě lyžuju, to mě s ní smiřuje.

Kdybyste měla možnost strávit den s nějakou osobností, koho byste zvolila?

Dr. T. Langášková: V momentě mě nikdo nenapadá. V mládí jsem vážně mívala takové seznamy, jakýsi top ten v různých uměleckých oborech, teď už musím přemýšlet. Určitě s japonským spisovatelem jménem Haruki Murakami, se kterým cítím jistou duchovní spřízněnost.

Vaše životní krédo?

Dr. T. Langášková: To vlastně nemám, snad otevřenost v každém směru.

Máte nějaký sen, který byste chtěla uskutečnit?

Dr. T. Langášková: Moje přání momentální je prozaické. Jsem ve Vídni velmi spokojená a přála bych si, aby vše fungovalo dále podle mých představ. Aby se dařila spolupráce a po-

dařilo se oslovit i mladší rakouskou veřejnost.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

Znovuotevření ateliéru významného českého sochaře

Ve Slovenské ulici v Praze 10 byl po rekonstrukci znovuotevřen ateliér významného českého sochaře Ladislava Šalouna. Poté, co Ladislav Šaloun vyhrál soutěž na pomník mistra Jana Husa pro Staroměstské náměstí v Praze, se rozhodl postavit pro svoji potřebu a podle svého návrhu nový ateliér. Pozoruhodná stavba pak zažila ještě dlouhou historii.

Šalounův ateliér se stal místem, kam chodívali významné osobnosti, mezi jinými například Otakar Březina, František Bílek, Alfons Mucha, Ema Destinnová, Jan Kubelík a mnoho dalších přívrženců pražské bohémy. Secesní stavba s množstvím symbolistických prvků je ojedinělá ve vnohradské zástavbě i v dnešní době, a rovněž tak v evropském kontextu.

Ateliér Ladislava Šalouna získala před šesti lety Akademie výtvarných umění v Praze od Nadace Českého fondu umění. Prozatím zkušebně by měl být ateliér v provozu od konce října. Ateliér Ladislava Šalouna po celá léta chátral a Akademie výtvarných umění od chvíle, kdy jej koupila, připravovala rekonstrukci. Ta byla započata pod vedením ing. Bartoška Ioni v září. Náklady na ni byly hrazeny z prostředků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a z rozpočtu AVU. S podporou transformačního a rozvojového programu ministerstva školství a s předpokládaným příspěvím z grantových prostředků by se měl v ateliéru Ladislava Šalouna rozvinout pravidelný cyklus hostování významných pedagogů prestižních světových škol. Studenti, kteří se do kurzů přihlásí, budou společně v ateliéru pracovat vždy tři až čtyři měsíce a rovněž se zde budou profesori i žáci prezentovat svými výstavami.

Aby byla investice do rekonstrukce ateliéru do budoucna zhodnocena, měl by se rozvinout pravidelný cyklus hostování významných pedagogů prestižních světových škol. V rámci projektu by měli být zapojeni také obyvatelé městské části a okolí, to znamená připravit zajímavý program i mimo výuku. Doposud byl tento architektonický skvost vyhledáván spíše cizinci. (mk)

Byla udělena cena Jaroslava Seiferta

Nadace Charty 77 udělila Cenu Jaroslava Seiferta básníkovi, prozaikovi, divadelnímu i televiznímu režisérovi a pedagogovi Františku Listopadovi.

Autor, vlastním jménem Jiří Synek, se narodil v roce 1921. Pseudonym si zvolil podle měsíce svého narození. Debutoval v roce 1939 rozhlasovou aktovkou a povídkou v *Národních listech*. Během války žil František Listopad v ilegality. Patřil mezi zakladatele deníku *Mladá Fronta*. V roce 1947 odešel Listopad do Paříže a v roce 1959 přesídlil do Portugalska. Tam působil jako ředitel Vysoké divadelní a filmové školy a jako divadelní a televizní režisér. Je au-

František Listopad

Sbírkou Františka Listopada *Rosa definitiva* vydalo nakladatelství Cherm. (mk)

torem řady básnických sbírek, próz, esejů a knih pro děti. V zahraničí publikuje pod pseudonymem Jorge Listopad.

„Seifertovská krása se na mě rozsypla a mám z toho radost a zůstane to ve mě. Pokud něco v člověku zůstane až do konce, tak je to tato příležitost být tady,“ řekl pětadesátiletý spisovatel při příležitosti udílení ceny.

Byla udělena Cena Josefa Jungmanna

V každém roce udílí Obec překladatelů Cenu Josefa Jungmanna za nejlepší literární překlad uplynulého roku. V letošním roce jej obdržel Jindřich Vacek za převod díla *Majsebuch aneb Kniha jidiš legend a příběhů*.

Tvůrčí odměny obdrželo dalších osm překladatelů, mezi nimi například Libor Dvořák za překlad díla Ivana Bunina *Proklaté dny*, Tomáš Jurkovič za překlad románu Harukiho Murakamiho *Kafka na pobřeží* nebo Radovan Charvát za překlad románu Roberta Walsera *Pomocník*.

Hlavní cena, kterou udílí Obec překladatelů, je spojena s finanční odměnou 50 000 Kč. Mimořádnou tvůrčí odměnu přidělili pořadatelé Janu Binderovi za překlad díla Johanna Gottlieba Herdera *Uměním k lidskosti* a Milošlavu Uličnému za překlad antologie španělských básníků 18. století *Heroldové jasu*. Prémii Tomáše Hrácha, která je udělována mladému překladateli do 33 let, získal Jakub Šedivý za překlad románu Saši Sokolova *Škola pro hlupáky*.

Od roku 2005 uděluje Obec překladatelů také stipendium Hany Žantovské na překlady básnických děl do českého jazyka – to získala Veronika Revická za překlad knihy veršů Louise Gluckové *Divoký kosatec*. (mk)

Byly uděleny ceny Divadelních novin

V Divadle Husa na provázku v Brně byly uděleny ceny Sazky a *Divadelních novin* za sezónu 2006/2007 nazvané Událost sezóny – sázka na kvalitu.

V kategorii alternativní divadlo získal cenu René Levínský za text divadelní hry *Harila*. Hana Literová se stala držitelkou ceny za choreografii a režii tanečního divadla *Balady* v Národním divadle v Brně. V oboru hudební divadlo obdrželi cenu Miloš, Matěj a Petr Formanové za realizaci jazzové opery *Dobře placená procházka* v Národním divadle v Praze. V činoherní oblasti byl oceněn Milan Uhde za text divadelní hry *Zázrak v černém domě*. Za herecký

výkon sezóny bez ohledu na žánr ocenila porota výkon Michala Pavlaty v roli Teache v inscenaci Činoherního klubu v Praze *Americký bizon*. (mk)

Knihovna roku 2007

Obecní knihovna v Borech na Žďársku se stala knihovnou roku 2007. Ocenění, které byla spojeno s finanční odměnou 70 000 Kč, předal zástupcům knihovny první náměstek ministra kultury František Mikeš. Porota na této knihovně ocenila především tu skutečnost, že kromě půjčování knih je i významným komunitním centrem, nabízí programy pro děti i seniory a ukázkově pracuje s regionální literaturou. V kategorii základní knihovna obdržela zvláštní ocenění Místní lidová knihovna ve Všechnovicích na Přerovsku – cena patří především knihovnici Lýdii Trlifajové, která se stará o dalších 12 knihoven. Druhá zvláštní cena byla přidělena Obecní knihovně ve Vidči na Vsetínsku. V druhé kategorii získala zvláštní ocenění Knihovna města Ostravy za vybudování komunitního centra Romský kruh, které se zaměřuje hlavně na romské děti předškolního věku a malé školáky, romské matky na mateřské dovolené i romskou rodinu jako celek. (mk)

Hrnc smíchu získali Svěrákové

Na 29. ročníku festivalu Novoměstský hrnc smíchu 2007 v Novém Městě nad Metují byl neúspěšnější film *Vratné lahve*. Cenu FITESu udělila porota Zdeňku Svěrákovi za nejlepší scénář a za nejlepší režii Janu Svěrákovi, Daniele Kolářové za nejlepší herecký výkon a konečně cenu – Zlatý prim – ze nejlepší filmovou komedii. V mužské herecké kategorii nejvíce zaujal Boleslav Polívka ve filmu *Roming*, cena pro mladého tvůrce byla přidělena Tomáši Vorlovi mladšímu za výkon ve filmu *Cyml*. Dagmar Havlovou ocenil prezident festivalu za přínos české komedii. Byla rovněž hodnocena i výtvarná stránka: cenu za výtvarný počin získal Jaromír Šofr za film *Obsluhoval jsem anglického krále*. (mk)

Mezinárodní festival ve španělské Seville

Na mezinárodním festivalu v Seville obdržel zvláštní cenu festivalu čestný host přehlídky, český režisér Jiří Menzel. Trofej za nejlepší evropský dokument získala Helena Třeštíková za dokumentární snímek *Marcela*. „Velmi mě těší, že je příběh Marcely, který zachycuje ryze české prostředí, srozumitelný i za hranicemi České republiky,“ komentovala oceněná režisérka. Snímek *Marcela* měli také možnost shlédnout i návštěvníci kinosálu českého velvyslanectví na pozvání Českého centra. (kk)

Další cena pro Jiřího Menzela

Na mezinárodním filmovém festivalu v izraelské Haifě získal před nedávnem český režisér Jiří Menzel ocenění za celoživotní dílo. Na festivalu se promítalo několik Menzelových filmů, například *Obsluhoval jsem anglického krále* nebo *Ostře sledované vlaky*. Byl to právě snímek *Obsluhoval jsem anglického krále*, který vyslali členové České filmové a televizní akademie do boje o nominace na prestižního Oscara v kategorii nejlepší cizojazyčný film. Nomi-

nované snímky jubilejního 80. ročníku budou oznámeny 22. ledna a vítězové budou vyhlášeni 24. února v Los Angeles. (mk)

Vratné lahve v Londýně

Letošní londýnský filmový festival měl na svém programu také film Jana Svěráka *Vratné lahve* a snímek Heleny Třeštíkové *Marcela*. Festival se letos konal již po jedenapadesáté a byly na něm promítnuty filmy ze 43 zemí. Letošní nabídku 184 celovečerních filmů zahájil vítězný film z nedávno skončeného torontského festivalu Eastern Promises Davida Cronenberga. Mezi filmovými umělci, kteří Londýn navštívili, byli například Tom Cruise, Robert Redford, Meryl Streepová, David Cronenberg, David Lynch, Naomi Wattsová, Sienna Millerová, Halle Berryová nebo Sean Penn. (mk)

Ocenění pro Jiřího Kyliána

Světznámý český choreograf Jiří Kylián obdržel od pražského primátora stříbrnou medaili města Prahy. Představitel města tak ocenil Kyliánovu práci i jeho zásluhy o dobrou reklamu Prahy v zahraničí.

Jiří Kylián odešel koncem šedesátých let do zahraničí. Od roku 1975 je jeho kariéra nerozlučně spjata s Nizozemským tanečním divadlem. V Čechách bylo jméno Jiřího Kyliána tabu až do roku 1989. V roce 1990 zřídil Jiří Kylián v Čechách pobočku haagské nadace – Kyliánovu nadaci. V Divadelním ústavu založil svoji videotéku, věnoval práva pro uvedení několika děl ND a po řadu let hradil stáže českých tanečníků a choreografů. V březnu letošního roku oslavil Jiří Kylián 60. narozeniny. Národní divadlo v Praze uvedlo před nedávnem představení Nizozemského tanečního divadla, s nímž je jméno Jiřího Kyliána spojeno od roku 1975. (mk)

12. ročník festivalu německého jazyka v Praze

Světová premiéra hry Pavla Kohouta *Malá hudba moci* otevřela v Národním divadle 12. ročník festivalu německé-

Jan Dolanský (Mazort) a Petra Špalková (Marianna)
v Kohoutově hře *Malá hudby moci*

ho jazyka. Původně německy psaný text, jehož název parafrázuje Mozartovu skladbu, podle autora zpracovává téma, které jej doma i v exilu zasáhlo osobně: problém intelektuálů, kteří ve svatém nadšení často naletí cynikům moci.

Kohout, který za 55 let u divadla napsal 31 her a kolem dvacítky divadelních dramatizací, v Národním debutuje. Nepovažuje to však za dárek k osmdesátinám, které oslaví v příštím roce, ani za satisfakci. Hru přeložil Tomáš Kafka a jejím hrdinou je dirigent, kterému se v momentě autohavárie promítne celý život. Podle režiséra Michala Dočkal se příběh odehrává v letech 1981 až 2000 na zhruba 27 různých místech v Evropě, která se rychle střídají. „Oslovilo mě téma člověka, který se ve svém životě stále mýlí,“ řekl a upozornil, že hra trvá skoro dvě hodiny a nemá přestávku. Uvedl také, že připomíná horečnatý sen mezi životem a smrtí a nepostrádá happy end. Náročnou hlavní roli vytvořil Jan Dolanský. V inscenaci dále hrají František Němec, David Prachař, Petra Špalková či Antonie Talacková. (kk)

Příběh českého divadla padesátých let

Monografii *Osudy českého divadla po druhé světové válce* vydal Jindřich Černý. Publikace má přes pět set stran a autor v ní svým osobním a vyhraněným pohledem mapuje deset poválečných let Českého divadla.

Jindřich Černý (nar. 1930) absolvoval divadelní vědu na AMU a FF UK. V roce 1952 byl odsouzen za trestný čin sdružování proti republice. V úvodu publikace autor vysvětluje své důvody, které ho vedly k sepsání tak rozsáhlé monografie – původně se měl podílet na pokračování čtyřsvazkových *Dějin českého divadla*, které v letech 1968–1983 vydala Academia, ale z politických důvodů mu to bylo znemožněno.

Jindřich Černý zvolil ve svojí publikaci chronologické řazení a kniha je tak rozdělena do kapitol – roků, to znamená celkem deseti kapitol od roku 1945. Členění je přehledné, autor svou pozornost zaměřil především na činohru, ale okrajově se dotýká i dalších oborů jako je opera, opereta, balet a loutky.

Předností monografie je autorova práce s prameny – ve své knize vychází z obrovského množství informací, které podrobuje pečlivému zkoumání a tak postupně před čtenářem vzniká od roku 1945 dramatický příběh českého divadla, které nezadržitelně spěje k pouťorové ideologii.

Jindřich Černý uvádí ve své knize řadu známých faktů jako třeba zrušení koncesí a licencí a poválečného obviňování a šikanování hereckých hvězd, například Vlasy Buriána, a dostává se až k vyličení situace divadel v regionech. Dále se pak zabývá všemi známými osobnostmi – Buriánem, Radokem, Honzlem, Frejkou, vznikem a vývojem stěžejních scén (Realistické divadlo, Divadlo satiry, Větrník, Velká opera 5. května atd.). Únorový puč a zachycení proměny repertoáru a dramaturgicko-inscenačního stylu je výstižné a stejně tak v kapitole roku 1951 popis současné dramatiky a jejího inscenování i vyličení osudů nepohodlných režisérů – Radoka, Frejky, Dostala, Jerneka, Pleskota, Nováka a dalších.

Autor během celého textu monografie nezapomíná, že píše historii divadla a tak jsou zde zachyceny i nejrůznější

vývojové zlomy, náznak prvního uvolnění v roce 1953, posuny v dramaturgii, návrat polozakázaných autorů, např. Karla Čapka, mizení povinné sovětské dramatiky apod.

Monografie *Osudy českého divadla po druhé světové válce* vznikla nejenom na základě osobních motivací jejího autora Jindřicha Černého, ale i z vědomí skutečnosti přetrvávající mezery po roce 1945 – ještě v osmdesátých letech vysokoškolská skripta, a nejenom ta, končila důsledně rokem 1945. Po roce 1989 bylo tedy víc než nutné toto chybějící období zaplnit. (mk)

Periferie ve fotografii

V Muzeu Hlavního města Prahy na Florenci ožilo před časem kouzlo pražské periferie šedesátých a sedmdesátých let minulého století. Expozice pod názvem *Mizející Praha* představila snímky Jana Reicha. 122 černobílých fotografií zachycovalo místa, která smazal čas, například prkenné holešovické ohrady, na něž Pražané s oblibou malovali a psali, čluny u Libeňského ostrova, budka výpravčího na bubenském nádraží, nebo kolorit plynových lamp a starých tramvají.

Jan Reich je dejvickým rodákem, ale jeho oblíbeným rájovým byly staré Holešovice s oprýskanými činžovními domy, ruinami starých továren a vltavským břehem. Reichova mizející Praha, melancholicky teskná, jejíž život se odehrává kdesi za okny a ohradami, je již minulostí. (mk)

Fontána Davida Černého je v USA

Ve městě Charlotte v americkém státě Severní Karolína byla slavnostně odhalena fontána v podobě obrovské lidské hlavy, kterou vytvořil český sochař David Černý.

Plastika z leštěného kovu je vysoká 7,5 metru a váží 14 tun. Uvnitř je skrytý důmyslný mechanismus, který umožňuje, že se její jednotlivé části nepravdělně otáčejí. Autor své dílo pojme-

noval *Metalmorphosis*. David Černý na této zakázce pracoval dva roky – objednal si ho mezi tři administrativní budovy své developerské firmy Riprand Arco-Zinneberg, který v roce 1998 koupil od svého bratrance Williama Lobkovicze zámek Vysoký Chlumec u Sedlčan. (mk)

Výtvarníci od Cimrmana

V pražské Galerii Smečky se konala výstava, kterou uspořádali členové Divadla Jára Cimrmana. Jaroslav Weigel, Jan Hraběta a Petr Brukner si říkají Šikovní – Weigel byl zastoupen svými grafickými díly, řezby ze dřeva dodal Hraběta, a fotografické portréty Brukner. Jaroslav Weigel

je svým původním povoláním výtvarník a v tomto smyslu také zajišťuje vše, co s Cimrmanem souvisí. Jan Hraběta byl původně řidič a osvětlovač v Divadle Na zábradlí a Petr Brukner redaktor pohlednic, lodník na zakotveném plavidle, oponář a nakonec herec malých i velkých rolí. Výstava byla doplněna dekoracemi, kostýmy a Cimrmanovými vynálezy. (mk)

Tranzitdisplay

V pražské Dittrichově ulici byl nedávno otevřen nový prostor nazvaný Tranzitdisplay. Podle jednoho z iniciátorů projektu Jana Havránka má galerie sloužit nejen výstavám, projekcím, přednáškám, ale i střetu umělců i teoretiků k podpoře dialogu mezi uměním a společností. Činnost byla zahájena projekcí filmu výtvarníka Jana Mančušky a výstavou nazvaná *Ergo Sum* mexického konceptualisty Erica Beltrána. Následující den v osmihodinové přednášce autor výstavy vysvětlil koncept svého díla. Beltránova výstava byla doplněna malou přehlídkou nazvanou *Monu-*

ment transformace letošního finalisty Ceny Jindřicha Chalupického Zbyňka Baladrána. Program galerie najdete na adrese www.tranzitdisplay.cz. (kk)

Samostatná výstava Jiřího Davida v Galerii na mostě

S novou expozicí brněnské Galerie Wannieck byla v jejích prostorách v Galerii Na mostě otevřena samostatná výstava Jiřího Davida (*1956). Veřejnost má tohoto umělce a pedagoga (1995-2002 učil na AVU Praha, od 2004 učil na VŠUP Praha) v podvědomí s jeho extrovertnějšími projevy, jako bylo Srdce na Pražském hradě nebo trnová koruna nad Rudolfinem. Byl jedním z členů skupiny Tvrdohlaví (1987-1991).

Brněnská expozice obrací pozornost k introvertnímu obsahu Davidových zážitků. V tomto směru je výstava velkoformátových pláten Davidovou retrospektivou – ne tvorby, ale života, napsala ve své recenzi E. Jeřábková (*MF Dnes*). Kurátorem výstavy jsou Richard Adam a Martin Dostál. Výstava trvá do 31. 12. Více informací najdete na adrese www.wannieckgallery.cz.

K výstavě vyšla v nakladatelství KANT dvoudílná publikace *Neodcházej, zmiz a Už si nevzpomínám, je to nebezpečné* s texty Noemi Smolik a s rozhovorem Matina Dostála s Jiřím Davidem. (kk)

Pěvecké hvězdy Semaforu na fotografiích

Výstava fotografií v rekonstruovaném a nově otevřeném kulturním centru v „Modrém domečku“ v Řevnicích u Prahy představila množství portrétů pěveckých hvězd divadla Semafor. Autor vystavených snímků a někdejší provozní ředitel divadla Semafor Ivan English je vlastním mnoha výstižných portrétů hereckých a pěveckých protagonistů populárního divadla. Pohyboval se zde prakticky nepřetržitě. V Semaforu se Ivan English (*1939) objevil v roce 1959. Tehdejším jeho dvorním fotografem byl Jan Lukas. Fotografování Englishovi umožnil Jiří Suchý a tak nakonec vzniklo víc než šestnáct set snímků z divadla i s jeho interprety.

Návštěvníci výstavy mohli spatřit portréty ústřední autorské a interpretační dvojice Jiřího Suchého a Jiřího Šlitr, Evy Pilarové, Hany Hegerové, Evy Olmerové, Věry Křesadlové, Nadi Urbánkové, Waldemara Matušky, Pavla Bobka a mnoha dalších.

Ivan English byl i u velkých událostí, jež přesahovaly semaforický práh a ihned je zaznamenával – jednalo se například o týdenní návštěvu Louise Armstronga v Praze a jeho proslulý jam session v Semaforu v noci po koncertě v Lucerně.

Ivan English není profesionálním fotografem. Přesto svými snímky již obeslal mnoho výstav a mnoha dalších se přímo zúčastnil. Jeho práce byly například již dvakrát vybrány do *World Book of Photography* a jeho fotografie tvoří základ všech publikací divadla Semafor. (mk)

Výstava Josefa Lady

Letos v prosinci uplyne 120 let od Ladova narození a 50 let od jeho smrti. Jako grafik a ilustrátor vytvořil Lada skoro 200 knižních titulů, jako autor přes čtyřicet a během života

přispíval do 80 periodik. Není třeba podtrhovat, že Ladův svérázný projev spjatý z českou tradicí se zapsal do živé historie českého malířství. Výstava *Josef Lada 1887-1957* v Obecním domě, Náměstí Republiky 5 v Praze 1, představí rozsáhlou sbírku ilustrací, kromě dobře známých pohádkových postav i méně známé satirické kresby, setkáme se i s Ladovou volnou malířskou tvorbou, jíž se věnoval od třicátých let. Kurátorkou výstavy je Pavla Pečínková, výstava trvá do 3. února 2008. Více informací najdete na adrese www.obecnidum.cz.

Josef Lada (17. 12. 1887 Hrusice u Prahy – 14. 12. 1957 Praha) je znám jako malíř a ilustrátor a autor moderních pohádek, próz a veršů pro děti. Jako ilustrátor přispíval do domácích i zahraničních humoristických časopisů, zároveň se věnoval ilustrování knih pro děti i pro dospělé (k Haškovu *Švejkovi*, k Havlíčkovu *Králi Ládvovi* aj.), divadelnímu výtvarnictví i kreslenému filmu. Leporela *O Mi-*

Malíř a ilustrátor Josef Lada

šky s J. Haškem, E. A. Longenem, s malířem J. Panuškou) spojují s úvahami o tvorbě a umění. (kk)

kešovi, O chytré kmotře lišce, Říkadla, pohádky Bubáci a Hastrmani (1939), Pohádky naruby (1939), Pohádky vzhůru nohama (1947), Nezbedné pohádky (1958) aj. Uplatňoval v nich propojení tradic pohádkového folklóru s osobitým vtipem, smyslem pro komiku, výrazovou bezprostředností. V knize *Kronika mého života* z roku 1942 se Ladovy vzpomínky na epizody z mládí (např. přátelské

IN MEMORIAM

† Jiřina Steimarová

7. října 2007 zemřela v Praze ve věku 91 let Jiřina Steimarová. Někdejší členka Národního divadla pocházela ze slavného hereckého rodu – byla vnučkou Vendelína Budila a dcerou Jiřího Steimara. Vystudovala konzervatoř a již od dětství hrála. V roce 1933 se stala elévkou činohry Národního divadla. Ještě před válkou se provdala za sochaře Jana Kodeta, s nímž měla syna Jiřího, pozdějšího herce a dlouholetého člena Činoherního klubu. Toto manželství skončilo rozvodem a podruhé se Jiřina Steimarová provdala za automobilového závodníka Jaroslava Juhana, s nímž měla dceru Evelynu – rovněž herečku – a Julii.

V roce 1952 Jaroslav Juhan emigroval na Západ a jeho ženu okamžitě vyhodili z Národního divadla. Ocitla se tak ve složité životní situaci a nakonec se jí od roku 1953 podařilo získat angažmá v Hudebním divadle v Karlíně, kde setrvala až do svého odchodu do důchodu v roce 1979. Na plátně se Jiřina Steimarová objevila poprvé ve filmu *Svatopluka Innemanna Malostranští mušketýři* (1932) a točila pak celá třicátá léta – následovaly filmy *Dobrý tramp Bernášek, Irčin román, Na Svatém kopečku, Pozdní láska* a další. V následujících letech nebyla Jiřina Steimarová příliš obsazovaná již kvůli výše zmíněným problémům s režimem. Naposledy se objevila ve filmu *Čas sluhů*. (mk)

† Petr Haničinec

Po dlouhotrvající těžké nemoci zemřel ve svém domě v Bratronicích na Kladensku ve věku 77 let herec Petr Haničinec. Petr Haničinec proslul chlapeckými rolemi a také hlasovým rejstříkem, který našel uplatnění v dabingu. Zahrál si v seriálech *Dobrá voda* či *Žena za pultem*, propůjčil hlas inspektorovi Colombovi či koktavému císaři Claudiovi. Kvůli zdravotním problémům před třemi lety ukončil kariéru. Haničinec trávil poslední měsíce ve společnos-

ti své ženy v Bratronicích na Kladensku. Život pardubického rodáka změnila v prosinci 1995 vážná havárie na dálnici u Humpolce. Dva měsíce herec strávil v bezvědomí, zažil klinickou smrt a jeho uzdravení se rovnalo téměř zázraku. V posledním desetiletí se toho ale na Haničince sesypalo víc – mrtvice, cukrovka, operace tlustého střeva, smrt první ženy Štěpánky i tragické úmrtí vnučky Alice.

Haničinec, který se narodil 15. září 1930, působil v Pardubicích a poté v Praze. Zde získal angažmá v Divadle E. F. Buriana, Divadle S. K. Neumanna, Divadle na Vinohradech a poté Na Fidlovačce. Na scéně ztvárnil nejruznější charaktery, za jednu ze svých životních rolí považoval *Mefistu* ve *Faustovi* (1976). V paměti diváků zůstanou i jeho výkony v seriálech a inscenacích *F. L. Věk, Synové a dcery Jakuba Skláře, Cirkus Humberto, Kronika žhavého léta, Horká zima, Svítalo celou noc, Kotva u přivozu* nebo *Ubohý pan Kufalt*.

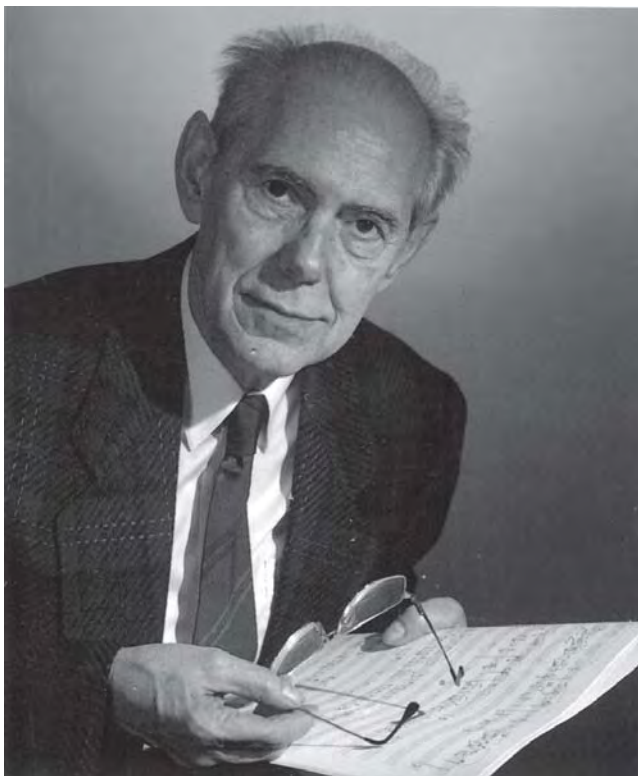
Haničinec miloval lesy, dobré jídlo a knihy Oty Pavla nebo Tomáše Garrigua Masaryka. Také ženy zaujímaly podstatné místo v jeho životě. Se čtvrtou manželkou, zlatnicí Radkou, žil přes 20 let. Jeho předchozími partnerkami byly herečky Štěpánka Haničincová (měli spolu dceru Alexandru), představitelka princezny se zlatou hvězdou Marie Kyselková (syn Ondřej) a někdejší rozhlasová moderátorka Eva Kopecká. Herecké geny po něm podědili i jeho vnuci Vojtěch a Kryštof. (kk)

† Petr Eben

V noci z 24. na 25. října zemřel ve věku 78 let po dlouhé nemoci Petr Eben, významný český hudební skladatel a bývalý čestný předseda Společnosti pro duchovní hudbu.

Petr Eben zkomponoval více než 170 skladeb různých žánrů, od písní pro nejmenší děti přes klavírní a komorní tvorbu až k sborovým nebo orchestrálním skladbám a k oratoriím, jeho zamilovaným nástrojem však byly varhany. Jeho varhanní cykly *Nedělní hudba, Laudes* nebo *Job* se staly trvalou součástí varhannického repertoáru.

Petr Eben je považován za propagátora soudobé hudby; jeho tvorba je však hluboce zakotvena v gregoriánském chorálu. I touto cestou dával Eben najevo své hlubo-

ké niterní zakotvení ve víře v Boha. V období komunistické totality Eben nepatřil – snad díky svému světonázorovému založení – k režimem propagovaným skladatelům; těžko bychom také u něho hledali díla poplatná požadavkům socialistického realismu. Velkou část svých děl proto vydával v cizině, kde se záhy stal natolik známým, že nebylo v moci komunistického režimu jakýmkoli způsobem ovlivnit rozsah, natož obsah jeho tvorby. Proto také velkou část jeho tvorby tvoří duchovní skladby, z nichž vedle řady sborů, písní i varhanních skladeb nelze nezmínit Pražské *Te Deum* a zejména duchovní operu *Jeremiáš*, která byla provedena v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze. Věnoval se i psaní liturgické hudby: jeho mešní ordinarium se stalo nedílnou součástí *Českého kancionálu*, jeho *Truverská mše*, určená kytarovým scholám, již také téměř zlidověla, ale i *Missa cum populo pro sbor, varhany, žestě*

a lid, byla několikrát s úspěchem použita jako bohoslužební hudba nejen v ČR, ale i v cizině.

Petr Eben působil jako pedagog na katedře hudební vědy Filozofické fakulty UK v Praze, vystupoval na nejprestižnějších fórech s přednáškami o soudobé hudbě. Po založení Společnosti pro duchovní hudbu se stal jejím čestným předsedou a Česká biskupská konference jej na Velehradě poctila Řádem sv. Cyrila a Metoděje.

Petra Ebena jsme měli také možnost osobně poznat ve Vídni při jeho koncertu na českém velvyslanectví. (kk)

† Jarmila Loukotková

29. října zemřela v Praze ve věku 84 let autorka románů z historie i současnosti a překladatelka z francouzštiny, spisovatelka Jarmila Loukotková. Dcera lingvisty Čestmíra

Loukotky maturovala na reálném gymnáziu v Praze, poté se soukromě zdokonalovala ve francouzštině. Vystudovala estetiku a francouzštinu na FF UK. Téměř po celý život byla spisovatelkou na volné noze. První sbírka vyšla Loukotkové již v sedmnácti letech. Rozsáhlé historické romány Loukotkové se opakovaně vracejí do období krize římské republiky a prvního císařství. Romány *Není římského lidu* (1949), *Pod maskou smích* (1977), dvoudílný *Spartakus* (1950) s menší úlitbou režimu, *Smrtí boj nekončí* (1957), *Pro koho krev* (1968) aj. Dva romány situovala Loukotková do středověké Francie: životopisné vyprávění o básníku F. Villonovi *Navzdory básník zpívá* (1957) – tento její nejznámější román byl přeložen do polštiny, slovenštiny a rumunštiny – a retrospektivně komponovanou „reportáž“ z hrdelního procesu s maršálem Jiljí de Retz *Bůh či ďábel* (1957). Pro milovníky antického divadla napsala biografický román *Pod maskou smích* o autoru komedií Publiu Terentiu Aferovi. Ze současnosti psychologicky laděný román *Vstup do ráje zakázán* (1969), *Dar jitra prvního* (1971), *Medúza* (1973) aj. Překládala z díla F. Villona a F. de la Rochefoucaulda.

ZE SVĚTA HUDBY

Skupina Ready Kirken vydala album *Světy*

Album *Světy* pardubických Ready Kirken definitivně uzavřelo rozchod s Michalem Hružou. Směřuje k novému zvuku, v němž se k tradičnímu českému rockovému písničkářství přidal i vliv gotických kapel osmdesátých let. Jednotlivé skladby ctí atmosféru: pevnost instrumentace je pro ně daleko podstatnější než vokální linky, což platí pro celé album. Nový zpěvák Ondřej Herold zatím nedisponuje silným výrazem, což kapela šalamounsky vyřešila tím, že ho schovala do písniček a posečká, až se vypiluje. Honza Polanský bude zatím fungovat jako host na koncertech skupiny. Před pár dny dokončila skupina videoklip k písni *Život je výlet*, plánují i realizaci druhého klipu k písničce *Není to tak zlé*. Příští rok chtějí vydat další desku.

(kk)

Zdeněk Ceral (kytara), Ondřej Herold (baskytara, zpěv) a Adam Jánošík (bicí)

The Coolers vydali debutové album *We Live For A Kick (Žijeme pro zábavu)*

Královéhradecká kapela The Coolers vydala začátkem listopadu t. r. debutové album *We Live For A Kick (Žijeme pro zábavu)*. Kapelu tvoří zpěvák a hlavní autor Michal Dvořáček, kytarista Lukáš Chromek, bubeník Vlasta Bucek a DJ Jakub Kvasnička. Vydání alba předcházely pilotní singl *Everybody*, který do rádia vstoupil v září a rychle se ocitl mezi nejhranějšími písněmi. Čtveřice muzikantů má cit pro melodickou chytlavost, lehkost, drzost, humor i přehled v kosmopolitním popu, kde se sráží funky, latina, rock i hip hop. (kk)

Jarmila Novotná v Národním divadle

100. výročí narození vynikající operní pěvkyně Jarmily Novotné (23. 9. 1907 – 9. 2. 1994) připomíná Národní divadlo v Praze výstavou fotografií, které zachycují především její profesní život. V Národním divadle se Novotná poprvé představila v necelých osmnácti letech v roce 1925 v roli Mařeny v *Prodané nevěstě*. Od ledna 1926 se stala sólistkou opery Národního divadla a zároveň v té době již začínala hostovat na mnoha světových jevištích. V roce 1939 ji angažovala Metropolitní opera a New York se jí, vzhledem k politické situaci v Evropě, stal až do roku 1946 novým domovem. Hned po skončení druhé světové války se Novotná vrátila i s rodinou do Litně a v roce 1947 již opět zpívala v Národním divadle. Nastupující komunistický režim ji však opět znemožnil další existenci a tak svojí vlast opustila navždy. Vracela se sem již jen na krátké soukromé návštěvy, po roce 1989 se objevila několikrát v Litni, kde se zajímala o založení své síně slávy a kde jsou také uloženy její ostatky v rodinné hrobce.

Současná pražská expozice zahrnuje fotografie, které pocházejí z fondů divadla a Společnosti Jarmily Novotné. Vedle snímků z desítek stěžejních rolí, v nichž excelovala na světových pódii, jsou návštěvníkům k dispozici i fotografie z mládí pěvkyně a jejího nejmilejšího místa – Litně u Berouna, kam se v roce 1931 provdala za Jiřího Daubka. V Litni bylo také na místní faře vybudováno muzeum, kde jsou vedle fotografií a písemností také osobní předměty a další materiály, které Jarmila Novotná obci věnovala.

Ke 100. výročí narození Jarmily Novotné vydala Česká národní banka také pamětní stříbrnou dvousetkorunu s portrétem slavné pěvkyně. (mk)

Hudební výročí

Alois Jelen (11. 5. 1801 Světlá nad Sázavou – 15. 10. 1857 Chvaly u Prahy)

Tenorista a skladatel. Spolu s F. Škroupem byl členem obrozenecké skupiny, jež provozovala od roku 1823 české opery. Byl prvním Maxem v českém provedení *Čarostřelce*. Působil i jako dirigent a sbormistr, v roce 1840 založil Žofínskou akademii.

František Spilka (13. 11. 1877 Štěken – 20. 10. 1960 Praha)

Skladatel, sbormistr a pedagog. Absolvent pražské konzervatoře, žák A. Dvořáka. Profesor intonace, sborového zpěvu a komorní souhry na pražské konzervatoři, spoluzakladatel Pěveckého sdružení pražských učitelů.

O: *Stará práva* (1915), *Kain* (1917).

Jindřich Bubeníček (20. 11. 1917 Praha – 11. 1. 1985 Liberec) Dirigent. Absolvent pražské konzervatoře a mistrovské školy V. Talicha. Člen a později sbormistr Hlaholu, dirigent Opery 5. května, ND, šéf liberecké opery. Výtečný operní dirigent a vyznavač díla O. Ostrčila.

Pavel Vaněk (25. 11. 1957 Domažlice)

Sbormistr. Po studiích na konzervatoři a AMU působil jako korepetitor v Plzni, byl korepetitorem a sbormistrem Pražského mužského sboru, posléze angažován do ND jako sbormistr. Věnuje se i koncertní a pedagogické činnosti.

Gabriela Horvátová (25. 12. 1877 Varaždín v Chorvatsku – 29. 11. 1967 Praha)

Mezzosopranistka. Studovala na záhřebské konzervatoři, debutovala v záhřebské opeře v různých rolích, následovala Carmen. Po účinkování na několika scénách v zahraničí ji K. Kovařovic angažoval do ND, kde zpívala jak sopránové, tak mezzosopránové role. Vynikala zejména v dílech Wagnerových i jako Salome. Mimořádné byly její kreace fibichovské, zpívala Libuši, řadu rolí ztvárnila v české operní moderně. Vrcholným projevem pěveckého i hereckého umění se stala její Kostelníčka. G. Horvátová se velice zasloužila o premiéru *Její pastorkyně* v Praze roce 1916 a s Janáčkem se důvěrně seznámila. Byla jednou z největších uměleckých osobností v dějinách ND, měla hlas mimořádného rozsahu s možnostmi nejjemnějších dynamických odstínů ve všech rejstřících, plný smyslového kouzla s altovými temnými hloubkami a zářivými výškami.

Gabriela Horvátová jako Kostelníčka v opeře Leoše Janáčka *Její pastorkyňa*

Hynek Palla (12. 12. 1837 Praha-Smíchov – 24. 7. 1896)

Skladatel, dirigent, organizátor, hudební publicista a významný sokol. Sbormistr plzeňského Hlaholu a dirigent plzeňského orchestru.

O: *Vlasta* (1881).

Jiří Kout (26. 12. 1937 Nové Dvory)

Dirigent. Začínal u plzeňské opery, pro nesouhlas s vojenskou intervencí bratrských armád do ČSSR v roce 1968 propuštěn, ale po hostování v ND v roce 1972 zde angažován. V roce 1978 odešel do Düsseldorfu, v Saarbrückenu ředitelem opery, dirigent Německé opery v Berlíně a Generalmusikdirektor v Lipsku. Působil v řadě světových operních domů, kde propagoval českou hudbu (v Covent Garden uvedl *Její pastorkyňa*, v Paříži a Los Angeles *Kátu Kabanovou* atd.).

Ivan Řezáč (5. 11. 1924 Řevnice – 26. 12. 1977 Praha)

Skladatel a pedagog. Studoval skladbu na pražské AMU u V. Dobiáše, posléze na AMU pracoval jako docent hudební teorie.

O: *Pan Theodor Mundstock* (1974).

KULATÁ VÝROČÍ ČESKÝCH LITERÁTŮ V ROCE 2007

Vavřinec z Březové (kolem 1370 – asi 1437)

Nejvýznamnější kronikář husitské doby. Pocházel z vládycké rodiny, byl zámožným pražským měšťanem. Vzdělán na pražské univerzitě (mistr svobodných umění) pracoval literárně v dvorském prostředí Václava IV., později mistrem pražské univerzity. Vrchol jeho literárního díla tvoří latinská kronika *Chronicon* o českých událostech let 1414-1422 a rozsáhlá latinská báseň *Carmen insignis Coronae Bohemiae* (Píseň slavné Koruny české), která vznikla jako ohlas husitského vítězství v bitvě u Domažlic roku 1431 a určená k informaci ciziny o při českých husitů s římskou církví. Pravděpodobná je jeho účast na některých husitských manifestech adresovaných domácím vzdělancům i do zahraničí.

Jan Rokycana (před 1397 Rokycany – 22. 2. 1471 Praha)

Teologický mluvčí umírněných utrakvistů, přestavitel soudobé řečnické prózy. Studoval na pražské univerzitě, roku 1430 se stal mistrem svobodných umění, roku 1442 přijal kněžské svěcení. Byl stoupencem Husova učení, později vystupoval jako žák a následovník Jakoubka ze Stříbra. Český sněm jej sice zvolil pražským arcibiskupem, ale papežského potvrzení nedosáhl. Po Zikmundově přijetí za krále musel roku 1437 odejít z Prahy a vrátil se až roku 1448, když město dobyl Jiří z Poděbrad. Rokycana psal převážně latinsky, těžištěm jeho tvorby zůstávají české spisy spjaté z kazatelskou praxí (*Postila nedělní a sváteční*, soubor týnských kázání, *Výklad na evangelium sv. Lukáše a Výklad na evangelium sv. Jana*).

Jan z Rabštejna (1437-1473 Budín, Uhry)

Autor prvního humanistického díla v české literatuře. Pocházel z nižší katolické šlechty. Studoval na univerzitách v Bologni a Pavii, doktorát církevního práva dosáhl v roce 1461. Vstoupil do služeb krále Jiřího Poděbradského, stal se jeho důvěrníkem a vedl jeho poselstvo v letech 1459 a 1462 k papeži. Pobýval studijně v Itálii a Francii. Po návratu domů se odmítl podílet na odboji katolické šlechty proti králi, byl ale pod hrozbou církevních trestů donucen. Latinsky psaný *Dialog* (1469), dílo přeložil mj. F. Palacký.

Pavel Stránský ze Zapské Stránky (1583 Stránka u Zap – 1657 Toruň, Polsko)

Měšťanský politik, právník, publicista, státopěvec, představitel pobělohorské exulantské literatury. Vypovězen roku 1627 odešel do exilu, asi od roku 1637 působil jako pedagog v polské Toruni. Literárně se uplatnil už v zápase proti pronikání německých luterských kněží do českých utrakvistických kostelů českou publicistickou invektivou *Proti hostinským, v Čechách se do kostelův tlačícím jazykům na nedbalého Čecha učiněný okřik* (1618). Spis *Respublica Bohemiae* (1634, nově 1643 s titulem *Respublica Bojema*). Za osvícenství byl spis přeložen do němčiny.

Václav František Kocmánek (1607 Čáslav – 1679 Praha)

Autor komediálních výstupů, sociální a časové poezie, kronikář. Konvertoval ke katolictví, navštěvoval jezuitskou akademii a stal se bakalářem univerzity. Výhodně se oženil a získal novoměstské měšťanské právo. Kocmánkovo

obsažné dílo se zachovalo pouze v rukopise. Vedle koled, moralistního veršovaného dialogu o opilství, veršované satiry současných námětů, skladeb s výraznou sociální kritikou psal Kocmánek také krátké komediální výstupy (tzv. interludia). Kocmánkovo zápisky z dob stavovského povstání, třicetileté války a jiných mimořádných událostí se vyznačují dokumentárním podáním se smyslem pro detail i silným sociálním cítěním.

František Buriánek (17. 1. 1917 Rokycany – 11. 7. 1995 Praha)

Marxistický literární kritik a historik. V roce 1939 zatčen a do roku 1942 vězněn v koncentračním táboře. Byl knihovníkem Úřadu předsednictva vlády, pak vedl kulturní odbor Kanceláře prezidenta republiky, profesor od roku 1961, vedoucí katedry české literatury. Roku 1981 odešel do důchodu. Převážně se zabýval českou literaturou 20. století. I když vycházel z marxistické metodologie, jednostrannost ideologických východisek do jisté míry překonával citem pro uměleckou hodnotu a specifiku literárních děl. Z monografií jsou přínosné zejména práce charakterizující tzv. generaci buřičů (P. Bezruč, F. Šrámek, K. Toman). Věnoval se K. Čapkovi, J. Glazarové aj.

Vladimír Pazourek (18. 8. 1907 Brno – 11. 2. 1987 Brno)

Básník, autor i teoretik literatury pro mládež a děti. Napsal řadu teoretických úvah a studií, v nichž zdůrazňoval zakotvenost literatury pro mládež a děti v kontextu národní literatury a prosazoval kritérium nejvyšší umělecké kvality (*Přítomnost české literatury pro mládež*, 1946). Byl členem Kola moravských spisovatelů a funkcionářem brněnské pobočky Syndikátu českých spisovatelů. Roku 1972 se stal členem předsednictva normalizačního SČS. Vydal *Ústup z hranice* (1946), *Konec republiky* (1948), *Jízda za Marií* (1970), *Toulavý medvídek* (1972) aj. V době tzv. normalizace byly jako příkladná díla socialistického realismu ceněny jeho rozsáhlé romány s problematikou družstevnictví.

Jarmila Glazarová (7. 9. 1901 Malá Skála u Turnova – 20. 2. 1977 Praha)

Psychologizující prozaička čerpající náměty a inspiraci ve slezském regionu a v Beskydech; publicistka éry tzv. socialistické přestavby. Podle jejích románů byli natočeny filmy *Advent* (1956) a *Vlčí jáma* (1957).

Miroslav Procházka (12. 6. 1942 Prešov, Slovensko – 22. 2. 1997 Austin, USA)

Literární a divadelní teoretik a historik, sémiotik. Pracoval v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV a přednášel externě teorii dramatu na FF UK. Od sedmdesátých let podnikl řadu zahraničních studijních cest (mj. do Maďarska, Polska, Rumunska, Velké Británie), od osmdesátých let hostoval na zahraničních univerzitách (mj. v Rakousku, Holandsku, USA) a od roku 1994 pravidelně přednášel na katedře českých studií texaské univerzity v Austinu. Jako editor se věnoval především dílu J. Mukařovského.

Václav Štech (24. 9. 1859 Kladno – 23. 2. 1947 Praha)

Dramatik, prozaik a publicista. Působil ve Spolku českých

spisovatelů beletristů Máj. Stál u vzniku divadla Uranie a Městského divadla na Královských Vinohradech, jehož byl prvním ředitelem. Po odvolání z funkce se stal ředitelem Uranie, po roce 1918 brněnského Národního divadla, které vedl do roku 1925. Po návratu do Prahy byl viceprezidentem správní rady pojišťovny Slavia. Jeho syn byl historik a teoretik umění V. V. Štech (1885-1974).

Dílo: *Maloměstské tradice* (1887), *Třetí zvonění* (1900), *Hřích paní Hýrové* (1911) aj. Po roce 1918 psal obsáhlé ságy o protihabsburském odboji.

Jan Patočka (1. 6. 1907 Trutnov – 13. 3. 1977 Praha)

Filozof, překladatel a mluvčí Charty 77. Patočka vystudoval češtinu, francouzštinu a filozofii na FF UK. Studium filozofie se dále věnoval na pařížské Sorbonně, německých univerzitách v Berlíně a ve Freiburgu, kde byl žákem prostějovského rodáka a filozofa Edmunda Husserla. Koncem roku 1944 byl nasazen jako pomocný dělník. Od roku 1945 do 1949 přednášel na pražské filozofické fakultě a souběžně na pedagogické fakultě v Brně. Pak však musel univerzitu opustit a pracoval v Ústavu TGM, od roku 1958 ve Filozofickém ústavu jako knihovník. Na univerzitu se směl krátce vrátit v letech 1968-1972, poté ji však musel znovu opustit. Výuce filozofie se ale nepřestal věnovat – vedl soukromé filozofické semináře a vychoval řadu žáků. Patřil k zakladatelům hnutí Charta 77 a byl jedním z trojice prvních mluvčích. Patočka usiloval o nalezení mravního řádu v době, která takový řád popírala. Stačil ještě napsat úvahu *O povinnosti bránit se proti bezpráví*. Byl zatčen Státní bezpečností a podroben vyčerpávajícím se výslechům. Po posledním z nich, trvajícím 11 hodin, byl stížen záchvatem mozkové mrtvice a v nemocnici po několika dnech zemřel. Dílo: *Estetická studie Umění a čas* (1966), stať *O smyslu dneška* (zakázáno 1969) aj.

František Xaver Šalda (22. 12. 1867 Liberec – 4. 4. 1937 Praha)

Kritik, prozaik, básník a dramatik, vedoucí osobnost literární generace devadesátých let, zakladatel moderní české kritiky. Od roku 1918 profesor románských literatur na pražské univerzitě. Svými kritikami i osobní autoritou ovlivňoval české písemnictví a celý kulturní život až do třicátých let. Zapůsobil na proměnu kritiky v samostatný literární útvar a vytvořil podobu moderního eseje o uměleckých otázkách. Podpořil nástup nových uměleckých tendencí, zvláště Wolkerovy a Nezvalovy generace (*O nejmladší poezii české*, 1928). Od roku 1928 až do své smrti vydával časopis *Šaldův zápisník*, který vyplňoval vlastními kritickými statěmi, básněmi a politickými komentáři.

Dílo: *Studie Básnická osobnost Dantova* (1921), *J. A. Rimbaud, božský rošťák* (1930), povídky *Život ironický a jiné povídky* (1912), román *Loutky i dělníci boží* (1917), lyrické básně *Strom bolesti* (1920), *Nova et vetera* (1938), dramata *Zástupcové* (1921), *Dítě* (1923), *Tažení proti smrti* (1926).

František Hampel (6. 8. 1901 Týnec nad Labem – 9. 4. 1977 Beroun)

Autor próz z české minulosti, literární historik. V roce 1943 byl za odbojovou činnost zatčen a do konce války vězněn. Lyrické básně *Nesplněné touhy* (1922), *Labe* (1923), povídkové soubory *Poznamenání* (1940), *Z bouřného času*

(1955), literárněhistorické monografie *Básníkův ztracený život* o J. J. Langrovi (1946) aj.

Jan Pelc (15. 4. 1957 Podbořany)

Prozaik tematicky i stylově spjatý s prostředím undergroundu. Roku 1981 emigroval do Francie, kde pracoval v Tigridově *Svědectví*, přispíval do exilových periodik *Listy*, *Paternosta*, do Rádia Svobodná Evropa. Zájem veřejnosti si získal románem *...a bude hůř* (Kolín nad Rýnem 1985, Praha 1990). V závěrečné části románu je zachycen pobyt protagonisty v utečeneckých táborech a jeho cesta přes Rakousko a Itálii do Francie.

Dílo: *...a povídky aneb Sexuální mizérie a jiné story* (1991), *...a máš mě rád?* (1995) aj. Informativní význam má Pelcovo interview s Mejlou Hlavsou *Bez ohňů je underground* (1992).

Edmond Konrád (30. 5. 1889 Praha – 9. 5. 1957 Praha)

Dramatik, kritik a autor komedií *Kvočna* (1932), *Skřivan a smršť* (1946), činohry *Rodinná záležitost* (1927), hra *Olbřím* (1928), romány ze současnosti *Mámení po převratu* (1935), *Duše v očistci*, memoáry *Nač vzpomnout* (1957), monografie *František Langer* (1949).

Miroslav Hanuš (15. 5. 1907 Praha – 26. 9. 1995 Chrudim)

Autor psychologických a historických próz. Studoval na gymnáziu v Praze a dějepis a zeměpis na FF UK. Učil na měšťanských školách na severní Moravě a v Chrudimi. Podnikl několik cest do ciziny (Norsko, Holandsko, Maďarsko), kde sbíral materiál pro své knihy.

Dílo: *Na trati je mlha* (1940), *Pavel a Gertruda* (1941), *Petr a Kristína* (1944), *Já – spravedlnost* (1946, fikce o Hitlerově přežití, v roce 1967 zfilmováno Z. Brynychem), *Bílá cesta mužů* (1943), román *Osud národa* (1957), *Poutník v Amsterdamu* (1960), *Dary snů a časů* (1982), *Konkláve* (1994) aj.

Tereza Boučková (24. 5. 1957 Praha)

Autorka klíčových próz ztvárňujících životní úděly současných žen. Po maturitě (1976) jí bylo jako dceři spisovatele P. Kohouta znemožněno další studium. Vzdělávala se soukromě (mj. účast v tzv. bytových univerzitách) a zvláště po podpisu Charty 77 vystřídala řadu příležitostných zaměstnání. Od roku 1988 se věnuje literatuře. Autobiograficky laděná próza (*Indiánský běh*, 1991), s problémem manželství (*Krákorám*, 1998), próza (*Křepelice*, 1993, *Když milujete muže*, 1996) aj.

Josef Kostohryz (25. 12. 1907 Křenovice u Bechyně – 24. 5. 1987 Praha)

Básník katolické orientace, překladatel. Po studiu na FF UK pobýval v Itálii, po návratu krátce vyučoval na gymnáziu, pracoval na ministerstvu informací, v letech 1949-1951 byl vedoucím administrativy Národní galerie v Praze. V letech 1951-1963 byl vězněn pro údajnou velezradu (rehabilitován po roce 1989).

Dílo: *Prameny ústí* (1934), *Rekviem* (1944), *Ať zkamení* (1946), *Jednorozec mizí* (1969), *Eumenidy* (Mnichov 1981), *Melancholie* (Mnichov 1985, Praha 1991) aj.

Hana Bořková, roz. Knappová (4. 6. 1927 Praha)

Prozaička, autorka knih pro mládež. V roce 1943 byla s ce-

lou rodinou deportovaná do Terezína, později do koncentračního tábora v Osvětimi. Vrátila se pouze s matkou. Kniha krátkých próz (*Světílnka*, 1971; *My tři cvoci*, 1973), próza (*Cesta kolem světa za osmdesát let*, 1982; *Stan, do kterého prší*, 1986). Díky zfilmování (1984) se stala nejznámější prózou novela *Cizí holka* (1977), následuje próza *Zakázané holky*, (1995) aj.

Eduard Petiška (14. 5. 1924 Praha – 6. 6. 1987 Mariánské Lázně)

Básník a prozaik, autor literárních adaptací a pohádek pro děti. Spisovatel z povolání. Spolupracoval s Čs. televizí a Čs. rozhlasem, překládal z němčiny, psal odborné texty a eseje, předmluvy a doslovy. Lyrická poezie *Oči vzlétajícího času* (1946), sbírka *Čekám na tebe* (1962), románová prvotina *Než uzrají muži* (1960), *Okamžiky* (1957), povídky *Svatební noci* (1972), *Pohyb květin a jiné radosti a potíže* (1981), román *Průvodce mladého muže manželstvím* (1981) aj. Nejrozsáhlejší část P. díla patří dětem *O jablonce* (1954), *Pohádkový dědeček* (1958), *Jak krtek ke kalhotkám přišel* (1960), *Martínkova čítanka* (1971) aj., ale také *Staré řecké báje a pověsti* (1958, rozšíř. 1964), *Golem a jiné židovské pověsti a pohádky ze staré Prahy* (1968), *Příběhy starého Izraele* (1990) aj.

Otakar Černoš (23. 10. 1907 Znojmo – 9. 6. 1967 Praha) Autor dobrodružně laděných próz a dramatik. Během vojenské služby byl dvakrát vězněn za protimilitaristickou propagandu, stal se funkcionářem Komsomolu (po matce byl ruského původu, v letech 1914-1921 žil spolu s ní v Rusku), KSČ a redaktorem komunistických časopisů. V letech 1936-1938 bojoval ve španělské občanské válce, roku 1944 byl zatčen a vězněn, v lednu 1945 uprchl z pochodu smrti. Po válce pracoval většinou na úřednických místech. Dcera Markéta Brousková (1941) je literární historička a spisovatelka.

Autor románu *Španělská aréna* (1956), *Mladá srdce* (1957), *Alibi* (1960).

Šebestián Hněvkovský (9. 3. 1770 Žebrák – 7. 6. 1847 Praha) Obrozenec básník, autor heroikomického eposu s českou tematikou, literární teoretik. Společně s A. J. Puchmajerem zorganizoval vydávání almanachu *Sebrání básní a zpěvů* (1775-1814), sbírku *Básně drobné* (1820), populární heroikomický epos o dvanácti zpěvech *Děvín* (1805, přeprac. 1829), *Doktor Faust* (1844) aj.

Jaromír Tomeček (30. 9. 1906 Kroměříž – 15. 7. 1997 Brno) Autor přírodních próz. Pomocný úředník na Podkarpatské Rusi, působil jako notář na Slovensku, úředníkem v Brně, od roku 1948 pracoval jako redaktor publikací týkajících se vztahu životního prostředí a architektury, v letech 1954-1962 byl členem redakce časopisu *Host do domu*, posléze spisovatelem z povolání.

Dílo: *Vuř se směje* (1944), *Stříbrný lipan* (1944), povídky *Divní* (1946), *Země zaslíbená* (1947), *Admirál na Dyji* (1962), *Neklid* (1965), *Kameje* (1970), *Doteky ticha* (1971), *Mezi dvěma výstřely* (1972), *Hora hoří* (1984), *Budiž světlo* (1994), *Minutová dramata* (1996) aj. Pro mládež určeno: *Marko* (1967), *Zlatá mandragora* (1990), *Smaragdové stopy* (1967), *Když padají hvězdy* (1980) aj.

Stanislav Kostka Neumann (5. 6. 1875 Praha – 28. 6. 1947 Praha)

Básník, prozaik, překladatel, literární a výtvarný kritik. Narodil se jako syn advokáta a říšského poslance. Po brzké otcově smrti byl vychováván matkou v „olšanské vile“ na Žižkově, kde se později scházela anarchistická skupina (F. Šrámek, K. Toman, F. Gellner aj.). Studium nedokončil a pro účast v hnutí Omladiny byl v roce 1903 zatčen a vězněn 14 měsíců na Borech v Plzni. Na sklonku devadesátých let se přiklonil k ideologii komunistického anarchismu a k anarchistickému hnutí, které prosazoval na stránkách časopisu *Nový kult*. Po kratším pobytu ve Vídni se usadil na Moravě. Zúčastnil se vystoupení předválečné moderny v Almanachu na rok 1914, prosazující expresionismus, kubismus a futurismus (umělecké požadavky moderny shrnul v knize *Ať žije život!*). V roce 1918 založil časopis *Červen*, kolem něhož soustředil jak předválečnou modernu (bratří Čapkové aj.), tak nastupující mladou generaci, hlásící se k proletářskému umění (J. Seifert, V. Vančura, J. Wolker, J. Hořejší aj.). Byl zvolen poslancem za českou stranu socialistickou, brzo mandát odmítl a ze strany vystoupil. Začal zakládat tzv. komunistické skupiny a stal se redaktorem *Proletkultu*, orgánem komunistické strany pro proletářskou kulturu. Krize v KSČ ho vedla k vystoupení ze strany (tzv. vystoupení sedmi), ale už 1930 se ujal časopisu *Levá fronta*. V roce 1936 se účastnil založení skupiny Blok a přispíval do jejího časopisu. Aktivně se také podílel na formulování programu socialistického realismu a formování protifašistické kulturní fronty. V diskusích o stalinické linii sovětské politiky a politických procesech se knihou *Anti-Gide* (1937) postavil za oficiální sovětskou politiku. Za okupace se skrýval, v roce 1945 se vrátil do Prahy a krátce se ujal redakce *Tvorby*. Po návratu z vězení vydal sbírku *Nemesis bonorum custos (Spravedlnost ochránkyně dobrých)*, 1895).

Sbírky: *Jsem apoštol nového žití*, 1896, *Apostrofy hrdé a vášnivé*, 1896, *Satanova sláva mezi námi*, 1897. Kniha *Sen o zástupu zoufajících* (1903) dovršila tuto tvůrčí etapu. Dílo S. K. Neumanna je velmi rozsáhlé, proto lze připomenout jen některé tituly: *Hrst květů z různých sezón* (1907), *Kniha lesů, vod a strání* (1914), *Bohyně, světice a ženy* (1915), *S městem za zády* (1922-23), *Rudé zpěvy* (1933), *Trilogie Lásky* (1923), jediný román *Zlatý oblak* (1932), *Sonáta horizontálního života* (1937). Na prahu okupace dokončil sbírku *Bezodný rok* (1945), *Zamořená léta* (1945).

Václav Černý (6. 3. 1905 Jizbice u Náchoda – 2. 7. 1987 Praha) Literární kritik a historik, překladatel a editor. Působil v Institutu slovanských studií v Ženevě, stal se docentem románské literatury na FF UK, mimořádným profesorem romanistiky na FF MU v Brně. Po uzavření vysokých škol vyučoval na reálném gymnáziu v Praze, na počátku roku 1945 byl pro účast v odboji vězněn na Pankráci. Po osvobození byl krátce členem České národní rady, později členem Zemského národního výboru. Přednášel na FF UK, odkud musel z politických důvodů odejít. Od září 1952 do jara 1953 byl po vykonstruovaných obviněních vězněn, po osvobozujícím rozsudku pracoval na vědecky stále podřadnějších místech, od roku 1960 v Komisi pro soupis rukopisů, kde mj. s velkým mezinárodním ohlasem objevil dvě neznámá Calderónova dramata. V letech 1968-70 se

vrátil na FF UK, na počátku tzv. normalizace byl označen za jednoho z ideologických vůdců Pražského jara a penzionován. Až do smrti mu byla znemožněna veřejná pedagogická a vědecká činnost, své texty zveřejňoval v samizdatu a v exilových nakladatelstvích. V lednu 1977 byl jedním z prvních signatářů Charty 77.

Studie a eseje z moderní světové literatury a Studie ze starší světové literatury (obě 1969), *Knížka o Babičce* (1963), *Staročeská milostná lyrika* (1948), *Staročeský Mastičkář* (1955), *Lid a literatura ve středověku, zvláště v románských zemích* (1958), *Až do předsíně nebes* (1966), *Soustavný přehled obecných dějin literatury naší vzdělanosti, kniha Osobnost, tvorba a boj* (1947), *Eseje o české a slovenské próze* (1994), memoárová trilogie *Paměti I, Křik Koruny české a Paměti III*, aj. Do češtiny Černý přeložil a komentoval řadu knih francouzských, španělských a portugalských autorů.

Matěj Kopecký (24. 2. 1775 Libočany u Nechanic – 3. 7. 1847 Koloděje nad Lužnicí)

Loutkář a autor loutkových her širokého tematického záběru. Narodil se v rodině kočujícího herce, zakladatele proslulého loutkářského rodu. Roku 1820 obdržel od krajského úřadu povolení provozovat „mechanická“ představení pro Prácheňsko, později pro celé Čechy. Kopecký sám nezanechal po sobě žádný rukopisný materiál. Do knihy *Komedie a hry M. K.* podle sepsání jeho syna Václava (upraveno, 1862) bylo zahrnuto 61 her, které Václav (1815-1871) sepsal podle paměti. Snad přibližně 30 titulů s největší pravděpodobností souvisejí se skutečným repertoárem M. K.

Vladimír Brandejs (4. 7. 1937 Opočno)

Básník a tvůrce lyrické poezie ornamentálního typu. *Výpravy* (1965), *Dotyky* (1973), *Vysoká hora lásky* (1982), *Být je štěstí* (1993), součástí tvorby jsou také básně pro děti, publicistika a regionální antologie.

Zdeněk Němeček (19. 2. 1894 Josefov – 5. 7. 1957 Mnichov)

Prozaik a dramatik, publicista. Vstoupil do čs. legií, působil jako diplomat v USA, Francii, Španělsku aj. Za druhé světové války se zapojil do odboje, byl krátce vězněn. V letech 1945-48 působil znovu v diplomatických službách, po únoru 1948 odešel do exilu. Žil v Kanadě a od roku 1950 v New Yorku, byl spolupracovníkem Rádia Svobodná Evropa. Němečkova literární tvorba čerpá z autorovy znalosti nejrůznějších prostředí a cizích zemí, jimž věnoval cestopisné reportáže a fejetony jako *Ostrov smaragdového růžence* (1938) aj. Romány *Tvrdá země* (New York 1954), posmrtně vydané *Bloudění v exilu* (Lund 1958) aj. Překládal z ruštiny, němčiny a angličtiny.

Ivo Fleischmann (1. 6. 1921 Praha – 7. 7. 1997 Paříž)

Lyrický básník a překladatel z francouzštiny. Za války byl zapojen do odboje. Spoluzaložil deník *Mladá fronta* a podílel se také na založení stejnojmenného nakladatelství. Od roku 1946 byl kulturním přidělcem na čs. velvyslanectví v Paříži, působil na ministerstvu kultury, stal se redaktorem *Lidových novin*, publikoval v řadě novin a časopisů. Od roku 1964 vykonával funkci kulturního rady v Paříži, kde v roce 1969 požádal o politický azyl. Do roku

1986 se věnoval odborné práci (mj. napsal kolem 200 hesel o české a slovenské literatuře do francouzských encyklopedií), pak se zabýval literární činností. *Voják* (1945), *Sad* (1948), *Sevřená oblaka* (1946). Ve sbírkách *Píseň o růži* (1948) a *Píseň velkého jara* (1953) účtuje s minulostí a pateticky vítá nový socialistický svět. Lyrický deník-fejeton *Cestopis* (1956), sbírka básní *Město, ty a já* (1958), *Naše láska zítra* (1960), *Smrt a zrození mladého muže a jiné příběhy* (1964). Ve Francii vydal dvě prózy *Arcanes aux cent tours* (1983), *Histoire de Jean* (1986).

Ludvík Němec (8. 7. 1957 Kyjov)

Autor složitě komponovaných próz o pocitech své generace. V letech 1992-95 byl ředitelem Čs. rozhlasu v Brně. *Novela Nejhlasitější srdce ve městě* (1978), román *Hra na slepo* (1982), *novela Průvodce povětrím a tmou* (1988), román *Negativ* (1989), povídky *Já jsem ta tma* (1996) aj., rozhlasová hra *Mrtvá sezóna* (1996) aj.

Růžena Grebeníčková (1. 11. 1925 Sušice – 21. 7. 1997 Praha)

Literární kritička, historička, překladatelka, editorka. První manželka filozofa K. Kosíka. V padesátých letech a po roce 1969 publikovala některé své práce pod cizími jmény. Výbor nejzásadnějších prací z let 1967-83 o K. H. Máchovi, jimž se Grebeníčková zabývala celý život, vyšel pod názvem *Máchovské studie* (samizdat 1984). Překládala z ruštiny a z němčiny i beletrii.

Karel Zlín, vl. jm. K. Machálek (23. 7. 1937 Zlín)

Básník a prozaik. Pracoval jako profesionální výtvarník, roku 1976 odešel do Paříže, kde se usadil natrvalo. Básně publikoval od poloviny šedesátých let (*Sešity pro mladou literaturu*, *Host do domu*, *Orientace* aj.) *Hledán* (1969), *Dům druhých* (1979), soubor *Poezie* (1996).

Miloš Marten, vl. j. M. Šebesta (4. 2. 1883 Brno – 23. 7. 1917 Přepere u Turnova)

Kritik, prozaik a esejista, výrazný představitel kritické linie *Moderní revue*. *Knihy silných* (1910), *Akord* (1916). Také překládal z francouzštiny.

Vladimír Štěpánek (24. 7. 1917 Plzeň – 13. 11. 1991 Praha)

Literární historik a textolog, editor. Působil jako docent na katedře české a slovenské literatury a literární vědy na FF UK. Základní okruh Štěpánkova zájmu tvořila literatura národního obrození. *Devadesát let stálého českého divadla v Plzni* (1956), *Počátky velkého národního dramatu v obrozenecké literatuře* (1959), spoluautor 2. sv. *Dějiny české literatury* (1960), monografie *K. H. Mácha* (1984), kapitoly psané pro 3. sv. *Dějiny českého divadla* (1977) aj.

Josef Boleslav Pecka (19. 9. 1849 Praha – 25. 7. 1897 Chicago, USA)

Dělnický básník, publicista a překladatel. Podílel se na založení české sociální demokracie (1878), novinář a organizátor. Za svou novinářskou a politickou činnost byl několikrát vězněn, po odpykání trestu (1882-84) mu bylo znemožněno jakékoliv uplatnění, a proto se vystěhoval do USA, kde dále působil v dělnickém hnutí. Některé jeho básně byly přímo komponovány jako texty na známé písňové melodie. Vedle poezie výzev a apelů napsal Pecka i řadu básní vycházejících z hlubokých osobních zážitků.

Jiří Červený (4. 8. 1887 Hradec Králové – 6. 5. 1962 Praha) Autor povídek, písní a aktovek určených především pro kabaretní provedení. Byl ředitelem kabaretní skupiny Červená sedma, kterou spoluzaložil (1909). Po rozpadu skupiny působil jako advokát, během protektorátu několikrát vězněn na Pankráci, od roku 1944 v Terezíně. Po roce 1948 se jako hudebník a konferenciér vrátil ke kabaretu. Je autorem povídek (*Kabaretní brejle*, 1922 aj.) a románku *Máňa*. Na sklonku života vydal dvě knihy vzpomínek (*Červená sedma*, 1959, *Paměti Mansardy*, 1962).

Josef Hrabák (3. 12. 1912 Brno – 6. 8. 1987 Brno) Zprvu strukturalistický, od padesátých let marxistický literární vědec, vykladač starší české literatury, teoretik literatury, versolog. Byl redaktorem a hlavním autorem prvního svazku tzv. akademických *Dějin české literatury* (1959), *Studie ze starší české literatury* (1956), *Šest studií o nové české literatuře* (1961) aj. Je autorem vysokoškolských skript a popularizačních publikací, podílel se na tvorbě učebnic pro základní a střední školy. Významná je také jeho práce editorská.

Sigismund Bouška, vl. jm. Ludvík B. (25. 8. 1867 Příbram – 29. 8. 1942 Náchod) Básník a prozaik Katolické moderny, překladatel, literární a výtvarný publicista. V roce 1887 vstoupil do benediktinského řádu v Praze-Břevnově, po studiu byl vysvěcen na kněze. Bouška se věnoval překladům provensálské a katalánské duchovní literatury, překládal také z latiny, němčiny a italštiny. Spoluinicioval vznik almanachu *Pod jedním praporem* (1895), kterým se představila Katolická moderna, pomáhal založit časopis *Nový život*. Vydal básnické sbírky *Pietas* (1897), *Duše v přírodě* (1904), vzpomínky na dětství *Vánoce* (1903), kniha *Mirjam-Maria* (1903).

Petr Bezruč, vl. jm. Vladimír Vašek (5. 9. 1867 Opava – 17. 2. 1958 Olomouc) Básník, autor *Slezských písní*. Otcův tragický osud (gymnaziální profesor Antonín Vašek v roce 1879 vydal spis dokazující nepravost rukopisů, pro který byl označován za zrádce národa) do značné míry ovlivnil a určil Bezručův životní postoj. Po studiu klasické filologie, kterou nedokončil, působil mj. v letech 1891-93 jako poštovní asistent v Místku, zde podrobně poznal krajinu, přírodu, jazyk, práci a osud lidí ve Slezsku. V roce 1898 těžce onemocněl, k vykonávání zaměstnání se naplno vrátil až v roce 1902. V letech 1899-1900 zaslal Vašek pod pseudonymem Petr Bezruč podstatnou část budoucích *Slezských písní* do redakce *Času*. Po vytištění vzbudily básně živý ohlas a zvědavost, kdo je autorem. O autorství *Slezských písní* se vedou stále spory a této záležitosti pod motem Mýty a legendy bude vyhrazen prostor v 51. ročníku festivalu Bezručova Opava v příštím roce. Zde budou mít příležitost se k tomuto problému vyslovit odborníci obou táborů, odpůrci i obhájci. Pro literárního vědce je to jistě úžasné téma. Když se Bezručovo opisování potvrdilo, musely by se přepisovat čítanky.

Vladimír Vašek nikdy později nenapsal básně, které by se svou působivostí mohly řadit k nejlepším číslům původního jádra *Slezských písní*. Vašek vytvořil jádro *Slezských písní* během dvou let, avšak po následující desetiletí soubor stále rozšiřoval a přepracovával. Pro jeho autorství ale

svědčí jeho přiznání k autorství *Slezských písní* a k pseudonymu Petr Bezruč před vojenským soudem, tedy tváří v tvář hrozícímu trestu smrti. V září 1915 byl Bezruč zatčen a obviněn z velezrady pro podezření z autorství dvou protirakouských básní. Znalecký posudek však prokázal, že se jedná o podvrhy a Bezruč byl následujícího roku v únoru propuštěn. Po vzniku republiky byl dále zaměstnán na poště. Debutoval roku 1889 drobnými prózami v časopise *Švanda dudák*. Jeho celoživotní dílo představuje soubor básní později shrnutých do básnické sbírky *Slezské písně*. Žánrově jsou *Slezské písně* značně různorodé, balady (*Maryčka Magdonova*), intimní lyrika (*Labuťenka*), básně společenské (*Praga caput regni*) a sociální revolty s melancholickými verši osobního ztroskotání a rezignace (*Osud*), ohlasová lyrika (*Kyjov*) s verši reagujícími na aktuální politické události. Další dílo: *Stužkonoska modrá*, výbor *Přátelům a nepřátelům* (1958), próza *Povídky ze života* (1957).

Josef Merhaut (13. 10. 1863 Švabín u Zbiroha – 5. 9. 1907 Brno) Naturalistický prozaik, autor povídek z brněnského prostředí a žurnalista. Spolupracovník časopisu *Pokrok*, od roku 1885 do konce života působil v *Moravské orlici*. Dílo: *Povídky* (1890), *Hrad a jiné povídky* (1892), *Černá pole* (1896), téma duchovní očisty *Vranov* (1906) aj.

Rajmund Habřina, vl. jm. Raimund Chatrný (8. 9. 1907 Příbram u Brna – 2. 4. 1960 Brno) Básník, esejista, autor venkovské a historické prózy, překladatel. Učil na gymnáziu, ke konci života byl ředitelem dvanáctiletky. V letech 1941-45 byl vězněn v koncentračním táboře Mauthausen. Dílo: *Sasanky* (1938), *Světlá nad Kralicemi* (1931), *Břežina a Nietzsche* (1935), balada *Ohnivá země* (1938), lidový historický román *Jan Adam z Víckova* (1939), sbírka *Věžeň za dráty* (1945), *Krvavý účet* (1946), eseje *Nadčlověk a nadnárod* (1946). Informoval a překládal zejm. slovinskou literaturu, vydával příležitostně eseje a básnické tisky.

Jaroslav Matějka (9. 9. 1927 Ivančice u Brna) Autor společenských románů, humoristické prózy, marxistický historik. Posléze pracoval jako vědecký pracovník Ústavu marxismu-leninismu ÚV KSČ až do jeho zániku v roce 1990, kdy odešel do důchodu. Jako historik se zaměřoval na dějiny druhé světové války. Jeho beletrická prvotina humoristická próza *Náš dědeček Josef* (1973), román *Rodáci a odrodilci* (1979), *Kam jdete, rodáci* (1981), *Už troubějí* (1994) aj.

Jan Pilař (9. 9. 1917 Stříbřec u Jindřichova Hradce – 19. 10. 1996 Praha) Lyrický básník socialistické orientace, esejista, překladatel. Prvotina *Jabloňový sad* (1939), *Dům bez oken* (1942), *Okov* (1946), *Radost na zemi* (1950), *Strom se nepohrbívá* (1957), *Krajinou pádí kůň* (1967), *Žlutý list* (1972) aj. Vzpomínky *Sluneční hodiny* (1989) jsou psány z pohledu funkcionáře KSČ, zdůrazňujícího svou nedogmatickost. Pilař se také věnoval překladům poezie polských básníků.

Ladislav Stehlík (26. 6. 1908 Bělčice u Blatné – 11. 9. 1987 Praha)

Lyrický básník a prozaik inspirovaný jihočeskou krajinou a kulturou. Prvotina *Barevné dálky* (1930), *Kvetoucí trnka* (1936), *Kořeny* (1938), *České jaro* (1940), *Pelyněk* (1949), *Dávno již dozněly cepy* (1963) aj, próza *Země zamýšlená* (1947-1970), bilanční sbírka *Světla v oknech* (1982) a kniha *U krbu* (1987), soubor vzpomínek na řadu uměleckých osobností.

Michael Třeštík (18. 9. 1947 Praha)

Prozaik a publicista. Syn klavírního virtuóza a hudebního kritika. Jeho manželka Helena Třeštíková je významnou režisérkou dokumentárních filmů. Vystudoval architekturu na stavební fakultě ČVUT a do roku 1988 působil ve svém oboru. V letech 1990-93 byl šéfredaktorem literárního týdeníku *Tvar*, současně pověřeným ředitelem nakladatelství Scéna. Inicioval vznik publikace *Kdo je kdo 91/92*, spoluzaložil stejnojmenné nakladatelství a v roce 1992 nakladatelství Modrý jezdec. Do roku 1997 ředitelem agentury Kdo je kdo a nakladatelství Arch a. s. ABF, stál se svou manželkou u zrodu nadace pro podporu filmové dokumentaristiky Člověk a čas. Věnuje se produkci dokumentárních filmů. Román *Zdí tvé* (1988).

Vladimír Müller (8. 8. 1904 Praha – 2. 10. 1977 Praha)

Autor historických próz a dramát, divadelní kritik a publicista, editor. Působil jako redaktor v kulturní rubrice *Národních listů*, působil v literárním a dramatickém oddělení Čs. rozhlasu, vedl dokumentační oddělení kulturního jednatelství Dilia. Portrétní studie např. *F. A. Šubert* (1949), román *Žebrák s erbem* (1941), drama *Rybníkář Kuba* (1942) aj. Připravil pro rozhlas desítky dramatizací a úprav světových a českých autorů, uspořádal a knižně vydal přes 20 her klasiků nejruznějších národností.

Josef Durdík (5. 10. 1837 Hořice u Jičína – 30. 6. 1902 Praha)

Estetik a literární kritik. Byl řádným profesorem filozofie na pražské univerzitě, kde přednášel také estetiku. Pozice lumírovského novoromantismu hájil ve sporech kolem roku 1890 odmítáním naturalismu. K nadčasově platným vzorům poezie radil G. G. Byrona, jehož odkaz nově aktualizoval (*O poezii a povaze lorda Byrona*, 1870).

František Václav Krejčí (4. 10. 1867 Česká Třebová – 30. 9. 1941 Praha)

Literární a divadelní kritik, esejista, literární historik, prozaik, dramatik a publicista. V letech 1918-20 byl poslancem Národního shromáždění, byl v čele poselstva prezidenta republiky k československým legiím na Sibiři, člen Senátu. V posledních letech svého života psal paměti (výbor z jejich torza nazvaný *Konec století* vyšel 1989). Je autorem první souhrnné kritické studie o moderní literatuře devadesátých let (*Deset let mladé literatury*, *Rozhledy* 1901). Byl první, kdo se pokusil o souhrnné portréty *Julia Zeyera* (1901), *Jana Nerudy* (1902), *Karla Hynka Máchy* (1907), *Jaroslava Vrchlického* (1913).

Zdeněk Urbánek (12. 10. 1917 Praha)

Prozaik, překladatel, kritik a esejista. Patřil k literární skupině kolem K. Bednáře, přátelil se mj. s B. Březovským a s F. Halasem. Za okupace ukrýval několik židovských dívek, byl za to v Izraeli vyznamenán. Po válce působil jako novinář, byl lektorem v Čs. státním filmu, poté se živil pře-

klady z angličtiny, psal do časopisu *Divadlo*. V sedmdesátých a osmdesátých letech nesměl publikovat, původní díla a překlady uveřejňoval v samizdatu. Po roce 1989 byl rektorem AMU. Eseje *Člověk v mladé poezii* (1940), *Příběh bledého Dominika* (1941), sblížil se s poetikou Skupiny 42. *Stvořitelé světa* (samizdat 1984, Toronto 1989, Brno 1995) aj.

Rudolf Mayer (13. 10. 1837 Nová Hospoda u Skránčic – 12. 8. 1865 Loučín u Klatov)

Básník a prozaik májové družiny. Psát verše začal ve Vídni (zde také počal studovat práva, ale po roce Vídeň opustil), debutoval ale v Praze v almanachu *Máj* (1858). Zde otiskl báseň *V poledne*, v níž jako první v české literatuře s hlubokou reflexí vystihl realitu dělníkovy myšlení v době ještě neorganizovaného proletariátu. Soubor jeho pozůstatostí *Básně* vydal až 1873 jeho přítel, estetik J. Durdík.

Stanislav Neumann (17. 10. 1927 Praha – 18. 9. 1970)

Básník rétorické poezie padesátých let. Vnuk básníka S. K. Neumanna a syn herce S. K. Neumanna. Dílo: *Píseň o Stalinu* (1949), agitační brožura *Cestou komsomolské slávy* (1958) aj. Dobrovolně ukončil svůj život. Zasáhl v padesátých a šedesátých letech do českého překladatelství, především novými převody Shakespearových dramát.

Jaroslav Zaorálek (22. 12. 1896 Spytihněv u Uherského Hradiště – 20. 10. 1947 Roztoky u Prahy)

Překladatel z románských jazyků, zejm. z francouzštiny. Zaorálek je autorem asi 200 knižních překladů z francouzštiny, ale též z němčiny, španělštiny, italštiny. Jeho výběr autorů měl často objevný a iniciační ráz. Zaorálek byl také autorem soupisu úsloví, přísloví a pořekadel *Lidová rčení* (1947).

Bartoš Vlček (24. 10. 1897 Růždka u Vsetína – 7. 1. 1926 Brno)

Lyrický básník, překladatel, kulturní publicista. V dubnu 1916 narukoval a v červenci téhož roku byl na frontě v Korutanech těžce raněn do hlavy. V letech 1919-25 byl učitelem v Lipníku nad Bečvou, odtud navazoval kontakty s mladými moravskými literáty (J. Wolker aj.), s nimiž roku 1931 založil Literární skupinu. Krátce byl redaktorem jejího časopisu *Host*, redigoval *Literární hlídku*, publikoval i v řadě jiných periodik (*Moravskoslezský deník*, *Pásmo*, *Var*, *Proletkult* aj). Podnikl několik cest do Itálie, na Slovensko a do Jugoslávie. Zemřel na následky válečného zranění. Vlček se uplatnil také jako propagátor česko-italských literárních vztahů a překladatel z italštiny. Dílo: *Slavnosti večerní* (1923), *Vzpouza samoty* (1923), *Milenci* (1924), posmrtně vydaná sbírka *Jenom srdce* (1926).

Pavel Tigrid, pův. jm. Schönfeld (27. 10. 1917 Praha – 30. 8. 2003 Francie)

Politický a kulturní publicista, esejista. V březnu 1939 uprchl do Londýna, kde pracoval jako číšník, hlasatel českého vysílání BBC a redaktor rozhlasového programu čs. exilové vlády. Do Prahy se vrátil v červnu 1945. Pracoval nejprve na ministerstvu zahraničních věcí, poté spoluzaložil a řídil týdeník *Obzory*, stal se šéfredaktorem časopisu *Vývoj*. V únoru 1948 se nevrátil ze služební cesty, žil v Německu ve Frankfurtu, v němž zformoval Pomocný výbor

pro uprchlíky z Československa a podílel se na vzniku rozhlasové stanice Rádio Svobodná Evropa. Roku 1952 odjel do USA, kde studoval a přednášel na Columbia University, roku 1956 založil exilový časopis *Svědectví*. Roku 1960 přesídlil do Paříže a postupně vybudoval ze *Svědectví* (se stejnojmennou knižní edicí) hlavní politickou a kulturní tribunu čs. exilu. Jeho vydávání uzavřel v Praze roku 1992. V letech 1991-1992 působil jako poradce prezidenta ČSFR, 1994-1996 byl ministrem kultury ČR. Ve většině svých politologických prací se zabýval analýzou socialistického systému a jeho konkrétních problémů. Nejznámější Tigridovou prací se stalo beletrizované zpracování moderních českých dějin v knize *Průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu* (Toronto 1988, Praha 1990).

Karel Matěj Čapek-Chod, vl. jm. K. M. Čapek (21. 2. 1860 Domažlice – 3. 11. 1927 Praha)

Povídkař, novelista a romanopisec realistického a naturalistického směru, novinář politického a kulturního zaměření. Působil jako redaktor *Hlasu národa*, *Národní politiky* aj., spolupracoval s *Národními listy* (po vstupu Karla Čapka do redakce přijal přídomek „Chod“). Psal fejetony, soudničky, politické stati, výtvarné a divadelní referáty. Přispíval do mnoha časopisů, proslul encyklopedickými znalostmi řady oborů.

Dílo: *Povídky* (1892), *Nedělní povídky* (1897), román *V třetí dvoře* (1895), novela *Nejzápadnější Slovan* (1892), román *Turbína* (1916), *Experiment* (192), *Psychologie duše* (1928) aj.

Zdeněk Pešat (4. 11. 1927 Frýdek-Místek)

Literární historik zabývající se českou novodobou literaturou. Důležité místo mezi jeho početnými interpretacemi básnické tvorby mají práce portrétní, např. *J. S. Machar básník* (1959) aj. Vrcholnou prací portrétní je monografie *Jaroslav Seifert* (1991). Má tvůrčí podíl na *Lexikonu české literatury* (1967).

Karel Sabina (29. 12. 1813 Praha – 9. 11. 1877 Praha)

Spisovatel, publicista, radikální demokrat, policejní konfident. Od dob studií blízký přítel básníka Karla Hynka Máchy. Věnoval se převážně literatuře a žurnalistice. Živil se psaním do nejrůznějších českých i německých listů (*Květy*, *Vlastimil*, *Humoristické listy* aj.). V roce 1848 se stal členem Národního výboru a vedl za Havlíčka redakci *Včely*. Široký záběr svého vzdělání a své řečnické nadání uplatnil ve prospěch radikálních demokratů. Podílel se na revolučním hnutí roku 1848, byl 16 týdnů vězněn na Pražském hradě a po prozrazení spiknutí v květnu 1849 zatčen a pro velezradu odsouzen k trestu smrti provazem. Trest zmírněn na 18 let těžkého žaláře v olomoucké pevnosti. Po amnestii roku 1857 se věnoval literatuře. Psychický tlak způsobený neustálým nedostatkem životních prostředků, vytrvalým policejním dohledem ho donutil k osobní rezignaci. Sabina se stal roku 1859 konfidentem rakouské policie, a tak když byla jeho činnost odhalena, byl Sabina národní společností odsouzen a vyzván k odjezdu za hranice. Po svém návratu se sice pokusil o obhajobu, ale neuspěl zemřel chudý a v ústraní.

Dílo: libreta k Smetanovým operám *Prodaná nevěsta* a *Braniboři v Čechách*, román *Oživené hroby* (1870), prózy *Hrobník* (1837) aj. Pro záchranu cenných údajů o K. H.

Máchovi jakož i některých jeho děl má zásadní význam jeho *Úvod povahopisný* (1845).

Josef Jungmann (16. 7. 1773 Hudlice u Berouna – 14. 11. 1847 Praha)

Filolog a lexikograf, překladatel, čelný literární kritik, publicista, básník, přední osobnost jazykově české obrozené vědy a kultury. Pronikavým způsobem zasáhl Jungmann do dějin českého překladu, mj. se zabýval teorií překladu. Dvakrát byl děkanem FF UK, jednou rektorem univerzity. Bratr Antonín byl proslulý pražský porodník, spoluvůrce lékařské terminologie a překladatel. S F. Palackým a J. S. Preslem založil Jungmann Sbor k vědeckému vzdělávání řeči a literatury české při Národním muzeu (1830), v roce 1831 se stal prvním jednatelem Matice české. Své názory o české společnosti a její dobové kulturní situaci Jungmann vyložil ve dvou statích *O jazyku českém (Hlasatel český 1806)*, v nichž považoval národ za ucelenou samostatnou společenskou jednotku určenou jazykem. *Historie literatury české* (1825), příručka *Slovesnost aneb Sbírká příkladů s krátkým poučením o slohu* (1820), sloužila jako učebnice na gymnáziích. Jungmann usiloval nejen o jazykovou kultivaci češtiny, ale také o kontakt s dobovými a uměleckými proudy. Mimořádný význam měl *Slovník německo-český* za pomoci řady spolupracovníků (5. sv., 1834-1839). Do slovníku byla soustředěna podstatná část veškeré české slovní zásoby s patřičnou citací textů a německým ekvivalentem. Autobiografické črty i Jungmannovy názory na veřejné problémy podávají *Zápisky* (čas. 1871, knižně 1907).

Emanuel Lešehrad, vl. jm. Josef Maria Emanuel Lešetický z Lešehradu (15. 11. 1877 Praha – 30. 5. 1955 Praha)

Dekadencí ovlivněný básník, prozaik, dramatik, esejista a překladatel, sběratel literárních dokumentů. Šlechtický titul si koupil jeho otec, důstojník. Působil jako úředník, archivář a jako přednosta archivu zemské banky v Praze. Byl ženatý se sochařkou, malířkou, spisovatelkou a překladatelkou Marií Hladíkovou. Vedle své bohaté činnosti autorské je E. Lešetický znám jako budovatel rozsáhlého literárního archivu Lešehradeum. K jeho Zájmům patřil také okultismus a zednářství (*Po stopách tajemných společností, Hledač mystických pramenů*) aj.

Helena Šmahelová (14. 7. 1910 Řestoky u Chrudimi – 5. 11. 1997 Rakovník)

Psychologizující prozaička, autorka knih pro děti a mládež. Od roku 1942 žila se spisovatelem J. Johnem až do jeho smrti v roce 1952. V témže roce se provdala za filozofa P. Trosta. Román *Pelantovci* (1944), přeprac. a rozšíř. vydání pod názvem *Dědicové snů* (1974). Zasloužila se o obrodu dívčího románu – *Velké trápení* (1957), *Magda* (1959), *Dva týdny prázdnin* (1960), *Žárlivost* (1975) aj. Zároveň psala i prózu pro dospělé *Cesta ze zármutku* (1961), *Dům radostí* (1982), *Útěk postřeleného zajíce* (1989) aj. V zajímavých *Vzpomínkách na Jaromíra Johna* (1980) kromě svého druhu přibližuje i řadu dalších umělců.

Fan Vavřincová, vl. jm. Věra Němotová, roz. Peyrová (17. 11. 1917 Praha)

Autorka milostných a humoristických románů pro ženy a dívky a detektivní prózy *Patsy tropí hlouposti* (1939),

znovu z titulem *Eva tropí hlouposti* (1944), televizní seriál *Taková normální rodinka* (1971-72), detektivní román *Vrah a srdcová dáma* (1969) aj.

Stanislav Lom, vl. jm. S. Mojžíš (13. 11. 1883 Praha – 17. 11. 1967 Praha)

Autor převážně historicko-filozofických her, esejista a divadelní kritik. Pracoval na ministerstvu školství, ředitelem ND a i šéfem činohry. *Kající Venuše* (1927), *Děvín* (1919), *Žižka* (1925), *Karel IV.* (1940), *Prokop Veliký* (1960), *Smrt kmotřička*, libreto (1933) aj.

Eliška Krásnohorská, vl. jm. Alžběta Pechová (18. 11. 1847 Praha – 26. 11. 1926 Praha)

Zastánkyně národního pojetí literatury, literární kritička, básnířka a prozaička, libretistka a překladatelka. Přispívala do *Lumíru*, *Květů a Světozoru*. Proslula jako libretistka, zejm. oper B. Smetany (*Hubička*, *Tajemství*). Angažovala se jako redaktorka *Ženských listů*, zasloužila se také o první české dívčí gymnázium (1890) a o studium žen na vysokých školách.

Benjamin Klička, vl. jm. B. Fragner (20. 11. 1897 Praha – 26. 12. 1943 Praha)

Autor povídek a sociálně-psychologicky orientovaných románů. Klička působil až do předčasné smrti způsobené srdeční chorobou jako praktický lékař (mj. byl ošetřujícím lékařem F. X. Šaldy).

Dílo: *Tulák Jeroným a jiné osudy* (1925), *Divoška Jája* (1925), *Brody* (1926), *Do posledního dechu* (1936) aj.

Bohumil Havlasa (1. 10. 1852 Bavorov u Vodňan – 25. 11. 1877 Alexandropol, Arménie)

Autor románů ze šlechtického prostředí a romantických historických próz. Působil také jako herec v kočovných divadelních společnostech, přispíval do *Lumíru* a *Národních listů*, roku 1875 odjel jako jejich válečný zpravodaj do Černé Hory a zúčastnil se bojů srbsko-turecké války. Pobyl ve Francii a Švýcarsku, roku 1877 se přihlásil do ruské armády, která bojovala proti Turkům na Kavkaze, zde podlehl nákaze tyfem. Nejúspěšnější román *Tiché vody* (1876), autobiografická próza čerpající látku především z bojů na Balkáně (*Péri*, vydáno posmrtně 1901).

František Zavřel (1. 11. 1884 Trhová Kamenice u Hlinska – 4. 12. 1947 Praha)

Básník, prozaik, autor historických dramát a konverzačních veseloher. Pracoval jako soudní úředník, po předčasném penzionování měl soukromou advokátní praxi. Nechuť k Masarykově filozofii politického realismu a orientace na nietzscheovský kult jej postupně přivedla do tábora sympatizantů krajní pravice. Roku 1941 byl jmenován vrchním odborovým radou na protektorátním ministerstvu osvěty, po válce vyšetřován pro podezření z kolaborace. V listopadu 1947 byl v zuboženém stavu nalezen v Letenských sadech a převezen do nemocnice, kde zkrátka zemřel.

Dílo: Básnická skladba *Hanel* (1903), *Verše o lásce a smrti* (1941), *Oidipus a Jokasta* (1905), *Don Juan* (1915), *Boleslav Ukrutný* (1920), *Jan Žižka z Trocnova* (1935), konverzační veselohera *Dědečkem proti své vůli* (1926), *Za živa pohřben* (1942) aj.

Josef Sekera (4. 12. 1897 Starkoč u Čáslavi – 14. 11. 1972 Benešov u Prahy)

Autor sociálních próz z prostředí české a slovenské vesnice. Po roce 1969 se podílel na ustavení „normalizačního“ SČS. V posledních letech života byl předsedou Českého literárního fondu. Umělecky se ve dvacátých a třicátých letech zařadil do proudu konvenční realisticko-výchovné literatury.

Dílo: *Vinaři* (1930), *Hora radostná* (1946) aj. Od konce čtyřicátých let se pokoušel přizpůsobit útvar historické fresky normě socialistického románu (např. *Česká rapsodie*, 1961 aj). Nejúspěšnější Sekerovou knihou je román *Děti z hliněné vesnice* (1952).

Josef Svátek (24. 2. 1835 Praha – 9. 12. 1897 Praha)

Autor populární historické beletrie a kulturněhistorických studií. Psal pro *Pražské noviny*, *Prager Zeitung*, redigoval *Pražský deník*. Měl dobrý přístup k archivním pramenům. Psal napínavé příběhy z domácích dějin, sympatizující s nekatolíky a vyhrocené proti rozpínavým intrikánům, kteří útočí na moc panovníka.

Dílo: *Tajnosti pražské* (1871), *Pražský kat* (1876), *Paměti katovské rodiny Mydlářů v Praze* (1886-90) aj. Přispěl k rozvoji kulturněhistorické studie *Kulturhistorische Bilder aus Böhmen* (1879). *Povstání lidu selského v Čechách r. 1680* (1894) je ceněno jako přínos českému dějepiscectví.

Otakar Theer (16. 2. 1880 Černovice, Ukrajina – 20. 12. 1971 Praha)

Kritik, básník a překladatel, úředník pražské Univerzitní knihovny. Autor symbolických básní, psaných volným veršem *Výpravy k Já* (1900), *Úzkost a naděje* (1911), *Všemu navzdory* (1916), drama *Faethón*.

Jiří Brdečka (24. 12. 1917 Hranice na Moravě – 2. 6. 1982 Praha)

Scenárista, režisér kresleného filmu, autor humoristické prózy. Dcera Tereza Brdečková (1957) je filmová a televizní publicistka. Po uzavření vysokých škol (1939) byl úředníkem v Městském muzeu v Praze a současně přispíval jako karikaturista a žurnalista do novin, posléze tiskovým referentem Lucernafilmu, redaktorem v *Lidových novinách*, scenáristou, dramaturgem a režisérem kresleného filmu. Jako scenárista spolupracoval s režiséry M. Fričem, (*Císařův pekař a Pekařův císař*), J. Trnkou, (*Staré pověsti české*, 1953), O. Lipským (*Limonádový Joe*, 1964) aj. Podle Brdečkovy povídky *Faunovo značně pokročilé odpoledne* (1966) byl V. Chytilovou natočen film (1983). Historii Divoského západu zobrazil Brdečka v populárně-naučné knížce *Kolty bez pozlátka*.

Karel Mašek, pseudonym Fa Presto (29. 12. 1867 Praha – 13. 10. 1922 Praha)

Básník a prozaik z okruhu epigonů (J. Vrchlického), autor satir, parodií a operních libret, překladatel. Spoluzakládal *Volné směry*. Svou tvorbou je spjat s loutkovým divadlem a několika scénami v Praze.

Dílo: parodie *Utikej, Káčo!* (1894), satira *Kyselý hrozny* (1895), sbírky *Popěvy tulácké* (1900) a *Pierotova loutna* (1904), próza *Domky z karet* (1896), *Pohádky špatně končí* (1897), *Královnyn bez království* (1898), román *Břehy věčného jara* (1917), satira *Tajemství mlsné kočky* (1925).

Volba prezidenta ČR

Jak probíhá volba prezidenta republiky podle Ústavy (volit se má 7. či 8. února 2008)?

První kolo: Prezidentem je zvolen kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců i nadpoloviční většinu hlasů všech senátorů. V opačném případě se do čtrnácti dnů koná druhé kolo volby.

Druhé kolo: Do druhého kola postupuje kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů ve Sněmovně, a kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v Senátu. Zvolen je kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců i nadpoloviční většinu hlasů přítomných senátorů. V opačném případě se do čtrnácti dnů koná třetí kolo volby.

Třetí kolo: Je zvolen kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců a senátorů. Nebyl-li prezident republiky zvolen ani ve třetím kole, konají se nové volby.

Prezident Václav Klaus a předseda Poslanecké sněmovny Miloslav Vlček

Prof. Švejnar pokračuje v návštěvách parlamentních frakcí

Profesor Jan Švejnar jako jediný možný protikandidát na prezidenta ČR pokračuje v představování v parlamentních frakcích. Obě nejmenší senátorské frakce již vyslovily Švejnarovi většinovou podporu. Švejnara prosazuje Strana zelených. Pouze Jan Švejnar má jako Klausův protikandidát šanci vyhrát, řekl předseda ČSSD Jiří Paroubek poté, co se na jeho jméno shodli sociální demokraté. Připouští, že určitým handicapem je, že Švejnara veřejnost příliš nezná. Jméno Jana Švejnara se však čas od času na politické scéně objevuje. Emigroval v roce 1970 a ve Spojených státech se stal profesorem. Do Československa se vrátil v roce 1990 jako člen mise Světové banky, pracoval také jako ekonomický poradce prezidenta Václava Havla. Ten o něm po pádu Klausovy vlády uvažoval jako o premiérovi. Dnes Jan Švejnar působí jako profesor ekonomie na Michiganské univerzitě.

Osud prezidentské volby mají v rukou lidovci a komunisté. Blíže ke zvolení má zatím stále současný prezident Václav Klaus, i když Čechoameričan Švejnar získal během dvou dnů na svou stranu hned čtyři parlamentní uskupení – sociální demokraty, zelené a senátory z Klubu otevřené demokracie a z klubu SNK. Klíčem k úspěchu tedy bude, kdo přesvědčí lidovce a komunisty.

V pohledu na ekonomiku a průběh transformace se Švejnar asi nejvíce liší od Václava Klause. Kritizoval například nedostatečný právní rámec, který provázel českou cestu ke kapitalismu. Neshodnou se ani v pohledu na EU. V září 2002 Švejnar na Klausovu adresu prohlásil, že není na úrovni západních ekonomů. Klaus řekl, že se Švejnar zatím mýlil ve všem, co kdy řekl.

Jak případná volba dopadne se nedá odhadnout, tajná volba je nevyzpytatelná. (kb)

Šéf lidovců Jiří Čunek předal premiérovi demisi na vládní funkce

Šéf lidovců Jiří Čunek předal premiérovi demisi na funkce vicepremiéra a ministra pro místní rozvoj. Rezignaci oznámil s odůvodněním, že se znovu otevírá vyšetřování jeho údajné korupce. K Čunkovu odchodu z vlády přispěl silný tlak koaličních partnerů i mateřské strany kvůli informacím, že v devadesátých letech jeho rodina brala sociální dávky a na účtech měla zároveň 3,5 miliónu Kč. Peníze podle Čunkova vyjádření pocházely z širší rodiny a měly sloužit k postavení rodinného domu a rozjetí podnikatelského záměru, od kterého ale po zvolení starostou Čunek ustoupil. Celostátní konference křesťanských demokratů toto vysvětlení původu peněz přijala a lidovci už nepožadují, aby Čunek odstoupil i z čela strany. Řízením ministerstva pro místní rozvoj byl dočasně pověřen Cyril Svoboda. Ale mezi tím má Jiří Čunek znovu šanci vrátit se do vlády. Žalobce Arif Salichov totiž už podruhé odložil kauzu, v níž šéf KDU-ČSL čelil podezření z korupce. (kb)

Gašparovič varuje před gardou

Česko by mělo reagovat na vznik polovojenské organizace Národní garda, kterou koncem října v Praze založila krajně pravicová Národní strana. Ve vysílání Slovenského rozhlasu to řekl slovenský prezident Ivan Gašparovič. Zároveň znovu kritizoval podobné sdružení Maďarská garda, které podle něj představuje hrozbu pro celý svět. Národní gardu založili 28. října v Praze na mítinku k oslavě vzniku samostatného československého státu v roce 1918 členové Národní strany, která vystupuje mimo jiné proti EU a proti přistěhovalcům. Gašparovič připomněl, že slovenské úřady už před loňskými volbami zakázaly extremistickou stranu Slovenská pospolitosť Národní strana, jejíž členové demonstrovali v uniformách připomínajících stejnokroje polovojenské Hlinkovy gardy v dobách válečného Slovenského státu. Už dříve Gašparovič kritizoval založení Maďarské gardy, kterou v létě vytvořilo mimoparlamentní hnutí Jobbik.

Pražský dům v Bruselu povede žena

Nástupcem Jana Koukala, bývalého pražského primátora a nynějšího českého velvyslance v Rakousku, na postu šéfa zastoupení Prahy v Bruselu se stane na základě vyhraněho výběrového řízení Lucie Čadilová. Tato bývalá blízká spolupracovnice Václava Klause nyní řídí kancelář primátora Prahy Pavla Béma. Pražský dům, který zajišťuje zájem různým českým delegacím, jedná jménem Prahy s Evropskou unií a organizuje různé společenské a kulturní akce, byl zřízen již v roce 2002. Nyní však byl řadu měsíců

po odchodu Jana Koukala bez vedení a post šéfa se dlouho nedařilo obsadit. První výběrové řízení dokonce muselo být zrušeno, protože se do něj nikdo nepřihlásil. Důvodem byly podle vedení pražské radnice především vysoké nároky, které musí osoba kandidující na tento post splňovat. Za samozřejmost se považuje znalost cizích jazyků a společenské vystupování. Navíc se předpokládá dobrá orientace v otázkách fungování pražského magistrátu a především ochota odstěhovat se do Bruselu a zcela změnit svůj životní styl. V současné době má zastoupení Prahy v Bruselu pouze dva zaměstnance místo plánovaných čtyř, a tak se počítá s tím, že kromě Čadilové přijde ještě do konce roku do Bruselu ještě jeden pracovník. Praha se všemi svými nej, se svojí nádhernou architekturou a atmosférou se jistě do značné míry propaguje sama, ale na to se její vedení samozřejmě nemůže spoléhat. Navíc již v roce 2009 se má Česká republika ujmout předsednictví v Evropské unii a lze tedy očekávat, že zájem EU o město Prahu stoupne. Jistě se stane místem řady velkých setkání a nelze ani vyloučit, že zde proběhne podobný summit, jaký bylo možno vidět ve Vídni za rakouského předsednictví. Za takové situace by samozřejmě byla co nejužší kooperace města s Evropskou unií naprostou nezbytností. Doufejme, že Lucie Čadilová všechna úskalí své nelehké pozice zvládne a podaří se jí do hlav i do obvykle značně chladných srdcí evropských úředníků vepsat představu Prahy jako jedné z nejvýznamnějších, nejkrásnějších a nej příjemnějších evropských metropolí. (MaFr)

ČSSD je připravena změnit názor na radar, kdyby měl Írán rakety

Česká sociální demokracie je podle předsedy Jiřího Paroubka připravena změnit své odmítavé stanovisko k americkému radaru na českém území, pokud by se prokázalo, že Írán vlastní balistické rakety. (kb)

Vyrovnaní se s minulostí

Většina lidí v České republice si podle průzkumu agentury Median pro *Lidové noviny* myslí, že česká společnost se dostatečně nevypořádala s těmi, kteří před rokem 1989 spolupracovali se Státní bezpečností, tedy s komunistickou tajnou policií. Průzkum zjistil, že jen každý šestý člověk je přesvědčen o tom, že se vyrovnání s minulostí podařilo. Nedávné osmnácté výročí tzv. sametové revoluce tyto otázky znovu otevřelo. Na pražské Národní třídě, kde se sešli ústavní činitelé s lidmi, kteří u památníku střetu studentů s policií před osmnácti lety zapalovali svíčky, se k tomu vyjádřil i premiér Mirek Topolánek: „Myslím, že ty otázky, které si máme klást, jsou: jestli jsme dostatečně zralí, jestli ta demokracie je dostatečně zralá, jestli k té svobodě přibyla i odpovědnost, jestli jsme se poučili. A na ty otázky odpovídám: ano, možná. Myslím si, že těch osmnáct let ještě je velmi krátká doba, a že někdy ty excesy, které zažíváme kolem sebe, svědčí o tom, že jsme se nepoučili.“

Velký problém ve vyrovnání se s minulostí vidí předseda Senátu Přemysl Sobotka: „Jestliže poslední průzkumy ukázaly, že 50 % občanů nostalgicky vzpomíná, jak tady bylo dobře za komunistů, tak já jsem trošku zděšen a obrovsky mě to znervózňuje. Je to úkol pro nás, abychom

těmto lidem připomněli ty fronty na všechno, včetně toaletního papíru, a že to, co je dnes tady, že je skutečně výdobytkem demokracie a svobody.“

Jsou lidé osmnáct let po revoluci spokojeni se změnami ve společnosti? Některé výzkumy tvrdí, že většina ano, jiné, že spokojená je jen třetina. Lidé jsou rozčarovaní z nového žebříčku hodnot či z politiky. To nedávno zmínil i bývalý prezident Václav Havel: „Najednou se ta politika jeví jako jakási série skandálů, a to, co je na ní důležité, ten její vlastní obsah, to, co se dotýká všech občanů a života, jako by se ztrácelo za tou vrstvou těch příhod, těch skandálů.“

Na otázku, zda se česká společnost vyrovnala s komunistickou minulostí, mnozí lidé, včetně politiků, odpovídají, že 18 let od listopadu 1989 není tak dlouhá doba, aby se všechno podařilo vyřešit. Často poukazují na příklad Německa, které se s nacistickou érou vypořádávalo dlouhá léta. (Zkráceno)

Dálnice Bratislava – Vídeň

Stavba dvaadvacet kilometrů dlouhé dálnice A 6, která se napojila na již několik let postavenou slovenskou část dálnice vedoucí z Bratislavy, byla konečně v minulém týdnu dokončena. Pásku přestříhl kancléř Alfred Gusenbauer. Dálnice je jen jedním z projektů, který má propojit Bratislavu s Vídní. Slovenské hlavní město už začalo s přípravou městské rychlodráhy, která by měla spojit centrum města i letiště s Vídní. Plánuje se také obnovení slavné „električky“, která jezdila mezi Bratislavou a Vídní až do roku 1945. Centrem euroregionu CENTROPA je právě „dvojměstí“ Vídeň-Bratislava, jehož nejbližší okraje od sebe nejsou vzdáleny ani čtyřicet kilometrů. Tato vzdálenost přitom už přestává hrát roli. Rakouské firmy už několik let skupují nemovitosti v bratislavském Starém městě. Bratislavané zase staví na pozemcích v rakouských vesnicích, jen několik kilometrů od okraje slovenského hlavního města. „Region mezi Vídní a Bratislavou má největší rozvojový potenciál v Evropě,“ uvádí studie Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Už dnes je přitom Vídeň čtvrtým nejbohatším městem EU a Bratislava zase po Praze druhým nejbohatším místem ve střední Evropě. Spolu s Brnem a západomaďarskou průmyslovou metropolí Győr tvoří unijní euroregion CENTROPA, který patří se šesti milióny lidí k ekonomicky nejrychleji rostoucím v Evropě. Jediné Brno nemá dálnici do Vídně.

Bratislav Bríza odstoupil

Robert Fico, premiér a předseda strany Směr, a šéf HZDS Vladimír Mečiar se poprvé za půldruhého roku společného vládnutí dostali do vážné krize. Jejím důvodem je podezřelý prodej pozemků pod Tatrami. Premiér Robert Fico odvoláním Brízy podmiňoval další fungování koalice. Zástupce hnutí Vladimíra Mečiara ve vedení Slovenského pozemkového hnutí Bratislav Bríza se rozhodl odstoupit z funkce poté, co jeho souhlas se sporným převodem pozemků pod Vysokými Tatrami vyvolal dosud největší spor ve slovenské vládní koalici. Bratislav Bríza se totiž podepsal pod převod, který restituentům z východu země přiřkl pozemky v „srdci Tater“, jen dva kilometry od Popradu. Ti je za 13 miliónů prodali podnikateli Milanu Bališovi, kte-

ry má „náhodou“ velmi blízko k předsedovi HZDS Vladimírovi Mečiarovi. Rozdíl nákupní a tržní ceny – jeden a půl miliardy slovenských korun. O tom, co se bude dít s pozemky, se zatím nemluví. „Zákon porušen nebyl,“ tvrdí lidé z HZDS. On ani v podobných případech zákon porušen nebývá. (st)

Zakázou v ČR rakouský státní znak?

V české veřejnosti vyvolal značnou pozornost návrh novely trestního zákona, kterou nedávno schválila horní komora české sněmovny – Senát. Podle ní by totiž bylo mj. možné trestat kohokoliv, kdo užívá, vystavuje nebo šíří symboly spojované s komunistickým hnutím, tedy například pěticípou rudou hvězdou nebo srp a kladivo. Omluvou není recese. Z obchodů by tak měla zmizet všechna trika s hvězdami nebo třeba s Che Guevarou, televize by nesměly promítat značnou část filmové a televizní tvorby z období před rokem 1989, protože se v nich občas nějaký ten symbol mihne apod. Podle některých ironických komentářů by mělo být i rakouskému velvyslanectví zakázáno používat rakouských státní znak, protože i na něm se inkriminované symboly srpu a kladiva vyskytují. Velký problém by asi měli i historici a zejména památkáři, kteří by se museli vyrovnat s příslušnými symboly na řadě chráněných budov (zejména spojených s osvobozením Československa v roce 1945). Předkladatelé novely zákona jako důvod pro její přijetí uvádějí především snahu přesvědčit veřejnost, že komunistický režim byl z hlediska lidských práv stejně zavržen hodný jako ten nacistický a shovívavost s jeho symboly by proto neměla pokračovat. Příliš se nezabývají otázkou, zda je úplně nejvýhodnější tento názor prosazovat pomocí nejrůznějších zákonů a trestů. Praktické důsledky podobné normy asi také příliš nedeřešili. Jejich návrh spíše zavání snahou o cenzurování a také úsilím nějak se pomstít stávající komunistické straně než nějakou racionální snahou o vyrovnání s minulostí. Česká demokracie po skoro dvaceti letech, které uplynuly od listopadového převratu v roce 1989, již není tak slabá, aby se musela bát rudých praporů nebo nějakých triček. Křečovitý antikomunismus, který se přitom dotýká pouze povrchu a nikoliv podstaty problému, působí nepatřičně hystericky. Samozřejmě chápou, že lidem, kteří třeba v padesátých letech prošli československými žaláři, nemusí přijít vtipné to, co jako vtip vnímají pamětníci postupného rozkládání režimu v osmdesátých letech. Pokud by ale skutečně hrozilo nějaké nebezpečí pro společenskou morálku nebo dokonce pro celé společenské uspořádání od recesistického hospodského, který si dá do výčepu rudý prapor a bystu Lenina, pak by nepomohlo ani tisíc zákazů. Možná se mnou budou někteří čtenáři nesouhlasit, ale minulý režim byl podle mého názoru překonán v České republice právě tím, že skončil jako objekt výsměchu a recesistických her. Nadmíra zákazů je vždy znakem nízkého sebevědomí a strachu. Zákon pronásledující symboly spojované s komunistickým režimem by podle mého názoru demokracii prokázal medvědí služby. Dokazoval by, že česká demokracie vnitřně nevěří ve svůj úspěch v normálním volném soutěžení idejí a symbolů a chce si pomoci různými zákazy a omezeními. Já si naopak myslím, že ani tisíc repríz pověstného seriálu *30 případů majora Zemana* z českých občanů neudělá stoupence komunistů a s ústavním po-

řádkem neotřese ani celá tlupa teenagerů v trikách s Che Guevarou. V současné době zákon projednávají výbory Senátu. Doufám, že nakonec se v obou komorách českého parlamentu najde nakonec dost rozumných lidí, kteří pochopí, že zákazy symbolů prakticky nic neřeší a ve svých důsledcích naopak demokracii poškozují. Příkládají jim totiž neúměrnou váhu, a tím je zbytečně zvýznamňují. A navíc – případný nový antidemokratický režim by velmi pravděpodobně přišel se zcela odlišnou rétorikou i symbolikou, než jakou používali jeho předchůdci. Na těch totiž naštěstí lpe odér konečného neúspěchu moci a s tím se žádná nová diktatura neztotožní. Proto by bylo lepší, abychom si více než symbolů všímali skutečných snah o narušování demokracie. Jedině tak totiž můžeme odhalit nějaké skutečně hrozící nebezpečí. A to platí pro Českou republiku stejně jako pro Rakousko. (MaFr)

Předsednictví České republiky v uskupení Visegrádské čtyřky

Koncem října se uskutečnila schůzka ministrů zahraničních věcí zemí Visegrádské čtyřky a Moldavska ve Štíříně. Setkání bylo první schůzkou ministrů zahraničních věcí v rámci českého předsednictví V4. Česká republika tak navázala na dosavadní předsednictví Slovenské republiky a bude zastřešovat myšlenku visegrádské spolupráce do června 2008. Moldavsko je jednou ze zahraničněpolitických priorit V4 i českého předsednictví a toto setkání zároveň první akcí V4 v tomto formátu. Ministři jednali o možnostech spolupráce Visegrádské skupiny s Moldavskem a o aktuálních zahraničněpolitických záležitostech. (kb)

Debata Mirka Topolánka s Robertem Ficem

Hospodářské noviny se v komentáři vracejí k televizní debatě českého premiéra Mirka Topolánka a jeho slovenského protějšku Roberta Fica, která se konala u příležitosti výročí 17. listopadu 1989. Podle deníku byla debata ukázkou toho, nakolik se obě země od sebe vzdálily. Zatímco pro Čechy je 17. listopad neoptimističtější připomínkou svobody, dnešní bratislavská vláda v něm vidí první „vyslovení touhy po státní nezávislosti“. „Češi si zakládají na podpoře disidentů, slovenský premiér jezdí za autokraty do Běloruska a Libye. Na Slovensku budí vášně nezávislost Kosova, Čechům je lhostejná (přesně naopak než u amerického radaru),“ vypočítává komentátor a připomíná, že od rozpadu federace se volební kyvadla v Česku a na Slovensku ještě nesešla: české levicové premiéry vítal v Bratislavě pravicový protějšek, a obráceně. „Takže reformy, upoceně prosazované v Česku, už na Slovensku zkoušejí demontovat,“ upozorňuje deník. Dodává, že sotva 15 let po „rozvodu“ jsou obě země odlišné jak Mars a Venuše.

Volby do sněmovny by v říjnu vyhrála ČSSD před ODS

Volby do Poslanecké sněmovny by podle volebního modelu společnosti Median vyhrála v říjnu ČSSD, již by volilo 36,1 % rozhodnutých voličů. Druhá ODS by dostala hlas od 28,6 % voličů. Model počítá s hlasy oprávněných voličů, kteří by šli k volbám a jsou rozhodnutí, jakou stranu by

volili. Komunisty by volilo 15,1, zelené 6,4 a lidovce 6 % oprávněných voličů. Ostatní strany by volilo 7,9 % voličů.

Vláda schválila vznik akciové společnosti Letiště Praha

Vláda schválila vznik akciové společnosti Letiště Praha. Zpočátku bude mít nová firma základní kapitál dva milióny Kč, dodatečně se však na ní převede veškerý majetek nynějšího státního podniku Letiště Praha, který poté zanikne. Vznik akciové společnosti je první krok v privatizaci. „O termínech a způsobu privatizace Letiště Praha bude vláda rozhodovat až v příštím roce,“ řekl mluvčí ministerstva financí Ondřej Jakob. Uvažuje se o dlouhodobém pronájmu i o prodeji. Podle posledních informací z ministerstva dopravy je pravděpodobnější prodej. Ministerstvo dopravy chce do března vypracovat analýzy, na základě kterých se rozhodne, jak velkého podílu se stát zbaví. Podle některých odhadů by mohla privatizace letiště vynést asi 70 miliard Kč. Celý výnos poputuje do fondu dopravy. V poslední době se objevily spekulace, že o letiště mají zájem investoři z Ruska. (kb)

Slovenský parlament

schválil usnesení o nedotknutelnosti poválečných dekretů prezidenta Edvarda Beneše. Pro schválení hlasovalo 120 poslanců vládních i opozičních stran, proti bylo 20 poslanců Strany maďarské koalice (SMK), která zastupuje zájmy maďarské menšiny žijící na jihu Slovenska.

Z celnice třeba seniorské centrum

V souvislosti s připravovaným vstupem České republiky do schengenského prostoru se množí úvahy o vhodném využití budov, které opustí cizinecká policie. O většinu z nich v současnosti usilují příslušné obce. Obce se o ně zajímají často i proto, že v objektech se nacházejí například byty nebo samostatné čističky vod. Rozhodování o soudu budov je zatím víceméně na začátku, většinou neproběhla ani první konkrétní jednání, ale již se objevily některé první plány. Například v Nových Hradech na Českokobudějovicku by se z opuštěné celnice podle předloženého neziskového projektu mohlo stát centrum pro seniory. Zároveň se však objevují obavy, že ministerstvo vnitra budovy nakonec rozprodá soukromým zájemcům, kteří v nich vybudují podniky, které tvoří kolorit česko-rakouského pomezí již řadu let – nevěstince. Klub seniorů by naproti tomu představoval nejen účtyhodnější variantu, ale byl by rozhodně také menším potenciálním ohrožením okolních obyvatel z hlediska kriminality. Lze doufat, že i tuto okolnost nakonec český stát při rozhodování o osudu opuštěných budov nakonec vezme do úvahy. (MaFr)

Vše zlé je pro něco dobré

Třiatřicetiletý podnikatel z města Retz byl České republice v květnu chycen policií, že řídil svůj automobil v opilosti. Naměřili 1,05 promile, což znamená, že se jedná o trestný čin. Soudce v jihomoravském Znojmě však provinilému povolil takzvané narovnění, tedy prostředek, kterým se za

přesně daných podmínek trestní řízení zastavuje. V případě rakouského podnikatele to znamená, že musí zaplatit i tzv. kauci, která byla v tomto případě vyměřena na 200 000 Kč. Podle zákona si může sám provinilý vybrat, které sociální instituci poputuje polovina příslušné částky. Podnikatel si vybral znojemský dětský domov, který tak zažije opravdu bohatého Ježíška. Zhruba polovinu částky chce vedení domova použít na nákup sportovního vybavení pro děti, druhou část pak věnují na plánovaný ozdravný pobyt. Vyrovnání není v České republice příliš často používanou institucí. Samozřejmě ji lze kritizovat jako opatření, které před zákonem zvýhodňuje bohatší občany, na druhou stranu, jak ukazuje uvedený příklad, někdy představuje velmi dobré řešení v situaci, kdy dojde k spáchání trestného činu, který ve skutečnosti nemá příliš vysokou společenskou nebezpečnost. Lze jen doufat, že neukázněnému řidiči bude výstraha v podobě vysoké pokuty do budoucna stačit. (MaFr)

Kde se žije nejlépe?

Velké pobouření v tisku vyvolal žebříček amerického magazínu *Readers Digest*, který hodnotil, jak příjemně se žije ve 141 zemích celého světa. Zatímco Rakousko se umístilo hned za severskými státy na čestném pátém místě, Česká republika skončila až na 38. místě. Mezi městy se pak Praha propracovala pouze na 41. místo, což ovšem není o mnoho horší výsledek, než jaký zaznamenala Vídeň. Naopak nejlépe si vedl Stockholm následovaný Oslem a Mnichovem. Podle časopisu se sice životní podmínky v České republice v posledních letech výrazně zlepšily, ale velkým problémem zůstává silně znečištěné ovzduší. V tomto ohledu se Česká republika umístila na třetím nejhorším místě v Evropě, když za ní skončila pouze Itálie a Slovinsko. Potíže představují podle Američanů také četné necitlivé zásahy do krajiny, mezi něž patří třeba budování velkých průmyslových komplexů na zelené louce. Další komplikaci představuje i stále rostoucí hory odpadků, které zavalují zemi stále více. Samotná analýza by však v českých médiích takový ohlas nevyvolala. Rozruch způsobilo spíše umístění jiných států. Nejde ani tak o skutečnost, že Slovensko se umístilo před Českou republikou na 33. místě, jako spíš o pozici některých vzdálenějších zemí. Před ČR se totiž dostala například Albánie a především Kuba. To zejména v pravicově orientovaném tisku (a toho je v České republice většina) vyvolalo silnou nechuť. Například deník *Mladá fronta Dnes* svoji zprávu zveřejnil pod názvem *Na Kubě se žije příjemněji v Česku*. Většina komentátorů kritizovala, že nebyly zohledněny takové parametry, jako je třeba politická svoboda. Žebříček se však řadí mezi zprávy, které upozorňují na nemalé problémy ochrany životního prostředí v České republice. Zejména kvalita ovzduší a vod se totiž především v souvislosti s prudkým rozvojem automobilismu a rychlým oživením průmyslové výroby v zemi začala znovu razantně zhoršovat. Úsilí ochránců často neuspěje proti tlakům různých mocných podnikatelských lobby. Navíc politika českých Zelených, kteří v současnosti ovládají ministerstvo životního prostředí, se často koncentruje na prosazování opatření, která nepřijemně postihují především drobné spotřebitele, což zase zpětně vyvolává antipatii poměrně značné části veřejnosti k ochraně přírody jako takové. Tento postoj navíc

často podporují někteří představitelé veřejného života, především prezident republiky Václav Klaus, známý svým úporným zpochybňováním teorií o silném vlivu člověka na globální oteplování. (MaFr)

Kuplíři stále otrlejší

Prostituce zůstává velkým problémem českých regionů sousedících s Rakouskem a Německem. Podle deníku *Presse* pracuje v okolí Znojma na cca 400 prostitutek ve 40 veřejných domech i na ulici. Jejich služeb vyhledává denně 200-300 rakouských zákazníků. I když už situace na první pohled nevypadá tak dramaticky jako v devadesátých letech, mnohé regiony stále trpí svérázným druhem podnikání. Podle nevládních organizací navíc roste i otrlost kuplířů. Stále častěji se sociální pracovníci setkávají s případy, kdy je v ženách vyvolávána závislost na drogách, „pasáci“ se navíc neštítí posílat na ulici i těhotné ženy. Stále se objevují i případy dětské prostituce, přestože ne v tak masivním měřítku, jak by se zdálo po shlédnutí některých reportáží v německých veřejnoprávních televizích. Většina nevládních organizací si však pochvaluje stále se lepší spolupráci s policií i s dalšími úřady. Bohužel se však nedaří celý jev z pohraničí odstranit, stále nechybí ani ženy nabízející sexuální služby, ani jejich chtiví klienti. Ty první pocházejí často z dalších zemí východní a hlavně jihovýchodní Evropy, ale objevují se mezi nimi i domácí dívky z rozvrácených rodin či dětských domovů. A ti druzí? Zákazníci? No to jsou často náramně spořádaní lidé, kteří pak často vyprávějí s pohrdavým úsměvem, jak u Čechů je možno za pár eur možné pořídít úplně všechno. (MaFr)

Proč je Český Těšín Český?

Již podruhé neuspěl v zastupitelstvu Českého Těšína návrh, aby z názvu města bylo vypuštěno adjektivum český. Město se původně jmenovalo Těšín, po první světové válce však bylo rozděleno mezi nově vzniklé Československo a Polsko, přičemž Československu připadl menší díl. Polská část nese jméno Cieszyn. Zastánci změny názvu pouze na Těšín argumentovali jak historickým názvem města, tak skutečností, že Těšín neleží v Čechách, ale ve Slezsku. To však jasná většina zastupitelů odmítla. Historické jméno města podle nich zní vlastně německy, tedy Teschen. Navíc Český Těšín se s původním městem Těšín příliš nepřekrývá. Pokud se týká faktu, že Český Těšín neleží v Čechách, zastupitelé poukázali na skutečnost, že Uherský Brod také neleží v Uhrách a Moravská Třebová je součástí Čech. Navíc dodávali, že změna názvu města by jejím obyvatelům přinesla zbytečné náklady. Jeden ze zastánců změny názvu, sám Polák, však upozorňuje, že za odmítnutím návrhu stojí také stále problematické vztahy k polské menšině. V poslední době dochází údajně znovu k jejich vyhrocení a odpor k přejmenování údajně souvisí se snahou Čechů pojistit si nárok na město, respektive na území, na kterém leží. Česko-polské vztahy byly značně napjaté již za první světové války a k jejich vylepšení příliš nepomohla účast beckovského Polska na záborech československého území po smutně proslulé Mnichovské dohodě. V druhé polovině 20. století alespoň zdánlivě utlumilo konflikty zapojení obou zemí do sovětského bloku, ale o srdečnosti vztahů by se často dalo s úspěchem pochybo-

vat. Stále přetrvávaly mnohé předsudky a vzájemná nechuť. Navíc zejména v osmdesátých letech se československý režim obával možné ideologické diverze právě z Polska. Komplikovaně do vzájemných vztahů také zasahovala čilá obchodní výměna mezi občany obou států. V posledních letech se vzájemné vztahy nijak výrazně nezlepšují, i když se Česká republika a Polsko chovají jako korektní partneři. V české společnosti však stále existuje celý komplex negativních asociací spojovaných s Poláky. Samozřejmě nová doba zintenzivnila kontakty mezi oběma národy, což se jeví jako pravděpodobně nejlepší lék na překonávání národnostních nesrovnalostí. Skutečná změna vztahu však bude trvat pravděpodobně ještě velmi dlouho. A handrkování o různé názvy na této cestě představují většinou slepou uličku, která může nakonec celý proces jenom zablokovat. (MaFr)

Evropský parlament hostí výstavu o Židech v Čechách a na Moravě

Pronásledování a tragické osudy Židů nejen za války, ale i v době totalitního komunistického režimu po roce 1948, je hlavním tématem výstavy *Židé v Čechách a na Moravě*, která začala v Evropském parlamentu. Výstava se za dva týdny v rozšířené podobě přesune do prostor českého stálého zastoupení při Evropské unii v Bruselu a poté se vydá na pouť po dalších zastoupeních Česka po celém světě. Na řadě informačních panelů v sále Yehudiho Menuhina v jedné z budov Evropského parlamentu se tak návštěvníci dozví například o akci československé komunistické Státní bezpečnosti s názvem Pavouk, při které StB v době normalizace vytvářela evidenci Židů, kteří zastávali významnější posty v tehdejší československé společnosti, ať už třeba v ekonomice, školství, zdravotnictví, vědě, nebo v hromadných sdělovacích prostředcích. V roce 1973 tak podle výstavy StB disponovala na základě akce Pavouk seznamem 17 205 osob židovského původu. Z tohoto počtu pak bylo vybráno několik stovek osob, u nichž tajná policie přistoupila k důkladnějšímu sledování a případně i k různým opatřením. Součástí byla mimo jiné dlouhodobá kontrola obsahu korespondence mezi lidmi z Československa a Izraele. (kb)

J. A. Baťa je po 60 letech očištěn

Zlínský obuvník J. A. Baťa za války nepoškodil republiku. K tomu závěru dospělo koncem listopadu 2007 pražské státní zastupitelství. J. A. Baťa byl odsouzen v roce 1947 v nepřítomnosti k 15 letům vězení a ke konfiskaci majetku za to, že se veřejně nepřihlásil do odboje proti nacistům. Jan Antonín Baťa byl nevlastním bratrem zakladatele obuvnického impéria Tomáše Bati. Když Tomáš v roce 1932 zahynul, zaujal v podniku jeho místo. V roce 1941 odjel do Brazílie, kde v roce 1965 zemřel. Byl odsouzen za to, že prý od poloviny roku 1939 v zahraničí vědomě poškozoval zájmy republiky tím, že se odmítl otevřeně připojit k československému odbojovému hnutí. Z archivních materiálů ale mimo jiné vyplynulo, že Baťovy podniky financovaly československou vládu v Londýně a posílaly příspěvky na protinacistické aktivity – třeba na pomoc uprchlíkům z Francie. J. A. Baťa také pomohl asi třem stovkám židovských rodin uprchnout před nacismem. (kb)

Otto von Habsburg

Na zažloutlé fotografii stojí vedle císaře Františka Josefa I., malý chlapeček v bílých šatech. Ten hoch se jmenuje Otto von Habsburg, je synem posledního rakouského císaře a uherského krále Karla I. a v tomto roce 20. listopadu oslaví své pětadevadesáté narozeniny. V případě jiného sběhu dějinných událostí by dnes byl rakouským císařem, uherským a českým králem. Na svůj věk neuvěřitelně energický muž, bývalý poslanec Evropského parlamentu se vydává (v rozhovoru *LN a Standartu*) ve vzpomínkách na cestu časem zpět na začátek 20. století.

Cítíte někdy nostalgii, když vzpomínáte na časy monarchie?

Podívejte se, nostalgie není příliš plodná. Co bylo, to bylo. Nikdy jsem neměl mentalitu penzionovaných generálů, kteří na pískovišti opakují bitvy, jež prohráli.

Byl jste tehdy ještě malé dítě, ale jaké jsou Vaše vzpomínky na tu dobu?

Co si tak pamatuje čtyřleté dítě? Návštěvu letiště, návštěvu Franze Josefa, jeho pohřeb. Korunovací otce v Budapešti, kterou jsem prožil jako následník trůnu. Tyhle velké události, ale to je všechno.

Jaká je vaše nejstarší vzpomínka?

Ta úplně nejstarší pochází pravděpodobně z doby, kdy mi bylo tak dva a půl roku. Navštívili jsme Miramare u Terstu. Pamatuji se na lodě, které projížděly kolem. Měl jsem radost, když jsem se do Miramare později zase mohl podívat. Je to překrásné místo.

Jak jste prožíval chvíle, když jste musel s rodiči odejít v roce 1919 do exilu?

Rodiče tehdy udělali něco, co od nich bylo velmi chytré. Nás děti od všech těch událostí co možná nejvíc izolovali. Ty události byly opravdu dramatické, ale nás se dotýkaly jen velice málo. Z té doby u mě tedy nevznikly žádné komplexy – ani co se týče vztahů k lidem, ani co se týče vztahů k zemím.

Co bylo motto, krédo vašeho otce?

Otec byl za první světové války jediným monarchou či hlavou státu, který byl na frontě. Odtud pocházely jeho snahy nastolit mír. Věděl, co je válka, a na rozdíl od ostatních pánů z jeho úřadů, kteří udělovali rozkazy, chtěl válku ukončit. Přišel sice příliš pozdě, ale alespoň to zkusil. (Při úmrtí otce byl Otto desetiletý).

Jaké vlastnosti jste zdědil po svých habsburských předcích?

Myslím, že jsem skutečně pilný člověk, pracuji velmi mnoho. A dělám to rád, baví mě to. Tohle vidím i u svých dětí. Ne u všech, některé tedy tak pilné nejsou, ale některé ano. Dobře se prosadily. Tak to bylo u Habsburků vždy, je to známo i z historie. Odjakživa jsem byl politickým člověkem, takže mě zajímá politika. Ostatně není divu, protože pocházím z rodiny, která byla v politice 600 let. Myslím, že to mělo silný vliv i na moje děti.

Jako mladý muž jste měl velké politické ambice. Když vám bylo dvacet pět a Hitler se chystal obsadit Rakousko, nabídl jste Vídní své služby jako potenciální kancléř, ale byl jste odmítnut. Něco podobného se stalo i po válce. Nebyl jste zklamán?

Ne. Kdo neumí přijímat rány, nemůže být v politice. Ať je třeba bankéřem. Zmínil jste mou nabídku Schuschniggovi (rakouskému kancléři z let 1934-1938). To už byl akt zoufalství. Řekl jsem, že je nutné postavit se na odpor, že Rakousko se musí bránit. K tomu byly důvody. Byl jsem jedním z mála, kdo četl *Mein Kampf*. Prostě jsem věděl, co ten chlap chce provést. Věděl jsem, co se stane, až přijde k moci, že to povede k válce. Ale Schuschnigg byl proti něčemu takovému. Snažil jsem se kontaktovat všechny možné akceptovatelné politiky, ale všichni odmítli, protože nikdo se nechtěl stát členem sebevražedného komanda. Byl jsem přesvědčen, že odpor se musí klást. Protože když se země nebrání, je nebezpečí, že už se nikdy nepostaví na nohy. Zmýlil jsem se. Pak přišlo Československo, které bylo plně vyzbrojeno a vzdalo se, aniž zazněl jediný výstřel.

Myslíte si, že monarchie se dá obnovit v zemích, kde byla zrušena?

Za prvé: Ve staré formě ne. Za druhé: Kdo si něco přečetl o světových dějinách, ví, že vždy byla různá státní uspořádání. Je stejně nerealistické říkat, že něco bude, stejně jako že už nebude. Státní uspořádání je relativně méně důležité než smysl státu. ... Lidé

tu nejsou kvůli státu, nýbrž stát je tady pro lidi. ... Stát, takový, jaký bychom si ho měli přát, by měl zaručit individuální práva a právní systém. Když se někdo bude snažit prosadit monarchii ve Švýcarsku, budu proti. Ve Španělsku budu jejím zastáncem.

V roce 1961 jste se vzdal následnických nároků...

...já jsem si je nezrušil, připravili mě o ně...

...ale vaši bratři to neudělali. Mají jiný názor?

Tady směřujete dvě věci. My jsme dlouho do Rakouska nesměli. Proč jsem tenhle dokument podepsal a přijal? (Prohlášení, v němž se vzdává nároku na trůn.) Protože jsem viděl, že pro zájmy střední Evropy je lepší prosazovat Evropskou unii. To byla realita. Po zkušenosti s národním socialismem a později komunismem už není možné dále existovat v malých státech. Měl jsem dost kontaktů a přesně jsem věděl, že když to nepodepíšu, nebudu mít žádnou možnost činit to, co bych činit měl. Mí bratři byli v téhle věci méně angažováni a mohli si dělat, co chtějí. Nebyl bych to také býval udělal, kdybych tehdy neviděl, že to je správná cesta ve všeobecném zájmu. Ovšem požadavky, aby se člověk zřekl vlastní rodiny, jsem považoval vždy za absurdní a nikdy bych jim v tom nevyšel vstříc. Ale tohle jsem překousl, protože jsem si řekl, co je můj úkol.

V rozhovorech jste často s uznáním mluvil o Václavu Havlovi, ale je ještě nějaký Čech, kterého si vážíte?

Tak třeba Palackého, pochopitelně. To byl velký historik, muž, který velmi přispěl k tomu, že se Češi znovu probudili k životu.

Co je podle vás největší rozdíl v mentalitě mezi Čechy a Němci?

Na to je velice těžké odpovědět. Přirozeně mezi Němci a Čechy bylo vždy napětí, ačkoli se objevila období neuvěřitelné spolupráce. Zmínil bych moravské vyrovnání jako jednu z nejlep-

ších věcí, které kdy vznikly. Tehdy (v roce 1905) na Moravě proběhly nepokoje, ale hned následující den se podařilo Němce a Čechy dostat k jednacímu stolu. Předsedajícím byl Žid. Byl to Židovský poslanec z Brna. Promiňte, nechci Čechy srovnávat s černochoy, ale tento příklad byl pak svého času využit při dekolonizaci Afriky. Tehdy žilo v Severozápadní Africe, která se dnes jmenuje Namibie, dvanáct národů. Byl jsem tam tehdy. Nenávist mezi těmi národy byla nepředstavitelná. Sám jsem viděl ve škole ve Windhoeku dvůr, kde si o přestávce hrály děti, rozdělené ostatním drátem na část pro Herery a Owamby (což byly dva největší národy), aby se nepozabíjely. A pak jim někdo přinesl myšlenku moravského vyrovnání. Když dnes čtete nami-

bijskou ústavu, vidíte, že se tam dostalo spousta myšlenek z Brna. Je neuvěřitelné, co střeoevropský duch v africké buši dokázal.

Jaký význam má podle vás příslušnost k aristokracii?

Je to jen instrument. Když z toho někdo něco dělá, dá se z toho něco udělat. Ale když člověk není na výši, je to beze smyslu.

Z vašich sedmi dětí si jen vaše dcera Gabriella vzala někoho z měšťanské rodiny, ostatní potomky šlechtických rodů. Je to náhoda, nebo jste jim dal nějaké doporučení?

Já jsem jim do toho nemluvil. Držel jsem se zpátky. Mohou si dělat, co uznají za vhodné. A myslím si, že udělali dobře.

Máte kontakty s lidmi z českých šlechtických rodin?

K některým ano, k některým ne. Občas se setkám například s Lobkowiczi. Ale mám kontakty i do jiných prostředí.

Čemu podle vás vděčíte za vaši vitalitu a kondici?

Snad tomu, že jsem nebyl a nejsem pesimista. Pesimista obvykle onemocní. Vždy jsem dělal věci pro budoucnost, nepohrboval jsem sám sebe do minulosti. Pak člověk vidí, co krásného se dá dělat, co krásného vlastně v tomhle světě je. Že vůbec není žádný důvod reptat. A pak to samozřejmě souvisí i s tím, že moje matka zemřela ve věku 93 let.

(Redakčně zkráceno)

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

1917 – Lenin a bolševici na cestě k moci

Lenin vždy byl a zůstal ikonou Velké říjnové socialistické revoluce. Mnoho Leninových soch padlo a tisíce jeho obrazů bylo zničeno. Přesto v myslích mnoha lidí dosud žije postava muže výbojně vykloněného vpřed s rukou vztaženou do budoucnosti, s vůdcovským čelem génia a bořítele.

Sám Lenin pocházel z početné šlechtické rodiny, na své živobytí nemusel sám vydělávat Jeho matka prodala rodinný statek a syna finančně podporovala. Jeho starší bratr Alexandr se angažoval v protistátním spiknutí, byl zatčen, odsouzen k trestu smrti a popraven. Mohl požádat o milost a býval by jí dostal. Ale neudělal to, protože by byl zradil svůj ideál. Vladimírem Iljičem tato rodinná tragédie hluboce otrásla. Rozhodl se bratra následovat, ale jinak:

Lenin a bolševici na cestě k moci

1870, 20. dubna V. I. Uljanov (Lenin) narozen v Simbirsku (dnes Uljanovsk) na Volze.

1872 Cárská cenzura povoluje vydání *Kapitálu* Karla Marxe v ruštině; velký úspěch.

1887, květen V. I. Lenina výrazně ovlivňuje poprava jeho bratra Alexandra oběšením za plánování atentátu na cara Alexandra III.

1903 Druhý kongres ruské sociální demokracie; rozštěpení na reformistické menševiky a radikální bolševiky.

1904–1905 Rusko-japonská válka, padlo 400 tisíc Rusů.

1905, 22. ledna „Krvavá neděle“ v Sankt Petěrburgu, vládní jednotky střílejí na protestující – asi 800 mrtvých. Následují stávkové demonstrace ve větších městech.

1906 Povoleny politické strany, první parlament Ruska (Duma) zahajuje práci.

1913 Romanovci slaví pompězně 300 let vlády; iluze stability a moci carství.

1914 Rusko mobilizuje; Německo vyhlásuje válku; přejmenování Sankt Petěrburgu na Petrohrad (do 1924).

Evropa 1914

Petrohrad
Moskva

Trable s datem revoluce 1917?
Podle „našeho“ gregoriánského kalendáře připadá datum VRSR na 7. listopadu, podle starého ruského (julianského, drží se ho pravoslavná církev) na 25. října 1917.

Rusko
Rakousko-Uhersko
Německo TYDEN

1924, 21. ledna Umírá Lenin, Stalin vyhrává boj o nástupnictví nad Trockým. Petrohrad přejmenován na Leningrad.

Jaro 1918 až listopad 1920 Občanská válka. Rudá armáda bojuje s antikomunistickými bělogvardějci a oddíly rolníků.

1918, červenec Cárská rodina popravena.

1918, březen Novým hlavním městem Moskva. Brestlitevský mír s Ústředními mocnostmi (za cenu velkých, hlavně územních ústupků Ruska).

1918, leden Vyhlášena Ruská sovětská federativní socialistická republika (RSFSR). Budování Rudé armády.

1918 vypuknutí občanské války

1917, prosinec Dzeržinskij zakládá tajnou policii čeka (předchůdkyně KGB)

1917, 7. listopadu (25. října) Lenin a Trockij organizují téměř nekrevnou revoluci. Do čela nové vlády, rady lidových komisařů, zvolen Lenin.

1917, únor V Petrohradě demonstrují ženy a dělníci proti špatnému zásobování (revoluce vzniká ve frontě na chleba), při zásazích policie a vojáků zabito jen v Petrohradě přes tisíc lidí.

1917, březen Moc v Petrohradě přebírá Petrohradský sovět (dělníci a vojenští zástupci) a občansko-liberální Prozatímní vláda, zprvu v čele s knížetem Lvovem, později pod vedením sociálního demokrata Kerenského. Car Mikuláš II. (viz obr.) abdikuje.

1917, 3. dubna Lenin přijíždí ze švýcarského exilu do Petrohradu.

1917 – rok dvou revolucí

1916 Lenin vydává ve švýcarském exilu spis *Imperialismus jako nejvyšší stadium kapitalismu*. Rusko může podle něho osvobodit jen revoluce.

Mladý Lenin

tak, aby na popravišti neskončil on, ale car a jeho rodina. Car byl se svou rodinou zavražděn 17. července 1918.

...Revoluce v Rusku propukne v únoru 1917. V dubnu je Lenin konečně v Rusku a vyhlašuje heslo: „Žádnou podporu prozatímní vládě!“ Výstřel z Aurory ve 21:40 (25. října podle starého kalendáře, podle nového 7. listopadu) dal signál k útoku na Zimní palác, kde zasedala Prozatímní vláda. ... V paláci Smolnyj se pozdě večer sešel II. všeruský sjezd vojenských a dělnických zástupců, na němž byla vyhlášena vláda sovětů.

IV. sjezd Svazu československých spisovatelů

Slavnému politickému roku 1968, který začal lednovým odvoláním nejvyššího komunistického funkcionáře Antonína Novotného, pokračoval březnovým zrušením cenzury a v srpnu skončil sovětskou okupací, předcházely neméně významné momenty roku 1967. Prvním z nich byl ČTVRTÝ SJEZD Svazu československých spisovatelů.

Na rozdíl od dnešní doby měly v éře komunistického režimu spisovatelské sjezdy svou vážnost a přitahovaly zájem médií i veřejnosti. Umění, a literatura zvláště byly v dobách politické diktatury omezeným polem svobody, z něhož statisíce lidí čerpaly myšlenky a naděje. Od druhého sjezdu této organizace v roce 1956, na němž poprvé – na veřejném a oficiálním fóru – zazněl požadavek na propuštění a rehabilitaci politických vězňů, se navíc začalo tradovat, že spisovatelé jsou svědomím národa, což ještě více zvýrazňovalo jejich společenskou roli. Umělci se tak svým nadáním formulovat myšlenky a pocity nejednou stávali jedinými legálními oponenty komunistického režimu. Tehdejší moc to věděla a zaměřila na ně veškerou pozornost, včetně pozornosti represivního aparátu Státní bezpečnosti.

Když po letech studujeme akta Státní bezpečnosti, záznamy odposlechů, zprávy agentů a dalších spolupracov-

níků (a je třeba říct, citujeme z nich s jistou střízlivostí i depektem ke způsobu, jímž byly získány), dojdeme k nepochybnému zjištění: hlavní úder a nebezpečí očekávala komunistická moc od skupiny kolem – v roce 1967 již rok zakázaného – časopisu *Tvář*.

Tedy od charismatického Václava Havla a lidí v jeho bezprostředním okolí. Státní bezpečnost již v roce 1966 založila skupinový svazek pojmenovaný TOMIS III., v němž shromažďovala dokumenty o sledování Havla a jeho přátel: dramatika Josefa Topola, režiséra Divadla Na zábradlí Jana Grossmana nebo spisovatelky Věry Linhartové.

Jenže samotný průběh sjezdu dokonale převrátil plány tajné policie i perspektivu jejího pohledu. Zatímco Václav Havel do vinohradského Domu železničářů přišel, aby vybojoval obnovení *Tváře*, byť pod jiným názvem (*Ladění* nebo *Obratník*), podporu spisovateli Janu Benešovi, uvězněnému za spolupráci s Tigridovým *Svědectvím*, a přijetí dosud ostrakizovaných autorů Václava Černého, Jiřího Chalupického nebo Jana Patočky do svazu, spisovatelé – komunisté žádali na pohled mnohem víc – odstranění cenzury. A v radikalismu, s nímž tento požadavek vyslovovali, předháněli jeden druhého.

Zjednodušeně řečeno: zatímco Havel a skupina nekomunistů okolo něj si uvědomovali hranice a mentální možnosti JEJICH režimu, a proto žádali praktické věci, usilovali o dílčí, ale hmatatelné kroky, spisovatelé-komunisté se rozhodli SVŮJ režim změnit, reformovat.

Za radikálními projevy Vaculíka, Klímy, Kohouta, Kundery, Liehma i dalších se údernost praktického Havlova projevu jaksi rozplynula. Odlišné bylo také hodnocení sjezdu. Zatímco první skupina jej (přes následné represe režimu – rozprášení redakce *Literárních novin*, vyloučení Ludvíka Vaculíka, Ivana Klímy a A. J. Liehma ze strany, Jana Procházky z ústředního výboru KSČ) hodnotila jednoznačně jako úspěch (ukázalo se přece, že většina stojí za tzv. *antidogmatiky*, proti stalinistům ve Svazu spisovatelů Hájkova a Skálová typu), Havel a jeho tvářisté hodnotili sjezd jako neúspěch. Především se nepodařilo prosadit obnovení *Tváře*. V atmosféře zabývající se cenzurou nezbyl na řešení tak drobného problému čas ani energie.

Havlova slova zaznamenaná tajnou policií na podzim roku 1967 se pak – v předvečer Pražského jara a při vědomí jeho smutného konce – jeví takřka prorocky: „Havel se domnívá, že se má buď říci plná pravda, nebo se má mlčet. Neuznává však jakési kolísání mezi polopravdami. Ovšem tuto cestu si podle jeho názoru zvolili »antidogmatici« a na tuto cestu po celý život doplácí. Nakonec to vždy prohrají jako v případě tohoto sjezdu.“ (*zkráceno*)

Čtyřicáté výročí strahovských událostí

Pražské jaro roku 1968 žije v obecném povědomí a také historikové se jeho zkoumání intenzivně věnují. Neví se už tolik, že mělo v říjnu 1967 svoji předehru v takzvaných strahovských událostech. A byli to tenkrát zase studenti, kdo se nebáli hlasitě vyjádřit svůj názor.

Studentům ubytovaným ve strahovských kolejích v Praze v šedesátých letech opakovaně netekla voda, nefungovala elektřina, netopilo se. Přesně před 40 lety jim, když v úterý 31. října 1967 znovu vypnuli proud, došla trpělivost a několik tisíc studentů se vydalo do ulic. Vzali do ruky svíčky a zamířili k Pražskému hradu. Od sídla tehdejšího

československého prezidenta Antonína Novotného mířili přes Malou Stranu do centra, ale v Nerudově ulici je tehdejší komunistická moc násilně rozehnala.

Podle historika Víta Smetany se před 40 lety setkaly dvě události, které spolu přímo nesouvisely, ale vytvořily spolu třaskavou směs. Jednání ÚV KSČ, kde byl kritizován Antonín Novotný Alexandrem Dubčekem a strahovské nepokoje studentů: „Když procházeli kolem Hradu, tak křičeli mj. »Chceme studovat, chceme světlo!« Toto heslo si Antonín Novotný samozřejmě vyložil v tom politickém smyslu a rozhodl za přizvukování vedoucího odboru školství ÚV KSČ Josefa Havlína o rozeznání této demonstrace jednotkami Civilní obrany. A tak ti srocující se demonstranti vykřikující údajně protivládní hesla byli poměrně brutálně rozeznáni. Zajímavé na tom je, že byť politické vedení se rozhodlo reagovat takto razantně, tak vedení Univerzity Karlovy se potom za internované studenty postavilo a naznačuje to, že atmosféra ve společnosti se změnila a vytvářelo to pak podhoubí roku 1968.“ (zkráceno)

Reálný socialismus s odstupem jedné generace

Co dnešním českým teenagerům říkají slova, která jejich rodiče velmi dobře znali, jako např. *vekslák*, *tuzex*, *spartakiáda* a *SNB*? Na dotazník *MF Dnes* odpovídalo 1 500 většinou osmnáctiletých středoškoláků. Přinášíme výběr.

1. Kdo to byl vekslák?

Pouliční směnárník, který nelegálně obchodoval s cizími měnami (valutami) a tuzexovými poukázkami (bony)

Co odpověděli studenti:

- *překupník, šlendrián, dealer, pochybný týpek prodávající bony*
- *opak hašíšáka, řadil se ke skupině lidí přirovnatelné k dnešním „šampónům“ – ulíznuté vlasy*
- *obchodník s prostitutkami*
- *lichvář*
- *dealer drog*
- *člověk, který mění na ulicích valuty za jinou měnu, a tak nezákonně vydělává*
- *bezdomovec*
- *voják*

2. Co byl tuzex?

Výběrové obchody (pouze kdo vlastnil bony, mohl do Tuzexu vstoupit) především pro prominenty režimu, kde se nakupovalo za bony. Pouze zde se prodávali např. džíny, či módní punčochy

Co odpověděli studenti:

- *obchod (platilo se bonama)*
- *obchod se zbožím ze západu*
- *zahraniční sekáč*
- *obchod s fakt fajnovým zbožím té doby*
- *nějaký obchodník*
- *firma, prodávali se tam džíny*
- *německý drahý obchod*
- *dřívější podnik, který byl hodně úspěšný (dnes je to leasing?)*

3. Co byla spartakiáda?

Masové tělovýchovné vystoupení, které navazovalo na tradici sokolských sletů

Co odpověděli studenti:

- *hromadné cvičení*
- *komunistické cvičení*
- *tělovýchovná jednotka*
- *hromadné cvičení sokolů (slety)*
- *skupinové cvičení na oslavu komunismu*
- *davová psychóza – hezké, ale zbytečné*
- *sportovní akce v Sovětském svazu*
- *bylo to pěkné, škoda, že to skončilo*
- *sportovní pochod*
- *mnoho lidí oděných ve srandovních úborech, kteří cvičí*
- *olympiáda pro handicapované*

4. Co znamená SNB?

Zkratka Sboru národní bezpečnosti (komunistická policie)

Co odpověděli studenti:

- *policie*
- *snowboard*
- *státní bezpečnost*
- *strana národní bezpečnosti*
- *esenbáci – dřívější policie*
- *policajti – měli zajištěn jakýsi respekt*
- *Státní národní banka*
- *Slovenská národní banka*
- *Německo*

5. Co je komunismus?

Odpovědi studentů generace 1989:

- *fronta na banány*
- *zlaté časy*
- *nebyl přístup ke kvalitní elektronice*
- *žalování na sousedy*
- *řád, pořádek, menší státní dluhy, větší jistota v životě*
- *život na lístky, fronty na auta*
- *teror, politické vraždy*
- *nevinné oběti komunismu*
- *doba, kterou bych rozhodně nechtěla zažít*
- *dobrá úmysl, ale špatná realizace*
- *režim, za kterého byli lidé terorizováni a omezováni na svých právech a svobodách*
- *špatný režim, ve kterém musel každý pracovat*
- *starý dědci, co jenom melou*
- *socialismus a bída*
- *Adolf Hitler*
- *dvě skupiny lidí, kdy jedni byli ve straně, a ti druzí byli udavači.*

HUMOR

Šestnáctiletí

Dva šestnáctiletí se baví po silvestrovské noci: „Dědeček měl pravdu, když mi říkal, že do toho erotického klubu nemám chodit, že tam jsou věci, které bych neměl vidět.“

„Prosím tě, a co jsi tam viděl?“

„Dědečka.“

Lojzík

Píše paní Deziderová paní učitelce do školy: „Prosím Vás, paní učitelko, nemlatte toho našeho Lojzika ve škole po hlavě a ani po zádech, veď mi ho taky doma nemlátíme... a když jo, tak jen v sebeobraně.“

V Plzni žije bednářské řemeslo

Jedním z posledních míst v Evropě, které udržuje při životě bednářské řemeslo, je Plzeňský pivovar. Bednárna plzeňského pivovaru je jediná svého druhu ve střední Evropě. V současné době zaměstnává devět bednářů, kteří vyrábějí a udržují v chodu dubové sudy a kádě na výrobu piva v takzvaném sklepním skanzenu. Původní bednárna pochází z roku 1842 a v dobách svojí největší slávy – na konci 19. století – zaměstnávala na 150 lidí. Tehdy pivovar využíval šest tisíc kusů ležáckých sudů. V roce 1931 zřídil plzeňský pivovar mechanickou bednářnu a od té doby se počet jejích pracovníků nezvyšoval. V roce 1975 byla ukončena odborná výuka bednářských učňů v závodním odborném učilišti a dnešní bednářská četa je poslední svého druhu ve střední Evropě. Výroba ležáckých sudů se obnovila až v roce 2004. V současnosti má pivovar k dispozici 50 sudů a 50 kádí. Nyní, po více než třiceti letech, se začal tým bednářů rozrůstat a před nedávnem otevřel Plzeňský Prazdroj novou dílnu bednářů. (mk)

Velehrad a Staré Město spojí poutní cesta osázená 20 zastaveními

Meditativní poutní cesta osázená 20 kamennými zastaveními vznikne mezi Velehradem a Starým Městem na Uherkohradištsku. Obě místa již spojuje stezka, která je v současné době vnímána spíše jako trasa pro cyklisty. Prvních sedm kamenných reliéfů by se podél ní mělo objevit na jaře příštího roku. Každé z 20 zastavení růžencové modlitby symbolizuje jedno tajemství. Autorem návrhů reliéfů je akademický malíř Milivoj Husák, dvoumetrové čtvercové reliéfy vytesává do božanovského pískovce Josef Kozel. Matice Velehradská vzhledem k finanční náročnosti projektu nabízí jednotlivé kusy k adopci. Sponzoři poté budou vytesáni přímo do kamene, 12 z 20 zastavení již své patrony má. Myšlenka na vybudování mariánské poutní cesty na Velehrad vznikla jako odezva návštěvy papeže Jana Pavla II. v roce 1990. (bk)

Český dokument *Zdroj* získal hlavní cenu na festivalu v Arménii

Dokumentární film *Zdroj* režiséra Martina Marečka získal hlavní cenu na filmovém festivalu Sun Child v arménském hlavním městě Jerevanu. Film ukazuje negativní důsledky

těžby ropy na životní prostředí, dodržování lidských práv a politickou situaci. Ačkoliv byl dokončen v roce 2005, teprve nyní se dočkal oficiální projekce na Kavkaze, kde vznikl. Zdroj byl v uplynulých letech uveden v téměř 30 zemích a získal 17 ocenění na filmových festivalech. Film *Zdroj* neukazuje jen louže rozlité ropy, policejní represe vůči obyvatelstvu, materiální nouzi a bezbřehou korupci v Ázerbajdžánu. Poukazuje také na údajný podíl britské korporace BP na pokračování autoritativního státního režimu a pošlapávání lidských práv. (kb)

Jižní Morava jako oblast bolidů

Již desítky let se hvězdárna ve Veselí nad Moravou zaměřuje na sledování a fotografování jasných meteorů, tzv. bolidů. Za tu dobu již zaznamenala řadu významných úspěchů. Například v roce 1977, tedy před třiceti roky, se jí podařilo zachytit nad územím jižní Moravy rychle letící bolid, který později dostal jméno Brno. Bohužel jeho zbytky se nepodařilo nikdy objevit. Další mimořádný okamžik pro hvězdárnu přišel začátkem letošního roku, kdy celou oblohu osvětil bolid Břeclav a 30. srpna ho následoval další nádherně jasný meteorit, který prolétl atmosférou v rámci své cesty od planety Merkur. Bohužel se jihomoravská muzea nemůžou pochlubit žádnou reprezentativní ukázkou těchto nebeských těles. Například bolid Břeclav shořel v atmosféře a k tomu nejslavnějšímu meteoritu z jižní Moravy, meteoritu Vnorovy, mají blíže Vídeňané. Meteorit Vnorovy totiž dopadl poblíž stejnojmenné obce na Hodonínsku na bažinaté pole sedláka se zajímavým jménem Otrhánek v roce 1831. Protože české země tehdy patřily k rakouskému mocnářství, skončil návštěvník z vesmíru, jehož dopad údajně doprovázela velká detonace v Naturgeschichtliches Museum. Zde ostatně objevíte i řadu dalších zajímavých geologických a jiných zvláštností pocházejících z Čech či Moravy. Prohlídka tohoto muzea tak může výrazně obohatit nejenom vaše poznání o přírodě Rakouska, ale i dnešní České republiky, Slovenska nebo Maďarska. (MaFr)

Pytláci stále řadí

Stejně jako v minulosti, i nyní svádějí myslivci a ochránci přírody tvrdý boj s pytláky řadícími v českých lesích. Problém se dotýká například silně ohrožené populace rysů v České republice. V současnosti podle odborníků žije v České republice mezi 80 a 100 kusy těchto vzácných kočkovitých šelem a jejich lov je přísně zakázán. Bohužel zatím se žádného pytláka nepodařilo chytit, nicméně o jejich existenci zoologové ani v nejmenším nepochybují. Někteří z nich už prý víckrát zaslechli, že do České republiky přijdou lovci z Německa nebo Rakouska oficiálně na lov jelenů a místní myslivci jim umožní i atraktivní odstřel rysa. Takové informace se však jen obtížně prověřují, protože pochopitelně vše probíhá v utajení. Nicméně velmi přesvědčivým a zároveň smutným svědectvím jsou zmenšující se stavy rysů. Přitom právě rys podle znalců výrazně jako predátor srnčí zvěře přispívá k udržení rovnováhy ve fauně českého lesa. V současnosti naopak na většině míst došlo k obrovskému přemnožení vysoké, která společně s rovněž nadpočetnými divokými prasaty působí četné hospodářské škody. Mít doma trofej z rysa je sice velká fra-

jeřina, ale především ještě větší prohřešek proti přírodě. Na to by si měly vzpomenout všichni, kteří jezdí v mysliveckých oblecích a s puškou na výlety do českých lesů.

(MaFr)

Spor o pivní lázně

Již před více než rokem začal pivovar Chodovar v Chodové Plané provozovat zajímavou kuriozitu – pivní lázně. Koupele v pive mají údajně kladně působit na lidské zdraví, nicméně lázeň je jen zčásti z piva, doplňuje ho obyčejná teplá voda a minerální voda. V Chodové Plané chystají jako novinku i zábaly z mláta či peelingové masáže drceným chmelem. Chodovar své služby chce rozšířit i do jiných lokalit, třeba do proslulých českých lázeňských měst jako jsou Luhačovice nebo Poděbrady. Nyní však musí zápasit s nečekanou a krajně nevídanou konkurencí. Pivní lázně si totiž nezávisle na Chodové Plané otevřel nově i podnikatel z Harrachova. To se samozřejmě Chodovaru nelíbí a chce konkurenta pohnat před soud, protože prý celý postup okopíroval u nich a údajně používá i značku Pravé pivní lázně, kterou má Chodovar registrovanou. Navíc prý harrachovské služby nejsou na dostatečné úrovni. Nicméně harrachovský podnikatel zůstává klidný. Projekt chodovských prý neokopíroval, podobné podniky již delší dobu fungují i jinde, například také v Rakousku. Navíc poukazuje na skutečnost, že když někdo vyrábí například klíče, nemůže ostatním zakazovat, aby provozovali stejnou činnost. Lze očekávat, že se nakonec celý spor zkoncentruje na konflikt o značku, který patrně skončí nějakým kompromisem. Ale jak je vidět, pivo je důležitý artikl, a to nejenom, když se pije.

(MaFr)

Dějiny rodiny Puppů ožijí v knize

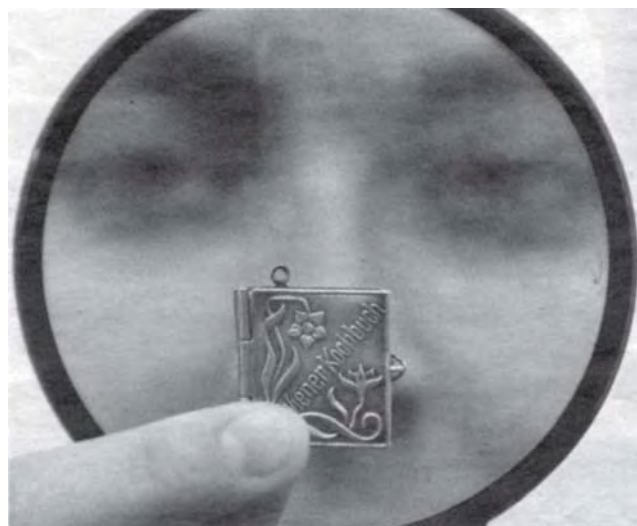
Pravděpodobně nejslavnějším karlovarským ubytovacím zařízením je proslulý Grandhotel Pupp, který se pyšní nádhernou novobarokní stavbou od proslulých vídeňských architektů Fellnera a Helmera z počátku 20. století. O jeho jméno odvozené ze jména vlastníků nedokázala hotel připravit v obecném povědomí ani desetiletí vlády komunistické strany, kdy mu byl oficiálně vnucen název Grandhotel Moskva. V současnosti se slavné tradice dynastie Puppů chystá připomenout v reprezentativní knize vedení nynějšího Grandhotelu Pupp. Spojení rodiny s Karlovými Vary se datuje od druhé poloviny 18. století, kdy do města přišel Jan Jiří Pop, který předtím pracoval jako kuchař u hraběte Chotka ve Veltrusích u Slaného. Ten se zde oženil s dcerou svého mistra, s níž pak zakoupil budovu Českého sálu, který stál na místě dnešního Grandhotelu Pupp. Další rozkvět podnikání rodiny nyní již Puppů přinesla druhá polovina 19. století, poté, co se cukrář Anton Pupp oženil s dívkou z rodiny slavného exportéra minerální vody Heinricha Mattoniho. Společně se svými bratry Juliem a Heinrichem dokázal vybudovat celý areál různých zařízení, mezi nimiž vedle cukrárny nechyběla ani pekárna, kavárna, kulečnickový sál, restaurace nebo hospodářská stavení. V roce 1890 získávají i vedlejší Saský sál a celý podnik mění na akciovou společnost. Na počátku 20. století i po vzniku republiky hostil hotel ty nejvznešenější návštěvníky. Počátkem dvacátých let 20. století prošel hotel nákladnou rekonstrukcí, která jenom podtrhla jeho exklu-

zivní charakter. Každý z pokojů například již v této době disponoval koupelnou se studenou i teplou vodou. Mezi slavnými hosty nechybí například císař František Josef I., německý kancléř Otto von Bismarck, anglický král Edward VII., kancléř Klemens Metternich či rakouský prezident Rudolf Kirschläger, spisovatelé jako Johann Wolfgang von Goethe, Jan Neruda, Nikolaj Vasiljevič Gogol nebo Franz Kafka, skladatelé Ferenc Liszt, Antonín Dvořák a Richard Wagner. Z dalších osobností jmenujme třeba Karla Marxe nebo třeba psychologa Sigmunda Freuda. V současnosti pak do pětihvězdičkového Grandhotelu Pupp jezdí často i významné osobnosti filmového světa, které zde pobývají v době proslulého Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Nová publikace o dějinách hotelu a rodiny Puppů by se měla stát pro návštěvníky zajímavým suvenýrem a jistě není bez zajímavosti, že na jejím vydání hotel spolupracuje i s potomky původních vlastníků, kteří v současnosti žijí v Rakousku. Doba, kdy mocní a bohatí jezdili na dlouhé pobyty do mondénních evropských lázní, je už asi dávno pryč, a zbývá jen trochu nostalgická vzpomínka. Ale právě tu dokážou některé podniky velmi dobře zpeněžit – u Demela nebo u Sachra ve Vídni by o tom mohli dlouze povídat. Lze proto očekávat, že prestiž Grandhotelu Pupp po vydání historicky zaměřené knihy jen poroste. Vždyť kdo by nechtěl okusit kouzlo pokojů, v nichž dříve přebývali nejmocnější a nejbohatší muži i ženy celé Evropy.

(MaFr)

Nejmenší kniha receptů

Ve Vědecké knihovně v Olomouci si mohli zájemci prohlédnout miniaturní vídeňskou kuchařku, která je zřejmě nejmenší v České republice. Knižička o rozměrech 24 × 22 mm byla veřejnosti zpřístupněna vůbec poprvé. Kuchař-

ská kniha pochází z roku 1906. Lze v ní najít sto čitelných receptů v němčině. Tato kuchařka byla majetkem soukromé osoby a Vědecká knihovna v Olomouci ji zakoupila teprve letos v Brně.

(mk)

Meda Mládková získá Werichovu vilu

Werichovu vilu na Kampě v Praze bude s největší pravděpodobností v příštích letech užívat mecenáška umění Meda Mládková – předběžné rozhodnutí zastupitelů Prahy 1

je pronájem této nemovitosti na příštích čtyřicet let. Meda Mládková, která v nedalekých Sovových mlýnech otevřela Muzeum Kampa s expozicí moderního výtvarného umění, byla jediným účastníkem výběrového řízení na pronájem vily. Meda Mládková hodlá v této nemovitosti, ve které legendární herec po léta se svojí rodinou bydlel, vybudovat muzeum Voskovce, Wericha a Holana. V horním patře vily pak chce pro sebe vytvořit obytný prostor. (mk)

Socha Štefánika

Slévači v Blansku dokončují obří sochu Milana Rastislava Štefánika. Kolos měří 7,6 metru, váží téměř šest tun a bude stát v Bratislavě. Je to kopie sochy, která v Bratislavě stávala do padesátých let minulého století. Podle slévačů je to největší socha, která v Čechách vznikla v posledních padesáti letech. (bk)

Karlínské divadlo

Karlínské divadlo získalo cenu za přestavbu po povodni

Karlínské divadlo získalo nejvýznamnější pražské ocenění, jež se uděluje na poli architektury, a to Cenu primátora hl. města za přínos pro Prahu v rámci soutěže Stavba roku 2007. Porota vybírala ze čtrnácti navržených pražských staveb bez rozlišení kategorie. Oprava povodněni poničené historické budovy a následná výstavba objektů v prostoru vzniklém po demolici mezi budovou a Negrelliho viaduktem přišla na 630 miliónů Kč a jejími autory jsou Jindřich Smetana, Tomáš Kulík, Petr Doležal a Petr Brožek. Na stavbě, která trvala dvaapadesát měsíců, se podílelo devět set lidí. Hlediště v klimatizovaném sále dostalo sklon i pohodlná sedadla, točna na jevišti je s dvanáctimetrovým průměrem největší v ČR. Opravené jsou fresky na stěnách, lustr i historická opona. Cena byla udělena za významný příspěvek znovuoživení Karlína, při němž šlo o citlivé propojení původní a nové architektury. Nové karlínské hudební divadlo je mezi lidmi velmi oblíbené a po Státní opeře Praha druhou největší scénou Prahy. Obnovené jeviště již spatřilo tři premiéry – kromě *Producentů*, muzikál *Limonádový Joe* a operetu *Čardášová princezna*. Památkově chráněná budova byla postavena v roce 1881 v pseudo-barokním stylu a sloužila jako varieté. (bk)

Co se na Hradě změnilo a opravilo

Počátkem března 2003 sdělil právě zvolený český prezident Václav Klaus tisku, že je „šokován“. Právě se totiž vrátil z prohlídky svého nového úřadu. Obrazy Aleše Lamra u dveří do Havlovy pracovny v kombinaci s „nádhernými štukami“ působily dokonce „depressivně“ – alespoň podle Klausova mluvčího Patra Hájka. V případě zahradního

domku v Královské zahradě, který byl krátce před rekonstrukcí (Dietzenhoferův skleník byl pro prezidenta Beneše přestaven architektem Pavlem Janákem těsně před vypuknutím druhé světové války), pronesl prezident nelichotivá slova. V tomto domku bydlel třeba Gustáv Husák.

Obdobné pocity jako Václav Klaus kdysi určitě zažíval i Václav Havel, a jak teprve muselo být v roce 1918 T. G. Masarykovi, když zjistil, že ve zpustlém areálu funguje jedina jediná toaleta. Hradní „šok“ patří ke koloritu místa o rozloze čtyřiceti hektarů, kde se nachází více než šedesát staveb. Kvůli svým rozměrům je Hrad dokonce zapsán v Guinnessově knize rekordů jako nejrozsáhlejší sídlo hlavy státu na světě.

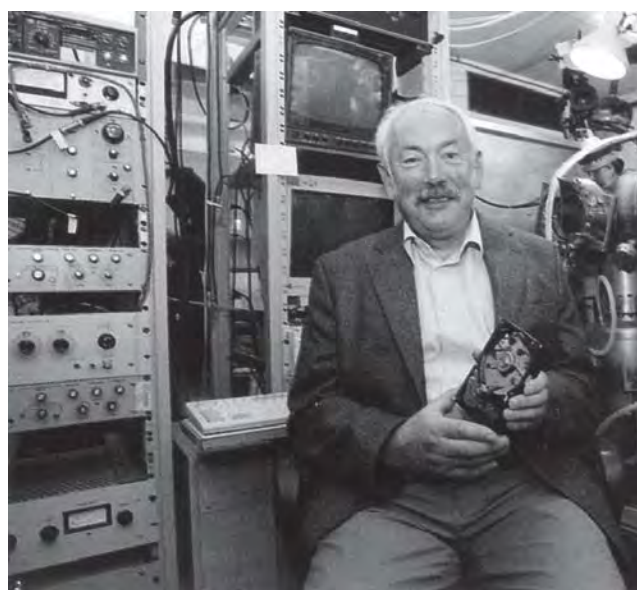
Co se tedy za éry Václava Klause na Hradě změnilo a opravilo: Rekonstrukce střechy nad archeologickými vykopávkami, změnila se i prostory prezidentské kanceláře, Šípkův modrý koberec, který pokrýval podlahu Rudolfovy galerie, dosloužil, místo něho jsou na podlaže zrestaurované parkety z roku 1923. Ze stěn Široké chodby byly sundány Šípkovy moderní lampy, které jsou nahrazeny stylovými pozlacenými dvouramennými elektrickými svícní. „Zámecké“ vybavení do nových salonků zrestaurovaných v roce 2006 vybrala z hradních depozitářů Livia Klausová. V několika průchozích saloncích visí na stěnách díla českých klasiků. Celková rekonstrukce sálů s novou vzduchotechnikou i opravenými okny stála téměř 12 milionů Kč. Byly opraveny elektrické rozvody a instalovány úsporné žárovky, zmodernizovány hradní výstavní prostory, dokončena rekonstrukce Jízdárny (v hodnotě 120 milionů Kč). Novou dlažbu dostala i vyhlídka na Opyši.

Ročně Pražský hrad navštíví kolem pět milionů lidí. Z nich si zhruba dva miliony koupí vstupenku, aby mohli vidět třeba Vladislavský sál nebo Zlatou uličku. Slovně sídlo českých králů předstihlo u cizinců v oblíbenosti jen „české pivo“.

Letošní držitel Nobelovy ceny za fyziku Petr Grünberg

Petr Grünberg (*1939) se narodil v Dýšíně u Plzně. V roce 1920 se přes Krym, Bulharsko Jugoslávii a Rakousko přestěhovala do Mělníka statkářka z Nižního Novgorodu a vdova po měšťanovi Andreji Grinbergovi Anna, rozená Verinová, která uprchla před občanskou válkou v Rusku. Zde se usadila i se syny Evženem a Fjodorem, otcem slavného fyzika. V Rusku byl Fjodor carským důstojníkem, u armády pokračoval i v Mělníku. Později vystudoval techniku v Pra-

ze a v lednu 1928 nastoupil jako inženýr v plzeňských Škodových závodech, zde pracoval deset let. V meziválečném období se hlásil k české národnosti, v roce 1936 získal československé občanství. Roku 1937 se oženil s Annou Petermannovou a přestěhoval se do Dýšiny u Plzně. 18. května se zde narodil syn Petr Ondřej, dnes laureát Nobelovy ceny. Od mládí ho zajímaly mechanické konstrukce, projevil technické vlohy. Jeho nejoblíbenější hračka byla stavebnice Merkur. Na českou epizodu mu dodnes zbyly samé příjemné vzpomínky. A to i přesto, že pro většinu obyvatel Dýšiny byli Grünbergovi „ti Němci odvedle“. Moc toho nenamluvil, česky uměl, ale vždy se představoval jako Pjotr. Rok po začátku války zažádal otec Fjodor o změnu pravopisu ve jméno a z ruského Gringerg se stal německý Grünberg. Rodina se navíc začala hlásit k německé národnosti. Po válce, v roce 1946, byli odsunuti do Lauterbachu v Hesensku.

Prestižní ocenění získal Petr Grünberg za metodu, díky níž lze do počítačů ukládat závratné objemy dat. (bk)

Znáte nejstarší obal?

Víte, jaký je nestarší obal na světě? Máme v tomto případě na mysli průmyslový obal na spotřební zboží používaný v nezměněné podobě od dob svého vzniku až po dnešní dny. Nemáte tušení? Je to obal na čokoládu Toblerone, ona legendární trojúhelníková krabička s čokoládovými bonbóny, kterou jistě dobře znáte z regálů supermarketů či cukráren. Grafický design obalu se v průběhu desetiletí samozřejmě měnil, ovšem charakteristická podoba obalu i výrazný nápis Toblerone zůstaly stejné již od roku 1908. V příštím roce tedy oslaví rovných 100 let. Jméno Toblerone jako obchodní značka bylo ve švýcarském v Bernu registrováno v roce 1909.

(hSt-)

Potomek Komenského

Do Prahy přiletěl na konferenci o Komenském potomek učitele národa Jana Amose Komenského, americký investiční poradce Jan Ferdinand Kallik. On sám je devátou generací rodu, na jehož počátku stojí druhá dcera Jana Amose Komenského Alžběta, narozená roku 1629. Potomci

Komenského dcery Anny žili po generaci v Německu, a odtud odešli do Jižní Afriky. Kallikův otec se pak na čas vrátil do Československa. V roce 1947 rodina „vyměnila“ komunistické Československo za Jižní Ameriku. Jan F. Kallik se narodil v Praze, ekonomii vystudoval v Jižní Africe, tam také založil rodinu a v šedesátých letech se odstěhoval do Los Angeles v USA. Tři z jeho dětí jdou ve stopách Komenského a učí. Dcera Alison byla dokonce vyhlášena jako jedna z deseti nejlepších učitelů v Kalifornii. Celá rodina je na slavného předka velice hrdá.

Vinylové desky nezanikly, magnetofonové kazety ano

Ačkoli se to bude zdát v době CD a DVD, MP3 přehrávačů a stahování hudby z internetu neuvěřitelné, vinylové desky nezanikly. Stále je o ně zájem, i když samozřejmě v mnohem menší míře, než tomu bylo v dobách, kdy jejich jediným konkurentem byla magnetofonová kazeta. Jsou předmětem sběratelských vášní. V Čechách se vinylové desky stále vyrábějí v závodě GZ Digital Media a. s. Tato společnost sídlí v Loděnici u Berouna je nástupcem Gramofonových závodů. Její historie je bohatá, firma vznikla roku 1948. První gramofonovou desku vylišovala roku 1951, před 56 lety. V roce 1990 měla firma celkem 58 lisů na vinylové desky a její měsíční kapacita byla při plném výkonu 1 milion desek. Po nástupu éry CD v devadesátých letech nastal úpadek vinylových desek, uvažovalo se dokonce o úplném zrušení výroby. K tomu naštěstí nedošlo. Léta běžela a ukázalo se, že rozhodnutí výrobu sice výrazně omezit, avšak ponechat bylo prozíravé, vinylová deska nezmizela v propadlišti dějin. Vyrábí se i dnes, i když především v malých nákladech. I malé náklady ale mohou vytvořit v celkovém součtu náklad vysoký – v letošním roce by 8 lisů v Loděnicích mělo podle odhadu vyrobit 5 milionů vinylových desek. O kvalitě výroby svědčí vlastní receptura na vinylovou hmotu, která se úspěšně vyvážá do zahraničí. Řekne-li se vinylová deska, většinou si představíme klasickou černou desku. To je ale pouze jedna z variant, neboť se používá i různě barvená vinylová hmota. Kombinací barev mohou vznikat i zajímavé efekty, např. melír. Desku lze zpestřit také celoplošnou etiketou. Velkou výhodou vinylových desek je jejich recyklovatelnost – materiál lze znovu roztavit a použít. Nerecyklovatelná je pouze část opatřená etiketou, neboť ji nelze z hmoty odstranit.

Magnetofonové kazety mají svoje zlaté časy již za sebou. Pokud ale přijde zakázka, v Loděnici ji umí vyrobit i dnes. Musí ovšem povolát pracovníky, kteří už jsou přškoleni na jinou výrobu. (-hSt-)

Xerox mluví barevně

Vědci společnosti Xerox pracují na nové technologii umožňující úpravy barev v dokumentech. Vynález, jenž je ve fázi výzkumu, vytváří „barevný jazyk“ překladem lidského popisu barev do přesných číselných kódů, které počítače používají pro tisk barevných dokumentů. Objev týmu Xerox Innovation Group znamená, že se úprava barev může obejít bez matematiky. Například nachově rudá barva je na tiskárně nebo počítačovém monitoru vyjádřena matematickými souřadnicemi v trojrozměrném prostoru – gamutu všech barev, které dané zařízení dokáže zobrazit.

Inovace objevu spočívá v propojení běžného jazyka s počítačovým. Objev může být použit k mnoha účelům. Při spojení s hlasovým ovládním budou uživatelé moci počítači při úpravě fotografie kytice kosatců říci: „Tu fialovou udělej sytější,“ nebo budou moci přikázat tiskárnám, jakým způsobem mají tisknout určité barvy: „Při tisku zelené použij brčálově zelenou.“ (-hSt-)

Chytré obaly nás informují a baví

Mohou být obaly chytré? Přimět bez drátového spojení nebo drahých elektronických modulů obal k tomu, aby mluvil, hrál nebo svítil – to od té doby, kdy existují elektricky vodivá tisková média, už není pouhou vizí. Krabice kuřičných lupínků s natištěným displejem a ovládacími tlačítky pro hry nebo informace o výrobku, to vše přidává obalu hodnotu. Interaktivní sběratelské hrací karty, které se pomocí radiofrekvenčního štítku propojí s počítačem, uvedla na trh firma z Chemnitz u příležitosti mistrovství světa ve fotbale. Integrace jednorázové elektroniky do obalů spotřebního zboží nebo léčiv má zvýšit komfort a bezpečnost výrobků a usnadnit jejich používání. Například elektronický příbalový leták dokáže předčítat informace o léku, připojí-li se k počítači čtecí přístroj s hlasovým výstupem.

Příkladem chytrých obalů, které svému uživateli pomohou se orientovat a informují ho, jsou časově-teplotní indikátory, které lze úspěšně používat u výrobků v potravinářství (maso, ryby, mléčné produkty), tedy tam, kde je nutné výrobky dopravovat a skladovat ve sledovaném intervalu teplot. Zařízení vizuálně ukazuje historii součtu teplot a doby, po kterou byl výrobek dané teplotě vystaven. Informaci o teplotě uživatel získá prostřednictvím změny barvy potisku etikety. Jde o mnohem přesnější sdělení o čerstvosti potraviny, než je běžně uváděné datum spotřeby. Vlastnosti termocitlivých barev lze využít u etiket pivních lahví: Je-li nápoj vychlazen na správnou teplotu, barva se změní. Zabezpečení výrobků pomocí komunikujících obalů je však důležitější v jiných oblastech, jako ve farmaceutickém průmyslu nebo v diagnostice, kde je nutné jednoznačně identifikovat látky. Jediným problémem chytrých obalů je cena, která je samozřejmě vyšší než u obalu běžného. (-hSt-)

Papír od Xeroxu sám maže text

Text, který po přečtení zmizí, není doménou sci-fi. Vědci ze společnosti Xerox vyvinuli novou technologii tisku, která na papíru zanechá text či grafiku čitelnou pouze jeden jediný den. Stejný list papíru tak může sloužit svému účelu až do chvíle, než dojde k jeho mechanickému poškození. Nová technologie je sice stále ve stadiu předběžného výzkumu, ale již nyní maže hranice mezi papírovými dokumenty a elektronickými displeji. Předpokládá se, že tato revoluční novinka by mohla zamezit plýtvání papírem při tisku informací s krátkou životností. Xerox podle interních výzkumů odhaduje, že až dvě pětiny dokumentů v kanceláři slouží pro jednodenní použití, které zahrnuje tisk e-mailů, webových stránek či podkladů pro jednání. Snahou je snížit spotřebu papírů, ale lidé stále raději pracují s informacemi na papíře. Dočasně čitelný text pomůže naplnit potřeby uživatelů i snahu o ekologické chování. Základy

vymazatelného papíru položil výzkum tvorby dočasných obrazců. Zlom ale znamenal objev sloučenin, které mění barvu, pokud absorbují dostatečné množství světelného záření o určité vlnové délce. Aktuální prototyp zachovává čitelnost textu 16 až 24 hodin a umožňuje mnohonásobné použití.

Nyní se hledá způsob, jak sestrojít zařízení pro zapisování na tento speciální papír. Experti již vytvořili prototyp tiskárny, která na papír zaznamenává údaje prostřednictvím světelného zdroje s odpovídající vlnovou délkou. Vytíštěný text samovolně mizí s postupem času, k okamžitému vymazání stačí vystavit papír vyšší teplotě. *(-hSt-)*

Dílna ručního papíru

„Nikdo si nemyslí, že se papír vyrábí jenom proto, aby jej směl kdokoli počernit všelikými nesmysly.“

(J. A. Komenský)

Občanské sdružení Dílna ručního papíru bylo založeno v roce 2003 nadšenci, výtvarníky a technologi s cílem předat celoživotní profesní i zájmové zkušenosti s tradiční výrobou ručního papíru. Sdružení sídlí ve starobylé věži hradebního opevnění města Litoměřice, kde byla vybudována dílna na výrobu ručního papíru. Předsedkyní a zakladatelkou sdružení je Ing. Irena Štyrandová, učitelka odborných předmětů na Střední a Vyšší odborné škole obalové techniky ve Štětí, která se ručním papírem se zabývá od osmdesátých let. Díky jejím neotřelým kreativním nápadům a neutuchající energii k jejich realizaci se v prostorách dílny pravidelně konají workshopy zaměřené na výrobu autorského ručního papíru a následně probíhají výstavy zhotovených děl. Zájem je i v dnešní době, která stále více preferuje média elektronická před tištěnými. Vždy se však najde dostatek zájemců, kteří jsou schopni vnímat a ocenit krásu ručního papíru.

Ostatně, papír provází lidstvo již po dlouhou dobu 2 000 let. Jeho vynález pochází z Číny z 2. stol. n. l. a je připisován ministru orby císařského dvora Cchaj Lunovi. Jako počátek výroby je udáván rok 105 n. l. Pohnutý život Cchaj Luna i skutečnost, že papír byl nazýván „listy milostivého Cchaj Luna“ svědčí o důležitosti tohoto vynálezu. Princip výroby papíru zůstal dodnes nezměněn. Cchaj Lun údajně použil vláken lýka a kůry morušovníků, bambusových výhonků, rýžové slámy a konopí, jež máčením rozložil a rozmělnil. Vodou zředěná kaše se čerpala pomocí jemné rohože opatřené rámem. Listy papíru se vylisovaly a sušily, po usušení se ještě klížily. Přes úzkostlivá opatření Číňanů nezůstal tento vynález utajen světu a postupně se rozšířil do Japonska a arabských zemí. Později se papír přes Španělsko dostal také do Evropy.

V českých zemích je papír spojován s panováním Karla IV. a se založením Karlovy univerzity. Historicky doložena je první papírna na Zbraslavi v roce 1499. „Bílému řemeslu“, jak bylo též papírenství nazýváno, se na našem území dařilo, v 16. století pracovalo již 30 papíren. Růst se nezastavil ani později a plynule přešel v 19. století na strojní výrobu, která definitivně nahradila řemeslo. Přesto se k ruční výrobě papíru stále vracíme. Do Dílny ručního papíru přicházejí především ti, pro něž je dotyk s papírem svátkem.

Zajímavé objevy ve Znojmě

Jihomoravské město Znojmo patřilo na konci 15. a v 16. století mezi nejvýznamnější centra celé Jižní Moravy i Dolního Rakouska.

Dobře to dokumentuje například nedávno uskutečněný výzkum na nádvoří domu s číslem popisným 6, zvaného U zlatého vola. Jednalo se o starobylý měšťanský dům s hostincem, v jehož blízkosti se patrně nacházela důležitá tržnice. Horní náměstí, na němž objekt stál, tvořilo důležitou křižovátku cest do Vídně, Brna a Prahy. I proto se domě U zlatého vola setkali s předměty, které se obvykle vyskytují pouze ve šlechtických sídlech nebo na radnici. Jedná se nejen o keramiku nebo skleněné číše, ale třeba i o gotický klíč či o zbytky fresky z období renesance. I když dům nese původní znamení s letopočtem 1550, místo bylo osídleno již podstatně dříve, již v 11. století, kdy se zde rozkládala slovanská vesnice. Jednu vrstvu však překryl mohutný požár. Archeologové si však dosud nejsou dosud jistí, zda se jednalo o neštěstí v roce 1335, kdy město vážně poškodil oheň, který vznikl při svatbě dcery českého krále Jana Lucemburského Anny s rakouským arcivévodou Ottou Habsburským. V každém případě v období renesance již stál nynější renesanční dům.

Mimořádnou pozici Znojma v období kolem roku 1500 a v první polovině 16. století pak dobře dokládá i další objev, který zde nedávno učinili archeologové. Nejde o nějaké zbytky uměleckých artefaktů nebo o doklady bytové kultury, ale o jakousi dobovou průmyslovou zónu o ploše zhruba tisíc metrů čtverečních zaměřenou na metalurgii železa, která podle prvních odhadů pochází právě zhruba z doby vlády Jagellonců. Celkem vědci odkryli šest dochovaných metalurgických pecí s navazujícím systémem zahluobených objektů. Protože do objevu vysokých pecí lidé nedokázali získávat z rudy tekuté železo, ale pouze jakousi porézní houbu z čistých plátek železa, kterou zřejmě dále ze znojenské huti odváželi do údolí potoka Lesky, Dobšického potoka nebo Dyje k vodním hamrům, v nichž docházelo k dalšímu zkujňování železa a k vytváření základního polotovaru – železných prutů, z nichž se pak zhotovovaly další výrobky. Znojenská huť měla zřejmě ve své době obrovskou produkci – vědci zde například našli plně tři tuny železářského odpadu strusky. Množství zpracované rudy se dá odhadnout na stovky tun.

Bohatá historie jihomoravského města nedaleko česko-rakouských hranic zatím zůstává poněkud ve stínu jiných lokalit a není mu věnována dostatečná pozornost. Snad nově uskutečněné objevy pomohou situaci změnit a ukážou skutečný historický význam města pro celý široký region. Hodně však samozřejmě bude záležet na celkové prezentaci získaných poznatků. Pro ní bohužel stále velmi často nezbyvá v České republice dostatek prostředků, a tak nálezy z ČR rychle upadají do zapomnění, přestože v mnoha případech přinášejí zajímavý vhled do společných česko- či moravsko-rakouských dějin. *(MaFr)*

V Popradě-Matejovicích byl objeven hrob vandalského knížete

Koncem minulého roku archeologové odkryli hrobku, která se nalézá nedaleko podtatranského Popradu. Asi v 5. stol. n. l. v době stěhování národů zde pochovali svého knížete

pravděpodobně germánští Vandalové, kteří po dlouhá staletí žili mezi Markomany na západě a Góty na východě. Stav zachovalosti není srovnatelný s ničím, co se dosud v Evropě našlo, o tom jsou archeologové z Archeologického ústavu Slovenské akademie věd přesvědčeni. Z hrobky ve tvaru srubu totiž stojí vnitřní i vnější komora, a dokonce i střecha. Už krátce po pohřbu se do hrobky vloupali zloději, kteří zde zanechali i své nářadí. Přesto archeologům zůstala část zádušní výbavy: nábytek, měděný kotlík, železná sekyra, motyka, hroty šípů, dokonce lískové oříšky. Cenné jsou brokátové tkaniny a zlatem přešívané látky. Byla nalezena také společenská hra, hrací přešívka s kamínky. Lupiči zapomenutá zlatá římská mince císaře Valenta (364-387 n. l.), upravená do tvaru přívěsku a vyražená roku v roce 375, pomohla částečně datovat hrobku. Po zakonzervování v Německu by se hrobka měla na Slovensko vrátit.

Nadšený amatér našel pozůstatky slovanské hutnické dílny

Jaroslav Kučírek objevil v Drválovicích nedaleko Boskovic pozůstatky slovanské hutnické dílny z přelomu 9. a 10. století. Archeologové na jeho popud při následném záchranném výzkumu našli nejen pec na zpracování železné rudy, ale i kusy železa, strusky a keramiky. Část nálezů by mohlo muzeum v budoucnu vystavit. Objev dokládá, že zpracováním železné rudy se zabývali staří Slované nejen v nedalekém Moravském krasu, ale také v okolí Boskovic, které tvoří západní část oblasti Malá Haná. Hutnictví se na sever od Brna rozvíjelo již v dobách Velké Moravy kvůli tamním bohatým ložiskům železných rud. Archeologové našli četné kousky strusky, která vzniká při zpracování železa, v okolí obcí Sudice, Paměťice a Vanovice na Boskovicku.

Student z Mladé Boleslavi našel zlatý poklad

Téměř čtvrt kilogramu zlata zakrouceného do spirálek a čtyři bronzové sekyrky z doby 1300 let před naším letopočtem se podařilo studentovi z Mladé Boleslavi s pomocí detektoru kovu najít u lesa na Mladoboleslavsku, sotva dvacet centimetrů pod zemí. Díky vzácnému objevu se teď začalo v lokalitě více bádát. Mohlo by se také potvrdit, že právě tady bylo hradiště, opevněná osada, o níž se dosud nevědělo. Pod zemí ležely historické artefakty zhruba 3300 let. Teď je čeká důkladná analýza.

Objeveno kamenné zdivo Karlova mostu

Karlův most původně sahal k Malostranské věži, to potvrdily závěry archeologického výzkumu. Že byl původní most delší, není pro historiky žádné překvapivé zjištění. Nevědělo se však, jak přesně konstrukce mostu na původním konci u Malostranské věže vypadala. Na objeveném kamenném zdivu také archeologové našli novou kamenickou značku. Zatímco mezi laickou veřejností se většinou uvádí jako tvůrce celého mostu Petr Parléř, v odborných kruzích je známo, že prvním stavitelem základů a těla mostu byl mistr Oto. Slavný Parléř, který byl i architektem svatovítské katedrály, dokončil architektonickou podobu to-

hoto díla k dokonalosti a pracoval hlavně na výstavbě věží. Obě mostecké věže byly součástí ochrany mostu a stály na jeho počátku.

Co našli loni archeologové při výstavbě nových dálnic, průmyslových zón a supermarketů

Na staveništi dálnice do Kroměříže byla objevena 3 000 let stará osada, nedaleko od ní i kosterní pozůstatky a žárované hroby. V Ústí nad Labem byly nalezeny úlomky kostí mamuta, v jihlavské lokalitě Na Dolech hornická osada z 13. století, v historickém centru Uherského Hradiště dubový kůl, který odborníci datovali kolem roku 860, tj. do doby příchodu slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje. 7 000 let starý neolitický sídlištní objekt a dvě zahloubené chaty u Plzně, hromadný hrob u Křeboře na Kolínsku ruských a rakouských vojáků, kteří proti sobě bojovali v bitvě u Kolína před 250 lety. Na místě budoucího památníku lovců mamutů v Předmostí u Přerova se našly vlčí a koňské kosti a pod balvanem u Tetína čekalo na objevení 850 mincí z 13. století.

Většina z tisíců nálezů objevených při záchranných pracích zůstává ukryta v plastových bednách v depozitářích, protože je není kde vystavit. Na stálou expozici pravěku nemá např. nejstarší instituce v českých zemích Slezské zemské muzeum v Opavě (založeno už v roce 1814) peníze. Škoda, o návštěvníky by zcela určitě nebyla nouze. Ostatní muzea asi nejsou na tom o nic lépe.

Panna Marie s Ježíškem

Archeologové našli při průzkumech kolem kostela Nanebevzetí Panny Marie v centru Ústí nad Labem vzácnou sošku Panny Marie s Ježíškem. Zachovalá osmcentimetrová soška z keramiky pochází z konce 14. století. Precizně propracovaná soška byla nalezena v zásypu středověkého objektu.

Antropolog Josef Wolf oslavil osmdesátku

Autor trilogie o člověku a překladatel díla Charlese Darwina, známý český antropolog Josef Wolf, letos oslavil své osmdesátiny. Působil 50 let na Univerzitě Karlově v Praze a jeho přednáškami a semináři prošlo na 3 000 studentů. Prvním dílem volné trilogie o člověku je kniha *Antropologie pro každý den*. Dává v ní návod, jak dobře, zdravě a smysluplně žít, jak rozvíjet tělesno a duševno a jak si život zbytečně nezkracovat. Ve druhém dílu *Člověk a jeho pradějiny* vykládá vývoj člověka od předhistorických představitelů lidského rodu. V minulých letech podle něj tato kniha vyšla v patnácti zemích světa nákladem téměř milión výtisků. Poslední svazek *Duchovní odkaz národů* je průvodcem dějinami lidských hodnot ve společnostech všech kontinentů a všech dob.

Wolf je autorem mnoha knih a učebnic. V poslední době vydal také publikaci *Integrovaná antropologie na prahu 21. století* (2002). V zásobě prý má rukopis dějin šamanismu, není si prý ale jist, zda nebude pro čtenáře příliš odborný, a tedy méně čtivý. Na dotaz, zda napíše také knihu o budoucnosti lidstva, odpověděl, že o ní psát nechce, protože ji nevidí dobře.

Tip na výlet: Hrad Křivoklát

I během zimních měsíců si lze udělat hezký výlet na některý ze známých hradů nebo zámků. Jízda po kolejích je pak nejlepší způsob, jak se za krásami těchto historických objektů vypravit a přitom neriskovat cestu po – zvláště pak v zimě – nebezpečných a přeplněných silnicích. Na většinu hradů i zámků je dobré vlakové spojení. Uprostřed Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko se nachází jeden z nejstarších a nejvýznamnějších českých hradů – Křivoklát. Na Křivoklát se lze snadno dopravit vlakem, stejnojmenná železniční stanice leží na trati Beroun – Rakovník.

První písemná zpráva o hradu Křivoklát pochází již z počátku 12. století. Významným se hrad stal ve 13. století, kdy zde často pobývali čeští králové. Václav I., který byl známý svojí vášní pro lovy, tento hrad rád navštěvoval a za jeho vlády také proběhly první přestavby. Dostavba hradu v gotickém stylu byla dokončena za Přemysla Otakara II. V letech 1319-1323 pobýval na Křivoklátě před odchodem do Francie královic Václav, pozdější král a císař Karel IV. Hrad si oblíbil rovněž jeho syn, král Václav IV., který zde provedl řadu úprav. Po jeho smrti hrad vyhořel (1422) a často měnil majitele. Přední místo mezi královskými hrady zaujal opět Křivoklát za Vladislava II. Jagellonského. Pod vedením jeho dvorních stavitelů Hanse Spiesse a Benedikta Rejta byla provedena nákladná pozdně gotická přestavba a hrad tak získal současnou podobu. Po nástupu Habsburků se z Křivoklátu stalo vězení pro nekatolíky a veškeré stavební úpravy byly ukončeny. Hrad postupně chátral a v roce 1643 opět vyhořel. V následujících stoletích postupně střídali majitele a až poslední z nich, Fürstenberkové, Křivoklát zrekonstruovali do původní podoby. Práce byly zahájeny v roce 1880 a pokračovaly ještě po vzniku

Hrad Křivoklát

první republiky. V roce 1929 koupil hrad i celé panství stát a od té doby je pod dohledem Státní památkové péče.

Při návštěvě Křivoklátu má návštěvník možnost vybrat si ze dvou prohlídkových okruhů. Prvním je základní prohlídková trasa a má název Napříč českou historií aneb Rozmanitost slohů na Křivoklátě. Zahrnuje prohlídku horního nádvoří a většiny interiérů horního hradu, místnosti zvané Střelnice, hradní kaple, rytířského a velkého královského sálu, Fürstenberské knihovny, obrazárny a Hradního muzea. Na závěr si mohou návštěvníci prohlédnout i hradní sklepení, které se nejčastěji používalo jako vězení, a přízemí Velké věže. Druhý prohlídkový okruh se jmenuje Obranný systém hradu Křivoklátu a je v provozu pouze od dubna do října. Tato trasa je poněkud fyzicky náročnější – je potřeba při ní zdolat přes tři sta schodů – a její účastníci jsou v jejím průběhu seznámeni s důmyslně zpracovaným středověkým obranným systémem hradu.

Návštěvní doba je v listopadu a prosinci o víkendech a svátcích od 9 do 15 hodin. (mk)

PROSINEC

Na svém začátku nám poslední měsíc v roce nadělí svátek svatého Mikuláše, ale před tím se domluvil s Barborou. Nejde jen o „barborky“ do vázy, aby rozkvetly o vánocích. Jde především o oblevu, kterou Barborka ráda přenechává sv. Mikulášovi. Ten ochotně po svém svátku přijímá oteplení, první prosincovou oblevu. Pak se situace ve vyšším tlaku vzduchu počasí trochu uklidňuje, ale také ochlazuje. Ale počasí je počasí, nedá si poroučet. Zatímco si přejeme, aby vánoce byly zachumlané do závějí, překvapí nás vánoční oblevou. Bývalo tak asi i dříve, protože naši předkové nám tu zanechali vzkaz, že na: Adama a Evu čekejte oblevu.

Sáhne-li do zápisů o počasí, zjistíme, že od roku 1771 si prosincové počasí můžeme rozdělit na tři základní epochy. Od roku 1771 až do roku 1839 byla epocha nadnormální – tedy teplejší. Od roku 1840 až do roku 1903 byly prosince chladnější a studenější. Od roku 1904 až po současnost máme období nadnormálně teplých prosinců. A tak se zdá, že na ty vysněné vánoce zabalené do závějí si budeme muset počkat, až příroda uzná, že člověk svou činností jí přestal škodit a pak nám splní náš vánoční sen.

Prosinec po změně juliánského kalendáře na gregoriánský v roce 1582 přináší nejdelší noc a nejkratší den 21. 12. Sv. Lucie předala v tomto roce den zimního slunovratu sv. Tomášovi, který nám také 21. prosince oznamuje astronomický začátek zimy. Tento den přináší však také spolu s návratem sluníčka novou naději na příští jaro a nový život do přírody.

(mk)

Pranostiky

Cos nedohonil v srpnu a v září, v listopadu nechytíš.

Na začátku listopadu teplo se zimou se hádá.

Udeří-li v listopadu brzy zima, stálá nebude.

Na svatého Martina slunečno – dlouhá zima.

Na svatého Martina pod mrakem – nestálá zima.

Jsou-li na Martina mračna, zima je levná, jestli noc jasná, zima je mastná.

Martin a Kateřina na blátě – vánoce na ledě.

Na svatou pannu Kateřinu sluší se schovati pod peřinu.

Když prosinec bystří, nebývají leden a únor jinší.

Když zmrzlo, jestli roztaje v prosinci, bude nestálá zima v každém měsíci.

Hřmění v prosinci zvěstuje silné větry.

Je-li na den svaté Barbory jinovatka, urodí se hojně ovoce.

Na svatou Lucii jasný den, urodí se konopí a len.

Čas od svaté Lucie po Tři krále černou zimou nazýváme.

Je-li na Štědrý den východ slunce jasný, urodí se jarní obilí.

Padá-li na Štědrý den v noci sníh, urodí se hojně vína.

(mk)

Vánoční lidové zvyky a tradice

Štědrý den, to je především svátek narození Ježíška a tento křesťanský svátek je jeden z nejvýznamnějších svátků církevního roku. Nicméně lidová tradice spojená s tímto svátkem je velmi silná a je s ní spojeno mnoho zajímavých zvyků a praktik, které zůstávají a pronikají do našeho dnešního života. Do tohoto dne už dávno mělo být všechno připraveno, vylíčeno, vymeteno, domácnosti už měly být nachystané. Takže na Štědrý den se chystala už jenom štědrovečerní večeře, která v lidovém prostředí u našich předků byla opravdu štedrá oproti pokrmům předcházejícího období. V podstatě co během hospodářského roku dům dal, to všechno hospodyně nachystala na štědrovečerní stůl. Ten den se držel docela přísný půst a večer měl všechno to postění vynahradit. Kapr se podával jen tam, kde bylo rybníkářství, to znamená jižní Čechy, možná jižní Morava. Byly to ale chody, které se vázaly ke všemu, co bylo v hospodářství, od různých kaší až po sušené ovoce, koláče, obřadní pečivo, polévky. Také někdy maso, ale říkalo se, že maso by mělo být až na Hod Boží vánoční, takže na štědrovečerní stůl vlastně nepatřilo. Byl tam dostatek ovoce, samozřejmě také pití od medoviny až po pivo. Síla štědrovečerních pokrmů byla znásobena tím, že se nezapomnělo ani na další obyvatele stavení nebo hospodářství. Části potravy se daly nejen domácím zvířatům, ale také se zahrabávaly zbytky potravy ke stromům v zahradě nebo se házely do ohně, aby se spálily drobky. Dávala se tím vlastně oběť ohni, aby v nadcházejícím období neškodil. Házela se stěvic, věštilo se z ovoce, kterého byl dostatek. Zdravé jablíčko, s jaderníčkem do hvězdičky, znamenalo, že dotyčný bude zdravý. Pokud si vybral jablíčko nebo ořech, který byl poškozený hnilobou, tak se čekalo, že přijde nějaká nemoc. Pouštěly se skořápky se svíčkami po vodě, komu přeplavala, byl v pohodě, komu se zvrtila a zhasla víčka, tam zase byla obava z nějakého neštěstí. Chodilo se do polí nebo do zahrady poslouchat, z které strany přichází štěkot psa, odtud pak děvčata očekávala ženicha. Chodilo se na rybník, kde se za jasných měsíčních nocí dělaly díry do ledu a tam se zase vyhlížel ženich, možná v podobě toho měsíce, který se tam zrcadlil. Těch zvyků bylo velmi mnoho. A samozřejmě také koledy, které se kolem stromečku, který do Čech později přišel, konaly.

Tradice stavění betlémů se klade do období před 800 lety, do doby Františka z Assisi, který vystavěl v lese první živý betlém. V 15. a 16. století se začal tento zvyk rozšiřovat ve františkánských a benediktinských klášterech a z německého prostředí se tato tradice přenesla do všech evropských zemí a také samozřejmě do Čech. Až do josefínských reforem to byla záležitost víceméně kostelů. Právě při těch reformách ale byly mnohé kostely a kláštery zrušeny a tato tradice byla jako znevážená posvěceného místa z kostelů vymýcena. A právě v tomto období se zvyk stavění betlémů přenesl do příbytků našich předků.

Nový rok je důležitý přelom starého a nového. Na svátek sv. Silvestra se všechno staré a všechno nedobré mělo od člověka odvrátit. Ukončovaly se staré spory, platily se dluhy, aby se v novém roce přišlo s čistým štítem, aby se začalo dobře. A protože se lidé oprostili od svých neduhů, tak o silvestrovské noci slavili velmi bujaře. Střílelo se, práskalo biči a podobně. Dnes se samozřejmě střílejí různé rachejtla a ohňostroje. Pak je Nový rok, který znamená

nejen nový kalendář, ale i nové zvyky, nový život. S tím přichází přání a štěstí do nového kalendářního roku.

Vánoční svátky vrcholí Třemi králi. To je svátek připomínající příchod tří mudrců, kteří přišli z Východu za zářící hvězdou do Jeruzaléma a potom do Betléma, kde se poklonili Spasiteli. Přinesli mu dary, zlato, kadidlo a myrhu. Potom odcházejí zase do svých zemí. Tato tradice zůstala dodneška, dodnes obcházejí Tři králové stavení, křídou píší na dveře, Kašpar, Melichar plus Baltazar. I když v latinském překladu se říká, že to má být Kriste, ochraň toto stavení. To jsou zkratky K + M + B a letopočet. Ta křída má být svěcená, aby byl posílen význam toho vročení.

(Upraveno a převzato z ČR 7)

Něco z historie Šumavy – obyčejy a pověry

Již od nejstarších dob lidé věřili v rozmanité tajemné síly, které podle jejich mínění ovládaly přírodu i životy jich samotných. Pověry bývali nejrozmanitější a patřily neodmyslitelně k životu lidí především na šumavském venkově, kde lidé žili v minulosti jen ze zkušeností, předávaných jim rodiči a pod značným vlivem církve. Praktikovaly se nejrůznější obřady a obyčejy, které měly za úkol pomoci lidem s nějakou prací, předpovědět jejich další osudy – zahnat veškeré nemoci a bídu. Mnoho z nich bylo spojeno s rodinným životem i s četnými domácími pracemi nebo s chovem dobytka. Patronem pastýřů a chovu dobytka vůbec byl téměř na celém šumavském území sv. Leonard, pouze v nejzápadnější části pohoří a dále na Chodsku uctívali sv. Martina. K těmto patronům se hospodáři obraceli s prosbami o pomoc a často jim v kostelích obětovali železné figurky zpodobňující dobytek, neboť se věřilo, že tak lze dobytku pomoci od nemoci, uhranutí a podobně.

S průběhem vlastních zemědělských prací se spojovale poměrně málo obyčejů, běžné bývalo spíše provozování různých magických úkonů, jimiž se hospodář snažil odhadnout nebo ovlivnit příští úrodu. Mnohé praktiky se za účelem určit dobu jarní setby prováděly v zimě – to bylo důležité především u lnu. Hospodáři dávali proto pozor, zda bude studenější štědrovečerní, novoroční či tříkrálová noc a podle nejstudenější určovali raný, střední či pozdní termín osevu lnu.

Zvláště příhodným dnem pro odhad budoucí úrody byl Štědrý den. V některých vsích ukrojil v ten večer hospodář nožem skývu chleba a housky a do každé vrazil nůž. Ráno sledoval, který nůž zachytil víc rzi, když ve chlebu, bude dobrá úroda žita, když v housce, vydaří se prý pšenice. Úroda se odhadovala také podle svitu měsíce. Říkalo se „Světlé vánoce – tmavé stodoly“ (tedy plné, bude hojná úroda). Mnozí hospodáři pozorovali počasí po celých dvanáct dnů mezi Božím hodem a Třemi králi. Každý den prý představoval jeden z měsíců, jaké bude počasí v onen den (vítr, srážky, slunce), takové bude převládat v příslušný měsíc příštího roku.

Povířly se na Štědrý den ovazovaly ovocné stromy, aby nezmrzly, někdy také sloupy na mlatě ve stodole, neboť se věřilo, že tak stodola bude uchráněná od myší. Ráno dával hospodář psu mezi vrata kousek housky, aby byl pes celý rok ostražitý, hospodyně tam krmila drůbež, aby se netoulala po vsi. Někdy se jí také sypalo mezi kolo či řetěz stočený do kruhu, aby slepice nezanášely. Podobných zvyků byla na vánoce celá řada. *(mk)*

Kika stále prohrává s Ikeou

Plných dvacet tisíc metrů čtverečních prodejní plochy nabízí zákazníkům nově otevřená prodejna nábytku rakouské společnosti Kika v Brně-Modřicích. Jen nedaleko od ní přitom již stojí prodejní budova největšího konkurenta Kiky na českém trhu, švédské společnosti Ikea. Zástupci obou společností se však k vzájemného boji o zákazníka příliš nehlásí a spíše tvrdí, že nabídky obou společností se víceméně doplňují. Nicméně analytici situaci vidí odlišně. Podle nich naopak lze najít řadu společných rysů obou podniků. Především obě se spoléhají spíše na kvalitu zboží a na kulturu prodeje než na nějaké zázračně nízké ceny. Kika ovšem přece jen výrazně častěji nabízí různé akce a slevy. Česká republika je navíc v poslední době svědkem jejího velkého nástupu a expanze by podle plánů měla pokračovat i nadále – ještě do konce roku by měl vzniknout pobočka Kiky v západočeské Plzni. Nicméně Ikea nehodlá přijít o svou pozici lídra českého trhu a zareagovala poměrně rychle – svůj brněnský obchod chce do roka rozšířit na dvojnásobek. Podle odborníků k urychlenému budování velkých prodejen nábytku a bytového vybavení v České republice a zejména v Brně vede obě společnosti zejména vrcholící stavební boom, který se samozřejmě odráží ve zvýšených nákupech nábytku a dalších předmětů do bytu. Tomu nahrává i poměrně rychlý růst platů a životní úrovně. Na druhou stranu však analytici varují, že tato příznivá situace nebude trvat věčně a firmy by měly počítat i s určitým opadnutím zájmu v budoucnosti. Zatím se však zdá, že přinejmenším v nejbližším období podobný vývoj nehrozí. A za několik let? Během nich se nakonec může vyvinout tak, že jedna z firem prostě bude muset trh opustit. Těžko odhadovat, který z nynějších gigantů případně postihne neúspěch. Zatím Ikea poměrně jednoznačně vede, ale pro Kiku český trh ještě ani zdaleka není ztracený. Ostatně nelze vyloučit, že obě firmy nakonec společnými silami vytlačí jiné konkurenty, at již se jedná o značky Skonto, Asko nábytek nebo Europa Möbel. (MaFr)

Jablka se v ČR neurodily

Zatímco Rakousko hlásí nadprůměrnou sklizeň jablek, v České republice vypadá situace bohužel značně odlišně. Vlivem nepříznivého počasí, především vlny mrazíků v období květu jabloní, zde byla nejnižší sklizeň jablek od roku 1995. To se okamžitě projevilo na výkupních cenách, které vyskočily o 20-30 % a v případě padaných jablek se dokonce zdvojnásobily. Ovocnáři se obávají, že prudce podraží jablka v obchodech, zejména když značný propad úrody hlásí i Polsko, odkud se do ČR jablka často dováží. Nedařilo se ani pěstitelům v Maďarsku a na Slovensku. Vysoké ceny by pak mohly většinu spotřebitelů odradit od nákupu domácího ovoce a ke snahám nahradit ho tropickými plody. Někteří odborníci však očekávají, že spíše obchodníci do určité míry sníží marže, protože nebudou chtít riskovat potíže s odbytem. Výkupní ceny také víc než v minulosti lákají různé nenechavce. Zejména ale u cest jsou často obětí nájezdů sběračů, kteří se k stromům v mnoha případech chovají značně nevybíravě. Samozřejmě lze si pochvalovat, že špatná úroda alespoň zamezí tak obvyklému plýtvání, kdy se stovky kilogramů jablek bez zájmu

válely v příkopech a hnili tam, cena, kterou za to musí platit spotřebitelé, se zdá hodně vysoká. Jeví se totiž jako pravděpodobné, že na vánočním stole budou letos představovat kdysi tolik sháněné a ceněné pomeranče jen lacinou náhražku tradičních vánočních jablíček. Snad alespoň ty vlašské ořechy o tolik nepodraží. (MaFr)

Společný boj za úsporné domy

Cena energie v České republice výrazně roste a tak se pochopitelně zvyšuje zájem o její úspory při výstavbě domů. A právě v této oblasti hledají Češi inspiraci u svých sousedů v Rakousku, kteří mají se stavbou energeticky úsporných budov značné zkušenosti. Velmi často se do českých projektů zapojují například rakouští architekti Martin Trebespurg a Georg Reinsberg, kteří ve Vídni realizovali například nízkoenergetický dům na Brünnerstrasse, zčásti porostlý vegetací. Oba architekti zdůrazňují, že mentalita obou národů je si velmi podobná a v obou zemích se prosazují prakticky stejné trendy. Dokonce zastávají názor, že Česká republika v některých ohledech, zejména v oblasti renovace a ozdravování domů, je již dnes dál než Rakousko. Co však podle nich jednoznačně brzdí rozvoj energeticky úsporné výstavby v České republice, je podle nich zcela odlišný způsob financování. Konkrétně jde především o neochotu veřejných činitelů významně ekonomicky podpořit využívání solární energie. Podle obou Rakušanů se na rozdílech podílí mj. i skutečnost, že Rakousko na rozdíl od České republiky nedisponuje žádnou jadernou elektrárnou a více se tak zajímá o jiné zdroje energie. V České republice se v tomto ohledu hodně očekávalo od vstupu Zelených do vlády v minulém roce, ale poměry se mění jen pomalu. Navíc Občanská demokratická strana jako vedoucí síla vládní koalice není různým veřejným podporám jakéhokoliv druhu nijak nakloněná. Spíše je ochotna souhlasit s negativní motivací, tedy se zvyšováním cen některých druhů paliv. Jenže vstupní investice, která umožní využití alternativních druhů energie a celkově sníží nutnou spotřebu elektřiny, takto zůstává pro mnoho lidí v České republice zcela nedostupná. (MaFr)

Rakousko první, ČR pomalu dotahuje

Žebříček Euro Health Consumer přinesl Rakušanům dobrou zprávu – jejich zdravotní péče je považována za nejlepší v Evropě. Druhé místo si vybojovalo Nizozemsko a třetí skončila Francie. Výrazně si v žebříčku polepšila i Česká republika. Zatímco loni skončila čtvrtá od konce, letos jí patří patnácté místo. Slovensko se pak umístilo na 23. místě. Nejhůře, ještě třeba za Rumunskem, se umístilo Polsko, Bulharsko a úplně poslední příčku obsadilo Lotyšsko. U České republiky představuje velkou slabinu vysoká úmrtnost lidí na srdeční infarkt, ale značné nedostatky společnost Euro Health Consumer shledala také v dodržování lidských práv pacientů a také v přístupu k novým lékům. Kritizovala také přístup pacientů ke specializovaným odborníkům jako třeba zubařům, alergologům, neurologům, urologům apod. Podle zprávy by Česká republika měla přestat používat obvodní lékaře jako vrátné do ordinací lékařů-specialistů. Tomuto hodnocení se ovšem ostře postavilo vedení českého ministerstva zdravotnictví, kterému se zdá naopak přístup českých pacientů ke spe-

cialistům příliš jednoduchý. Vcelku pochopitelně s hodnocením společnosti v tomto bodě nesouhlasí ani představitelé Svazu praktických lékařů. Argumentace obou stran však jasně odhaluje celé jádro sporu – zatímco ministerstvo usiluje především o úspory ve zdravotní péči, prezident společnosti Euro Health Consumer hovoří především o optimálním stavu ze strany pacienta. Samozřejmě celý žebříček je třeba brát s rezervou, postavení se hodně odvozuje od zadaných statistických údajů, které mohou být všelijak manipulovány. Bude však hodně zajímavé sledovat, jak se bude vyvíjet postavení Rakouska a zejména České republiky v následujících letech, zejména po spuštění vládní reformy v České republice, která přináší právě v oblasti zdravotnictví velmi závažné změny. (MaFr)

Platy v ČR rychle rostou

V posledních letech se platy v ČR poměrně rychle přibližují k příjmům v západní Evropě, byť stále v mnoha případech představují jejich zlomek. Platí to přitom nejenom o průměrné mzdě, ale i o tzv. střední mzdě, tedy mzdě, kterou statisticky pobírá největší část zaměstnanců. Poměrně razantní nárůst platů se očekává i v následujícím roce. Mnohé podniky již dnes v České republice zápasí s nedostatkem pracovníků a musí tak zejména kvalifikované zaměstnance přelácat. Situace se v nejbližší době nezmění, protože do produktivního věku nastupují slabší ročníky a pracovních míst spíše přibývá. I proto se odhady růstu platů v řadě podniků pohybují nejčastěji na úrovni kolem 7 %, odborový svaz Kovo usiluje dokonce o zvednutí mezd o plných 10 %. Reálný příjem by tak při sedmiprocentním růstu vzhledem k očekávané vyšší inflaci stoupl zhruba o 2-2,5 %. Ne všichni si však zřejmě v příštím roce polepší – například zaměstnancům ve veřejném sektoru chce stát přidat pouze 1,5 %, tedy podstatně méně než činí předpokládaná inflace. I pro valorizaci důchodů, která má podle zákona odpovídat inflaci, vláda stanovila růst, který podle naprosté většiny analytiků neodpovídá realitě. Lze tady očekávat, že při poměrně silném růstu mezd se budou rozdíly v příjmech výrazně zvětšovat. K tomu přispěje i schválená daňová reforma, která přináší výrazné snížení daní nejbohatším lidem. Naopak zejména střední vrstva bude muset sáhnout hlouběji do kapsy. Takže platy těch nejlépe vydělávajících se budou k poměrům běžným v Rakousku velice rychle přibližovat. U ostatních skupin však vyrovnávání platů bude trvat ještě velmi dlouho a v nejbližší době půjde spíše jen o jednotlivá procenta. (MaFr)

ÖMV a ČEZ zápasí o MOL

Zkratky v nadpise znamenají jediné – rakouský energetický a petrochemický koncern ÖMV se dostal do ostrého konfliktu s českým elektrárenským gigantem ČEZ o pozici v maďarském konkurentu MOL. ÖMV se snaží maďarskou firmu získat všemi možnými prostředky, nedávno dokonce nabídli za odkoupení jeho akcií 14 miliard €, pokud vedení MOL přistoupí na fúzi obou podniků a zruší překážky, které brání v jeho převzetí. To znamená, že ÖMV nabídla cenu, která přesahuje v té době platnou cenu akcie na burze o plných 19 %. Přesto maďarská vláda nadále s rakouskou společností zápolí a usiluje o uchování své kontroly ve společnosti MOL. Proto také vedení firmy za-

čalo skupovat zpět akcie, aby si svoji kontrolu pojistilo. Maďarsko se zároveň svou dominancí v MOL snaží potvrdit i legislativně, což se ovšem příliš nezamlouvá Evropské unii, střežící svobodu podnikání. Dalším krokem k posílení maďarských pozic se má stát memorandum o právech společného podniku MOL s ČEZ, na základě kterého by česká firma měla v koncernu získat desetiprocentní podíl. Jak celý souboj nakonec dopadne, lze nyní jen těžko odhadovat. Tlak ÖMV působí velmi razantně a maďarská vláda vzhledem k hospodářské situaci v zemi potřebuje velmi akutně peníze. Na druhé straně se však zdá, že strategické uvažování nyní nad potřebou získání financí převažuje. Cena energií stále narůstá a vlastnictví MOL představuje do budoucna mimořádně zajímavou investici. A nový hráč ve sporu – český gigant ČEZ – již víckrát ukázal, že má pořádně ostré lokty a umí se jimi ohánět. (MaFr)

Oberbank i v Ostravě

I když Ostrava patří dosud mezi chudší části České republiky, vzhledem k výstavbě nových velkých závodů prochází v současnosti velkým průmyslovým boomem. To se již začalo projevovat na příjmech obyvatelstva. Na změny rychle zareagovaly i finanční instituce, které si začaly více všímat poboček v této severomoravské metropoli. Trend zachytila také rakouská Oberbank, která v poslední době intenzivně usiluje o expanzi do České republiky. V Ostravě otevřela koncem září pobočku na jedné z hlavních ulic města – na Stodolní. Vedle klasických bankovních služeb přitom nabízí prostřednictvím své dceřiné společnosti i získání leasingu. Musí však počítat se stálým růstem konkurence. Hned za několik dní ji následovala družstevní záložna Unibon a lze očekávat, že další bankovní domy a spořitelny budou v nejbližší době následovat. (MaFr)

Rakušané otevřeli v ČR novou peletárnu

Rakouská společnost Leitinger spolu s další rakouskou společností Mayr-Meinhof Holz vybuodovala v Paskově, poblíž největší pily v ČR, kterou drží právě Mayr-Meinhof Holz, zcela novou peletárnu, která by měla ročně na trh dodávat až sto tisíc tun dřevěných pelet, které se používají například pro vytápění rodinných domků nebo průmyslových kotelen. Díky novému závodu se z paskovské pily stane téměř bezodpadový provoz, protože k produkci pelet se budou využívat hlavně hobliny a odřezky. Pelety jsou přitom považovány za velmi ekologické palivo a ve srovnání s palivy fosilními i relativně levné palivo. I když část produkce jistě přijde i na český trh, většina pelet poputuje do zahraničí, především do Německa, Rakouska a Itálie. Vzhledem k současnému tlaku na omezení spotřeby uhlí a dalších méně ekologických zdrojů energie lze ale očekávat, že poptávka po peletách poroste prakticky v celé Evropě a zejména v České republice. Nelze proto vyloučit, že do budoucna se poměr mezi odbytem v ČR a exportem poněkud promění. (MaFr)

Veletrhu v Brně se daří

49. ročník tradičního strojírenského veletrhu v Brně probíhal letos za velkého zájmu domácích i zahraničních vy-

stavovatelů. Veškerá plocha byla vyprodána již řadu měsíců předem a zájem o Brno nijak nesnížil ani fakt, že se v září konal také nejvýznamnější světový oborový veletrh EMO v Hannoveru. Naopak řada důležitých firem převezla exponáty rovnou z Německa do Brna. Celkově se přihlásilo k účasti na 49. strojírenském veletrhu na dvě tisícovky firem a obchodníků. Ze zahraničí se zúčastnilo zhruba 750 společností celkem z 33 zemí celého světa. Dominovaly mezi nimi především podniky z Německa, Slovenska, Itálie a Švýcarska. Rozhodně se neztratily ani rakouští producenti a obchodníci. Rakušané byly ovšem vidět i v doprovodném programu – například fotbalových zápasů robotů probíhaly za účasti robotických mistrů z Institutu pro robotické vědy a mechatroniku Technische Universität z Vídně. Stejně jako v minulosti se brněnský veletrh specializuje především na obrábění, tváření, povrchové úpravy a svářecí stroje. Tyto obory prošly v posledních letech ve střední Evropě velkou restrukturalizací, ale v současnosti prožívají opravdový boom. V rámci veletrhu se však konalo několik zasedání vědců a dalších odborníků, které řešily limity, na které rozvoj strojírenství naráží. V České republice se nyní paradoxně jedná o velký nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Firmy v současnosti jen s obtížemi shánějí ať už inženýry nebo schopné dělníky. Leccos lze samozřejmě řešit pomocí pracovních sil z východní Evropy, ale nedá se říct, že by se tento postup jevil jako zcela ideální řešení. V oblasti technické inteligence větší naděje vkládají někteří odborníci do zavedení školného – to by totiž za talentované studenty technických oborů mohla platit firma, která by je po absolvování získala do svých služeb. Z etického hlediska se však spoléhání na podobné prostředky také nejvíce zrovna jako to právě ořečové. Do příštího roku, kdy proběhne jubilejní 50. ročník mezinárodního strojírenského veletrhu v Brně, tak bude české stejně jako rakouské strojírenství asi vstupovat nejen s nadšením z přetrvávající konjunktury, ale i s hlavou přetíženu nejruznějšími problémy, jejichž uspokojivé řešení si vyžádá ještě hodně umu a námahy. (MaFr)

Kámen a písek jako výnosné zboží

O plných 63 % na 62 miliónů (asi 2,25 miliónu €) stoupl zisk českokrumlovské firmy s všeřikajícím názvem Kámen a písek, která tvoří součást rakouské nadnárodní skupiny Kirchdorfer Gruppe. Společnosti Kámen a písek, která dodává na trh především drcené kamenivo, se mimořádně dařilo především díky opravám a nové výstavbě vozovek v jižních Čechách, pro které dodala skoro 2 milióny tun kameniva. To ve srovnání s rokem 2005 znamenalo nárůst skoro o čtvrtinu. Celkově v České republice našlo svůj odbyt 88 % produkce firmy, zbytek pak putoval hlavně do Rakouska. Obrat exportu přitom stoupl zhruba o 30 % na 31,2 miliónu Kč, tedy na něco více než milión €. Pro letošní rok ovšem firma počítá s určitým snížením zisku, což souvisí s ukončením některých větších silničních zakázek a s otevřením nového lomu Strabag v Těšovicích. Do budoucnosti ovšem Kámen a písek hledí se značným optimismem. Stavební činnost v Jihočeském kraji totiž podle jeho představitelů ještě zdaleka nedosáhla vrcholu. Po zahájení výstavby dálnice D3 a při dalších pracích na přípravě železničního koridoru se může Kámen a písek těšit na nové, velmi výhodné zakázky. Jestliže letos by měl prodej

kameniva dosáhnout zhruba 1,7 miliónu tun, v následujících letech nelze vyloučit stoupání produkce až na samé hranice kapacit firmy, které při stávajících sedmi kameno-lomech činí celkem asi 4 miliónu tun. Samozřejmě hodně bude záležet na tempu budování nejdůležitějších dopravních tahů. Ale zatím se zdá, že současná česká vláda vedená občanským demokratem Mirkem Topolánkem zrovna na této poloze státního rozpočtu příliš šetřit nehodlá.

(MaFr)

Městská prádelna v Jihlavě na prodej?

Město Jihlava vážně zvažuje prodej firmy Prádelna a čistírna. Jihlava získala tento dříve státní podnik bezplatným převodem před deseti lety. V současnosti se podnik řadí mezi deset největších závodů svého druhu v České republice, jeho výnos však radní považují za nezajímavý. Navíc prádelna platí městu ročně za nájem areálu, v němž funguje, pouhých 1,3 miliónu Kč (asi 46 000 €). Naopak vedení Prádelny a čistírny, které se snaží získat zakázky i v ne-dalekém Rakousku, se domnívá, že by vedení Jihlavy mělo prodej o několik let odložit. V současné době totiž v ČR existuje kolem 200 prádelen a zdá se, že v současnosti mezi nimi začal ostrý boj o přežití. Ředitel jihlavské firmy očekává, že podobně jako třeba v Rakousku nebo v Německu přežijí maximálně dvě desítky nejsilnějších. Závod, který vede, přitom díky novým strojům dokázal zvednout svoji kapacitu o plných 20 %. Podniku se také daří získávat stále větší počet zakázek od velkoobdobatelů, například od hotelů a firem. V loňském roce se prádelně podařilo zvýšit objem vypraného prádla ve srovnání s rokem 2005 o plných 18 % na 2 446 tun. Stoupaly přitom poměrně výrazně i tržby. Na druhou stranu však společnost vykazovala jen zcela zanedbatelný zisk – jednalo se o pouhých 55 000, tedy necelé 2 000 €. Vzhledem k tomu ukázatel se jeví zájem města o prodej dobře pochopitelný. Samozřejmě během několika let, po centralizaci trhu v České republice, může situace v praní prádla a čištění oděvů vypadat značně odlišně a výrazně se mohou měnit i zisky. Na straně druhé však činnost provozovaná jihlavskou firmou vyžaduje relativně velký objem energie, tedy komodity, jejíž cena v budoucích letech pravděpodobně v České republice výrazně poroste. Navíc lze očekávat, že město se bude snažit za pronájem areálu firmy získat větší částku než dosud. Lze proto očekávat, že nového majitele bude podnik Prádelna a čistírna přes slušný objem zakázek i z Rakouska hledat jen poměrně obtížně. (MaFr)

Mattonka v novém

Největší podíl na českém trhu minerálních vod drží se zhruba 15 % Mattoni, vlajková loď italského krále českých minerálek Antonia Pasqualeho, který nedávno získal do svého impéria i čtvrtinový podíl v rakouské firmě Waldquelle. S populární láhví „mattonky“ se v České republice setkáte téměř všude – v krámech, v restauracích a samozřejmě i v domácnostech. Právě design této láhve by přitom měl nyní projít zásadní změnou. V minulosti již Pasqualeho říše spolupracovala s renomovanými firmami jako je Pininfarina, Alessi nebo ateliér Bořka Šípka. Nyní vsadil na schopnosti talentovaného Jana Čapka, který za sportovní láhve Mattoni Sport a Active, ve kterých odvaž-

ně využil asymetričnost, získal i cenu Czech Grand Design za rok 2006. Pro minerální vody Mattoni přichystal ve svém ateliéru především odlehčovací a omlazující kůru. Tmavě zelená barva plastických láhví se prosvětla a návrh počítá zároveň s plastickým motivem orla, který jinak značku doprovází již od nepaměti. Výrazných změn se dočkalo i dno láhve, které se opticky odlepilo od země. Celek tak více symbolizuje některé z hodnot, které se tradičně s minerálkami spojují – lehkost, vzdušnost, aktivnost. Navíc nová láhev má lépe vyhovovat i přáním ekologů, protože se na ní spotřebuje méně materiálu. Každá zásadní změna designu u každodenně používaného a populárního výrobku představuje skok do neznáma a řada designérů vysoce oceňuje odvahu Pasqualeho koncernu k podobnému kroku. Nicméně kvalitní design výrobků může v případě úspěchu naopak image značky výrazně zvýšit a upevnit tak její vedoucí postavení. A právě to asi očekává Antonio Pasquale od nových návrhů Jana Čapka. (MaFr)

Hrozí konkurence českých cigaret?

Blízká budoucnost nemá přinést jenom uvolnění pohybu osob přes česko-rakouskou hranici v souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru, ale padnout má i dosud platné silné omezení dovozu cigaret z Čech pro vlastní potřebu. V současné době se může vozit bezcelně pouze 200 ks cigaret, tedy zhruba jeden karton s deseti krabičkami po dvaceti cigaretách. V příštím roce by však omezení mělo odpovídat obecnému ustanovení Evropské unie, která stanoví jako limit 4 kartony, respektive 800 ks cigaret. Mnozí němečtí a rakouští obchodníci se tak obávají, že Češi a ještě více Poláci dále sníží jejich obchody. Například v Německu již za současných podmínek pochází z ČR nebo Polska prakticky každá čtvrtá cigareta. Nové opatření by tento podíl mohlo ještě výrazněji zvýšit. Podle německých údajů navíc například z České republiky na dále na západ putují často cigarety se zfalšovanými značkami, které mají velmi vysoký obsah škodlivých látek. S podvodnou produkcí se sice česká policie snaží intenzivně bojovat, ale snahy o její odstranění jsou během na velmi dlouhou trať. Nynějším obavám německých a dolno- i hornorakouských trafikantů nahrávají zkušenosti na slovinsko-rakouském pomezí. Tam omezení padlo již k 1. červenci letošního roku, protože Slovinsko splnilo standardy minimálního zdanění požadovaného Evropskou unií s předstihem. Ve Štýrsku však následkem tohoto kroku místním obchodníkům s tabákovými výrobky klesl odbyt zhruba o polovinu. Nicméně je třeba vzít v úvahu, že původní omezení byla na slovinsko-rakouské hranici podstatně přísnější, takže v případě dovozu z ČR nepůjde o tak prudký nárůst. (MaFr)

Další rakouská potravinářská ostuda v ČR

Rakouské potravinářské zboží má v České republice stále velmi dobrou pověst, i když ji poněkud narušily například skandály spojované v nedávné minulosti se supermarkety společnosti Julius Meinl. Nyní však došlo k dalšímu poškození image rakouských značek v ČR, a to dokonce ve velmi citlivém segmentu biopotravin. Česká potravinářská inspekce totiž po upozornění zákazníka objevila v balení

0,2 l ovocného nápoje ze směsi ovocného a karotkového koncentrátu PF Bio Multi Gold společnosti Pfanner plíseň. Inkriminovanou sérii firma Pfanner okamžitě stáhla z prodeje a zákazníci dostali možnost již zakoupená balení vrátit. Do České republiky se dostalo zhruba 9 500 kusů nápoje, další čtyři stovky putovaly na Slovensko. Zárodky se údajně do džusu dostaly netěsností obalu, a proto zástupci výrobce podezírají za zavinění transportní firmy. V případě, že bude odhalen viník, hodlá po něm rakouská společnost, která má na českém trhu poměrně silné zastoupení, požadovat náhradu škody. Lze přitom očekávat, že ztráty Pfanneru v ČR rozhodně nebudou zcela zanedbatelné. V obchodech patří k těm dražším značkám, které kupují zejména lépe informovaní lidé, kteří citlivěji reagují na každé zprávy o nekvalitních produktech. Navíc na výrobky používající označení bio pochopitelně kladou spotřebitelé podstatně náročnější měřítko. Pfanner tedy má v České republice co napravovat. Jistě by nerad zde ztratil své dosud těžce vydobyté pozice. (MaFr)

Reforma financí se podle Čechů negativně dotkne jejich peněženek

Reforma veřejných financí, kterou již posvětil Senát, bude mít podle většiny Čechů a Moravanů negativní vliv na jejich život. Více než polovina obyvatel se k tomu domnívá, že schválená právní úprava ke stabilizaci veřejných rozpočtů stejně nepovede, vyplývá z výzkumu společnosti Factum Invenio. Relativně nejlépe lidé přijímají zavedení jednotné sazby daně z příjmu. Většina se bojí zdražení zboží a poplatků za zdravotnické služby. Zlepšení své životní situace očekává v důsledku zavedení jednotné daně z příjmu 15,5 % lidí. Pocit, že si pohorší, má v tomto ohledu 42,7 % dotázaných. Zvýšení sazby DPH se podle názorů veřejnosti negativně dotkne 80,4 % obyvatel Česka. Lidí, kteří se domnívají, že toto opatření jejich životní situaci neovlivní, je 16,5 %. Stejně se občané obávají zavedení poplatků za zdravotní péči. Valná většina dotázaných (79,7 %) předpokládá, že opatření v oblasti zdravotnictví bude mít na jejich životní situaci negativní vliv. Pozitivně toto opatření hodnotí jen každý dvacátý obyvatel Česka. Častěji mají ze změny strach starší lidé.

Pokračuje růst počtu obyvatel ČR

Růst počtu obyvatel České republiky podle Českého statistického úřadu (ČSÚ) pokračuje. Podle předběžné statistické bilance měla ČR ke 30. červnu 10 325 941 obyvatel. Oproti 1. lednu letošního roku vzrostl jejich počet o 38 800. Podle ČSÚ k tomu přispěla zahraniční migrace i přirozený přírůstek obyvatel. Díky vyššímu počtu živě narozených a nižšímu počtu zemřelých byl v první polovině roku zaznamenán přirozený přírůstek ve výši téměř 4 500 osob. Od ledna do června se v ČR narodilo 56 000 dětí. Tolik jich statistici zaznamenali naposledy před 13 lety. Ženy v Česku za svůj život porodí 1,4 dítěte. Stejnou hodnotu měla ČR naposledy v roce 1994. Nejnižší byla v roce 1999, kdy klesla na 1,13. ČR tak patřila k zemím s nejnižší plodností na světě. Průměrný věk matek se za posledního půl roku zvýšil o 0,1 na 29 let. Ženy mívají první dítě v 26,9 roku. Otčím bylo v průměru 32,5 roku. Dál rostl podíl dětí, které se narodily mimo manželství. V prvním pololetí to bylo

34,1 % chlapců a děvčat. U prvních dětí to bylo dokonce 44,1 %. U tří z deseti dětí, které přišly na svět mimo manželství, chyběly údaje o otci. Hlavní podíl na přírůstku obyvatel mají ale nadále cizinci. Od ledna přišlo do Česka 34 300 lidí ze zahraničí.

Elektřina od ledna zdraží o 14 %, domácnosti dají o 10 % více

Energetická společnost ČEZ zvýší od ledna ceny tzv. silové elektřiny o 14,4 %. To by se podle odhadu odborníků mohlo v celkových platbách domácností za elektřinu projevit zvýšením zhruba o 9-10 %. Do konečných cen se vedle vlastní ceny elektřiny promítne předpokládané zvýšení cen za přenos a distribuci. Cenu ovlivní i nově zavádaná ekologická daň, která je součástí daňové reformy. ČEZ drží na trhu zhruba pětačtyřicetiprocentní podíl, vyrábí ale téměř tři čtvrtiny elektřiny v Česku. Významnější obchodní podíl mají ještě E.ON, který obsluhuje zákazníky především na jihu Čech a na jižní Moravě, a Pražská energetika. Na trhu s elektřinou působí ještě asi dvě desítky menších dodavatelů elektřiny, kteří se až na výjimky zaměřují na firmní odběratele.

Kvůli drahé naftě zvýší dopravci ceny až o desetinu

Kvůli rostoucím cenám motorové nafty zvýší tuzemští silniční dopravci cenu přeprav až o 10 %. ČTK to řekl mluvčí největšího tuzemského sdružení autodopraců Česmad Bohemia. Nafta od začátku roku zdražila zhruba o 5 Kč na 32 Kč za litr. Náklady na pohonné hmoty podle něj tvoří zhruba třetinu celkových nákladů dopravců.

Úspěšná česká manažerka

Českou pobočku internetového impéria Google vede žena čtyřicetiletá Taťána le Moigne. Než přijala tuto nabídku,

V polovině roku 2007 „křtila“ Taťána le Moigne společně s Terezou Maxovou a Alicí Nellis svou poslední dětskou hru

vlastní konzultační firmu, zároveň je autorkou společenských her pro malé děti. Je vdaná, s manželem a synem žije v Praze.

Pivovar Bernard

Stanislav Bernard (51) se narodil na Opavě. Vystudoval Vysokou školu dopravy a spojů v Žilině. Po studiích nastoupil jako konstruktér do firmy Sigmy, pracoval jako vedoucí oddělení zlepšovacích návrhů v ostravském obchodním domě Prior. V roce 1989 nastoupil na okresní

Rodinný pivovar Bernard v Humpolci

Stanislav Bernard

národní výbor, později okresní úřad v Opavě, kde měl na starosti ekonomiku a privatizaci, souběžně vydával týdeník *Region*. Roku 1991 se odstěhoval do Humpolce, kde za trojnásobek vyvolávací ceny vydražil krachující pivovar; dal mu své jméno a stal se spolunajatelem. Od reklamních odborníků získal titul Brand manager roku 2000, před sedmi lety ho pivovarníci jmenovali osobností století za to, že prosadil úlevy pro malé pivovary. V roce 2001 koupila poloviční podíl pivovaru belgická společnost Duval Mortgat. Loni získalo jeho speciální černé pivo s přidanými kvasinkami první místo v soutěži Worlds 50 Best Beers v kategorii Strong Lager. Stanislav Bernard je ženatý, má dvě dospělé děti.

Na otázku *Týdne*, zda může být docela spokojen, odpovídal Stanislav Bernard takto: „Lidé si spojují spokojenost s finančním úspěchem. Když jsem začínal v Humpolci, měl jsem tutéž představu. Že až se mi začne dařit, budeme určitě šťastní a spokojení. Ale když už část peněz máte, zjistíte, že vám to ke štěstí nestačí... Pokud člověk před sebou nemá kopec, na který se chce hrabat, život ztrácí smysl... Pořád ten kopec hledám.“

Proč potřebujeme zrovna malé pivovary?

„Pětatřicet malých pivovarů dá práci několika tisícům lidí. Víím, že to není hodně, ale jde taky o pestrost chutí, kvalitu nabídky a tradici. Europivo není osobité. Je to dáno recepturou a velkým objemem vaření. Takže piva z velkých pivovarů po celé Evropě chutnají podobně, západoevropská piva jsou navíc ještě hluboce prokvašená, světlounká, prosycená kyslíčkem, obsahují minimum chuťového extraktu, jsou prázdná. České ležáky se pořád ještě výrazně liší, jsou tmavší, méně prosycená, plnější. Jenomže i v Čechách se již tyto neblahé trendy objevují...“

Rodová šľachta na Slovensku – II

Ďalší významný šľachtický rod boli Ivanovci, ktorý boli spriaznený s rodom Hont-Poznanovcov. Jeden z Ivanovcov sa stal zakladateľom aj rodu Forgačovcov. Potomci ivanovského rodu sprevádzali Ondreja II. do Svätej Zeme ako križiaci. Keď sa nevrátili do Turca, dostali za zásluhy aj za záchranu kráľovského života pozemky, ktoré sa raz menovali v darovacích listinách Erden, raz Jordán. Ďalší potomci Ondrej a Tomáš v roku 1241 zachránili život kráľa Belu IV. v bitke proti Tatarom. Za odmenu a obetavosť dostali znievske pánsťvo. Ďalší potomok Blažej, ktorý sa stal zakladateľom rodu Forgačovcov, zabil 7. 2. 1387 uchvatiteľa trónu (Karola Durazzo – Karol III. Neapolský), ktorý vládol v Uhorsku ako Karol II., za čo ho kráľovná Mária Uhorská obdarila výsadami a majetkami v Holíči a Gymeši.

Omodejovci – boli slávny šľachtický rod a jeho zakladateľom bol Dávid z rodu Abovcov. Z rodu Omodejovcov si väčšej slávy a pozornosti zaslúži Aba Omodej, ktorý sa preslávil podporovaním panovníkov či už to bol Ladislav IV., alebo Ondrej III., alebo Karol Róbert IV. Podpora z jeho strany nebola trvalá, robil to len kvôli zisku, takto získal veľké majetky, ktoré mu umožnili vytvoriť si samostatnú dŕžavu s vlastným dvorom na hrade Gönc, kde vládol nezávisle od kráľovskej moci. Zaberol kráľovské majetky, vyberal dane, ktoré si nechával pre seba. Za svoju spupnú politiku sa dostal do sporu s mešťanmi mesta Košíc, ktoré sa usiloval ovládnuť. Pri jednej z bitiek ho košickí mešťania v roku 1311 zabili. Jeho synovia si vymohli súd, ten však ich donútil zaviazat sa, že sa podriadia panovníkovi a nebudú brániť rozmachu mesta Košíc. Omodejovci tieto podmienky prijali len formálne, lebo neskôr nadviazali spojenectvo s Matúšom Čákom Trenčianskym a v roku 1312 vyplienili okolie kráľovského mesta Blatný Potok. 15. júna 1312 sa Omodejovci stretli v bitke s kráľovským vojskom pri Rozhranovciach, kde boli porazení.

Turzovci, slovensko-uhorský rod, pôvodne mal majetky na Spiši a v Betlhanovciach (Bethleme). Prvým známym predstaviteľom tohoto rodu bol Ján z rodu Betlhanoviec, ktorý tam žil na prelome 14.-15. storočia spolu s bratmi Jurajom Tatarom a Martinom. Priezvisko „Turzo“ prvý raz použil jeho syn Juraj, levočský mešťan. Od 15. storočia boli mešťanmi a obchodovali s kovmi v Krakove a v Levoči, obchodovali na Spiši, Gemeri a na strednom Slovensku. V Poľsku, Sedmohradsku, Čechách a v Nemecku podnikali v oblasti hutníctva a baníctva. V roku 1494 založili Turzovsko-fuggerovskú spoločnosť. Za zarobené peniaze ku-

povali pozemky. Stali sa vlastníkmi panstiev v Šintave, Hlohovci, Bojniciach, Tematíne, Spiši, Orave, Bytči, Červenom Kameni, Hričove a ďalších pozemkov v Uhorsku a Nemecku. Po celé 16. a 17. storočie boli jedným z najznámejších magnátskych rodov v Uhorsku. Postupne zastávali takmer všetky najvýznamnejšie hodnosti v správe Uhorska. Boli dedičnými županmi na Spiši a na Orave.

Alexej Turzo (1490-1521) bol kremnickým grófom a dedičným spišským grófom, kráľovský miestodržiteľ Ferdinanda I., krajským sudcom a palatínom. Udržoval styky s významnými humanistickými spisovateľmi ako napríklad s Erazmom Rotterdamským. Podporoval rozvoj evanjelických škôl, bol mecénom študentov a chudobných.

František I. Turzo (1512-1574) bol pôvodne nitrianskym biskupom, ale tejto funkcie sa vzdal a oženil sa s Barborou Kostkovou a prešiel na luteránsku vieru. Jeho druhou manželkou bola Katarína Zrínska, s ktorou mal syna Juraja, ktorý sa neskôr stal uhorským palatínom. František sa zaslúžil o výstavbu zámku v Bytči, kam sa však nenastahoval, lebo zomrel tesne pred jeho dokončením.

Juraj III. Turzo (1467-1521) bol kremnickým grófom a tiež členom a predstaviteľom Turzovsko-fuggerovskej spoločnosti, postupne získal aj meštianske práva v Norimbergu a v Levoči. V roku 1497 sa oženil s Annou Fuggerovou.

Juraj VII. Turzo (1567-1619) sa zúčastnil na všetkých významných protitureckých bitkách, bol známy ako diplomat a podporovateľ Slovákov a protestantizmu. Od roku 1598 bol radcom cisára Rudolfa II., v roku 1599 sa stal kráľovským pohárnikom a v roku 1602 kapitánom podunajského vojska a hlavným veliteľom novozámockej posádky. Ako palatín v roku 1610 odčlenil luteránsku cirkev od katolíckej. Bol tiež obdivovateľom humanizmu. Zo svojho sídla v Bytči vytvoril významné kultúrne centrum, kde sa konali divadelné predstavenia, koncerty, teologické a filozofické dišputáty. Pochovaný je na Oravskom hrade.

Ján III. Turzo (1437-1508) bol kremnický komorský gróf a obchodník, podnikateľ európskeho významu, znalec modernej dolovacej techniky a levočský a krakovský mešťan, zvolenský župan a jeden z hlavných veriteľov uhorského panovníckého dvora. Tiež bol jedným zo zakladateľov Turzovsko-fuggerovskej spoločnosti.

Ján IV. Turzo (1466-1520) bol katolícky biskup a známy mecén umelcov a sympatizant humanizmu.

Stanislav I. Turzo (1470-1521) bol od roku 1497 biskupom v Olomouci. V roku 1621 smrťou Imricha vymiera oravsko-bytčianska vetva a roku 1635 a 1636 smrťou Adama a Michala spišské vetvy turzovského rodu.

(Pripravila dr. Kveta Ozábalová)

Kto nám vládol

Na Slovensku sa preslávili a vládli tieto kniežacie rody – Mojmírovcov, Arpádovci, Přemyslovci, Anjouovci, Habsburgovci a habsbursko-lotrinská dynastia.

V roku 623 sa v oblasti Bratislavy slovenské kmene vzbúрили proti útlaku Avarov. Vtedy prišli do oblasti vzbury franský kupec Samo so svojou družinou. Pridali sa na stranu Slovanov a spoločne pobili Avarov. Slovania preto prijali Sama za svojho vládcu. Samo založil prvú slovenskú ríšu. Oženil sa s 12 slovenskými ženami, mal s nimi 22 synov a 15 dcér, vládol 35 rokov. Všetky boje, ktoré za jeho vedenia Slovania viedli proti Avarom, boli víťazné. Jadro

ríše sa nachádzalo v oblasti dolného Pomoravia (južná Morava, dolné Rakúsko, juhozápadné Slovensko, časť Maďarska), neskôr do nej patrili aj Čechy, Lužice a možno aj Korutánsko. Nešlo o skutočný štát, ale o nadkmeňový zväz. Po jeho smrti sa ríša rozpadla.

Prvý štátny útvar, ktorý vznikol asi v roku 833, bola Veľká Morava a vznikla spojením, alebo po anektovaní Nitrianskeho kniežatstva ležiaceho zhruba na území dnešného Slovenska a severného Maďarska. Prvým známym moravským panovníkom bol knieža Mojmir I., ktorý vládol od roku 830 a podľa neho sa nazvala aj celá dynastia.

Ďalší významní panovníci z rodu Mojmírovcov boli – Rastislav, Svätopluk I. a Mojmir II. Veľkú úlohu zohrali

Cyril a Metód

v prvom štátnom útvare vo Veľkej Morave aj misionárski bratia Konštantín (Cyril) a Metód, ktorí do Veľkej Moravy priniesli nielen kresťanské učenie, ale aj prvé slovenské písmo. Konštantín vytvoril prvú slovenskú abecedu – hlaholiku – a zostavil tzv. staroslovienčinu. Za základ svojej staroslovienčiny si zvolil tzv. kultivovanú macedónčinu z okolia Solúnu, bol to jazyk, ktorý používali počas misie pri preklade liturgických a biblických textov. Solúnski bratia priniesli so sebou aj symbol byzantského dvojkríža, ktorý je dodnes v slovenskom znaku. Konštantín napísal aj prvú slovenskú báseň *Proglas*. Takisto preložil a upravil byzantské občianske zákony. Vďaka tejto činnosti sa bratia považovali za zakladateľov slovenskej literatúry. Veľkomoravská ríša bola v roku 900 vystavená nájazdom starých Maďarov

a Bavorských vojsk V roku 907 sa odohrali tri rozhodujúce bitky pri Bratislave (Brazalauspurcu). Bavori boli porazení, ale Maďari postupne až do roku 955 obsadili väčšinu územia Veľkomoravskej ríše. V roku 942 zaniká Veľkomoravská ríša a vlády na Slovensku sa ujímajú prví Maďari z rodu Arpádovcov.

Arpádovci boli náčelnícky rod, ktorí od roku 1000 do 1301 vládli v Uhorsku, ktorého súčasťou bolo aj Slovensko. Z tejto dynastie pochádzalo celkovo 24 uhorských kráľov. K významnejším Arpádovcom patrí napríklad Gejza, ktorý bol jedným z prvých panovníkov, ďalej Štefan I., ktorý bol prvým uhorským kráľom a ďalší. Posledný panovník z tohto rodu bol Ondrej III. (1290-1301), ktorý sa narodil po smrti svojho otca Ondreja II., takže jeho legitimita bola často spochybňovaná. Tak ako sa Ondrej III. nečakane stal panovníkom v Uhorsku, tak aj nečakane zomrel v roku 1301. Jeho smrť nebola dodnes vysvetlená, ale prišla vhod všetkým jeho odporcom, takže tézou je, že bol otrávený. Ondrejom III. vymiera dynastia Arpádovcov.

Za jeho nástupcu zvolila šľachta českého kráľa Václava III. z rodu Přemyslovcov, ktorý v Uhorsku vládol pod menom Ladislav V. (Prípravuje dr. Kveta Ozábalová)

Václavská pouť

Pri príležitosti osláv Dňa českej štátnosti sa v piatok 28. 9. o 14. hodine na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave konala milá slávnosť, na ktorej Česi, Moraváci, Slováci, ale aj hostia z iných štátov, mali možnosť pozrieť si v stánkoch výrobky ľudovej tradície, ale aj možnosť ochutnať typicky české a moravské jedlá, koláče, pivo a víno. O dobrú náladu sa postarali umelci ako Lidová muzika z Třemošové, Cimbálová muzika Zádruha, Traditional Jazz Studio, Neřež. Dobrú náladu na hodinu prerušila veterná smrť a búrka, ktorá sa prehnala Hviezdoslavovým námestím, ale umelci po nútenej prestávke pokračovali ďalej až do večerných hodín.

V ten istý deň sa konalo aj slávnostné otvorenie Českého centra v Bratislave Na vršku číslo 1, ktoré bolo spojené aj s koncertom súboru divadelných nádejí Sester Borových pod taktovkou Magdaleny Borové (členky činohry ND). (KO)

Festival Astorka 2007

12.-17. 11. 2007 sa v Divadle Astorka v Bratislave uskutočnila Medzinárodná divadelná prehliadka komorných inscenácií. Bratislavskí diváci mali možnosť vidieť herecký koncert Jiřího Bartošku a Karla Heřmánka v legendárnej inscenácii hry Milana Kunderu *Jakub a jeho pán* či mnohými cenami a uznaniami ovenčený projekt Humbug Theatre San Francisco s Ronom Severdiom v adaptácii diela Charlesa Dickensa. Festival Astorka 2007 ponúkol aj unikátnu poľskú inscenáciu hry súčasných ruských autorov s atraktívnym názvom *Veľká žranica* v podaní súboru Ad Spectatores z Wrocławu. Ďalej sa predstavilo budapeštianske Štúdio K Színhás s adaptáciou románu *Nošteky* v réžii Jozsefa Czajlíka. Slovensko zastupuje domovská Astorka s hrou *Pred odchodom na odpočinok* v podaní Petra Šimuna, Zuzany Kronerovej a Zity Furkovej, ocenený mnohými významnými divadelnými cenami a rovnako vynika-

júca interpretácia Griškovcovej hry *Práve teraz*, v ktorej vystupuje výnimočná osobnosť najmladšej hereckej generácie, Peter Oszlík. Švandovo divadlo predstavilo hru asi najslávnejšieho súčasného európskeho autora Martina McDonagha *Lebka z Conemary* a úplne novú inscenáciu Macchiavelliho hry *Mandragora*. (ao)

Nové Centrum výskumu divadla

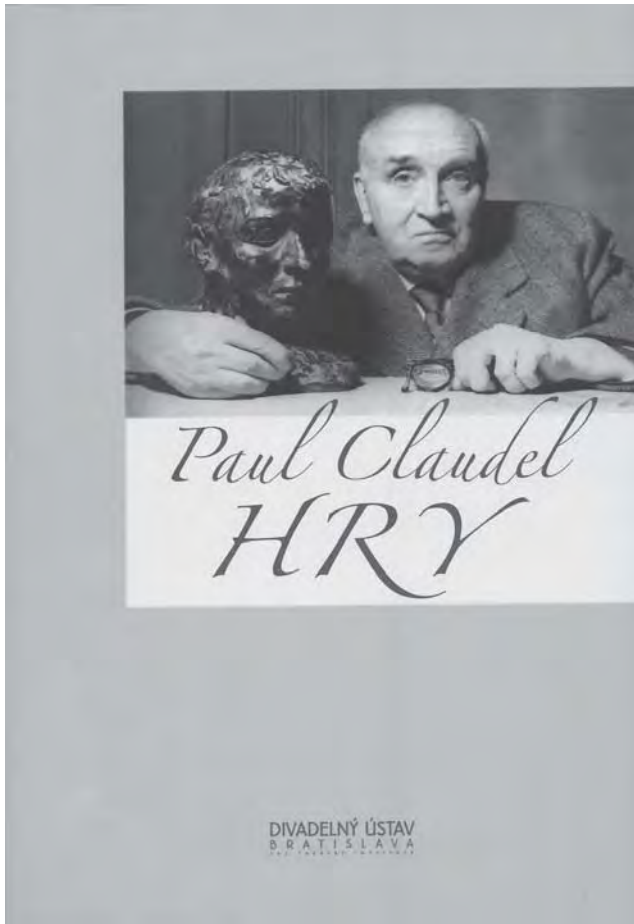
Od novembra začalo v Divadelnom ústave Bratislava pôsobiť Centrum výskumu divadla s cieľom prispieť k výskumu a zachovaniu kultúrneho dedičstva a k jeho rozširovaniu medzi odbornou a laickou verejnosťou. V kontexte tohto projektu vznikajú v Divadelnom ústave dve rozsiahle publikácie – *Dejiny slovenského divadla* a *Dejiny slovenskej drámy*, ktoré prinesú ucelený a podrobný prehľad o slovenskej divadelnej tvorbe od jej vzniku v roku 1920. (ao)

Výherca Anasoft litera 2007

V poradí druhú literárnu cenu za pôvodnú prozaickú knihu Anasoft litera si odniesol Marek Vadas so svojou zbierkou poviedok *Liečiteľ*. Okrem uznania tak Vadas získal aj honorár 200 000 korún. Cenu čitateľov denníka SME získal Dušan Dušek za knihu *Zima na ruky*. Vlni si cenu Anasoft litera odniesol Pavel Vilikovský so svojím dielom *Čarovný papagáj a iné gýče*. O tohtoročnom laureátovi rozhodovala porota v zložení Branislav Hochel, Dana Kršáková, Ľubica Somolayová, Zoltán Rédey a Miroslav Zelinský. Vadasa ocenila za „zaujímavé prepojenie sveta fantázie a reality, sna a skutočnosti, mágie a všednosti, života a smrti, exotickej priestorovej inakosti a dôvernej univerzálnej blízkosti“. Spisovateľ získal prvenstvo v konkurencii Roberta Bielika, Dušana Duška, Jany Juráňovej, Moniky Kompaníkovej, Máriusa Kopcsaya, Silvestra Lavríka, Rút Lichnerovej, Pavla Vilikovského a Svetlany Žuchovej. Cena Anasoft litera sa každoročne udeľuje za pôvodnú sloven-

skú prózu vydanú v uplynulom roku. V prvom kole vyberie porota desať finalistov, v druhom určí laureáta. Viac: www.anasoftlitera.sk.

Nové obsiahle slovenské vydanie hier Paula Claudela

Divadelný ústav Bratislava vydal v edícii Svetová dráma – Antológia prvé obsiahlejšie slovenské vydanie hier epochálneho francúzskeho dramatika Paula Claudela. Slávnostná prezentácia publikácie sa uskutočnila v stredu 31. októbra 2007 o 18:00 hod. v Galérii Francúzskeho inštitútu v Bratislave. Účinkujúci: Michaela Jurovská, Ladislav Franek, Soňa Šimková, Lucia Hurajová a Boris Farkaš. Edícia Divadelného ústavu Svetová dráma – Antológia, v ktorej hry Paula Claudela vychádzajú, sa venuje vydávaniu profilových diel významných svetových dramatikov. Jej ambíciou je prebudiť záujem o svetovú drámu v radoch čo najširšej čitateľskej verejnosti a ponúknuť kvalitné dramatické texty spolu s modelovými analýzami. V edícii doteraz vyšli hry Marguerite Durasovej, Davida Mameta, Augusta Strindberga, Stanislava I. Witkiewicza a Sama Sheparda.

(ao)

Divadelné ocenenia sezóny – Dosky 2007

V rámci festivalu Divadelná Nitra (21.-26. 9.) sa už tradične bude udeľovať ocenenie Dosky. Anketu Divadelné ocenenia sezóny – Dosky vyhlasuje Asociácia súčasného divadla a Asociácia Divadelná Nitra. Ceremoniál sa koná v spolupráci s Divadlom Andreja Bagara v Nitre.

Na 12. ročníku ankety Dosky sa zúčastnilo 41 divadelných kritikov, teoretikov, kultúrnych publicistov, pedagógov a študentov divadelnej vedy VŠMU.

Najlepšia inscenácia

Balet *Svadba podľa Figara (Mozarta)*, réžia a choreografia Ondrej Šoth, Balet ŠD Košice

Najlepšia réžia

Ondrej Šoth za réžiu a choreografiu baletu *Svadba podľa Figara (Mozarta)*, Balet ŠD Košice

Najlepší ženský herecký výkon

Zuzana Kanócz za postavu Portie (Marina Carrová: *Portia Coughlanová*), DAB Nitra

Najlepší mužský herecký výkon

Martin Huba za postavu Henrika (Christopher Hampton: *Popol a vášeň*), Činohra SND Bratislava

Najlepšia scénografia

Pavol Andraško za scénu k inscenácii *Portia Coughlanová*, DAB Nitra

Najlepší kostým

Marija Havran za kostýmy k inscenácii *Úklady a láska*, Činohra SND Bratislava

Najlepšia scénická hudba

R. Mankovecký, M. Kráľ, O. Kovaľ za hudbu k inscenácii *Štúrovci (koncert zrušený)*, SKD Martin

Objav sezóny

Inscenácia hry M. O'Rowa *Howie a Rookie* v réžii Klaudy-ny Rozhin, Divadlo Kontra Spišská N. Ves

Knihy na počúvanie

Novú edíciu kníh s cedečkami odštartovali dve zbierky Milana Rúfusa. Jedinečnú edíciu rozbehlo vydavateľstvo PRO v Banskej Bystrici, keď využilo vzácne archívne bohatstvo magnetofónových záznamov Slovenského rozhlasu s hlasmi vzácných osobností. Túto sériu odštartovalo dvoma knihami básní nášho najcítanejšieho autora Milana Rúfusa. Jeho rozsiahlu báseň *Óda na radosť* si môžu čitatelia jednak prečítať v písanej podobe, no zároveň sa im ponúka ešte atraktívnejšia príležitosť, a to – vypočuť si jej interpretáciu v podaní nezabudnuteľného barytónového hlasu dnes už nežijúceho herca Gustáva Valacha. Zvukový nosič, ktorý je súčasťou knihy, obsahuje aj recitáciu a sprievodné slovo básnika Milana Rúfusa, ktorý iba potvrdzuje slová epilógu: „Knihy na počúvanie chcú vrátiť ľuďom radosť z hodnotnej literatúry. Otvárajú nové súvislosti, keď sú majstrovsky povedané. Ide o radosť z krásy jazyka.“

Druhou knihou z tejto edície je Rúfusova *Murárska balada*. Verše tejto básne odкрývajú taje autorovho rodu kmeňa. Citlivý prednes Mariána Geišberga na CD nosiči umocňuje spev Dariny Laščiakovej v huslovom sprievode Róberta Puškára. Režisér oboch zvukových záznamov je dlhoročný režisér Slovenského rozhlasu v Bratislave Vladimír Rusko. CD je doplnené o dobové fotografie starého otca Milana Rúfusa, ktorému venoval značnú časť tejto biografickej básne, ale aj o súčasné zábery autora.

Príbehy o nás z pera rozprávkar

Napriek tomu, že klasik maďarskej literatúry Kálmán Mikszáth pre slovenského čitateľa už takmer neexistuje, po dlhšom čase vychádza na Slovensku vo vydavateľstve PT

Marenčin výber z jeho krátkych próz pod názvom *Tvrde kotrby (Horniaci, Horniaky)* v preklade a výbere Karola Wlachovského. Obsahuje texty, ktorých ústrednými postavami sú Slováci.

Keby nás nepremáhala skepsa, mohlo by sa nám zdať, je tu ďalšia šanca, aby cez spomínanú zbierku slovenskí čitatelia pochopili, že tu pred sto rokmi žili vedľa seba Maďari a Slováci bez toho, aby sa neustále pre národnú príslušnosť sporili. To by však o podobnú skúsenosť čitateľ musel stáť.

Na konferenciu o jeho diele, ktorá sa konala prednedávnom vo Veľkom Krtíši pri príležitosti jeho 160. narodenín, prišli zo Slovenska zástupcovia niekoľkých univerzít (Nitra, Banská Bystrica), i bratislavský Ústav svetovej literatúry SAV. Predsa tu však odzneli interpretácie Mikszáthovho diela výlučne len v kontexte a z pohľadu maďarskej literatúry a dejín. Pre slovenských literárnych historikov Mikszáth nejestvuje. A pritom, ak prijmem definíciu slovenskosti spisovateľa v podobe, že autor žije medzi Slováckmi a píše o ich živote bez ohľadu na to, v akom jazyku tvorí, no s podmienkou, že jeho diela možno čítať i v slovenskom preklade, mali by sme medzi slovenských spisovateľov zaradiť i jeho.

Narodil v roku 1847 v Sklabinej v Novohradskej župe, ktorá bola v tom období čisto slovenskou dedinkou. Vyrastal v monarchii v období, keď príslušnosť k národnosti už nabrala svoj význam. Každodennosť však bola založená na ľudskej koexistencii, na koexistencii kultúr, ktoré si po stáročnom spolužití neboli cudzie. Literatúra má schopnosť dokumentovať, interpretovať i komentovať toto spolužitie prostriedkami, ktoré sú často presnejšie ako vedecké historické štúdie, nehovoriac o obmedzených praktických politických. Kvalitná beletria zachytáva esencie bytia prostriedkami rozličných žánrov, a najpresnejšie možno práve anekdotou, paródiou, karikatúrou, ktoré boli blízke i Mikszáthovmu prístupu k témam v textoch, ktoré tak páchnu človečinou.

Keby spoločné slovensko-maďarské vedecké konferencie mali svoj význam nielen samy osebe, mali by možno i dosah širší, mimoliterárny. V takom prípade by sme si mohli z konferencie o diele Kálmána Mikszátha osvojiť ponaučenie, že cesta k slovensko-maďarskému zmiereniu by mohla viesť cez ontologickú pochybnosť, ktorá v sebe tají schopnosť tolerancie. Udalosti všedných dní nás však učia skepse.

V Bratislave sa stretne više 200 európskych divadelníkov

Bratislava a Divadlo Astorka sa v júni budúceho roka stanú dejiskom záverečného mítingu medzinárodného združenia divadiel Magic Net. Zúčastní sa na ňom viac ako dvesto európskych divadelníkov z celej Európy a ich cieľom bude zrekapitulovať úspešné šesťročné pôsobenie organizácie. Sieť divadiel Magic Net o tom rozhodla na svojom výročnom mítingu v britskom Yorku.

V rámci záverečného mítingu sa v bratislavskom Divadle Astorka Korzo '90 uskutoční premiéra inscenácie *One Day in Europe* v réžii Patrika Lančariča, ktorú už od roku 2006 spoločne pripravujú umelci zo všetkých štrnástich členských divadiel z 12 krajín. Vznikala postupne na mítingoch, workshopoch a pracovných stretnutiach Magic

Netu. Každá krajina prostredníctvom krátkych príbehov, tanca, piesní a hudby predstaví v hre svoju vlastnú kultúru. Na záver dostane svoj priestor aj kultúra „starej Európy“.

Divadlo Astorka Korzo '90 sa stalo členom Magic Netu pred tromi rokmi, vďaka čomu sa mu otvorili dvere do viacerých európskych divadiel. Zapája sa do medzinárodných koprodukcii a hostuje v členských krajinách siete. S projektom Hidden Stories mala Astorka veľký úspech v Talline v roku 2006 a v roku 2007 sa v Bratislave slávnostne ukončilo európske turné inscenácie *Amerika* podľa Franza Kafku, kde zažiaril herec Lukáš Latinák. Cieľom združenia Magic Net je poukazovať na kultúrne dedičstvo starého kontinentu. Čerpá z diel antických autorov, využíva kreatívne postupy commedie dell'arte a siaha po veľkých dielach od autorov ako de la Barca, Shakespeare, Corneille, Racine, Molière, Goethe, Schiller alebo Kafka až po modernistické a avantgardné európske trendy.

V základoch kostola pri Vranove objavili poklad

V základoch kostola v Žalobíne v okrese Vranov nad Topľou objavili poklad. Tvorí ho 364 strieborných mincí zo 16. a 17. storočia. Boli uložené v starom krčahu. Poklad objavili miestni muži pri rekonštrukcii kostola. „Našli sme krčah. Boli v ňom okrúhle špinavé predmety. Myslel som si, že sú to nejaké žetóny do automatu či čosi také. Po očistení sme však zistili, že sú to peniaze,“ povedal nám nálezca pokladu Jozef Štéger. Nálezca mince odovzdal do rúk miestneho farára. „Ak sa náš kňaz dohodne s riaditeľkou na nejakej odmene, peniaze poputujú na opravu kostola,“ povedal Jozef Štéger. Mince momentálne skúmajú vo Vlastivednom múzeu v Hanušovciach nad Topľou, kde ich po preskúmaní vystavia. „Najskôr ich musím očistiť, až potom budeme zisťovať, o aké mince ide,“ povedala riaditeľka múzea Mária Kotorová-Jenčová. Podľa nej ide prevažne o uhorské a poľské peniaze. „Zaujímavé by bolo zistiť, ako sa tam dostali. Možno ich tam niekto zakopal zo strachu, že mu ich ukradnú,“ myslí si riaditeľka múzea. Na rovnakom mieste totiž kedysi stál drevený kostol. Podľa historika Petra Šafranka hodnotu pokladu zatiaľ nemožno vyčíslieť.

Rovnica stretnutia

Na dvore bratislavskej Školy umeleckého výtvarníctva sa vo štvrtok popoludní začala schádzať spoločnosť vyznačujúca sa okrem iného nápadnými vekovými rozdielmi. Krstila sa „buchla“ mapujúca históriu tejto výtvarnej školy, najstaršej u nás. Spolu s predchodkyňami – Školou umeleckých remesiel, neskôr umeleckého priemyslu – tvoria legendu, väčšinou zvanú Šupka. Kniha vychádza dva roky po tom, čo škola oslávila svoje jubilejné 75. výročie. Mnohí, čo na nej študovali, k nej majú dodnes silný vzťah. Aj za nich bude odteraz hovoriť publikácia s višou tisíc reprodukciami diel svojich študentov, na ktorú ministerstvo kultúry poskytlo veľkorysý grant, ako na mimoriadnu kultúrnu udalosť. Tento rok by mala reprezentovať svoje vydavateľstvo na knižnom veľtrhu vo Frankfurte a rada by sa uchádzala aj o titul najkrajšej knihy roka.

Jej posun odkazu z minulosti do súčasnosti mal na živo podobu ľahko patetickej grotesky: na pódiu ožil obraz

mladých študentov v pestrofarebnom oblečení s menom Jozefa Vydru, zakladateľa prvej školy, na perách, aj ich kolegov z konzervatória, ktorí ich sprevádzali živou hudbou, a to všetko pod konferenciérskou taktovkou vždy tak seriózne pôsobiaceho Ladislava Snopka. Kniha sa krstila stretnutím jediného žijúceho absolventa Školy umeleckých remesiel s najmladšou absolventkou školy.

„Do školy som chodil ešte na Vazovovu ulicu,“ spomína 94-ročný Jozef Moreň, ktorý sa po skončení ŠUR-ky stal architektom a počas vojny poručíkom. „Neskôr som na nej učil, vtedy bola na Palisádach. Teraz som ju navštívil na Dúbravskej ceste. A som tu ako doma.“ A potvrdil tak rovnicu ŠUR + ŠUP + ŠUV = 75, ktorá sa stala názvom novej knihy na trhu.

Slovensko je tretie v rebríčku slobody tlače

Sloboda tlače na Slovensku má mimoriadne vysokú úroveň. Svedčí o tom fakt, že sa SR v tohtoročnom rebríčku medzinárodnej organizácie Reportéri bez hraníc (RSF), ktorý zverejnili dnes, nielenže udržala v prvej desiatke v konkurencii ďalších 168 krajín, ale si oproti vlaňajšiemu ôsmemu miestu polepšila a obsadila tretiu priečku. Slovensko sa umiestnilo hneď za vedúcim trojlístkom Island, Nórsko, Estónsko, pričom prvú desiatku krajín dopĺňajú ešte Belgicko, Fínsko, Švédsko, Dánsko, Írska republika a Portugalsko. Česká republika sa umiestnila na 14. mieste – spomedzi členských krajín EÚ obstáli najhoršie Bulharsko (51. miesto) a Poľsko (56. miesto), ktoré sa ako jediné štáty únie nedostali do TOP 50. Na samotnom konci rebríčka sa umiestnila Eritrea, ktorú hodnotili vôbec po prvý raz, iba tesne pred ňou dva vlani posledné štáty Turkménsko a KILDR.

2* nové Slovenské národné divadlo

„Byť či nebyť?“ Túto známu otázku si kladie naoko šialený Hamlet a dúfa, že si svojou šialenosťou udrží odstup od

sveta, ktorý ho zradil, keď mu vlastný strýko zavraždil otca. Túto otázku si na scéne činohry SND v novej budove na Dunajskom nábreží kladie herec Robert Roth v role Hamleta. V čiernom tričku a nohaviciach, nenápadný, ale silný hlasom aj energiou dokazuje svoje herecké kvality. Len 14. 9. premiérový *Hamlet* dokazuje, že slovenské divadlo si stále udržuje nadštandardnú úroveň. V réžii Petra Mikulíka sa ako Ofélia predstaví Ivana Kuxová, ako Claudius Jozef Vajda a ako Gertrúda Zdena Studenková. Ducha Hamletovho otca hrá Michal Dočolomanský a príjemným prekvapením je vidieť síce zdravotne indisponovaného, ale herecky stále zdatného Stana Dančiaka, ktorého rola hrobára vyvoláva salvy smiechu. Priestor v menších rolách dostali aj poslucháči VŠMU. *Hamlet* na doskách SND je dobrým štartom v novom divadle do novej divadelnej sezóny.

William Shakespeare: *Hamlet*, SND Bratislava, 6. 12., 15. 12., 19:00

Za zvuku príjemnej uvoľňujúcej hudby pozorujeme na železnej opone videoprojekciu morských vln. Železná opona sa dvíha a vidíme moderne zariadenú kanceláriu s čiernymi koženými kreslami a veľkým pracovným stolom, na ktorom svietia nadrozmerne zelené písmená neónovým svetlom: R.U.R. Generálny riaditeľ továrne Rossum's Universal Robots diktuje svojej sekretárke obchodné e-mail. Začiatok Čapkovskej drámy *R.U.R.* na doskách činohry SND pôsobí veľmi moderne a aj v priebehu hry sa opäť presvedčíme, že toto dielo, napísané v roku 1920, je nadčasové. Ani jeden detail nás nekonfrontuje s „historickosťou“ tohto textu. Na ostrove, z ktorého niet návratu, sa stretnú Harry Domin (Jozef Vajda), Helena Gloryová (Ivana Kuxová), stavitel' Alquist (Marián Geišberg) a iný. Priestor opäť dostávajú „všmáci“, čiže poslucháči Vysoké školy múzických umení. Svetoznáme dielo *R.U.R.* v réžii Ondreja Spišáka dokazuje aj dnes, po 87 rokoch, svoje kvality.

Karel Čapek: *R.U.R.*, SND Bratislava, 13. 12., 19:00

Ďalšie informácie: www.snd.sk

(Andrea Ozábalová)

Konverzace

Společenské formy jsou někdy nevyzpytatelné. Lidé se často nutí do konverzace o věcech, které je vůbec nezajímají. Jen aby něco řekli, aby prokázali svou dobrou výchovu. Váša a Trávníček by snad byli spokojeni. Ale fráзовитost v mezilidském styku je pouze svědectvím naprostého nezájmu lidí o osudy bližního svého.

Když se potkají dva Angličani, kterým dal Bůh ve své neskonale dobrotě déšť a tím jim dal věčné téma pro konverzaci, zeptá se první toho druhého How do you do? – a jelikož ten druhý ví, že jeho stav toho prvního stejně nezajímá, odpovídá stejnou otázkou – How do you do? Jsou upřímní a nepředstírají, co se nekoná.

Potkají-li se dva Němci, zeptá se první Wie geht's? a druhý mu většinou odpoví Danke! Děkuje za optání, ale nezdržuje sebe a svého partnera líčením nedůležitosti svého zdravotního stavu.

Když se potkají dva Američani, optá se první How are you?, což je významově totéž jako v předcházejících dvou případech – jak se ti daří? Jenže Američan neodpovídá stejnou otázkou jako jeho anglosaský soujazykovec, ani díkyvzdáním jako Němec. Reaguje frází, nic neříkající odpovědí z velkého výběru vžitých slov či slovních hříček. Ten první ovšem nic jiného neočekává, a proto odpovědi nevěnuje vůbec pozornost.

Učinil jsem kdysi pokus a na otázku How are you? jednoho amerického známého jsem mu podrobně vylíčil svízele s nemocnými játry a ledvinami. Vyprávěl jsem o diagnóze lékaře, o způsobu léčby a o tom, že se stav neustále zhoršuje a způsobuje nejen bolesti, ale i duševní deprese. Američan po celou dobu trpělivě a jakoby se zájmem naslouchal, pak mi se slovy „No hlavně, že jste zdrav“ podal ruku a spokojeně odešel. Věděl, že učinil své společenské povinnosti zadost.

Ale nemluvmе stále jen o jiných. Jak to vyhlídí, potkají-li se dva Češi? Vzájemný zájem není o nic větší, situace se liší pouze formou. Jiná je u mužů, jiná u žen. Sejdou-li se dvě krajaneky, zeptá se první: „Tak japak se máte?“ „Ale nestojí to za řeč,“ zní odpověď. A pak se rozejdou za soumraku. Neboť probrat drby o všech přítelkyních za řeč stejně stojí a nějakou chvíli trvá.

Muži nejsou drbný. Zato svému nezájmu o spoluobčana dávají jiný výraz. Zapředou konverzaci mnohamluvnou, ale se zájmem o svého bližního ne větším než u předcházejících národností. Melou si svou, toho druhého vůbec neposlouchají a tudíž na jeho vývoody nemohou ani reagovat. Předou si stále jen svou vlastní nit. Asi takto:

A: Dobrý den, jakpak se daří? Četl jsem tuhle vaši knížku. Pěkná, moc pěkná!

B: Dobrý den, to jsem rád, že vás opět jednou vidím. Moc mě bylo líto, když jsem slyšel, že vám utekla žena. Proč to?

A: Byla velice vtípná, jen příliš krátká. Za noc jsem ji měl hotovou. Přelouskanou skrz naskrz.

B: Kdo byl vlastně ten zloduch? A proč jste nic nepodnikl?

A: Lidé se o ni prali. Šla z ruky do ruky.

B: To víte, časy jsou zlé a lidé jim podléhají.

A: Velký zájem o ni dosvědčoval její vzhled. Byla už úplně vošoupaná.

B: A přece si myslím, že to od ní nebylo hezké.

A: My jsme se jí s kolegou moc nasmáli. Dlouho už jsme se tak nezasmáli!

B: Když tak o ní přemýšlím, docházím k názoru, že za to snad ani nemůže.

A: Bohužel se nám stal malér. Polili jsme ji pivem a trochu jsme ji natrhli.

B: Takových už bylo a pak toho litovaly. Taky se dožijete toho, že dojde k rozumu.

A: Trochu jsme ji pomačkali. To když nám vypadla z ruky.

B: Ženské jsou někdy nerozumné. Nedovedou si vážit toho, co mají.

A: Už jsme si s kamarádem řekli, že ji vezmeme s sebou na Silvestra. Pro zasmání!

B: Tak jsem rád, že jsem vás opět jednou potkal a mohl si s vámi pěkně popovídat.

A: Však já taky. Aspoň o sobě zase víme. Mějte se nadále pěkně.

B: Čao, kamaráde. A na brzkou shledanou!

Tak nevím. Není snad přece ten anglický způsob nezájmu lepší?

Jindřich Lion

Moravské hody 2007,

kteří pořádal sokolská jednota XII/XV, se konaly v sobotu 20. října 2007 opět ve farním sále Gatterhölzl ve 12. vídeňském okrese.

Od 19. hodin, tedy jednu hodinu před zahájením zábavy, přijala spousta návštěvníků možnost nejprve se navěčret, kuchyně nabízela pro velký ohlas, jako loni, vepřo-knedlo-zelo. A tak ochotné sestry S. Hájková, A. Křivanová a K. Rysková vydávaly, dokud bylo něco v hrnci. Tím však jejich směna neskončila, po půlnoci přicházeli vyhládlí hosté na gulášovou polévku.

Již při vstupu do předsálí uvítal návštěvníky pohled na sladkosti z domácí kuchyně sester jednoty, malé koláčky pro obohacení výběru dojely až z Moravy. A nemyslete si, že ze 300 kusů koláčků něco zbylo! Na druhý den ani jeden! Vše během večera hosté „zlikvidovali“, a jak snadno. Ale sestry v bufetu H. Šustrová a B. Maternová měly ke kávě dostatek jiných dobrot k nabídnutí.

O výzdobu vstupní brány do sálu se i letos postarala kreativní Petra Pěšková, která se této úlohy jaksi ve vší tichosti ujala a získává za to obdiv ode všech.

Letos měli návštěvníci nějak napilno, sál se rychle plnil, většinou má každý host zamluvený „svůj“ oblíbený stůl. A sotva začali muzikanti Lipovjanky hrát, začala se taneční plocha plnit pohybem chtivými páry. Však odolat takové hudbě jen vsedě je prostě nemožné.

Žízni během celého večera zajisté nikdo trpět nemusel, vždyť snaživí muži v baru, kterými i letos byli br.

Materna a br. Stejskal, nalévali z jeho bohatých nabídek nápojů, dokud zásoby stačily. A když některé z nich došly, rozjel se br. Sevelda pro další lahvičky výborného vína.

Mezi návštěvníky byl přítomen br. starosta Sokolské župy rakouské, DI Jiří Nováček, který slaví v těchto dnech osmdesáté narozeniny! Druhým oslavencem byla sestra Blanka Žmolová ze sokolské jednoty XVI/XVIII, která nedávno slavila dokonce devadesáté narozeniny! Většina přítomných hostů oběma za doprovodu muzikantů Lipovjanky zazpívala a pogratalovala.

Před půlnocí patřil parket dvěma kroužkům tanečníků pro společný tanec Česká beseda. Jeden kroužek utvořili ti krojovaní, ten druhý mládež, složený z absolventů české školy Komenský. A i když nebyli oblečení do krojů, byl na ně pěkný pohled, vždyť všichni tančili snaživě s nakazitelným nadšením a upřímnou radostí.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností. Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!
Náčelnictvo a cvičitelé Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová,
tel. 0650/90 194 90

Sokolská župa rakouská

www.sokol-wien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokolský adresář
na
www.sokol-wien.at

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45
Blíže informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbižená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pátek	18:00 – 19:30	stolní tenis
-------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II
2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odbižená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI
Informace pro zájemce o volejbal:
N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)
---------	---------------	-------------------

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.
Info: s. Hana Zemanová, tel. 0664 213 36 20
WernerKallin, tel. 01/968 20 53
nový e-mail: sokol-10@chello.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. 01/600 20 20)

Úterý	17:00 – 18:00	tanečky pro malé děti
	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	21:00 – 22:00	fotbal
Středa	19:00 – 21:00	odbižená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: Dipl. Päd. Ing. F. Kalousek, tel. 01/81 34 333 (přes den), franz.kalousek@tele2.at
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sportovní gymnastika (žactvo)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
Info: tel. 01/480 13 57

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	16:00 – 18:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Středa	18:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	18:00 – 19:15	žactvo
	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 22:00	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI
21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Během včera nechybělo společné zpívání známých a oblíbených písniček, jak českých, tak i moravských, slováckých. Muzikanti, zdejších zvyků znalí, když spustí jen několik málo taktů těch „našich“ nejoblíbenějších, utvoří se již tradičně polokroužek zpěváků pod pódiem a přímo vychutnávají tuto nepopsatelnou atmosféru, někdo i se slzami v očích.

Letošní „hody“ se tedy jistě vydařily, všichni prožili zase jeden nevšední večer s výbornou náladou v příjemné atmosféře. Na ty příští musíme zase celý dlouhý rok čekat.

Na shledanou se všemi se těší pořadající jednota!

(jhj)

Pochod zdatnosti dne 26. října 2007

Nic moc pěkného neslibovalo to zamračené sváteční ráno, ale výlet byl tak vzorně naším starostou sokolské jednoty Vídeň III/XI připraven, že se prostě nedalo ho na poslední chvíli vzdát.

Začali jsme se potkávat již na nádraží a posléze také ve vlaku a když jsme pak ve stanici Atzgersdorf-Mauer vystoupili, bylo nás již sedmáct. No uznejte: na takové počasí to byl docela úspěch! A to jsme ještě nevěděli, že jiná skupina Sokolů z jednot XII/XV a XVI/XVIII si to namířila téměř stejným směrem a že se k nám později přidá.

Z Atzgersdorfu jsme ještě popojeli několik stanic autobusem a pak se vydali pěšky k Wotruba Kirche. Z tohoto úseku cesty pochází hned naše první společné foto. Procházeli jsme okrajem 23. vídeňského okresu a dále podél Reiche a Duerre Liesing a i v tom mlhavém počasí s neustálým drobným deštěm jsme vnímali tu krásnou podzimem proměněnou přírodu se všemi jejími pro tuto dobu typickými barvami. Cesta nám v družném povídání ubíhala, sem tam si někdo utrl z uvadajících keříků větvičku s krásně červenými šípky, tu a tam přerušil povídání křik vran.

Tak jako každým rokem jsme i ten náš letošní malý výlet zakončili společným posezením, tentokrát v Heurigen Zechmeister v Perchtoldsdorfu. U „letošního“ se totiž vždy setkáváme s těmi, kteří už ze zdravotních důvodů s námi pochodovat nemohou. To už jsme se rozrostli na celých 33 účastníků, a mezi těmito účastníky byla také ona skupinka, o které jsem se zmínila na začátku. Přijeli do Perchtoldsdorfu, zjistili, že stoly jsou objednané od 14 hodin, a tak si mezitím udělali výlet na Parapluiberg. Všem se to líbilo – pochod i posezení. A všichni si při chutném občerstvení a dobrém vínečku měli o čem povídat. A už jsme si také pomalu začali lámat hlavu s tím, kamže se vydáme napřesrok.

TERMÍNY SOKOLSKÝCH AKCÍ

Neděle 9. 12. v 15:00

Vánoční odpoledne

Pořádá Sokol X

Sokolovna Angeligasse 21, Wien 10

Vstup od 14:00 hod.

Sobota 15. 12. v 15:00

Tradiční vánoční oslava

s bohatou tombolou

Pořádá Sokol III/XI a České srdce III

ve Slovanské besedě, Drachengasse 3, 1010 Wien

Župní starosta br. Nováček slavil osmdesátiny

Dne 21. 10. 2007 oslavil starosta Sokolské župy rakouské bratr DI Jiří Nováček své 80. narozeniny. K této příležitosti přednesl br. Miříčka řeč v zastoupení TJ Sokol Vídeň III/XI:

„V našem životě je oslava každých narozeniny příležitostí k zamyšlení se nad minulostí a nad předsevzetími a nadějami pro léta příští. Toto platí dvojnásob pro narozeniny tzv. kulaté. Vážíme si toho, milý bratře Jiří, žeš nás pozval oslavit svoje významné jubileum společně s Tebou a Tvoji manželkou, která je v Tvé činnosti pro Sokol vždy Tvoji nejbližší spolupracovnicí a oporou. Chceme Ti k Tvým zítřejším narozeninám nejen co nejsrdčněji pográtulovat, ale také poděkovat za všechno, za co jsi se pro Rakouský Sokol zasloužil.

Právě díky Tvému přičinění se naše jednota Sokol Vídeň III/XI neuzavřela nově příchozím z roku 1968, Ty ses zasloužil o rozšíření Sokolské župy rakouské opětným připojením jednot Sokol Vídeň I/V a X a o znovuvybudování naší krásné sokolovny v X. okrese, která je neodlučitelná od Tvého jména. Všichni jsme se velice radovali, že jsi po zásluze obdržel vyznamenání »Gratias Agit« od českého ministerstva zahraničí spolu s jinými významnými osobnostmi a jedno z nejvyšších vyznamenání ČOS – stříbrnou medaili Za zásluhy. Již několik let dříve jsi byl vyznamenán Ústředím čs. Sokolstva v zahraničí zlatou medailí.

Jsmo pyšní na to, že tak vzácný člověk s tak velkou odaností sokolské myšlenky je členem právě naší jednoty. Malé ukázky, jak populární jsi i v ostatních vídeňských sokolských jednotách, se nám dostalo včera na Moravských hodech, pořádaných jednotou Vídeň XII/XV.

Milý bratře starosto, srdečně Ti blahopřejeme nejen k Tvým významným narozeninám, ale také ke všem úspěchům, kterých jsi ve svém životě docílil. Přejeme Ti i do dalších let mnoho štěstí, zdraví a spokojenosti.

Členové a výbor sokolské Jednoty Vídeň III/XI.“

Výbor a redakce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku se s radostí připojuje ke gratulaci s přáním dalších úspěšných let a pevného zdraví!

Nová tvář webu

Byly spuštěny webové stránky České obce sokolské v nové podobě. Grafika i členění jednotlivých stránek jsou přehlednější a přináší tak návštěvníkům lepší orientaci i větší uživatelský komfort. Naleznete je na adrese:

www.sokol.eu

Pokud má někdo odkaz na stránky ČOS uložené ve složce Oblíbené či využívá některý z vyhledávačů, je možné, že vás budou směřovat ještě nějakou dobu na staré stránky, které již nejsou funkční. V takovém případě je dobré zadat uvedenou adresu znovu. (-red-)

„Na stráž!“

Před 100 lety, po V. všesokolském sletu v roce 1907, byl zaveden sokolský odznak „Na stráž!“ – podle návrhu Stanislava Suchardy. Postupně se

stal nejrozšířenějším českým spolkovým odznakem. Stanislav Sucharda (1866-1916), profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a předseda Svazu výtvarných umělců Mánes, patřil k nejvýraznějším osobnostem českého sochařství na konci 19. a počátku 20. století. V roce 1898 získal první cenu v soutěži na pomník Františka Palackého, odhalený v roce 1912. Ve spolupráci s J. Kotěrou podal také návrh

Husův pomník, umělecká porota však přirkl první cenu Ladislavu Šalounovi.

Sucharda se v mládí stal členem Sokola a významně se podílel na jeho činnosti. Kromě spolkového sokolského odznaku „Na stráž!“ vytvořil medaili ČOS, značný počet

příležitostných plaket, odznaků a postupně se stal stálým poradcem a autoritou k posuzování a vytváření sochařských prací při stavbách sokoloven. Jeho zásluhou byla umělecká výzdoba nezbytnou součástí všech následujících všesokolských sletů v Praze a vedla k ustavení stálého uměleckého odboru České obce sokolské. Suchardova plaketa „Na stráž!“ přetrvala jako sokolský členský odznak obě světové války (i když za druhé byl na Slovensku zneužit její text jako pozdrav fašistické Hlinkovy gardy), čtyři desetiletí komunizmu, a je sokolským členským odznakem dosud. Odznak se členům propůjčuje po dobu jejich členství v Sokole a může být sokolskou jednotou požadován zpět od těch, kteří členy přestali být. Odznak je nošen jen na občanském oděvu, bez jiných spolkových odznaků; zásadně nesmí být používán při stranicko-politické činnosti nebo agitaci. Nošení sokolského odznaku je dobrovolné a jeho nositelé se navzájem pozdravují sokolským pozdravem „Nazdar!“ (Miroslav Novotný, Sokol 10/2007)

140 let Sokola v Polsku

Polský Sokol byl založen jen o pouhých pět let později než Sokol v Českých zemích – tedy v roce 1867. Pozvání starosty současného PTG Sokol v Krakově bratra Konrada Firleje k účasti na červnových oslavách 140 let Sokola v Polsku přijala také župa Beskydská J. Čapka. První částí oslav, která spočívala v několikadenní návštěvě míst vzniku Sokola v Polsku ve Lvově – dnes na území Ukrajiny. Na Ukrajinu jsme se od krakovské sokolovny v koloně sedmi autobusů vydali se členy tělocvičných jednot v působnosti krakovského Sokola v jižním Polsku. Účastníky mj. čekala slavnostní mše ve Lvovské katedrále v přítomnosti delegací polských sokolských jednot ve slavnostních krojích a s historickými prapory. Při prohlídce Lvova neúnavní průvodci, polští sokolové, prokazovali mimořádné znalosti historie města. Vždyť mnozí z nich ve Lvově před válkou vyrůstali! Konalo se také utkání basketbalistů Sokola Lancut a Lvova, návštěva základní školy s polským vyučovacím jazykem, kde vystoupil dětský sokolský folklorní soubor z polského Pilzna. Večer jsme se sešli při operním představení *Aidy* G. Verdiho. Další den byl program zaměřen na prohlídku památných míst předválečné historie Polska a Lvova, včetně návštěvy Lvovského „Slavína“ a položení květů na hroby polských velikánů literatury, Sokola, umění a kultury, padlých vojáků a vojevůdců. Objekt první sokolovny v Polském Lvově a jeho dnešní stav připomínal osud našich sokoloven před jejich navrácením původnímu účelu. Při večerním setkání účastníků oslav u táborového kruhu se opékaly „kielbaski“, zpívalo se a navazovaly nové kontakty. Naším hostitelům jsme poděkovali za pozvání a předali dárky. Vedle upomínek na XIV. všesokolský slet i archivní památník v polštině z roku 1910, vztahující se k založení Sokola ve Lvově a vzniku dalších jednot v Krakově, Zakopaném aj. Došlo i na pozvání na Sokolský slet pod Ještědem 2008. Druhá část oslav, která se uskutečnila o týden později v Krakově za účasti župní delegace, přispěla k další vzájemné spolupráci. Plakát programu oslav 140 let trvání Sokola v Polsku, který jsme obdrželi, byl vystaven na 8. sjezdu ČOS v Praze, ten pak spolu s pamětní plaketou a sborníkem k výročí Sokola v Polsku byl předán starostovi ČOS bratru J. Bernardovi k archivaci.

(Jiří Němec, Sokol 8/9 2007, zkráceno)

Jedno pozapomenuté výročí

V roce 1907 se konaly volby do rakousko-uherského říšského sněmu – poprvé podle všeobecného rovného volebního práva. Ve čtvrtém obvodu, jehož centrem bylo Valašské Meziříčí, se o přízeň voličů ucházely tři volební uskupení: konzervativci, spoléhající se na katolické smýšlení obyvatelstva, sociální demokraté a česká strana pokroková. A právě člen této strany dr. Kraicz navrhnul jako kandidáta svého přítele, profesora Masaryka. Masaryk Valašsko znal ze svých letních pobytů s rodinou i z návštěv u dr. Kraicze, a tak kandidaturu přijal. První předvolební schůze se konala v meziříčské sokolovně. TGM zaujal voliče zejména věcným politickým programem, jehož cílem byla občanská společnost, dosažená cestou demokratických reforem. Volební boj byl tvrdý a TGM se stal terčem nevybíravých útoků z konzervativního tábora.

Hranice volebního obvodu, později nazývaného také obvodem valašských měst, se téměř kryly s tehdejšími hranicemi Sokolské župy Valašské a většina Masarykových stoupenců byla členy Sokola. A tak Masarykova volební kampaň probíhala také po „sokolské linii“. V prvním kole nebylo o vítězi rozhodnuto. Druhé kolo se konalo 23. května 1907.

Sociální demokraté tehdy stáhli svého kandidáta a Masaryk zvítězil s převahou 800 hlasů. Zprávu o vítězství se dověděl v kruhu svých přátel ve Valašském Meziříčí a na památku se dal vyfotografovat s přáteli, ale i s náhodnými kolemjdoucími před hotelem Moravia. Fotografie se dochovala a její kopie je umístěna pod pamětní deskou na domě, v němž hotel Moravia byl. Meziříčští občané se na počest 100. výročí zvolení TGM pokusili o rekonstrukci této události. Sokolové, stejně jako před 100 lety, byli přítomni. A rovněž při oficiálním vyvrcholení celoměstských oslav.

(Jana Rosáková,

www.sokol-valmez.wbs.cz, Sokol 8/9 2007)

Velen Fanderlik

11. listopadu 2007 by JUDr. Velen Fanderlik oslavil své 100. narozeniny. Do února 1948 byl starostou čs. skautů. Do exilu odešel na podzim téhož roku. Po krátkém pobytu ve Velké Británii vycestoval se svou manželkou do Kanady a zde působil jako středoškolský profesor v Trailu, B. C. Zde se stal i čestným občanem města. Nikdy nepřestal pracovat pro světový a československý skauting. Začal vydávat *Poupě* a *Stopu*, přednášel a psal do novin. Brněnští skauti ho poctili deskou na domě, kde bydlel. „Sloužil věrně své vlasti v každé době.“ (Kanadské listy 2007)

Vídeň je malá Praha

Český deník *Mladá Fronta Dnes* nedávno uveřejnil velmi zajímavý rozhovor s legendárním českým fotbalistou, dlouholetým hráčem Bohemians Praha a později i Rapidu Vídeň Antonínem Panenkou. V něm se Panenka dotkl i svého vídeňského angažmá. Připomeňme, že vzhledem k politickým poměrům si mohl jet vydělávat na „západ“ až dost pozdě, po své třicítce. Jak vzpomíná na rozdíly mezi oběma zeměmi tehdy, v roce 1980? Především upozorňuje na záplavu barev ve srovnání se šedivým, ponurým světem znormalizovaného Československa. Zároveň však nejel někde do neznáma – Antonín Panenka připomněl úsloví, že Vídeň je malá Praha a Praha je malá Vídeň. Navíc cítil, že je jen pár hodin od Prahy, kam na rozdíl od emigrantů mohl volně jezdit. Sám prý o definitivním odchodu za hranice nikdy neuvažoval, protože za svůj domov považoval výhradně Prahu a s Vídní nikdy pořádně nesrostl. V Rapidu hrál Antonín Panenka až do roku 1985, kdy přešel na dva roky do druholigového St. Pölten. Potom spojil již natrvalo svůj život s klubem svého srdce – s pražskou Bohemkou. Když zkrachovaný tým Bohemians byl díky úsilí věrných fanoušků vykoupen, stal se Antonín Panenka jako nejvýznamnější osobnost historie tohoto mužstva prezidentem klubu. Možná se někomu může zdát, že slavný hráč až příliš často přistupoval na nějaké kompromisy s režimem, který v Československu vládnul před rokem 1989. Ale myslím, že trocha tolerance možná neuškodí – trvalý pobyt za hranicemi vlasti opravdu asi není pro každého. Ostatně by nás zajímalo, co si o celém problému myslíte právě vy. (MaFr)

Holeňák v Liberci zatím trénuje

Fotbalový obránce Miroslav Holeňák, který do týmu Slovanu Liberec v létě přešel z rakouského Mattersburgu, se na českých ligových trávnících neobjevuje. Jednatřicetiletý hráč místo toho začal působit jako asistent trenéra starších dorostenců. Údajně ho k tomu inspirovala situace v Rakousku, kde se na tréninku mladších věkových kategorií starší fotbalisté běžně podílejí. Práce ho docela baví, přesto by se však rád vrátil ke kariéře aktivního hráče. Jeho návrat do České republiky však dosud provázela velká smůla. Nejdřív jeho transferkartu zadržovala pražská Slavia a když konečně dostal možnost hrát, tak se prakticky

okamžitě v zápase se Zlínem zranil. Rád by však ještě stihnul listopadové a prosincové zápasy. Jeho služby bude přitom Liberec akutně potřebovat. Týmu, který v minulém ročníku bojoval o nejvyšší příčky, se totiž letos vůbec nedaří a potácí se na sestupových příčkách. Holeňák sice zůstává mírný optimista, ale na nějaký boj o Ligu mistrů jako loni to v Liberci letos nevypadá. Trenér Zach, který mužstvo vedl od začátku sezóny, by odvolán a nyní se hodně spekuluje o jeho nástupci. Ať se jím však stane kdokoliv, čeká ho nelehký úkol – navrátit mužstvu ztracenou sebevědomí a naučit ho znova vyhrávat. Snad mu v tom pomůže i dřívější hráč pražské Slavie a krátce také SV Mattersburg Miroslav Holeňák. (MaFr)

Rozsudky za fotbalové přepadení vlaku

Podmíněnými tresty skončil soud s výtržníky, kteří koncem října minulého roku napadli v Ostravě rychlík Chopin putující z Polska přes ČR do Rakouska. Cílem jejich útoku se stali fanoušci fotbalového klubu Legia Varšava, kteří do Rakouska putovali na zápas svého týmu. Agresoři, patřící k nejtvrdějšímu jádru fanoušků týmu Baník Ostrava, byli oblečeni do černých mikin a své obličeje skrývali za chirurgickými rouškami. Zatáhli tři ruční brzdy, aby vlak nemohl odjet, a napadli několik kupé obsazených příznivci týmu z polské metropole. Ataku se přitom účastnili i hooligans mužstva GKS Katowice, kteří úzce s ostravskými příznivci Baníku spolupracují. Není zcela jasné, kolik lidí se akce zúčastnilo, údaje svědků kolísaly mezi třiceti a šedesáti mladými muži. Policii se u nádraží podařilo zadržet jednoho z výtržníků se stopami krve na oblečení, který je přivedl na stopu dalších. Nakonec bylo obviněno devět osob. Jenže dokazování nebylo nijak jednoduché, řada ze zadržených tvrdila, že se útoku neúčastnili, že pouze stále v uličce vlaku apod. Nakonec i vzhledem k tomu, že pouze jediný z napadených polských fanoušků vyhledal lékařské ošetření a nikdo neskončil v pracovní neschopnosti, byl hrubý útok považován pouze za výtržnictví a padly za něj jen podmíněné tresty. Věk většiny odsouzených se pohybuje mezi dvaceti a jednadvaceti lety, nejstarší však přesáhl třicítku. Případ opět dokumentuje rostoucí míru násilí a xenofobie spojované s fotbalovým fanděním a fotbalem vůbec.

V České republice se o problému začíná v poslední době více diskutovat, zejména v souvislosti s chováním fanoušků i samotných hráčů pražské Sparty. Pobouření značné části novinářů vyvolal spartanský kapitán Řepka, který v ligovém duelu po vynuceném odchodu ze hřiště napadl kameramana České televize. Už před tím jiný významný hráč Sparty Horváth při snaze uklidnit hooligans vlastního týmu hajloval. Při tradičním derby mezi pražskými S, tedy Slavii a Spartou, musela Česká televize kvůli rasistickým pokřikům spartanských diváků vypnout ruchové mikrofony na stadionu. Bohužel právě novináři, kteří pak růst verbálního i fyzického násilí halasně odsuzují, jeho růst sami z komerčních důvodů často přizívají expresivními komentáři, v nichž se to jen hemží slovy jako tradiční nenávist apod. Myslím, že by se spíše mělo mladistvým pobluzněncům v ČR i v Rakousku především jasně vysvětlit, že na fotbalovém trávníku nejde o nějaký boj na život a na smrt mezi Dobrem a Zlem, ale opravdu jen a jen o obyčejnou hru. Jenže to by asi nepřitáhlo tak obrovské peníze do pokladen týmů. (MaFr)

Parlamentní volby

Obecně vzato, svátkem se rozumí čas, v němž na rozdíl od dnů šedivých a všedních něčemu vzdáváme úctu. V naší souvislosti tedy vzdáváme úctu demokracii. To je zajímavé už proto, že není zcela jasná odpověď na otázku, co v naší hypermoderní době ta demokracie vlastně znamená. Používáme slovo, jehož definice sice byla snadná pro Aristotela, ale od jeho časů se svět změnil a zkomplikoval. Přesto se to staré řecké slovo stalo mantrou západoevropské civilizace. A tak je až druhořadé, zda má pro nás obsah natolik srozumitelný, aby ospravedlňoval dnešní kořeni tomuto bůžku.

Není tedy divu, že praxe demokracie, a zejména výsledky jejích svátků, když zase začnou dny všední, ve voličích vzbuzují rozpaky či údiv nad tím, co si tak sladce svobodně zvolili. Ba nezřídka bývají i naštvaní. Jenže nespravedlivě, neboť nic jim před volbami nebránilo přečíst si v nějaké té politologické knížce, že v oněch svobodných volbách běží jen o cirkulaci mocichtivých elit, jejichž cirkulování voliči – v době předvolební kampaně elitou označovaní za voliče moudré – demokraticky posvěcují. A tak až post festum se voliči zas a znova vyrovnávají s faktem, že demokracie plodí občany první a druhé kategorie a že elitnost privilegovaných elit (občanů první kategorie) bývá jen zřídka zakotvena ve služebnosti věcem veřejným.

Není divu, že se pak ony svátky demokracie mohou lakavým skeptikům ze zpětného pohledu jevit jako jakási celkem dobromyslná pošetilost. A duchům příkrřejším jako vějička pro hlupáky.

EMOCE VLÁDNOU

Chápání voleb jako usedání voličů na vějičku pro hlupáky samozřejmě naráží na nepřekročitelnou psychologickou hráz, neboť jen málokdo z nás je ochoten třeba i jen sám sobě přiznat, že sedl na lep. Že jednou za čtyři roky ve svých obcích ozdobených usměvavými tvářemi cirkulujících elit nad hesly plnými hlubokých a obsažných pravd à la „Naše cesta je správná“ či „Volte nás, volte svou budoucnost“ jen usedá na volební vějičku. A jako takto usedlému mu nezbyvá o mnoho víc než jen melancholická dum nad žertem politologů tvrdících, že „volby jsou projevem kvality demokracie“.

Podobná nedorozumění ke svátkům demokracie zkrátka patří a nedá se s tím nic dělat, neboť nostalgie po sladkých časech absolutistických monarchií je jen planým steskem a sněním. Proti měkkosti podobného snění je demokratická volební realita neúprosně tvrdá, takže každý čtvrtý rok nám volby vybičují nervy na samu hranici snesitelnosti. Pak je marné dovolávat se rozumnosti, neboť vládnou emoce. Jen ty vysvětlují, proč svátkuující voliči věnují čas sledování oněch famózních celosobotních volebních studií v televizi, v nichž nejrůznější odborní odhadci odhadují volební výsledky zatím sčítané. A málokoho napadne to jediné rozumné, totiž počkat si na definitivní výsledky někde na rybách, na procházce nebo v milostném svjení. Krátce – volby, jakkoliv demokraticky lahodné, nejsou procházkou růžovým sadem.

TĚŽKÝ BOJ

Kdo už někdy prožil demokratické volby jako aktivní volič, jistě poznal to omamné opojení z možnosti volit si svou

budoucnost bez diktátu nějaké hnusné vrchnosti. Na základě té kladné zkušenosti pak snadno chápe, jak mocnou pružinou byla předtucha takového štěstí, která naše předky poháněla vpřed v zápase o všeobecné hlasovací právo, aby si v jeho rámci mohli svobodně čili demokraticky (leč který filuta oba pojmy zaměňuje) namísto dávných nezodpovědných a necirkulujících elit volit moderní elity zodpovědné a cirkulující.

Byl to zápas těžký a vleklý. V dobách, kdy demokracii ještě neobestírala ta zářná aureola, se konzervativní, ještě feudalismem nasáklé kruhy opovažovaly požadavku všeobecného práva odporovat, ba zesměšňovat jej. Příkladem budiž poučný případ proslulého tvůrce historických románů a velkého odpůrce rozšíření volebního práva Sira Waltera Scotta, který, když byl na cestě v kočáře přepaden bandou loupežníků, letě do příkopu hněvivě volal: „A takoví budou mít hlasovací právo!“

Příklad z Británie není náhodný. Právě v této zemi se vytvořil na demokracii založený spolehlivě fungující systém dvou konkurujících si stran, a to bez výstřelků, do nichž Evropu nutila Francouzská revoluce. Se všeobecným volebním právem to však v Británii nešlo hladce. Ani volební reforma v roce 1832 je nezavedla a také parlament zůstal dalek toho, aby se dostal do moci lidu, jak by měl podle ideálu zastupitelské demokracie. Ke kýženému ideálu nedospěly ani další reformy v roce 1867, dokonce ani v roce 1884. Volebního práva si užívalo jen 60, respektive 70 % mužské populace. Ženy si o něm mohly nechat jen zdát. Jen jako slabá útěcha jim v této křivdě sloužila četba už v roce 1792 vydané knížky jisté Mary Wollstonecraftové *Obhajoba práv ženy*, která dosáhla evropské proslulosti. (Konzervativní Anglie odvážné autorce toužící po volebním štěstí ani jejím rozumným argumentům moc úcty neprojevovala, Wollstonecraftová byla označena za „hyenu ve spodničce“.) Ač je to hanebné, plná volební rovnoprávnost byla britským ženám poskytnuta až v roce 1928!

To v revolučně rozdováděné Francii si zavedli všeobecné hlasovací právo (zase bez ženské účasti) už roku 1848 s takzvanou druhou republikou. Výsledky odvážné novoty na sebe nenechaly dlouho čekat – voliči si za prezidenta zvolili Ludvíka Napoleona Bonaparta, muže, který za záclonkou mohutné a ostudně prohané propagandy provede státní převrat a své diktátorské choutky si nechá stvrdit plebiscitem davu moudrých voličů – a prohlásí se císařem. Skutečně moudrému politologovi Tocquevillovi to bude připadat jako „pekelný sen“.

ZA CÍSAŘE, PÁNA DEMOKRATICKÉHO?

Také u nás byla cesta ke všeobecným volbám složitá. Naše vlast, tedy – od roku 1867 – Rakousko-uherská říše, respektive jen jedna její část, Království a země na říšské radě zastoupené čili prostě (byť neoficiálně) Cislajtánie, byla zemí politicky celkem příhodnou. Pomineme-li padesátá neoabsolutistická léta, byl to stát právní, v němž od roku 1812 platil právně velmi kvalitní Všeobecný občanský zákoník, jehož 1 500 paragrafů se uplatňovalo na všechny obyvatele státu bez ohledu na jejich společenské postavení. Platil u nás až do roku 1950!

Jiná věc však je, že kvalitní zákony a jejich dodržování ještě nezaručují demokracii. Všichni přece ze své každodennosti víme, že v demokratickém systému mohou platit i zcela hloupé zákony, před nimiž společnost zachraňuje

jen jejich nedodržování. Na kvalitě zákonů demokracie nespočívá, důležité je, aby i třeba naprostou ptákovinu schválil demokraticky zvolený zastupitelský orgán – aby se tedy v míře co možno „nejmaximálnější“ na vládnutí podílel „lid“.

Z tohoto hlediska měla Cislajtánie k demokracii dost daleko. Na mocenském vrcholu stál panovník z boží milosti, a tudíž s rozsáhlými pravomocemi. To on rozhodoval o válce a míru, on uzavíral mezinárodní smlouvy, on jmenoval panskou sněmovnu a měl závažné kompetence podílet se na moci zákonodárné přinejmenším nutným podpisem zákonů přijatých sněmovnami. Nějakým absolutistickým monarchou barokního typu nicméně nebyl. Přes jeho úřednickou horlivost a zodpovědnost k vládnutí potřeboval ministerskou radu a existoval tu i jakýsi parlament, takzvaná říšská rada, jejíž dolní komora byla volena.

Demokratickým prvkem Cislajtánie zajisté byla její samospráva, formující se pod liberálním heslem „základem svobodného státu je svobodná obec“. Je třeba přiznat, že ku prospěchu věci na tuto samosprávu dohlíželi právníky vzdělaní okresní hejtmani se svými úředníky, i když by se mohlo namítat, že takovým dohledem bylo demokracii ukrajováno. Tento státní dohled měl čelit možným neduhům, k nimž samospráva jakožto jakýsi stát ve státě měla sklon – hlavně ke korupci. Každá obec měla své volené instituce, svůj obecní výbor, své obecní představenstvo a svého starostu, kteří byli voleni na tříleté období.

Poněkud demokratickým institutem Cislajtánie byl rovněž zemský sněm, který ze svého středu vysílal poslance do říšské rady. Avšak od roku 1873 se do říšské rady volilo přímo, což význam zemského sněmu nepříjemně oslabilo. Volební právo bylo v Cislajtánii sice omezeno, nicméně – pomineme-li upření práva volit ženám a už oprávněněji ozbrojeným složkám – volit směl každý, kdo platil přímé daně. Na základě majetkového censu (určovaného výší těchto daní) pak volič volil v jednotlivých volebních kuriích. Jak společností prochávil volební pokrok, census se stále zmenšoval. Pro přibližnou ilustraci jeho výše je možné uvést, že v roce 1882, kdy ministerský předseda hrabě Taaffe vydal novelu volebního řádu, činil v městské i venkovské kurii při volbách do říšské dolní sněmovny pět zlatých, do sněmu zemského čtyři zlaté. To bylo v době, kdy si úředníci nejnižších tříd vydělali něco málo přes 600 zlatých ročně, tedy asi stejný plat jako pražský kvalifikovaný dělník v prosperujícím podniku.

Podstatou nerovnosti těchto voleb byl jak majetkový census, tak kuriální systém, vnášející do volebního aktu mnoho nelogičností, chápané obvykle jako nespravedlnost, systém, na nějž trvale dopláceli společensky progresivnější mladočeši. Jeho zrušení, a tedy prosazení všeobecných voleb, měla jako jeden z „fundamentálních článků“ strana mladočeská (Národní strana svobodomyšlná), pro jejíž ustavující sjezd v roce 1874 sepsal program Julius Grégr, ale volání po nich už bylo běžně slyšet od řečníků na masových táborech lidu na konci šedesátých let. Kýžený obrat nastal až šestadvacátého ledna 1907 – tehdy císař podepsal čtyři zákony, které u nás zaváděly všeobecné, rovné a tajné hlasovací právo. Nový zákon tedy zrušil dosavadní kuriální systém a Cislajtánii rozdělil na volební okresy, v nichž směli volit všichni muži, kteří dosáhli věku 24 let. Ženám volební zákon právo volby upíral i nadále.

A TEĎ UŽ VŠICHNI

Tak zásadní změna dosavadního volebního zákona pochopitelně nebyla výsledkem jakéhosi demokratického záchvatu císařových úředníků či císaře samého. V širokém rámci souvislostí to byl i jeden ze zajímavých důsledků události, k níž došlo v lednu 1905 v Petrohradě a je známa pod jménem krvavá neděle. Co způsobila, vystihlo docela přesně tehdejší *Právo lidu*, podle něhož vzbudila obavy, že „ruská revoluce oplodní, osvěží revolučního ducha dělnické třídy celé Evropy a zvýší její revoluční odhodlanost a ráznost“.

Pochopitelně také v Cislajtánii nemohl žádný ze seriózních politiků přehlížet enormní aktivizaci dělnického hnutí a přitom nikdo neměl tušení, co si s tímto neodbytným a rok od roku nebezpečnějším jevem počít. Mluvčím i organizátorem dělnictva byla stále sebevědomější, stále početnější, ale hlavně stále revolučnější sociální demokracie. Ta už v roce 1904 vyzvala dělnictvo, aby všechny své síly napřelo k boji za všeobecné hlasovací právo a k tomu cíli organizovalo velké společné akce všech demokratických živlů v Rakousku. Krvavá neděle sílu této výzvy jen znásobila.

Příležitost k velké akci poskytl 1. máj 1905, který sociální demokracie organizovala jako přípravu na všeobecnou stávkou. Na podzim pak chystala „velké tažení na Prahu“. Pod tlakem tak silného společenského pohybu i vídeňské vládě nezbylo než uvažovat o volební reformě, i když uvažovat o právu rovném a všeobecném se jí nijak nechtělo. Na přetřes spíš přicházely úvahy o zavedení ještě jedné, takzvané všeobecné kurie, která by měla aktivizující se síly uspokojit tak, aby koza pokud možno zůstala celá. Radikalizace sociální demokracie totiž pochopitelně od volební reformy spíš odrazovala. Nebyla jen chmurou vídeňské vlády, nýbrž i české buržoazie, která se ustavičně pokoušela spojit volební reformu s řešením problému, který ji páčil mnohem víc, totiž otázky národnostní.

Vláda nakonec velkému tlaku ustoupila a v listopadu 1905 oznámila, že se bude volební reformou vážně a urychleně zabývat ve smyslu zrušení kuriálního systému a zavedení principu všeobecného hlasovacího práva. V únoru následujícího roku pak předseda vlády JUDr. Gautsch v parlamentu vládní návrh přednesl. K jeho konečné podobě a definitivnímu schválení však vedla ještě klopotná cesta parlamentem, jehož hašteření ani tehdy nebyvalo nijak výrazně důvtipnější než dnešní. Problémy netkvěly ani tak v poměrně nečetných pozměňovacích návrzích mířících proti principu rovného práva (podle nich by někteří výtečníci měli mít dva, ba i více hlasů), jako především ve sporech národnostních. Ty se navzdory apelům na internacionalismus dělnické otázky stále více prosazovaly i v sociální demokracii.

Dnes už si tu urputnost národnostních problémů lze jen stěží představit, je však alespoň možné připomenout, že se Cislajtánie skládala ze sedmnácti politických celků s mnoha národnostmi a stejně jako nám důvěrně známý svár česko-německý byl zatvrzelý třeba svár polsko-ukrajinský. Žádný „rakouský národ“ neexistoval a o nějakém „státním národě“ možná tu a tam snil císař se svými úředníky.

Nakonec k radosti všech, kteří ve všeobecném hlasovacím právu viděli žádoucí cíl, byl 1. prosince 1906 zákon v poměru hlasů 194 : 63 přijat. (Ke cti největšího českého

básníka Jaroslava Vrchlického, od roku 1901 jmenovaného člena panské sněmovny, budiž připomenuto, že Vrchlický právě u příležitosti přijetí zákona o všeobecném a rovném hlasovacím právu pronesl v parlamentu svůj jediný, byť jen krátký projev.) Na základě nového zákona měla sněmovna 516 křesel, z nichž 49 obsadili Moravané, 130 Češi a 15 Slezané. Podle národnostního složení parlament vypadal takto: Němci 233 mandátů, Moravané a Češi 107 mandátů, Poláci 82 mandátů, Ukrajinci 33 mandátů, Jihoslované 37 mandátů, Italové 19 mandátů a Rumuni 5 mandátů. Stanovení volebních obvodů sice mělo k principu naprosté rovnosti tu a tam trošku daleko, ale to téměř nijak neoslabuje nezpochybnitelný fakt, že celá Cislajtánie dosáhla volebním zákonem podstatně vyššího stupně demokracie.

TO VĚČNÉ KOUZLENÍ MANDÁTNÍ

A tak se stalo, že předkové naši, občané Cislajtánie, se jen několik let před koncem mocnářství a ještě méně let před apokalypsou světové války těšili z toho, že si volbami zvolili svou budoucnost. Volby podle nového zákona proběhly v květnu 1907 za pozoruhodně vysoké voličské účasti 84 %. Zvítězila v nich sociální demokracie. S přepočty na mandáty však volební zákon kouznil už tehdy, a tak prvenství získali agráři, druhé bylo uskupení mlado-staročeské a sociální demokraté, jejichž počtu se všichni ostatní báli, zůstali až třetí.

V růženci dalších svátků demokracie pak od voleb k volbám zkušenější voliči zráli jako dobré víno, až dne 26. května 1946 jejich voličská moudrost uzrála v mohutném voličském orgasmu kvantifikovaném 40,17 % hlasů, které dali komunistům. Tím přelstili sami sebe, neboť svým volebním tanečkům nadlouho zařáli tipec tak důkladně, že až za 44 let, v červnu roku 1990, se začínalo jakoby od začátku.

Možná je škoda, že – s použitím obratu Karla Poláčka – „se nebylo vráceno“ ještě dál. Volební pokrok však nelze zadržet, a tak všeobecné rovné volební hlasovací právo dále užívají rovným dílem voliči, jejichž moudrost se formuje proběhnutím uličky stále duchaplnějších volebních kampaní. Ba, dnes díky demokracii mohou o osudu světa rozhodovat i skvrny na prádle cirkulující elity. Čeho se ještě můžeme nadíti! Sto let je pěkná tradice a ještě pěknější jsou její výsledky.

(J. P. Kučera, *Reflex* 03-07)

Co si o dnešní demokracii myslíte vy? Diskutovat můžete na adrese www.reflex/diskuse.

Levná pracovní síla z Východu?

Politolog Jiří Pehe v *Amerických listech* polemizuje s názorem (jak píše – jindy liberálního) komentátora *Lidových novin* Luboše Palaty, varujícího před přílivem levné pracovní síly z Východu, který podle něj znamená i dovoz mizerné úrovně vzdělání a nekvalitně odvedené práce. A který bude znamenat, že země už příště nebude tak úplně česká. Přesně tak se ale mnoho lidí na Západ od nás dívá na Čechy, Poláky, nebo Maďary, připomíná Pehe. Podle něj však záleží na tom, zda imigranti prchají před nevykonaným systémem ve vlastní zemi, a mají motivaci se v hostitelské zemi uplatnit či integrovat, anebo zda přicházejí s přesvědčením, že jejich kultura i náboženství jsou de facto nadřazené hostitelské zemi, v níž se usadí jen kvůli ekonomickým výhodám. Problémy by Česká republika mohla

mít, kdyby se doširoka otevřela přistěhovalcům z naprosto odlišných kultur. Jenže pokud mluvíme o Evropanech na východ od nás, našli bychom i v Čechách mnoho ukrajinských, slovenských nebo třeba rumunsky znějících jmen, jejichž nositelé se v občanském smyslu staly se vším všudy Čechy, i když si třeba v rodinném zázemí udržují některé své bývalé národní zvyky, píše Jiří Pehe v *Amerických listech*.

Podle něj se stačí podívat na současné Rakousko, kde je každé druhé nebo třetí jméno české. A přesto v době, kdy se Češi masivně stěhovali do Vídně a dalších částí Rakouska, uplatňovali vůči nim Rakušané celou řadu urážlivých předsudků podobných těm, které vyjmenovaná Palata na adresu současných přistěhovalců z východní Evropy do České republiky. A pokud jde o to, že „země už nebude tak úplně česká“, muselo by se nejprve vysvětlit, co to ona „čes“ je a čím je tak výjimečná, že se nesmí nikterak změnit, uvažuje Pehe a ptá se: není i „češství“ dynamická kategorie?

„Je smutné, leč vystihující stav naší demokracie, že špičkoví komentátoři deníku, který byl za první republiky ztělesněním liberálního ducha oplodněného žitým »multikulturalismem«, dnes přemýšlejí o tom, jak už beztak uzavřenou českou společností ještě lépe hermeticky utěsnit před »nežádoucími vlivy« údajně civilizačně podřadných Evropanů ze zemí na východ od nás,“ uzavírá Jiří Pehe v *Amerických listech*.

Nekonečný příběh StB aneb Nejsme jako oni? (Ad LN 23. 8.: 30. srpna 2007, 14:13)

Četl jsem již několik článků pana doktora Hnízdila. Většinou se mi jeho názory líbí. Jeho poslední úvaha *Nekonečný příběh StB aneb Nejsme jako oni* však ve mně vyvolala mírné rozpaky a s jeho názorem nesouhlasím. Podle úhlu jeho logiky by měli např. na chyby či nesprávné zákroky lékařů poukazovat jenom ti, kteří byli nimi poškozeni? A co když už na ně poukazovat nemohou, jestli v důsledku chybných zákroků lékařů třeba umřeli? Má se snad jejich vina promlčet a ututlat?

Nemyslím si, že by bylo správné, aby masy či davy lidí převzali na sebe moc a právo soudit lidi, kdyby selhalo soudnictví či celá legislativa. Ale zrovna tak si nemyslím, aby společnost mlčela a nevyjadřovala se k zločinům svých předků. Národ, který nezná svou minulost a nechce ji ani znát, se musí zákonitě obávat o svou budoucnost. Jako lékař by pan Hnízdil měl vědět, že to, co kdysi v mládí spoluvytvářelo a formovalo člověka, to vše velice úzce souvisí s tím, jak se dnes ten člověk chová a proč koná tak, jak koná. Psychiatrie a moderní psychologie se dnes již neobejde bez hledání příčin nemocí v době dětství, dospívání atd. ...

Žiji v Rakousku již skoro 25 let a vím velice dobře, kolik desetiletí po skončení II. světové války to Rakušanům trvalo, aby si uvědomili, že velká část jejich obyvatelstva kolabovala s nacisty. Až teprve před pár lety – tedy víc než 50 let po válce (!) – začali např. vyplácet peníze lidem z mnoha slovanských zemích, kteří za války nuceně pracovali v různých fabrikách v Rakousku. Z těch lidí žije dnes už jenom mizivé procento, protože drtivá většina již zemřela. Bylo to však gesto nesmírně důležité

Psychologie zná na to termín – *verdrängen* („odsunut mimo, nemyslet na to, potlačit to, nezabývat se tím, pro-

tože je to nepříjemné“). Myslím, že to, co se momentálně v Čechách, ale vlastně i ve všech postkomunistických zemích děje, je právě ono „Verdrängen“ – nechtít se do posledních důsledků zabývat svou minulostí, protože je to nepříjemný proces konfrontace se svými vlastními slabostmi, zbabělostí...

Karel Gott, Josef Dvořák, Jarmila Kratochvílová a desítky, možná stovky jiných, za komunismu „na světlo slávy vynesených celebrit“ – osobně nemám nic proti nim: ale kdyby byla bývala normální doba, třeba bychom zde měli jiná jména, jiné lidi a byli bychom na ně možná mnohem víc hrdi.

A osobní poznámka nakonec: To, že pan dr. Hnízdil veřejně a otevřeně píše a noviny či jiné sdělovací prostředky mu dávají k tomu prostor, je chvályhodné a je to opravdu znak demokracie a svobody. Uvědomuje si však, že to není samozřejmé? Vždyť v mnoha zemích ještě dnes, ale v bývalém komunistickém Československu zcela jistě by tuto možnost neměl. Leda že by psal něco, co by se líbilo „straně a vládě“.

Dekuji za pozornost.

Peter Zaloudek,
ThLic – katolický teolog, Wien

Diskuse o filmu *Past příbuznosti* a 100 tun radioaktivního uranu z Rakouska

Velvyslanectví České republiky ve Vídni pořádá ve svém kině v suterénu velvyslanectví nejrůznější akce. Sál pro něco přes 100 lidí bývá občas i plný, což je vzhledem k nízké propagaci této projekční místnosti překvapující. Na druhé straně pochopitelné, poněvadž velvyslanectví se nemůže stát kinem pro veřejnost. Krajané se zde mohou zdarma podívat na nejnovější filmy české produkce. Někdy na ně chodí také Rakušané, poněvadž některé jsou s německými titulky. Jindy jsou to loutkové nebo kreslené filmy pro dospělé s vysokou uměleckou úrovní a nevyžadují znalost češtiny. Zvláštností kina je, že se po produkci celkem pravidelně ozývá potlesk publika. To hovoří o vysoké kvalitě předváděných filmů a značné kulturní úrovni návštěvníků, kteří tak dávají najevo, že se jim film líbil. To potěší jak organizátory, tak také autory filmů, pokud se o tom dozví.

29. října 2007 mohla v kině rakouská veřejnost shlédnout film *Past příbuznosti* (*Die Verwandtschaftsfall*). Scénář napsala Lída Rakušanová a film měl vyprávět o sousedských vztazích mezi Čechy a Rakušany po roce 1989 a činil si nárok být dokumentárním. Kromě autorky scénáře se na pódiové diskusi podíleli také Gerhard Bauer (jednatel Rakouské společnosti pro evropskou politiku), Karl Georg Doulík (vedoucí zastupitel Evropské komise v Rakousku), Zuzana Jonová (jednatelka Unie pro dobré sousedství českých a německy mluvících zemí) a konečně moderátorkou diskuse byla Annette Höslinger-Finck (Ústav pro dunajský prostor a střední Evropu). Úvodní slovo pronesl obchodní rada Jiří Dvořák, který zastoupil omluveného velvyslance. Žurnalisticky zpracovaný film přivedl před kameru řadu lidí z řad chartistů a známých autorky scénáře.

Ti se evidentně na natáčení důkladně nepřipravovali a říkali, co jim slina přinesla na jazyk. Ve filmu se ozvaly také hlasy o Temelínu. Jako první diskutující se proto při-

hlásil náš předseda a diplomatický zástupce hnutí Start Zwentendorf a poukázal na neznámá fakta o rakouské elektrárně Dürnrrohr. Ta za dvacet let své existence vyprodukovala a do prostředí vypustila přibližně 100 tun radioaktivního uranu, který se dále rozpadá na jedovatý radon. Naproti tomu Temelín do životního prostředí nevypouští žádný radioaktivní uran. Tento fakt se ve filmu vůbec nevedl.

Ohledně Temelínu odpověděl pan Gerhard Bauer a námitku odmítl. Uvedl, že v diskusích se vždy objeví nějaký specialista, který poukáže na neprokazatelná fakta nebo technické detaily. V krátké odpovědi náš zástupce odpověděl, že nejde o techniku, ale o to, kdo vypouští do ovzduší radioaktivní uran. Temelín to není. Připomeňme, že Bauer argumentoval ad hominem, a vůbec ne k věci. Za pokračující diskusi o Temelínu obvinil Gerhard Bauer vedení ČEZu. Prý je špatné a přehlíží rakouské politiky. Opět žádný věcný argument. Diskuse pak pokračovala ještě asi hodinu o celé řadě dalších třecích plochách. Náš mluvčí se již ale neozval, aby tak dal čas také jiným účastníkům. Po hodině moderátorka pódiovou diskusi násilně ukončila. Diskutující by tam byli určitě až do půlnoci. Velvyslanectví pak účastníky pozvalo do Mramorového sálu na připravené občerstvení.

Připomeňme, že vztahy mezi státy formálně upravuje vždy příslušné ministerstvo zahraničí. Pokud ČEZ s rakouskými politiky po letech pomlouvání už není ochoten jednat, pak si za to mohou rakouští politici, a nikoliv ČEZ. Rakousko se o Temelínu dozvědělo každou blbost, která se tam seběhla. Něco takového nemá ve světě obdoby. Gerhard Bauer zapomněl na vměšování Rakouska do českého právního systému, zapomněl na neustálé popichování rakouskými médii a jednotlivými politiky. A také na vystoupení celého rakouského parlamentu přes všechny politické strany proti České republice, který tak uměle neustále živí absurditu, kdy jedna z nejmodernějších jaderných elektráren v Evropě je neustále pomlouvána. Diskuse okolo Temelína je uměle živena a financována oficiálním Rakouskem (vládou a parlamentem) a mezi rakouskými občany šířena médii (*Krone, Kurier, Profil, ORF*), politickými organizacemi financovaných opět rakouskou vládou. Hlavně, že Rakousko na evropské energetické burze dokupuje proud, který nutně potřebuje a který není schopno vyrobit, a že tento proud pochází ze 30 % z jaderných elektráren. Pravda, Rakousko elektřinu i vyváží, ale ještě více ji dováží. Souvisí to s tím, že vyrobená elektřina se musí okamžitě spotřebovat. Zcela přesvědčivé by bylo, kdyby se česká média soustředila na rakouské elektrárny a referovala o všech nehodách a každém gramu uranu, které Rakousko vyprodukuje a vypustí do životního prostředí. Údaj o 100 tunách radioaktivního uranu znalce nepřekvapuje. Veřejnost ale ano, protože to neví a nikdo ji to dosud neřekl.

Informujeme tedy pana Gerharda Bauera o údajně neprokazatelných faktech. A na začátku hned dodejme, že je snadné je dopátrat. Záleží na tom, zda je někdo chce zjistit, nebo nechce. Dürnrrohr má dvě turbíny. Jedna „běží“ na uhlí a druhá na odpady. Podle jednoho technika z Dürnrrohru se za hodinu spálí 220 tun uhlí. Uhlí Rakousko získává z Polska a České republiky. Násobíme-li je 24 a 365, spálí se za jeden rok něco okolo 2 000 000 tun uhlí. Na 100 000 až 200 000 tun uhlí připadá vždy 1 tuna uranu.

Tento údaj si každý může ověřit ve vědeckých časopisech (např. *Vesmír*, ale i jinde). V některých dolech a úpravách (např. Nejde) byla koncentrace uranu v uhlí dokonce ještě větší, 1 % a více, takže se z uhlí úpravami získával uran a za totáče vozil do Ruska. Tato okolnost byla komunisty, kteří to věděli, utajována. Z podílu $2\ 000\ 000 / 100\ 000 = 20$ tun uranu za rok, případně $2\ 000\ 000 / 200\ 000 = 10$ tun uranu za rok, jsme získali informaci kolik tun uranu vyprodukuje Dürnrrohr za rok. Přibližně 50 % jde do komína a 50 % se uchová ve škváře. Filtry v komínech pracují údajně s 97 % účinností. To znamená, že ročně se do vzduchu dostane něco mezi $300\ \text{kg}^1$ až $150\ \text{kg}^2$ radioaktivního uranu. Temelín do prostředí nic nevypouští. Připočte-li se ke kouřovým zplodinám škvára, pak dostáváme 10 300 kg až 5 150 kg uranu, který od životního prostředí není oddělen a může s ním volně interagovat. Například se také může dostat do spodních vod. Násobíme-li tyto údaje dvaceti, pak za dvacet let existence tepelné elektrárny Dürnrrohr se rakouské životní prostředí početně obohatilo o 206 tun³ až 103 tun⁴ radioaktivního uranu. Dürnrrohr nespaluje uhlí 24 hodin 365 dní v roce. Do životního prostředí se tedy vypouští méně jak 206 tun uranu. Srovnáme 206 tun nebo 103 tuny na polovinu. Uspokojí ale někoho, že by to mohlo být něco okolo 100 až 50 tun radioaktivního uranu? Sotva. Jde tedy skutečně o to, kdo vytvořením jaderné energetiky zatěžování prostředí a také negativní účinky tepelných elektráren na člověka plánovitě a racionálně snižuje, což je případ České a Slovenské republiky, Slovinska a dalších států. A na druhé straně případ Rakouska, které svou energetickou politikou životní prostředí plánovitě a racionálně zatěžuje radioaktivním uranem, jedovatým radonem a sloučeninami síry. Sloučeniny síry jsou v Dürnrrohu čištěny jen s osmdesátiprocentní účinností. Dolní Rakousky nemají pouze Dürnrrohr, ale ještě další dvě tepelné elektrárny a další na zemní plyn jsou v plánu. V Rakousku schází otevřená diskuse o energetice. Těch pár racionálních stoupců energie z jádra raději mlčí. Mlčí, aby neohrozili svou rodinu, protože by mohli přijít o místo. Politici se raději věnují ideologii než faktům. Rakouský parlament ignoruje doporučení velkých firem jako je Wien Strom a jedná podle svých mylných ideologických hledisek a předsudků.

Protikandidát Václava Klause...

Již delší dobu pozoruji úvahy o tom, „jak pro blížící volbu nového českého prezidenta nemá Václav Klaus žádného reálného protikandidáta“. Jeden z posledních průzkumů, který vaše noviny uveřejnili v pondělí, 24. září, informuje o tom, že šanci na znovuzvolení Václava Klause stojí 50:50. Těm, co by ho již zřejmě nevolili, na něm vadí jeho povaha, vyjadřování a taky politické názory. Předvolební průzkumy jsou však mnohokrát jako nefunkční barometr a výsledky voleb často končí úplně jinak než oficiální odhady.

Nechám tedy stranou – pro – a – contra – znovuzvolení Václava Klause. To, co mne spíše zaráží, je ta absence silného protikandidáta. Ptám se: Proč? Že by snad Václav Klaus byl tak dobrým prezidentem, že nestojí za to hledat někoho jiného? Anebo že by snad ten demokratický a právně řízený český stát byl již na takové morální výši a jistotě, že je jedno, kdo bude stát v jeho čele, že to bude prostě nadále perfektně fungovat, ať je prezidentem kdokoli?

Jedna i druhá varianta se mi však nezamlouvá. Prezident české republiky má spíše reprezentační než politickou moc. Jeho slovo nemá takovou váhu, jako je to u prezidentů USA, Francie či Ruska. Je to však pořád úloha morální bezúhony, čistého charakteru, úloha vzdělaného, intelektuálního a nadstranického politika, který svým slovem a skutkem dokáže uklidnit, povzbudit, potěšit, stmelit, ale taky říct veřejně svoje silné „ne“, tam kde se jedná o „vyšší princip.“

Z toho, co o polistopadovém dění na české politické scéně vím, mi pan Klaus nikdy nepřipadal jako někdo, kdo je tím nejlepším a nejvhodnějším zvoleným kandidátem. Nyní mi nevyhovuje ani svými bagatelizujícími, zavádějícími a polarizujícími názory o důsledcích klimatických změn, jak je přednesl v těchto dnech v Organizaci OSN v New Yorku. Politický protipól, ve kterém chybí logika, je vždy symbolem nedostatku moudrosti a pokory. Takový protipól je velice nebezpečný, protože jeho vliv může mít dalekosáhlé, společnost devastující, neblahé účinky.

Abych však nezůstal jen v rovině kritiky, rád bych poukázal na jednoho člověka, který by se, dle mého názoru, velice hodil pro funkci prezidenta ČR – pana Karla Schwarzenberga. Svě zasluby prokázal již za vlády Václava Havla a taky nyní, ve funkci ministra zahraničí. Je to člověk nejen vzdělaný a moudrý, je to i člověk nad věcí, zapálený za českou věc a za věc porozumění a společné cesty země dnešní Evropy. Potěšilo by mne, kdyby se našli lidi a strany preferující jeho prezidentskou volbu.

Děkuji za pozornost.

Peter Žaloudek, Wien

Švejnar na Klause

Jméno Jana Švejnara nepadá v souvislosti s prezidentským postem poprvé. V debatě byl několikrát zmiňován dokonce už v roce 2003, kdy se hledal nástupce Václava Havla. Už předtím však málem vstoupil do politiky. V roce 1997 byl ve hře o post šéfa úřednické vlády, který nakonec skončil v rukou Josefa Tošovského, a o pár let později se o něm mluvilo jako o možném lídrovi strany Cesta změny, která měla vzniknout na základě studentské iniciativy Děkujeme, odejděte. Nakonec ale odmítl. Čím to je, že Jan Švejnar budí takový zájem politické scény?

Pravda je, že Česko nemá příliš mnoho podobných osobností. Díky tomu, že už v osmnácti letech emigroval do Švýcarska, nestihl se zkompromitovat s komunistickým režimem. V zahraničí se navíc mimořádně uchytil, získal například doktorát na univerzitě v Princetonu a posléze se stal ředitelem významného Institutu Williama Davidsona na University of Michigan. Ačkoli i po sametové revoluci zůstal v Americe, do Česka pravidelně dojíždí a publikuje různé studie o zdejší ekonomice. Ostatně působil i v týmu prezidenta Václava Havla, kterému například poradil vybrat Zdeňka Tůmu na post šéfa České národní banky.

¹ 20 tun = 20 000 kg uranu, 50 % z 20 000 kg je 10 000 kg uranu, v kouři se nachází 100 % – 97 % = 3 %, 3 % z 10 000 kg je 10 000 / 100 × 3 = 300 kg.

² 10 tun = 10 000 kg uranu, 50 % z 10 000 kg je 5 000 kg uranu, v kouři se nachází 100 % – 97 % = 3 %, 3 % z 5 000 kg je 5 000 / 100 × 3 = 150 kg.

³ 10 300 kg × 20 let = 206 000 kg = 206 tun.

⁴ 5 150 kg × 20 let = 103 000 kg = 103 tuny.

Pan Švejnar by byl nepochybně dobrým kandidátem, protože splňuje základní požadavky: renomovaná osobnost, politicky je čitelný, a navíc zajímavý. Nebojí se říkat jasné názory – s Václavem Klausem už léta vede tvrdou polemiku o podobě privatizace na začátku devadesátých let, vyjádřil souhlas s americkým radarem v Česku, podporuje Evropskou unii, vždy se zasazoval o reformní kroky v ekonomice a myšlenky, které dnes prosazuje vláda, definoval už před deseti lety. Také mu nechybí noblesa a i přes jasné prosazované liberální hodnoty to není jednostranný dogmatik.

(Erik Tabery, zkráceno)

Moderna, nebo arogance?

Obhájci stavby mrakodrapů v Praze tvrdí, že má-li pražská metropole zůstat světovým moderním městem, pak výškové budovy potřebuje. Odpůrci namítají, že klást rovnítko mezi moderní architekturu a mrakodrapy svědčí buď o hlouposti, nebo ztrátě odpovědnosti. Spor o stavby na Pankrácké pláni vrcholí a diskuse o Holešovicích začíná nabývat na intenzitě. Praha se ocitla na historické křižovatce.

Chodit po Praze s historikem umění a jednatelem Klubu za starou Prahu Richardem Biegelem je zážitek. Nejenom že Biegel Prahu výborně zná, ale prožívá ji jako opakovaný a neustále přítomný pokus o dosažení harmonie mezi krajinou, stavbami, každodenností, přítomností a dějinami. Každé jednotlivé vychýlení z této rovnováhy ho zraňuje. Prahu vnímá jako hudební skladbu.

Z rampy Pražského hradu mi Richard Biegel popisoval pražské panoráma. Jeho pohled klouzal přes ohyzdnou stavbu Dopravních podniků na Bojišti, zbytečně velké Kongresové centrum, které rozlamuje měřítka, aby se konečně opřel o tři „vykotlané zuby“ na Pankrácké pláni – bývalou budovu rozhlasu (City Tower, 109 metrů), Moto- kov (City Empiria, 104 metry) a o něco nižší hotel Panorama, jež tu osaměle trčí jako cizí, nedopatřením zapomenuté předměty.

„Ty budovy by bylo nejlepší zbourat. To je ovšem nereálné, tak je tedy nejmenší zlo nechat je tam na dožití. Jejich stavba byla jednoznačně chybou. A ti, kdo říkají, že teď, když už stojí, je nejlepší je doplnit dalšími výškovými budovami, neříkají nic jiného, než že jednu chybu je třeba napravit chybou další a větší. A otevřít tak i nový prostor pro nové mrakodrapy podle stejného principu: když už stojí tady, tak proč ne jinde?“

Přesně o tom se už mluví. Třeba v Holešovicích, kde by během několika let mohly vyrůst dvě až sto padesát metrů vysoké budovy. Jestliže je podle Biegela Pankrác posledním varováním, pak holešovický projekt by už znamenal definitivní likvidaci Prahy jako ojedinělého města, jehož panoráma a sepětí s krajinou lze srovnat snad jedině s Římem či Florencií.

Mrakodrapy se mi líbí. Když jsem byl vloni v Londýně, mohutnost jeho staveb mě nadchla a proslulá budova, již pro její tvar novináři nazvali „Okurkou“, mi přišla jako dobrý nápad. Líbí se mi pařížská administrativní čtvrť výškových budov La Defense a jako turista oceňuji dokonce i přes dvě stě metrů vysokou Tour Montparnasse, která v Paříži vzbudila hodně zlé krve a po jejíž stavbě následovala přísná regulace výškové hladiny staveb ve městě. A do výšky rostou i další evropská města – Frankfurt, Vídeň... Třísetmetrový kolos je naplánovaný dokonce v Petrohradě

přímo proti Zimnímu paláci. Je důvod tesknit po starých panoramatech? Vznikají nová, mohutná a hezky osvětlená... Má Praha zůstat stranou?

„Výškovým stavbám se nevyhne ani Praha. Tak to prostě je,“ říká ředitel pražského odboru památkové péče, kultury a cestovního ruchu Jan Kněžínek. „Vždycky říkám, že architektura je zvyková záležitost. To, co nám dnes připadá hrozivé, nebudeme za pár let či desítek let vnímat. Nebo to dokonce budeme oceňovat jako další symbol města.“

Diskuse o Pankrácké pláni je podle Kněžíneka už v podstatě uzavřená. Spor trval několik let. Proti stavbě přibližně 100 m vysokého bytového domu ve tvaru „V“ a o několik desítek metrů nižšího hotelu se postavilo několik občanských sdružení, Klub Za starou Prahu, pochybnosti a připomínky vyjadřovala řada architektů a památkářů. Výškové budovy poničí pražské panoráma a nepřinesou nic pozitivního místním obyvatelům. Budou naopak znamenat neúměrné dopravní zatížení Pankráce. Problémem se na svém kongresu zabývalo i UNESCO a poslalo do Prahy varovný dopis a výzvu k jednání. Mimořádné pražské panoráma je totiž jedním z důvodů, proč je Praha zapsána na seznam památek UNESCO. Ministerstvo kultury ale v září stavby odsouhlasilo. Další odvolání už není možné.

„UNESCO není pitomec,“ říká Kněžínek. „Dobře ví, že mrakodrapy porostou ve všech evropských městech. Chce s námi konzultovat, není to žádný strašák. To z něj dělají jenom ti, co výškové budovy nechtějí.“ Zástupci UNESCO do Prahy přijedou v listopadu a magistrát pro ně připravuje studii, která by měla být základem pro budoucí regulaci výškové hladiny budov v Praze. „Pohled na pražské panoráma není jenom z Pražského hradu. Vybíráme několik desítek míst, odkud Prahu zaměříme, a podle toho budeme uvažovat o tom, kde a jak vysoké budovy mohou stát.“

Výškové budovy podle něj k modernímu městu patří. A není důvod, aby vadily jeho obyvatelům. „Pro lidi je důležitější, co jim nabízí přízemí budov. Jestli jsou tam obchody, kavárny, jestli je ulice příjemná. Nedívají se přece pořád nahoru,“ vysvětluje Kněžínek.

Když ředitel Kněžínek uvažuje o budoucnosti mrakodrapů v Praze, říká: „Nikdo není tak hloupý, aby chtěl postavit výškovou budovu v centru, v památkové zóně, to je jasné. Ale pak jsou tu oblasti v dalších, vzdálenějších pásmech kolem centra – Holešovice, Modřany, bývalé nákladové nádraží, bývalé nádraží Bubny... Není žádný předem daný jasný důvod, proč by tam výškové budovy nemohly stát.“ Společnost J&T před nedávným představila projekt dvou mrakodrapů, které by mohly vyrůst v prostoru bývalé továrny Tesla v Holešovicích. Projektanti si ovšem jsou vědomi toho, že plánovaná výška sto padesát metrů může narazit na tvrdý odpor, a proto mají v zásobě ještě dvě nižší varianty. Jde nicméně o principiální spor: jsou Holešovice opravdu tak vzdálené centru, abychom tam měli uvažovat o stavbě výškových budov? A potřebujeme vůbec mrakodrapy?

Mnoho architektů i památkářů v tomto ohledu zastává podobný názor jako Kněžínek. Třeba autor Tančícího domu Vlado Milunič sice odmítá stavby na Pankráci, protože jsou na kopci a tak i v přímé konfrontaci s Pražským hradem, ale proti mrakodrapům v Holešovicích nebo Bubnech nic nenamítá. Výškové stavby schvaluje i historik ar-

chitektury Zdeněk Lukeš nebo ředitel Pražského památkového ústavu Michael Zachař, podle něhož by Holešovickým sloužely i budovy vysoké kolem devadesáti metrů.

Podle Richarda Biegela je ale celá tato diskuse nesmyslná. „Praze především chybí celková vize. Neklademe si otázku, jestli vůbec mrakodrapy potřebujeme a chceme. Nahrazujeme ji zástupným problémem, kde mají stát. Ale proč? Je to rezignace na odpovědnost vůči městu a pragmatické otevření dveří developerům.“ Biegel tvrdí, že

prohlašovat Holešovice za území, jež je dostatečně vzdálené od centra, může snad jen člověk mající zájem na stavbě výškových budov. „Holešovice jsou součástí centra Prahy. A zatímco stavby na Pankráci rozbíjejí panoráma, mrakodrapy v Holešovících by rozbíjely už město jako takové – staly by se jeho novými dominantami a změnily jeho dosud platná měřítka.“

Je ovšem otázkou, proč bychom stará měřítka měli považovat za posvátná. Města se rozvíjejí, mění se i architektonický styl, estetické vnímání. „Otázka mrakodrapů ale vůbec není sporem mezi staromilci a obhájci moderní architektury,“ namítá Biegel. „Klášť rovnítko mezi moderní stavby a mrakodrapy je přece nesmyslná zkratka. Ano, někam se výškové stavby hodí a vytvářejí přirozeně moderní panoráma. Do Prahy ale vstupují jako arogantní solitéry, které chtějí přebít dosavadní dominanty. To není výraz moderní architektury, ale moderního falismu.“

Představa města jako hudební skladby je inspirativní. Jistě – vkus se vyvíjí, styl skladeb se mění. Není důvod ustrnout u Mozarta a neposlouchat třeba Sex Pistols. Problém je ovšem v tom, že jen stěží můžete Mozarta a Sex Pistols zkombinovat tak, aby z toho vzešlo něco, co by se vám líbilo. Je asi lepší uchovat si je odděleně, což z vás nečiní ani staromilce, ani modernisty. A tak je to možná i s Prahou a mrakodrapy.

Mají se v Praze stavět mrakodrapy? Diskutovat můžete na: www.reflex.cz/diskuse

Kúzlo animácie v Slovenskom Inštitúte

10. 10. 2007 sa v Slovenskom Inštitúte na Wipplingerstraße konal večer animovaného filmu pod názvom Kúzlo animácie. V spolupráci s domom detského umenia BIBIANA, Slovenským filmovým inštitútom, Slovenskou televíziou a Filmovou a televíznou fakultou Vysokej školy múzických umení si mohli diváci pozrieť diela od Viktora Kubala, Vladimíra Malíka, Štefana Martauza, ale aj mladšej generácie v zastúpení Borisa Šimu a Mariána Staňa, ktorý bol aj hosťom tohto večera spolu so Štefanom Martauzom. Milé a vtipné rozprávky potešili prítomné publikum a aj možnosť porozprávať sa s autormi-animátormi neostala nevyužitá. (ao)

Nová družina – jazyková škola Prolingua

zahájila provoz již 1. 6. 2007. Její ředitelkou a „majitelkou“ je paní Ivana Brožová. Řada rodičů si na paní Brožovou jistě vzpomene – soukromě doučovala i v prostorách školy Komenský.

Družina, kterou Ivana Brožová otevřela, nabízí nejen doučování všech předmětů jak pro žáky základní školy, tak i gymnázia, ale i zajímavý program po těchto povinnostech. Učení je vystřídáno odpoledními tělovýchovnými či výtvarnými chvilkami. V rámci těchto programů je dána dětem možnost vyzkoušet si rozdílné aktivity a tak zjistit, jak dalece jsou pro různé činnosti nadány. Doučování i zájmovou činnost vedou aprobovaní učitelé a vychovatelé. Družina zajišťuje rovněž stravování dětí, učitelky družiny děti ve školách vyzvedávají a opět je odvádějí na odpolední vyučování. Pedagogové družiny mají velmi dobrou spolupráci např. s učiteli jednotlivých předmětů v čes-

ké škole Komenský, kteří oceňují individuální doučování (max. tři děti ve skupině) v tomto novém zařízení.

Vybavení ještě neodpovídá představám ředitelky družiny, značně rychle se však realizuje. V nejbližší době bude v celé družině položena nová podlaha, sponzoři umožní zakoupení dalšího potřebného nábytku. Již nyní disponuje družina knihovnou, na niž je paní Brožová právem pyšná. Že se jí podařilo v krátké době vybudovat takové zařízení, je obdivuhodné. V tomto jejím kroku se vlastně zúčastily všechny její předpoklady pro danou práci. Pedagogické činnosti se paní Brožová věnuje dvacet let (patnáct let učila v Praze). Vystudovala nejdříve Střední školu pro společné stravování, Střední pedagogickou školu – obor vychovatelství. Na vysoké škole pak speciální pedagogiku. Má rovněž aprobaci pro výuku nevidomých a neslyšících.

O děti se družina „zajímá“ i v sobotu a v neděli, kdy pořádá výlety – historické procházky Vídní, výjezdy na kolech, plavání, bruslení. V letních a zimních prázdninách organizuje tábory. Pro příští léto připravuje kurs vaření – Tajemství české kuchyně (vaření knedlíků). Krajané z Kanady přijedou se svými dětmi na letní tábor, kde se budou děti učit česky a jejich doprovod – maminky, babičky, tetičky či dědečkové a tatínci – se budou učit vařit knedlíky.

K velkým zážitkům patřila bezesporu návštěva Prahy a českého senátu, kam byly děti družiny pozvány předsedou Komise pro krajany žijící v zahraničí. Při této příležitosti se děti setkaly i s českým ministrem zahraničí panem Schwarzenbergem, který slíbil navštívit děti v jejich družině ve Vídni.

Družinu (Hort) Prolingua najdete ve 3. okrese, Barichgasse 21, bezbariérový vchod je z Ottogasse. Informace na tel. č. 0650-400-1710. Provozní doba družiny je od 6:30 do 19:00 hodin. Družina je otevřena i v době prázdnin. V sou-

časné době ji navštěvují děti ve věku od 5 do 16 let. Zařízení má k dispozici hernu (22 m²), dvě učebny, jídelnu (16 m²), odpočívárnu, kromě sociálního zařízení i sprchový kout.

(kr)

Literární pořad Kulturního klubu v rámci Evropského dne jazyků

26. 9. 2007 v 19:00 hod. v restauraci v salónku u Stuchlíků se konal v rámci Evropského dne jazyků „Druhý čtenářský večer“, tentokrát ze současné české a slovenské literatury. Z děl autorů a autorek: Radka Denemarková, Dušan Dušek, Peter Krišťufek, Inka Machulková, Jozef Dado Nagy, Martin Reiner a Petr Hugo Šlik četli dr. Marie Brandeis a Andrea Ozábalová.

Několik ukázek přinášíme v letošní vánoční příloze.

Dr. Marie Brandeis a Andrea Ozábalová (obě Kulturní klub) vybraly a četly

Ludvík Kolín byl vyznamenán

Dne 24. září 2007 převzal z rukou velvyslance ČR ve Vídni Dr. Jana Koukala pan Ludvík Kolín pamětní medaili Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Dostalo se mu ji za jeho obětavou a neúnavnou činnost ve prospěch české menšiny. Přesvědčeného sociálního demokrata vídeňského Čecha pana Ludvíka Kolína (8. února 1924 Vídeň) není potřeba představovat, je jistě známý z článků v Klubovém měsíčníku či z knihy Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* V současné době je pan Kolín předsedou Spolku Jirásek a jednatelem výboru Nová Vlast. Potěšilo nás, že návrh na toto vyznamenání navrženého Kulturním klubem byl Ministerstvem zahraničí České republiky pozitivně přijat a současně výrazně doporučen velvyslancem ČR v Rakousku Dr. J. Koukalem.

Zprava J. E. velvyslanec ČR dr. Jan Koukal, členové výboru Kulturního klubu ing. Helena Baslerová, Mag. Eva Zemanová a Richard Basler, před nimi vyznamenáný Ludvík Kolín

Výbor a redakce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku upřímně gratuluje panu Ludvíku Kolínovi k udělení vzácného ocenění – Pamětní medaili Ministra zahraničních věcí České republiky – a přeje mu v osobním životě mnoho zdraví.

Vyznamenání pro hraběnkou Daisy-Margaretu Waldsteinovou-Wartenbergovou

Světově známá česká architektka z Londýna nebo bývalá primabalerína Národního divadla, která vychovala celou generaci australských baletních umělců, pravnučka Jana Antonína Bati z Brazílie nebo členka starého šlechtického rodu z Rakouska, která do Česka posílala léky – ty všechny letos získaly ocenění Významná česká žena v zahraničí 2007. Tuto cenu uděluje Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů ve spolupráci s krajskou komisí Senátu už potřetí. Dosud byly tyto významné ženy oceněny

v letech 2003 a 2006, vždy v rámci Týdne zahraničních Čechů.

Letošní cenu, která je spojena s plastikou Čechokanaďanky Ley Vivot, získala například osmdesátiletá hraběnka Margareta Waldsteinová-Wartenbergová z Rakouska, která byla prezidentkou České maltézske pomoci. Jako svůj největší úkol považuje vyznamenaná hraběnka pomoc obětem povodní na Moravě, kdy se podařilo s finanční podporou Evropské unie (1 milion €) postavit na místech nejhorších katastrof 260 domků. Laureátky přijali i první dáma Livia Klausová nebo ministr zahraničí Karel Schwarzenberg.

Výbor a redakce Kulturního klubu gratuluje paní hraběnce Daisy Waldsteinové-Wartenbergové k udělení zaslouženého ocenění Významná česká žena v zahraničí 2007. Přeje paní hraběnce pevné zdraví a dlouhý věk, aby tak mohla nadále úspěšně a cílevědomě pokračovat ve své charitativní činnosti tak světu potřebné.

Výstava *Krásné léto na Spittelbergu*

Ve středu dne 10. 10. 200 se konala v Ateliéru A U Modrého páva, Spolku pro umění a kulturu, 1070 Wien, Kirchberggasse 17/II, vernisáž obrazů účastníků Mezinárodní letní akademie Bohemie. Výstavu zaštil velvyslanec ČR v Rakousku a slavnostně ji otevřel český kulturní atašé Mgr. Oskar Novák.

Ateliér A U Modrého páva prezentuje v rámci výstavní činnosti české a rakouské výtvarníky. V tomto případě to bylo 16 účastníků letní akademie Bohemia, která se konala v Praze a v Kostelci nad Černými Lesy letos již po šestnácté. Cílem této akce je prohlubování kontaktů mezi Českou republikou a německy mluvícími zeměmi na výtvar-

Mgr. Oskar Novák, kulturní atašé ČR

ném poli. Atelier A vychoval již mnoho nadšenců pro Českou republiku a českou kulturu.

Od poloviny listopadu v Ateliéru A probíhá také výstava vánočních betlémů z přírodních materiálů. V této době probíhá též vánoční trh na Spittelbergu.

(Iva Šáchová, zkráceno)

První pokus o obnovu evangelických bohoslužeb v českém jazyce

Dne 8. 10. 2007 se konala v kostele Pauluskirche evangelická bohoslužba v českém jazyce, kterou vedl evangelický farář a písničkář Svatopluk Karásek. Po bohoslužbě zazpíval za doprovodu vynikajícího kytaristy Londýna několik svých písní a poté se setkal s krajany v rozhovoru.

Svatopluk Karásek (*1942) je evangelický farář a charismatický kazatel, zpěvák a autor mnoha dnes už zlidovělých duchovně laděných písní, velká postava undergroundu sedmdesátých let, jeden z prvních, kdo podepsali Chartu 77 a v současné době také politik. Už od malička měl díky své extrémně živé povaze problémy v podobě snížených známek z chování. Období po základní škole by se dalo nazvat permanentním bojem o dokončení některé ze středních škol, z kterých byl postupně vyhazován kvůli chování. Nakonec připravil svým rodičům naprostý šok, když jim oznámil, že se stane farářem. Vystudoval Evangelickou bohosloveckou fakultu v Praze. V letech 1968-1969 působil jako farář ve Hvozdnici, v roce 1970 potom v Novém Městě pod Smrkem. Vzápětí ztratil státní souhlas k výkonu duchovenské služby a od roku 1973 je kastelánem na zámku Houska. V tu dobu skládá svá zpívaná kázání a seznamuje se s pražským undergroundovým kulturním hnutím. V roce 1976 je zatčen a odsouzen v procesu s Plastic People of the Universe. O rok předtím ale vydal v samizdatu sbírku svých básní *Staré věci*. Od ledna 1977 se účastní hnutí Charty 77, pracuje jako umývač oken, je spolu s celou rodinou vystavován enormnímu tlaku Státní bezpečnosti. I proto emigruje v roce 1980 spolu s rodinou do Švýcarska. Zde působí jako farář nejprve ve sboru v Bonstetten v Curychu, od roku 1985 pak ve sboru Curch Hönegg. V době emigrace vychází ve Švédsku Svatoplukovi Karáskovi samostatné album s názvem *Say no to the devil*. Po sametové revoluci, kdy opět působí v Čechách, mu vychází druhé album – *Už jsi řekl Ďáblu ne?* V roce 1992 vychází kniha jeho textů a básní s názvem *Protestor znamená vyznávám*. Od roku 1997 je farářem v Praze u Salvá-

tora. V roce 1998 mu vychází sbírka básní a písňových textů *V nebi je trůn* a kniha obsahující více než 50 kázání s názvem *Boží trouba*. V roce 1998 vydává nakladatelství Kalich v Praze knihu rozhovorů s názvem *Víno tvé výborné* (Hájek, Plzák, 2. vyd. 2000).

Kázání Sváti Karáska, které zaznělo na české evangelické bohoslužbě v Pauluskirche na téma „Jákobův žebřík“ si lze přečíst v archivu (<http://www.karaskovo.cz/index.php?act=detail&idtxt=18>).

Ve Vídni se konaly evangelické bohoslužby v češtině pro krajanů již od čtyřicátých let 19. století. Zpočátku závisely činnosti angažovaných osobností, posléze vznikl spolek sdružující české a slovenské protestanty různých denominací a s příchodem českého faráře i sbor. Činnost sboru byla oslabena odlivem českých usudníků v průběhu a po konci druhé světové války. V době vlády komunistického režimu v Československu, byly kontakty s domovskou církví sice udržovány, avšak značně omezeně. Českobratrskou církví evangelickou vysílání duchovní byli pod drobnohledem Státní bezpečnosti. Spolu s tendencí nově přichozích krajanů asimilovat a vlivem všeobecné sekularizace společnosti tento sbor postupně téměř doslova vymřel.

Časy se mění a s nimi i situace. Žijeme v době svobodnější a mnozí si uvědomují, že bývalým režimem vtlučený proklamovaný ateismus je jednak také vírou a jednak toho mnoho pozitivního lidstvu nepřináší. Žijeme v prostředí mísících se kultur, národností i duchovních směrů. Tato situace může být pro nás obohacením a rozšířením obzoru. Zároveň ale potřebujeme zakořenění, pevné body, k nimž patří i zachování kulturní a národnostní identity bez nároku nadřazenosti. Žiji v Rakousku už šestnáct let. Vystudovala jsem zde Evangelickou pedagogickou akademii a v současné době působím coby učitelka evangelického náboženství na několika vídeňských školách. Ve Vídni žije má nejužší rodina, mám zde přátele. Jsem aktivní v dvou rakouských evangelických sborech (reformovaném i luteránském), úzce spolupracuji s katolickými kolegy. Přesto cítím, jak mi schází bohoslužby, modlitby a duchovní rozhovory v mateřštině a v tradici, která je mi blízká. Je možné, že je podobně vnímajících a hledajících víc, a proto se pokouším zprostředkovat navázání na přerušenu tradici. Co z toho vzroste, závisí na zájmu a osobní účasti jednotlivých osob. (Dipl. Päd. Lucie Mundilová)

Klavírní recitál Lukáše Klánského

Ve středu 3. října 2007 měli posluchači, kteří navštívili sál českého velvyslanectví ve Vídni, možnost slyšet klavírní recitál Lukáše Klánského. Tento osmnáctiletý český klavírista se představil během posledních tří let vídeňskému publiku již popáté – podruhé na půdě velvyslanectví, třikrát v sále Boesendorfer. Jeden z nejvýraznějších klavíristů mladé generace si zvolil program z děl baroka, klasicismu, romantismu a 20. století. Začátek koncertu patřil Johannu Sebastianu Bachovi (1685-1750) a jeho *Dobře temperovanému klavíru*. Lukáš Klánský si vybral z každého dílu jedno Preludium a fugu, ne ovšem náhodně – postavil proti sobě dvě Preludia a fugy c moll. Obě se dají brát jako díla v podstatě chmurná, vystupňovaná do patetické dramatickosti, zejména Preludium z prvního dílu. Lukáš Klánský v interpretaci Bacha prokázal velkou zralost, aniž by narušil stylovost díla.

Lukáš Klánský

V tónině c moll zůstal mladý klavírista i v další části koncertu, v níž zazněla známá *Patetická sonáta op. 13* od Ludwiga van Beethovena (1770-1827). Technické obtížnosti první a třetí věty byly zvládnuty tak, že se posluchači mohli plně věnovat hudebnímu obsahu díla. Ve druhé, volné větě, která se dá vysvětlit jako světelný most mezi dramatickými krajními větami, mohli posluchači ocenit kromě silného citového náboje i zvukové odlišení harmonických středních hlasů od zpěvné melodie. Lukášovo pojetí Beethovena využívá střízlivějších prostředků (např. delší pasáže v pianu ve třetí větě hrané bez pedálu) a objektivnějšího stylu, aniž by však byl ochuzen celkový patetický dojem.

Poté následovala *Balada As dur, Barkarola Fis dur* a *Scherzo b moll* Fryderika Chopina (1810-1849), skladatele, jehož dílo je Lukášovi Klánskému velmi blízké a nechybí snad na žádných jeho koncertech. *Baladu As dur*, jednu ze čtyř balad, které byly inspirovány literárními díly polských autorů Mickiewicze a Slowackého, pojímá Lukáš opravdu epicky, s přihlédnutím k chmurnému mimohudebnímu ději příběhu s rostoucí gradací. *Barkarola* byla oproti *Baladě* pojata mnohem intimněji a interpret si dovolil ještě větší nuance než v *Baladě*. Bouřlivé *Scherzo b moll* bylo ukázkou chopinovské techniky, rychlých běhů, mohutných akordů i lyricky laděných míst ve střední části, v níž klavírista výrazně vedl i méně často vynášené střední hlasy.

Závěr večera patřil Sergeji Prokofjevovi (1851-1953) a jeho první *Sonátě f moll*, u níž je připsáno „Ze starých sešitů“. Tato jednovětá sonáta vznikla v době, kdy byl Pro-

kofjev ještě studentem petrohradské konzervatoře, patří tedy k velmi raným dílům tohoto skladatele. Zde Lukáš Klánský střídá zpěvné romantické fráze s rytmickými, až cynicky pojatými místy, aniž by ovšem utrpěla kultura zvuku, i když využil maximálně všech zvukových možností klavíru.

Lukáš Klánský na tomto koncertě předvedl nejen ukázkou kultivované, citlivé a niterné hry, ale přesvědčil i samozřejmou technikou, virtuozitou a citem pro stylovost všech čtyř období, která měl ve svém recitálu zastoupeny.

Vyznamenání pro slovenského velvyslance

9. 10. 2007 bylo na zámku Esterházy v Eisenstadtu zemským hejtmanem Hansem Niesslem, za početné účasti osobností z politického, kulturního, hospodářského živo-

ta a diplomacie, slavnostně uděleno vyznamenání „Kometurkreuz“ země Burgenland J. E. velvyslanci Slovenské republiky prof. dr. Jozefu Klimkovi za mimořádné zásluhy o vzájemnou spolupráci mezi Rakouskem a Slovenskem. Zemský starosta vyzvednul zásluhy prof. dr. Jozefa Klimka o založení a rozvinutí CENTROPE, prohloubení mezikulturní spolupráce ad.

Zástupkyně Kulturního klubu příležitostně panu velvyslanci srdečně k zaslouženému vyznamenání gratulovaly.

Valná hromada Akademického spolku

Dne 18. října se konala valná hromada Akademického spolku. Schůzi zahájila předsedkyně spolku Mag. Dr. Helena Klein Watryczová, která nastínila historickou důležitost spolku a jeho současný vývoj, poděkovala sponzorům (České srdce, Hotel Post), poté následoval referát jednatele, zpráva pokladní. Kulturní referent podal podrobnou zprávu o akcích AS (vědecké přednášky, koncerty, vzpomínková pásma ad.), dále informoval o spolupráci s tiskovým orgánem Menšinové rady. Společně byla v červnu t. r. vydána brožurka *Z dějin českých knížat a králů od Břetislava po Jiřího z Poděbrad* autorky Mag. Dr. Heleny Klein Watryczové. Hlavním sponzorem knížky bylo České srdce, které brožurku věnovalo žákům české školy. Uvedl,

že veškeré akce byly propagovány v českém menšinovém tisku. Schůze pokračovala zprávou revize, vyslovení důvěry a návrhem nového výboru. Do výboru byli jednohlasně zvoleni: Mag. Dr. Helena Klein Watryczová (předsedkyně), Dkfm. Dr. Věra Gregorová (místopředsedkyně), Petr Gregory (jednatel), Dipl. Päd. Ing. František Kalousek (pokladník), Dr. Med. Alfred Klein-Watrycz (kulturní referent a zástupce do MR), Mag. Karolina Poslušná a Dkfm. Milan Frühbauer (revizoři). Bylo odsouhlaseno zvýšení příspěvku z 10 na 12 €. Zkušebně se bude konat příští akce AS v pátek, od které členové očekávají zvýšení návštěvnosti. Přínos této změny musí být teprve ověřen praxí. Staronová předsedkyně spolku poděkovala členům výboru za spolupráci a zakončila valnou hromadu. (foto: VSL)

Večer s českým umelcom Františkem Skálom

Dňa 7. 11. sa na Českom veľvyslanectve konal večer s českým umelcom Františkem Skálom a premietanie dokumentárneho filmu *Putování starými cestami*, program moderoval kurátor a publicista Josef Vomáčka. Po premietaní filmu som pána Františka Skálu poprosila o rozhovor.

Hostina pre všetky zmysly alebo Ako sa zbierajú hrachy českého umenia (Rozhovor s umelcom Františkem Skálom)

Čo Vás fascinuje na ilustrácii a aký je rozdiel medzi ilustráciou pre deti a pre dospelých?

To je ťažká otázka. Povedal by som, že deti sú oveľa náročnejšie. Myslím si, že každý rád vychádza z toho, čo mal rád v detstve, aké ilustrácie a ja osobne som dosť konzervatívny a keďže som mal v detstve rád súčasných českých autorov, tak som stále presvedčený, že deti najviac osloví dobre zvládnuté remeslo, ako napríklad tradičné rytiny Gustava Dorého, alebo český Ondřej Sekora, Josef Lada, Cyril Bouda – takí autori, ktorých kresby sú dosť realistické. Ja som ešte nevytvoril veľa kníh, asi len nejakých pätnásť a každú knihu vytváram iným štýlom, aby kresby zodpovedali námetu. Takže prvá vec je zodpovednosť ilustrátora, či sa do toho pustí a keď tú knižku náhodou svojimi ilustráciami pokazí, tak aby si ich čitatelia nemuseli vystríhovať, pretože ich neznesú. Ale to je aj práca výtvarných redaktorov, ktorý zadávajú prácu tomu-ktorému autorovi. Ja nie som ilustrátor, ktorý by mal vlastný štýl, ktorý urobí všetko, či už ide o *Babičku* Boženy Němcovej alebo nejakú súčasnú beletriu, ale zakaždým rozmýšľam, akým spôsobom by bolo najlepšie tie obrázky urobiť. Momentálne pracujem na knižke nórskeho spisovateľa Josteina Gaardera *Sofiin svet*. Je to detská kniha plná fantázie, snová a veľmi dobre je tam odpozorované to, čo sa týka detskej psychiky a musím sa priznať, že mi to dáva dosť zabráť, pretože ju robím úplne inakšie, čiastočne ako koláže, takým voľným spôsobom.

Ste všestranný umelec: divadlo, hudba, výtvarné umenie. Ktoré z týchto umení Vás ovplyvňuje najviac, alebo ktorým sa vy najradšej vyjadrujete?

To je úplne jedno. Ja mám skôr ten problém, že by som chcel robiť ešte kopu iných vecí, ale nedá sa to všetko zvládnuť a tie činnosti sa ovplyvňujú navzájom, jedna druhej. Mám rád práce, ktoré ma nestresujú a môžem ich robiť v klude a nemusím pri nich strácať čas a tie organizačné práce robí za mňa niekto iný. Čiže keď robím napríklad nejaké interiéry, tak tam je trištvrťina tých vecí všelijaký

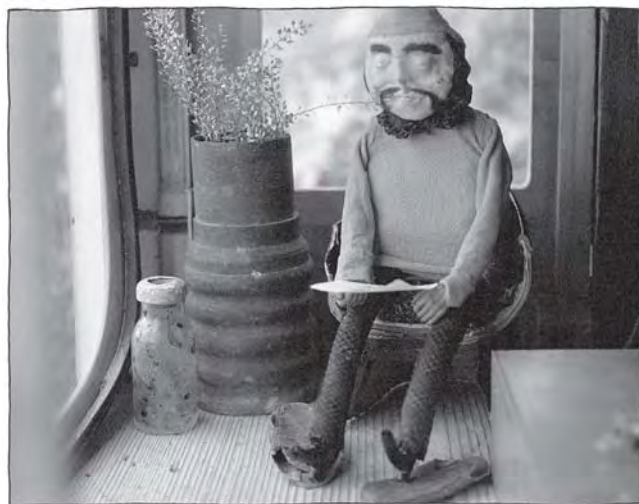

dozor a doťahovanie vecí do konca, napríklad kontrola rôznych remesiel. Ja preferujem práce, ktoré si môžem urobiť sám od začiatku až do konca. Ale mnohokrát to tak nie je, pretože som realizoval napríklad niekoľké veľké plastiky, ktoré samozrejme musí niekto so mnou robiť, kto je v tomto remesle zručnejší, keď sa to napríklad týka nejakej obrovskej sochy.

Rád pracujete s prírodným materiálom. Čo Vás fascinuje na prírode alebo na tom, že ponechávate veci, také, aké ich v prírode nájdete, prípadne trochu upravíte?

Po prvé chápem prírodu nie len ako prírodu, to znamená stromy, rastliny, kamene a tak ďalej, ale ako prírodu chápem úplne všetko, čiže aj ľudské výtvary, takže do mojich prác zahrňam aj civilizačné materiály, napríklad plasty. Mňa skôr oslovuje a fascinuje to tvaroslovie, ktoré je veľmi rafinované a ktoré sa opakuje, inak vôbec tvorba hmoty a utváranie sveta. Mňa fascinujú všetky tie veci okolo toho, že makro- a mikrokozmos sa navzájom prelínajú, preto mám rád prácu s mierkami, keď sa niektoré veci podobajú mapám alebo pohľadom z lietadla a pritom sú to úplné makrosvety a opačne. To znamená, že sa snažím mať taký neskazený, nezaťažený, otvorený pohľad na všetko, taký detský pohľad, alebo by som to prirovnal k pohľadu mimozemšťana, ktorý prvýkrát pristál na našej zemi a všetko je pre neho nové – a stále mám čo nachádzať. Inak veľmi rád pracujem s materiálmi, v ktorých je obsiahnutý, nejak zhmotnený čas. Čiže rôzne patiny a tá práca toho času, čo pracuje za mňa. To sa týka rôznych farebností, ktoré sú mnohokrát také rafinované, že sa nedajú vytvoriť umelo. Napríklad keď nájdete drevo zo zbytkami rôznych flakov, tak je tam taká obrovská farebná škála, že keby ste to chceli vytvoriť umelo, tak musíte na tom pracovať minimálne tak dlho, ako to drevo vetralo – a to nejde. Preto sú niektoré moje originály originálov, lebo sa z nich nedajú vytvoriť kópie, nedajú sa znova nájsť, pretože tá vec existuje len jedenkrát, pretože som si ju priniesol napríklad z Austrálie a už iná taká vec na svete nie je.

Vo viedenskej galérii Atrium máte výstavu František Skála – Körpersprache, Fotografien und Objekte, v Českom centre na Herrngasse 17 výstavu Die wahre Begebenheit von Cílek und Lída, ktorá potrvá do 11. 1. 2008. Aké iné projekty pripravujete?

Výstava v galérii Atrium je séria fotografií – cvičení na snehu, ktorá má vo Viedni premiéru, aj keď vznikli už niekedy v roku 1993. V Českom centre je vernisáž a výstava knižky *Skutočný príbeh Cílka a Lídy*, čo je fotografický komiks, na ktorom som pracoval zhruba dva roky. Myslím si, že je to pomerne tradičná forma detskej knihy a vychádza opäť z môjho presvedčenia, mojej skúsenosti z detstva, keď sa deti hrali v lese a robili si tam záhradky a chalúpky z machu a pozerajú sa na tieto zmenšené mierky a predstavujú si tento svet malý. O tejto knihe som rozmýšľal zhruba 20 rokov a podarilo sa mi realizovať ju vďaka nakladateľstvu Arbor Vitae a Martina Součka s ktorým mám už stálu spoluprácu – vo vydavateľstve mi vyšli už tri knižky.

(Andrea Ozábalová)

František Skála

Narodený 7. 2. 1956 v Praze. Vystudoval rezbárstvi na Strední umeleckoprůmyslové škole (SUPŠ). V roce 1982 absolvoval na Vysoké škole umeleckoprůmyslové (VŠUP) obor filmové a televizní grafiky. Krátce po škole vstúpil do povädomí verejnosti ako ilustrátor predovšetkým detskej literatury. Získal význačné ocenenia (Nejkrásnější kniha roku 1984 a 1989 udělovaná Ministerstvem kultury ČR; Výroční cena nakladatelství Albatros za rok 1988, 1994, 2000; Certificate of Honour for Illustration, IBBY, v roce 1992 a 2002). V roce 1995 reprezentoval svými ilustracemi Českou republiku na knižním veletrhu ve Frankfurtu. Od počátku osmdesátých let se plně věnuje sochařství. Je zakládajícím členem skupiny Tvrdohlaví (1987-1991). Je skutečným členem tajné organizace B.K.S. (1974), komturem Řádu Zelené Berušky (1985). Hraje a zpívá v Malém tanečním orchestru a ve skupině Finský barock. Je členem divadla Sklep a vokálního tria TROS SKETOS (známého ze znělky Karlovarského festivalu). V roce 1990 obdržel čestnou cenu a v následujícím roce hlavní Cenu Jindřicha Chalupeckého. Od roku 1992 pracoval na řešení interiéru divadelních prostorů Paláce Akropolis v Praze. Všechny tyto polohy uměleckých aktivit, ve kterých se pohybuje, se vyznačují výjimečným citem pro materiál, smyslem pro humor a nespekulativním, pozitivním přístupem k tvorbě. Dosavadním vrcholem Skálovy tvorby byla série retrospektivních výstav začínající v roce 2004 v pražském Rudolfinu, kde se s více než 40 000 návštěvností stala nejúspěšnější výstavou roku, pokračující přes Egon Schiele Art Centrum v Českém Krumlově do Moravské galerie v Brně. K výstavám vyšla v nakladatelství Arbor vitae rozsáhlá monografie.

Prezentácia Masarykovej Univerzity Brno a Technickej Univerzity Brno

Velvyslanectvo Českej republiky, Institut für Donauraum und Mitteleuropa a Wirtschaftskammer Wien und Niederösterreich pripravili 7. 11. 2007 v Mramorovej sále Českého veľvyslanectva vo Viedni večer prezentácií: Präsentation der Leistungen und Möglichkeiten der Masaryk-Universität und der Technischen Universität Brünn im Rahmen der Veranstaltungsreihe „Research beyond borders“ zur Konkretisierung der Zusammenarbeit in der Region CENTROPE. Prihovor predniesol pán veľvyslanec Českej Republiky S. E. Dr. Jan Koukal, a SC i. R. Dr. Othmar Huber, stv. Vorsitzender des IDM. Masarykovu univerzitu Brno reprezentovali doc. PhDr. Mikuláš Bek, prorektor pre medzinárodne vzťahy, a Petra Judová, manager pre medzinárodne vzťahy. Technickú univerzitu Brno repre-

zentovali prof. Ing. Karel Rais, CSc., MBA, rektor, prof. RNDr. Ing. Jan Vrbka, DrSc., Dr.h.c., em. rektor a prof. Ing. Jaroslav Fiala, CSc., prorektor. Po prezentácii sa prítomní hostia mohli s expertmi brnenských univerzít osobne porozprávať a informovať sa pri pripravených informačných stánkoch.

(Andrea Ozábalová)

Návšteva Juana ve Vlastenecké omladině

Neměli byste pro mě sto dukátů? Nepotřebuji českou stovku ani sto eurovku, ale opravdové dukáty, nejlépe španělské, zlaté! Né, já nejsem sběratelkou starožitných mincí či kuplířkou se vším, co se třpytí. Já je potřebuji pro Juana! Seznámila jsem se s ním v sobotu 16. listopadu na jevišti divadelního sálu školy Komenský a řeknu vám, milé dámy, nejen že ihned zahřál každé srdíčko něžného pohlaví, když zazněly první tóny z *Písničky pro Kristýnku*, ale celé dvě hodiny nás spolu s dalšími aktéry pobavil svým vtipem a ukázkou pravého romantika, který se stal už té-

měř podpultovým zbožím. Celá věc má ale jeden malý háček! Nejen, že Juanovo srdce patří jiné – mladé, krásné a půvabné dívence Kristýnce – ještě k tomu je to zfalšovaný Španěl, protože ho náš miláček – režisér Zdeněk Homolka přivezl na vídeňská prkna spolu s herci Vlastenecké omladiny z domovských Čech ve hře *Sto dukátů za Juana* od Vladimíra Dvořáka. Ale nevádí, falešný, zato na dvě hodiny jen pro nás!

Juan alias pan učitel na reálném gymnáziu školy Komenského Mag. Milan Rovenský spolu s letošní maturantkou na téže škole Laurou Di Centa alias Kristýnkou měli svoji omladinářskou premiéru a hned sklidili velký potlesk. Milan nebyl vášnivce a sukničkář, jak bychom od španělského milovníka očekávali, nýbrž umělec v proplouvání divokého života s čistou láskou jen k té jedné vyvolené. A vynikající zpěvák a kytarista. Přiznejte se, kdo z vás přítomných si s ním pobrukovalo známé evergreeny?! Laura byla zase půvabná služka pod pevným vedením, která svojí skrytou nevinností a šarmem dokázala očarovat kostelníka, vysloužilého vojáka i upovídáného milovníka žen. Inu, nevinnost sama!

Jeviště oživily i tři malé hvězdičky – dcerka pana školníka Míša Novotná, přímo andílkovský blondáček Niko Thiel a rošťácký syn naší herečky Jindřišky, Tomáš Moriz. Svoji přítomností dokázali oživit a rozveselit celou scénu. Snad jsme v nich probudili správnou komediantskou či divadelní chuť na další velké role. Velice nás potěšilo, že naše nováčky přišla podpořit spousta kamarádů, spolužáků a žáků ze školních lavic a nám tak omládlo naše publikum, které zaplnilo téměř celý sál.

Režisér Zdeněk Homolka je na hlasité ovace již zvyklý: Jak ve výběru repertoáru, náročné režii, autor nádherné jevištní scény (švadlenkovské umění a podjevištní našepťávání raději přenechal svojí partnerce a pravé ruce Jiřině), tak i jako zkušený herec nás pokaždé dokáže pohladit u srdce a přesvědčit, že divadlo je opravdu jeho největší láska. Námi Omladináři je pro svůj multitalent a bohémství milován a obdivován láskou čistou jako křesťalová studánka. A aby mu nenarostl „pršinos“, tak se snad proto vždy záměrně obsazuje do rolí zhrzených a odmítnutých milovníků, tentokrát jako vysloužilý voják Pankrác.

Na scéně jsme viděli i celý výkvět VO. Tobrmanovi již ve Sluhovi dokázali, že manželské dialogy jim opravdu sluší, a tak tomu bylo i tentokrát v roli potulných loutkařů. Vlastík Janča se předvedl již ve standardní roli, jemu vždy jakoby na míru ušité. Ptáte se v jaké? No přeci v roli vášnivého svůdce, i když pravda, tentokrát trochu mnohmluvného. Jindřiška Morizová nás zase přesvědčila, jak jí svědčí role roztoužené manželky, prahnoucí po lákavých dobrodružstvích. Jirka Čech se osvědčil jako honosný pán a náš skoronováček Venan Malý se postupně na jevišti otrkává a začíná předvádět svůj skvělý herecký potenciál. Mně osobně se zalíbili František Kalousek a Petra Pěšková. František v roli žebráka byl tak přesvědčivý, že neplánovaně obohatil naši kasičku, když vyžebal během představení s naprostou suverenitou chudáka celých 2,70 €! Talent se opravdu nezapře, a tím pádem může počítat s kandidaturou na funkci pokladníka! To Petra v roli upovídané a rázné manželky se na jevišti tak přesvědčivě rozčílila, že jsem nevěřila svým očím/uším. Doufejme jen, že její herecký talent ponechá na divadelních prknech a ne doma v kuchyni!

Dvuměsíční přípravy, spousta darovaného volného času a hlavně nervičky pana režiséra byly odměněny velkým potleskem od spokojených diváků. O to víc mě těší, když se mi jedna divačka po představení svěřila, že kvůli našemu divadlu odmítla návštěvu ve Volkstheateru. Já jen doufám, že se najde spousta takových, kteří se s námi rádi pobaví, přimhouří oko nad nějakým přebreptnutím či zádrhelem a zůstanou nám i nadále věrní. V dubnu nashledanou! (Martina Pfeffer, foto: Tomáš Procházka)

Brusenka

Jméno má něžné a sladké, které na jazyku vláční jako maminčin borůvkový koláč... Pobyt v bývalém mlýně z 15. století, velmi citlivě přestavěném na penzion v obci Brusné pod Sv. Hostýnem, nám tenhle prvotní pocit ještě umocnil. Právě sem totiž divadelníky Vlastenecké omladiny zaválo seskupení šťastných náhod na seminář s praktickým využitím státního svátku 26. října. Měli jsme tak prodloužený víkend, o kterém nikdo z účastníků ovšem předem netušil, jak opravdu proběhne a hlavně, co nám přinese. V pátek v poledne jsme se sešli s našimi lektory – herečkou Moravského divadla Olomouc Ivanou Plíhalovou a dramaturgem téhož divadla, Mirkem Ondrou. Už první kontakty ukázaly, že jsme si „padli do oka“ a následující vyučování to potvrdilo. Po úvodní procházce, na které jsme si prohlédli malebné okolí a čekali na opozdilce, jsme se dali do vlastní práce. Mladý dramaturg Mirek, zvyklý na práci s divadelníky, nás začal učit soustředit se, správně reagovat a dýchat. Aniž bychom si toho všimli, spadla z nás tréma a následně jsme se zcela volně rozpovídali o tom, proč divadlo hrajeme. Vzápětí jsme dokonce dostali (obávanou) příležitost improvizovat na jevišti – a ejhle, ono nám to docela šlo! Díky Mirkovu nekonvenčnímu vedení jsme pustili fantazii na procházku a s chutí vymýšleli, překvapovali a bavili ty, kteří byli za diváky. Na fotkách, které dělal Tom, je vidět, jak často se smějeme! Tak příjemně až hravě nám uteklo celé odpoledne a večer nás navíc čekala jako odměna cimbálová muzika ze Vsetína. Prostory restaurace byly nabitě návštěvníky, kteří na cimbálovku rádi chodí a my jsme zpívali, tancovali a radovali se se všemi kolem nás.

Pokojíčky v Brusence jsou zase jako od babičky – ale se vším komfortem a laskavou péčí v detailech ve formě záclonek, obrázků a starých knih v kožených vazbách. Sušené věnečky na stěnách mi připomněly mou vlastní babič-

Detail kašny na olomouckém náměstí

Dramaturg Mirek v plné akci

ku, u které to krásně vonělo po bylinkách. Dobře se nám tam spalo a ráno po snídani začalo nanovo učení mučení. Ne, mučení to opravdu nebylo, ale naše mluvidla se často zapletla a zamotala při odříkávání krkolomných jazykolamů. No schválně, zkuste si rychle za sebou říkat: drbu vrbu, drbu vrbu, drbu...

Paní Plíhalová měla v sobotu povinnost – hrála v odpoledním představení komedie *Řeči*, takže jsme už předem domluvili, že se na ni půjdeme podívat. Po obědě jsme odjeli do Olomouce a Mirek nás provedl celým nově rekonstruovaným zázemím divadla, které je přímo na hlavním náměstí. Kromě radnice s orlojem na něm také stojí nádherný Mariánský sloup, zapsaný do památek UNESCO, a nová kašna, která prý vyvolala rozporuplné reakce. Nám se však její bájně a romantické pojetí velmi líbilo.

Při představení jsme se mohli přesvědčit, že „naše“ jemná herečka opravdu umí mluvit hlasem daleko slyšitelným a s technikou, kterou jsme dopoledne dřeli. Po cestě domů jsme měli hodně témat k posuzování celého představení i jednotlivých herců. Večer už cimbálovka nebyla, ale to vůbec nevadilo, protože náš dramaturg zasedl k piánu a hrál téměř bez přestávky celý večer. Paní Plíhalová nám zpívala šansony Hany Hegerové, s kterými vystupuje ve hře o Boženě Němcové a my jsme se postupně osmělovali a přidávali – byl to velmi bezprostřední a srdečný večer.

Ráno jsme už věděli, co nás čeká a poslušně zasedli do „školních lavic“. Mirek už nás ani nemusel zbavovat toporné sebekontroly, ochotně a s důvěrou jsme se pouštěli do všech hereckých dobrodružství a improvizací. Přispělo

Smějící se Jiřina

k tomu i vlídné vysvětlování zkušené herečky paní Plíhalové, která výuku podtrhovala praktickými příklady. Alena, která je příští rok na řadě s režii, prohlásila, že nové praktiky už hodlá použít. Po obědě nás pak čekalo rozloučení. Nějak se nám do něho nechtělo, pořád jsme ho prodlužovali a asi bychom v „soustředění“ všichni rádi pokračovali. Společné učení i zábava nás stmelily dohromady a splnily přesně ten účel, v který jsem trochu tajně doufala: Naučit nás něčemu novému, nabít nás novou energií a chutí, abychom Vám, našim divákům, hráli ve Vídni kvalitní české divadlo.

(aVa, foto: Tomáš Procházka)

Amfora klub Praha ve Vídni

Pod záštitou velvyslance ČR v Rakousku dr. Jana Koukala a vídeňského primátora Dr. Michaela Häupla proběhlo v pátek 21. září 2007 ve vídeňské škole Komenského vystoupení uměleckého sdružení Amfora klub Praha. Následující den, v sobotu 22. září, na kulturní představení navázalo fotbalové utkání Amfora klubu Praha proti mužstvu Häupl International ve vídeňském Sportovním centru Stadlau.

Die Charta 77 und ihre internationale Dimension

byl název pódiové diskuse, kterou uspořádalo Velvyslanectví ČR v Rakousku a České kompetenční centrum Urania Wien v sále Uranie 9. října 2007.

V úvodu vystoupili v krátkých projevech velvyslanci tří zemí – dr. Hans Lundborg, velvyslanec Švédska, dr. Gerhard Westdickenberg, velvyslanec Německa a velvyslanec ČR dr. Jan Koukal. V diskusi, kterou řídil Otmar Lahodynsky, novinář časopisu *Profil*, přednesli své příspěvky prof. František Janouch, zakladatel a předseda Nadace Charty 77 ve Stockholmu, dr. Jiří Gruša, signatář Charty 77, ředitel Diplomatické akademie ve Vídni, dr. Bruno Aigner, tiskový mluvčí prezidenta Rakouské republiky dr. Heinze Fischera a bývalý velvyslanec Rakouska v ČR dr. Klaus Daublebsky. Pořad podal posluchačům základní informace o vzniku a působení hnutí Charta 77 a o jeho odrazu v zemích bývalého Ost- a Westblocku. Součástí večera byla i vernisáž výstavy fotografií *Osobnosti Charty 77* ve foyer Uranie.

(mb)

Premiéra skladby Herzog-Franz-Ferdinand-Marsch

20. 10. 2007 na zámku v Artstettenu se uskutečnila za přítomnosti vnučky Franze Ferdinanda a Sofie Chotkové-Hohenberg kněžny Anity von Hohenberg, jejího chotě Al-

Kněžna Anita von Hohenberg s věnovanou hudební skladbou

brechta a dalších hostů premiéra skladby *Herzog-Franz-Ferdinand-Marsch* skladatele a uměleckého vedoucího Schrammelquartett Pinkafeld Mgr. Pavla Šíbla.

Další informace viz www.schrammelquartett.at.

Slavnostní foto s paní kněžnou Anitou von Hohenberg držící partituru skladby, vévodou Dr. Georgem, knížetem Albrechtem, dalšími čestnými hosty a Schrammelquartettem

„Mládež v akci“: Setkání české a rakouské mládeže v Korutanech

Setkání mládeže jsou jedinečnou a velkolepou možností pro mladé Evropany k navázání nových kontaktů a uzavření plnohodnotných přátelství i přes hranice země. Unijní program „Mládež v akci“ podporuje mezinárodní projekty mládeže s jasným tématem a nabízí úžasné šance pro společné aktivity mladých lidí.

Projekt:

Korutanská mládež z Jugendgruppe Dreiländereck se chopila této šance a spolu s partnerskou organizací Mládež Jilemnice vytvořila projekt bilaterálního setkání mládeže za bezplatné podpory Best Consult z Villachu a šesti korutanských řemeslníků.

Napínavé téma:

Tradiční řemeslo – Zde a dnes

Program:

Stalo se 23. června, kdy skupina 36 mladých lidí ve věku 15-19 let z Korutan a Čech se setkala na 12 dní v penzionu Prodinger ve Feldkirchen/Steuerberg, kde byli ubytováni a zaopatřeni, aby realizovali společné ideje.

Ve workshopech, za vedení řemeslných mistrů (zlatníka, kováře, ševce, dámské krejčovské, keramičky a sklo-designérky) se mladí účastníci „dostali“ do tvorby řemesla a za několik dní vskutku vytvořili překvapivě velmi kreativní a zručná mistrovská díla (např. stříbrné prsteny s vsazenými kameny, kovové růže, skleněné mísy, zrcadla a především fusing technikou nebo keramické misky, masky a figurky atd.). Také nebylo zapomenuto ani na „malé“ a tak pozvání mládeže k návštěvě a ke společnému „pracovnímu“ dopolední přijala 4b základní školy ve Villachu – Lind a místní základní škola ve Steuerbergu. Po stopách řemesel v krásném korutanském kraji byly situovány i výlety.

Mnozí z nás už asi zapomněli na staré řemeslo sokolníka, které je možno vidět na zřícenině hradu Landskron, který se nachází v přímé blízkosti města Villachu. V Čechách nejsme zvyklí, že nás na „vršky“ vyveze autobus, proto se také mládež rozhodla, že si to pěkně „vyšlapou“. Asi to nebylo tak rozumné rozhodnutí, protože bylo krásné, ale na roční dobu velmi horké odpoledne. Vyřízení 20 minutovým výstupem a čekáním na vystoupení, byli však oceněni krásným výhledem po kraji. Samotné vystoupení sokolníka s jeho slovenským kolegou a jejich dravými „svěřenci“ bylo velmi okouzující.

Při návštěvě kláštera ve Wernbergu bylo možné nahlédnout do života řádových sester, jak žijí a pracují, ale také se zúčastnit pečení tradičních hostií. Po zhlédnutí skromného „hospodářství“ a spočítání slepic, kterých bylo 300, byli pozváni sestrou Monikou Marii na svačtinu.

Sfáráním do dolu Terra Mystica v Bad Bleiberg se mládež rozprostřel svět horníků, jejich práce od prvopočátku (první zmínky o dolu jsou už z roku 1333) až do uzavření dolu v roce 1993. Dalším výletním místem bylo pozvání starostou Rosegg/Frög do pozoruhodného Keltského světa, který každého očaroval svoji dalekou minulostí osídlování Kelty, kteří zde působili jako jedni z prvních domorodců.

A to by nebyla rakouská mládež, aby se nepochlubila tím, že 35 km od Villachu se nachází italské městečko Tarvisio, které je schované v horách. Málo kdo však ví, že kromě známé tržnice, kde česká mládež i „handlovala“ s italskými prodejci, se rozprostírá jezero Fusine se svoji křišťálově čistou vodou.

V Korutanech je nesčetně krásných míst a bylo dost těžké pro Jugendgruppe Dreiländereck vybrat pro své hosty to nejatraktivnější. Proto následovaly další návštěvy pozoruhodných míst a atrakcí. Minimundus v Klagenfurtu, malý minisvět se svými pozoruhodnými miniaturními světovými stavbami (naleznete zde i Pražský orloj) dá pocit, že máte celý svět na dlani. Nočním okouzlením se stala Klangwelle na Wörthersee, odpočinkovou projížďka lodí po Ossiachersee a nemohla chybět návštěva města Villachu se svoji dominantou, kostelem sv. Jakuba. Následoval opět namáhavý výstup na věž, která má přes 200 schodů, odkud byl nejen pozoruhodný rozhled po okolních horách, ale i na právě probíhající závod City Cart, který se zde koná každý rok. Není možné opomenout i výstup na horu Dobratsch s nadmořskou výškou 2 166 m. Ale nejen tyto aktivity, ale i ty sportovní a společně strávený volný čas, byly obohaceny společných zážitků a naplněním radosti ze života.

Mládež a oficiální osobnosti:

Práce s mládeží nejsou v Korutanech jen planá slova, což dokazují i různá pozvání a diskuse s předními osobnostmi z veřejného života, mimo jiné pozvání zemského hejtmana dr. Haidera do Zrcadlového sálu na půdě zemské vlády v Korutanech, který je používán především k slavnostním příležitostem, zakončeným bohatým bufetem, nebo setkání a intenzivní diskuse s dr. Martinzem, zemským radou a zástupcem EU v Korutanech ve Feldkirchenu. Samozřejmě hlavním tématem byla EU, jaký je smysl setkání mládeže, co se od těchto setkání očekává, jak a v jaké míře je podporováno setkání mládeže, avšak debatu neušetrilo ani „bolavé“ téma jako Temelín a vztahy mezi oběma zeměmi. Dále byla mládež pozvána na přátelský oběd zástupkyní starosty města Villach Mgr. Sandrieserovou do Pivovarské restaurace nebo ředitelem Evropa – HAK (Evropská obchodní akademie) ve Villachu k prezentování projektu a pozvání k účasti na sportovním turnaji.

Závěrečná prezentace:

Žádný projekt se neobejde bez závěrečné prezentace, a pod tímto heslem 4. červen-

Jan Kožnar (CZ) a Marc Germeshausen (A) předávají *Knihu starých pohlednic* zástupci Zemské vlády Dr. Platzerovi (zprava doleva)

Zlatník J. Rossmann se svými „učedníky“ (zleva doprava M. Šmíd, J. Rajsner, A. Horkých, L. Skalický, O. Adam, L. Messner, L. Berger – všichni CZ)

I v Minimundusu mají Čechy své „zastoupení“

Horníci nechodí, ale jedou – prohlídka Terra Mystica v Bad Bleiberg (v čele L.Skalický)

A tak vypadá práce české mládeže

Předání knihy panu Dr. Martinovi, Zemskému radovi, referentu EU (zleva M. Schusser – fotograf tisku, M. Germeshausen, Dr. Martinz, P. Lipenská, M. Ramminger)

ce v Perscha dole – Terra Mystica v Bad Bleibergu mládež se svými řemeslnickými mistry předvedla svá výsledná díla veřejnosti. Byl to úžasný zážitek nejen pro ty, kteří prezentovali, ale i pro ty, kteří se přišli jen podívat ať ze zájmu, či ze zvědavosti. Každý řemeslník vystoupil se svou „pracovní skupinou“ na pódium, zhodnotil nejen výslednou práci, ale i její průběh, jak se jim pracovalo nejen s mládeží, ale i s českým jazykem. Celou atmosféru podbarvil v Korutanech slavný St. Michael sbor se svými písněmi, který překvapil obecenstvo i českou národní písní zpívanou česky. Po ukončené prezentaci se mládež se svými hosty navrátila do restaurace Einkehr, kde se rozproučila taneční zábava, ke které jim zahrála známá hudební skupina Schal und Rauch.

Loučení:

Nabyta novými dojmy, zkušenostmi a zážitky se 5. června korutanská mládež rozloučila na letišti v Klagenfurtu s českými přáteli. Radost a smutek se mísily při dojemném loučení, že těch 12 dní uběhlo tak rychle. Padlo však předsevzetí nadále pokračovat už s připraveným pokračujícím projektem *Řemeslo – quo vadis* v srpnu t. r. v Čechách. Nebylo to jednoduché rozhodnutí, když už tento závěrečný projekt nebyl podporován Národními agenturami z důvodu vyčerpání finančních prostředků pro tento rok; i když byl jimi požadován. Stalo se, že se obě skupiny mládeže rozhodly hledat možnosti, jak ušetřit a získat podporu různých sponzorů, a i přes tato úskalí **svůj** projekt „dotáhnout“ do konce. A tak nastal čas, kdy se mládež setkala s realitou života, kdy se sama snažila zvládnout téměř nemožné – získat sponzory! Nepodařilo se, ale už dnes je jisté, že se o to pokusí znovu, příští rok.

Základem projektu „Mládež v akci“ je setkání mladých lidí a jejich spolupráce k dosažení jejich společných cílů. Stalo se tak v plném smyslu a mládež se nechtěla vzdát myšlenky, že by dál nemohla spolu ještě jednou (když ne víckrát) prožít to, co je tak naplnilo. Ještě se nestalo, že by se mládež tak stmelila a tak si rozuměla i bez podmíněného anglického či německého jazyka.

Všechna čest!

Postřehy:

Česká mládež získala pocit, že Rakousko, hlavně Korutany, je tak krásné a lidé tak přívětiví, že Češi jim na oplátku nemají co nabídnout, ale mýlí se. Pro změnu, rakouská děvčata si všimla, že čeští mládenčí jsou kavalíři.

Středoevropský divadelní karusel s umělci z České republiky

Během osmdesátých let jsme hráli vícekrát ve švýcarském Bernu. Při jedné z procházek v nedalekém lese nás oslovili čeští emigranti, kteří tam žili. A když se od nás dozvěděli, že jsme divadelníci, vyprávěli o tom, jak rádi chodili v Praze do divadla, ale „tady“ ještě v divadle nebyli... Bylo v tom vyznání lásky k českému divadlu a také trochu ignorance vůči divadlu švýcarskému.

Rakoušské publikum často ignoruje kulturu a tím pádem také divadlo ze zemí bývalého východního bloku. Mám tím na mysli především divadlo z takzvaných „vyšehradských zemí“, to znamená z Polska, Maďarska, Slovenska a České republiky. U vědomí toho jsme se spolu s mou ženou a spolupracovnicí v Divadle Brett Nikou Brettschneiderovou rozhodli pořádat ve Vídni festivaly divadel z těchto zemí, vozit sem do Vídně ta představení, o kterých jsme přesvědčeni, že by je rakoušské publikum mělo vidět. A tak vznikla myšlenka Středoevropského divadelního karuselu. Od konce října a začátku listopadu t. r. se uskutečnilo v našem Divadle Brett jeho další pokračování.

Všechna představení hostů z ČR jsou sdělná i publiku, které češtinu neovládá: například inscenace *Bajky a sny* režisérky a pedagogické vedoucí ateliéru výchovné dramatiky neslyšících Zoji Mikotové je pohybově výtvarným opusem. Režisérka sděluje beze slov prostřednictvím významově sdělných scén vše podstatné o lidských obavách, neuskutečněných touhách a snech. Kromě reflexí nad časovostí a pomíjivostí se během jejího večera objevilo spousta nevážných, humorných scén: kohoutí zápas, scéna o vráně a síru a další. Neslyšící aktéři jsou až dojemně perfektními herci, jejich představení patří k pokladům českého divadelnictví.

Andrea Buršová je jednou z velkých hereckých nadějí českého divadla. Po ukončení hereckého studia na Janáčkově akademii múzických umění v Brně hraje v Divadle na provázku. Kromě toho přitahuje publikum ke svým písňovým pořadům. Její recitál *Na cestách (Unterwegs)* byl světovou premiérou festivalu. Seznámení s rakouskou poetikou a především s básničkami Ernsta Jandla jak v překladu, tak v originále ji inspirovalo k podmanivému večeru. Hraje s kytarou jako s otevřenou hrudí a její rty, obličej, ústa a hlasivky laskají, milují i znásilňují tento oživlý nástroj. *Přijít domů* se jmenuje jedna z básniček, které herečka interpretuje. A my se cítíme, jako bychom spolu s ní skutečně přišli na návštěvu do poezí vykouzleného domova...

Divadlo Continuo se inspirovalo vzpomínkami svých protagonistů. Fiktivní rozhovory o nenarozených dětech, o tom, jaké to je narodit se a jak to na tomto světě chodí, jak je nám tu často zima a jindy zase až příliš horko, to všechno scénicky pojalo prostředky pohybového divadla a hudbou na motivy popu z osmdesátých let i šansonu let předválečných. V průběhu inscenace se ocitneme ve střední Evropě sedmdesátých a osmdesátých let minulého století. Mnozí tak budeme konfrontováni vzpomínkami, mnohé z nás překvapí kouzla nechtěného...

České publikum ve Vídni mělo v průběhu posledního roku příležitost seznámit se s Koncertním duem Marta Vávrová a Petr Vašíček. Mezinárodní zkušenost a hodnota jejich přednesu nás vedla k rozhodnutí tak trochu netypic-

ky v rámci našeho festivalu představit také tyto koncertní mistry. Těžiště jejich koncertu na přednesu skladeb Bohuslava Martinů, mistrovské první uvedení jeho znovuobjevených slovenských písní i další program (Bartók, Chopin) přivodilo „středoevropskou atmosféru, naladí strunu naší různosti, konfliktnosti, ale především vzájemnosti, vyprovokuje touhu po vzájemném poznávání.

Naším festivalem se mimo jiné obracíme k český mluvící veřejnosti ve Vídni. Přijďte se příště podívat a potěšte se nad výkony našich rodáků z České republiky, ale přiveďte také své přátele a známé, kteří náš jazyk neovládají.

Ludvík Kavín, Divadlo Brett
Münzwardeingasse 2, 1060 Vídeň
www.theaterbrett.at, tel. 587 06 63

Zlatý klid železné opony?

Přibližující se vstup České republiky, Slovenska i dalších zemí do schengenského prostoru vyvolává v Rakousku značně napjatá očekávání. Zatím se nezdá, že by rakouští politici na evropské úrovni dokázali prosadit další odložení procesu a tak se alespoň snaží zachovat v nějaké podobě policejní hlídky na hranicích. Část obyvatelstva se totiž panicky obává prudkého růstu kriminality z Východu. I proto se tedy počítá s vybudováním speciálních policejních základen na česko-rakouských hranicích, například v Nových Hradech a Českých Velenicích. Na hranicích a v příhraničním pásmu také budou působit smíšené česko-rakouské hlídky. Krajem také mají křížovat tzv. schengenbusey, tedy speciální auta s laboratoří na odhalování padělaných dokumentů. Nicméně obavy z růstu kriminality úplně posledních zbytků bývalé železné opony nemají jenom Rakušané – podobné hlasy zaznívají i z druhé strany hranice. Mnoho obyvatel českého pohraničí tvrdí, že zvýšená kriminalita se týká obou stran hranic. Například jedna obyvatelka Halámek uvedla, že před nedávnem jí vlezl do domu zloděj – pozdější vyšetřování pak ukázalo, že pachatel pochází z Veitry. Ukazuje se zkrátka, že ani kriminalita příliš nerespektuje hranice ani dnes. (MaFr)

Výstavba koridoru do Rakouska pokračuje

I letos pokračovaly úpravy na tzv. čtvrtém národním železničním koridoru v České republice. Tento koridor směřuje severojižním směrem od hranic s Německem přes Děčín, Prahu, České Budějovice a Horní Dvořiště dále směrem na Linec. Doprava po této trase zatím nefunguje ideálně, přestože se jedná o jednu z plánovaných evropských tepen. I proto byl nyní zařazen mezi prioritní evropské projekty a má velkou naději na spolufinancování z evropských fondů. Letos mimo jiné proběhly rozsáhlé rekonstrukce na části plánovaného koridoru na trase Benešov – Strančice. Rozsáhlými změnami prošlo mimo jiné i nádraží v Benešově, které získalo nové koleje, stříšky nad nástupiště a protihlukovou stěnu. Podobně by se měly změnit v blízké době také zastávky Mrač, Pyšely, Čtyřkoly, Mirošovice a Mnichovice. Všude se počítá s novými vyššími peróny pro cestující, přístřešky i s informačními systémy. Výrazně zlepšit by se měly také možnosti bezbariérového přístupu. Celková rekonstrukce má být ukončena v květnu roku 2016. Lze však doufat, že ke zlepšení železničního spojení mezi Českou republikou a Lincem dojde již mnohem dřív.

ve. Snad také přestane platit paradox, že se vlakem dostane člověk z Prahy do Lince za delší dobu než jeho předci v 19. století.

(MaFr)

Moderní mistři v Olomouci

Celkem asi šest desítek vzácných děl ze sbírek Arcidiecézního muzea ve Vídni budou moci prakticky až do konce tohoto roku shlédnout návštěvníci Muzea umění v Olomouci. Jedná se o první výstavu z cyklu, který má českým milovníkům umění přiblížit poklady dómských a diecézních muzeí z celé Evropy. Výstava tvoří rovněž součást Česko-rakouského kulturního podzimu pořádaného v Olomouci Rakouským kulturním fórem a také připomíná sté výročí narození populárního kazatele a zároveň významného propagátora moderního umění Otto Mauera (1907-1973). Olomoucká expozice přitom není kopií podobné akce pořádané ve Vídni, ale byla koncipována zcela nově. Mauerova sbírka čítala 3 000 položek a zastoupeny v ní byly i starší epochy, ale důležitou součástí tvořilo moderní umění. V Olomouci se tak děl třeba od Václava Hollara nebo Francisca Goyi návštěvníkům představují nejšpičkovější mistři evropského moderního umění včetně nejslavnějších rakouských umělců. Jen samotný výčet jejich jmen dokáže ohromit – najdeme zde kresby či grafiky například od Gustava Klimta, Egon Schieleho, Edvarda Muncha, Henri Matisse, Pabla Picassa, Oskara Kokoschky, Vasilije Kandinského, Paula Klee, Marca Chagalla, Maxe Ernsta, Alberta Giacomettiho nebo Josepha Beuyse. Dobře zastoupeni jsou v Olomouci i rakouští umělci tvořící po roce 1945 jako třeba Markus Prachensky. Podle kurátorky výstavy Štěpánky Bielešové se přitom ukázal zajímavý fakt, že přes rozdílnost politické uspořádání a z toho vyplývajících styků s okolním světem lze najít na rakouské výtvarné scéně po druhé světové válce až překvapivě paralely k jevům známým z českého výtvarnictví té doby. Společné kulturní kořeny se tak ukázaly jednou opět silnější než všechny moderní politické ideologie. Rozdíl však spočíval v tom, že třeba na počátku padesátých let neriskoval rakouský malíř svými abstraktními díly na rozdíl od svého kolegy nepříjemné setkání s represivní mocí, která v tehdejších tzv. lidově-demokratickém státě bedlivě dohlížela, aby snad mravní nezkaženost nějakými podezřelými a těžko pochopitelnými obrazy neutrpěla nějakou úhonnou. V druhé polovině padesátých a zejména šedesátých let se i přes hloupé a nebezpečné zásahy lidového mudrlanta Chruščova do otázek moderního malířství situace ve výtvarném umění v tehdejší Československu poněkud normalizovala a rychle akceptovala všechny dobové trendy. Zejména díky této epoše nepředstavují dnes díla rakouských malířů poválečné generace vystavená v Olomouci až takový šok. Co se však může jevit jako trochu překvapující, je ono spojení představitele katolické církve a moderního umění, které je v případě výstavy ještě posíleno poskytnutou záštitou vídeňského arcibiskupa Christopa kardinála Schönborna a olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera. I když i v českém poválečném umění lze vysledovat také příklady propojení křesťanského ducha a moderního výtvarného výrazu, zůstává zejména katolická církev spíše hájemstvím konzervatismu, a to i v případě výtvarného vkusu. Z tohoto hlediska může olomoucká výstava působit i jako zajímavý příspěvek k diskusi o postavení katolické církve a je-

jích představitelů v současném světě. Kromě tohoto však představuje i velice zdařilý příklad možností česko-rakouské spolupráce na kulturním poli a ukazuje na dosud ještě ani zdaleka nevyčerpaný potenciál těchto styků. (MaFr)

Gott dá asi Rakousku přednost před „Slavíkem“

Česká pěvecká legenda Karel Gott bude letos patrně chybět na večeru, při němž se budou v pražské Státní opeře předávat ceny vítězům české ankety o nejpoblíbenější zpěváky a zpěvačky Český slavík. Karel Gott dokázal tuto anketu, která se v minulosti nazývala také Zlatý slavík, vyhrát už dvaatřicetkrát a i nyní patří mezi největší favority. Na stejný termín, kdy se ocenění bude předávat, tedy na 8. prosince tohoto roku, má však nasmlouvaný koncert v Rakousku. Není však prý vyloučeno, že koncert se mu podaří odložit a nakonec se v Praze objeví. Zatímco v mužské kategorii by jiné jméno vítěze než Karel Gott představovalo určité překvapení, u žen a hudebních skupin vypadá situace mnohem vyrovnaněji. Čeká se např. těsný souboj mezi devítinásobnou Slavicí Lucií Bílou a loňskou vítězkou Anetou Langerovou, kterou objevila televizní soutěž Česko hledá Superstar před několika lety. V posledních dnech se objevily zprávy, že prodej lístků na nové turné Langerové se nevyvíjí tak příznivě, jak se čekalo, a tak snad má veteránka Bílá, která se dokázala prosadit už před listopadem 1989, velmi slušnou šanci na úspěch, zvláště když se příliš nerýsuje žádná jiná výrazná naděje. Osvědčené hvězdy Hana Zagorová nebo Helena Vondráčková už mají svá léta a mezi mladými zpěvačkami se kromě Langerové žádný vysloveně výrazný talent v poslední době nedokázal prosadit. Nejnapínavější možná nakonec bude boj o vítěze kategorie hudebních skupin, kde se loni jen těsně rozhodlo mezi Divokým Billem, Kabátem a Chinaski. Letos by do souboje mohla výrazně promluvit i skupina Kryštof. Loni hlasovalo celkem 153 944 lidí, letos pořadatelé doufají v podstatně větší zájem. Přispět by k němu měla i možnost internetového hlasování, která snad možná přiláká i více mladších lidí. Ti by pak mohli celkovým pořadím výrazně zamíchat a ohrozit pozice zavedených celebrit, které přední příčky v anketě okupují již desítky let. (MaFr)

Česko-rakouské plavení dřeva

Již podeváté uzavřeli na schwarzenberském kanále poblíž přechodu Ježová-Iglbach sezónu v plavení dřeva. Tzv. schwarzenberský kanál, měřící asi 50 km, umožňoval v minulosti plavení dříví ze Svatotomášských vrchů v jižních Čechách až do Vídně. Jeho lepšímu využití však zabránily všemožné zmatky, které s sebou přineslo dvacáté století i úpadek plavení dřeva obecně. Na české straně přestal transport dřeva po vodě v této lokalitě definitivně v roce 1961. V současnosti se z celého kanálu pro účely plavení dá využít s bídou pět kilometrů, je však již připraven projekt na rekonstrukci dalších čtyř kilometrů. Slavnostní připomínku tradic v plavení dříví v Ježové-Iglbachu tak lze chápat i jako jemnou výzvu českému státu, aby se o vzácnou technickou památku začal lépe starat. Setkání zahájil ukázkami ruční těžby a dělení stromů rakouský lesník Franz Miesbauer se svojí partou. Vedle nich ovšem na hranici dorazili z Rakouska i folklórní skupiny a dechovková

kapela. Českou republiku pak reprezentovalo folklórní sdružení Libín-S. Stejně jako v minulých letech se symbolického přeshraničního plavení, které je podporováno Evropskou unií, Jihočeským krajem i dalšími institucemi včetně Česko-německého fondu budoucnosti, účastnilo několik tisíc lidí. Podle organizátorů by však zprovoznění kanálu z Huťského dvora do Rakouska umožnilo pořádat oslavy také v Sonnenwaldu, kde je lepší přístup ke kanálu i pro starší nebo hůře pohyblivé návštěvníky. To by samozřejmě mohlo zájem ještě výrazně zvýšit. Již dnes se však jedná o akci, která výrazně přispívá k vytváření skutečného přeshraničního kulturního společenství Čechů i Rakušánů na česko-rakouském pomezí. (MaFr)

Firemní styl 1990-2007

Výstava CI.CZ (Firemní styl 1990-2007), jejíž vernisáž proběhla 17. 9. v pražské galerii Design Centra, je unikátním projektem. Od 18. 9. do 26. 10. se zde veřejnosti představuje výběr projektů firemních stylů, které v Čechách vznikly v po roce 1990. Nová situace, která po roce 1990 v Čechách vznikla, se logicky výrazně promítla i do oblasti grafického designu. Vzniklo velké množství nových reklam, které upoutávaly pozornost veřejnosti. Snaha upoutat zákazníka se pro firmy stala alfou i omegou jejich úspěchu na nově formovaném trhu. Ruku v ruce s tím přicházela i corporate design, neboť potřeba vytvořit atraktivní vizuální styl a kvalitní design výrobků se postupně stala nezbytnou podmínkou při vytváření obchodní strategie nových firem. Postupem času však nešlo pouze o projekty velkých českých firem, důležitost koncepčního, promyšleného a přehledného vizuálního stylu si stále více začaly uvědomovat i menší podniky, ale také kulturní instituce, neziskové organizace, města a státní úřady.

Projekty, které jsou na výstavě uvedeny, jsou z různých důvodů příkladem – ať již prvenstvím svého vzniku, inovacemi výtvarného řešení či ovlivněním vývoje corporate designu. Snahou je zmapovat práci českých studií a grafických designérů v oblasti corporate designu za posledních 18 let a zhodnotit vývoj, který v České republice v oboru grafického designu v tomto období proběhl. Vývoj souvisí také se zvýšením prestiže práce grafických designérů, a to včetně zvýšení finančního ohodnocení. Výstava by měla pomoci i k tomu, aby corporate design získal významné postavení, které mu právem náleží. Bohužel, i dnes se často stává, že firmy ve snaze ušetřit či podpořit své známé nebo kamarády, volí cestu kompromisu a zadávají zpracování vizuálního stylu neprofesionálům. Výsledky tomu samozřejmě odpovídají. Prostředky ušetřené za sice levnější, ale neprofesionální dílo, jsou však v konečném důsledku ztrátou firmy, snížením její prestiže, k níž díky nekvalitní práci nutně dochází.

Cílem výstavy je proto seznámit veřejnost s výsledky tvorby kvalitního vizuálního stylu a tím pozvednout vědomí o tomto oboru. Výstavní soubor samozřejmě nezahrnuje vše, co bylo zpracováno, pozornost je soustředěna především na nejvýznamnější projekty. Nalezneme zde např. vizuální styly ČSOB (1991), OP Prostějov (1992), Umělecko-průmyslového musea (1999), hlavního města Prahy (2002), Metrostavu (2003), města Brna (2004), společnosti Zentiva (2004), loga České republiky (2005) či nejnověji aktuální nový vizuální styl České televize, vidět je možno

i projekt sice připravovaný, avšak nakonec nerealizovaný (např. Český Telecom 1996).

K výstavě je připravována reprezentativní publikace, zachycující na 240 barevných stranách nejenom ukázky všech vybraných projektů, ale i tematické studie, terminologický slovník, medailony vystavujících grafických designérů a charakteristiku prezentovaných firem. Úkolem výstavy, která probíhá pod záštitou ministra průmyslu a obchodu Martina Římana, je mimo jiné demonstrovat vliv vizuální prezentace na hospodářské výsledky společnosti. Projekt bude putovní i v mezinárodním měřítku: z Prahy se přesouvá do brněnské galerie Design Centra (27. 11.-30. 12.), v roce 2008 bude představen postupně nejprve ve Vídni, poté v Miláně, New Yorku, Moskvě a Tokiu.

Pořadatelé výstavy: Ogilvy CID, s. r. o., CI.CZ, s. r. o., ve spolupráci s Design Centrem České republiky a Českými centry. Autory konceptu a kurátory výstavy jsou Michal Richtr (Ogilvy CID, s. r. o.) a Alan Záruba (grafický designér). Grafický design výstavy vytvořil Tomáš Machek, produkci zajišťovala agentura Ogilvy CID, s. r. o. (-hSt-)

Vzpomínka na krále vagónů, tramvaj a golfu

V České republice se čím dál častěji vzpomíná i na podnikatele německého či starorakouského původu, kteří v 19. a 20. století žili na území dnešní České republiky. Ti po sobě zanechali často velmi rozpornou stopu. Na jednu stranu v mnoha případech výrazně přispěli k rozvoji země, na straně druhé se často oni sami nebo příslušníci jejich rodin významně zapletli s nacisty v době ohrožení Československa i za pozdější okupace. Přesně tato charakteristika platí i pro rodinu Ringhofferových. V druhé polovině 19. století František Ringhoffer vybudoval na Smíchově továrnu, která produkovala vagóny a později i tramvaje. Podnik se postupem doby zařadil mezi největší továrny Rakouska-Uherska a svému majiteli vynesl i titul barona. František Ringhoffer se ovšem podílel výraznou měrou také na zvelebení celé čtvrti Smíchov a stopy jeho činnosti jsou zde stále patrné na mnoha místech. Vznik Československa neznamenal pro závody Ringhoffer žádný úpadek, naopak – v roce 1923 pohltily i kopřivnickou Tatra a o pár let později i vagónku ve Studené. Ve třicátých letech obrovský koncern vedl Hanuš Ringhoffer, který zastával také funkci viceguvernéra České národní banky. Po okupaci však většina rodiny přijala německé občanství a někteří její členové vstoupili dokonce i do NSDAP. Majetek Ringhofferových byl po skončení války republikou konfiskován a všichni členové rodiny byli zařazeni do odsunu. Skupina českých odbojářů, kterým Hanuš Ringhoffer pomohl, a důvěrníci prezidenta Edvarda Beneše se zasazují o svobodný výjezd Hanuše, který ale pomoc odmítá. Hanuš Ringhoffer zemřel v roce 1946 v tzv. „Umlčovací táboře“ v Mühlbergu, který zřídila německá branná moc roku 1940 jako průchozí tábor pro válečné zajatce. Od roku 1945 až po jeho uzavření v roce 1948 zde sovětské úřady internovaly 14 000 osob, z nichž asi jedna třetina zahynula. Zbytek rodiny, ti kteří přežili, byli odsunuti do Rakouska. Zde také žije jeden z potomků baronů Ringhofferových. Dávno už však nemá nic společného s těžkým průmyslem a průmyslem vůbec. Emanuel Ringhoffer nyní působí jako zahraniční korespondent agentury APA. Se zemí, v níž se jeho rodina v minulosti proslavila, ho nepoutá žádné pou-

to majetku. Přesto však jedno spojení existuje. Emanuel Ringhoffer je totiž čestným členem golfového klubu poblíž dřívějšího ringhofferovského zámku Štířín. Samotný klub nese od roku 2003 ve svém názvu jméno Ringhoffera, což dobře ilustruje význam rodiny Ringhofferových pro rozvoj

tohoto sportu v Čechách. František Ringhoffer byl totiž od roku 1931 předsedou národního golfového svazu a jeho syn již rok před tím vyhrál první národní mistrovství RČS v golfu. Celostátní přebor družstev v golfu nesl také od roku 1940 název Ringhofferův pohár. (MaFr)

ČESKÁ A SLOVENSKÁ KULINÁRSKA VIEDEŇ

Kuchárčina je umenie

V príjemnom prostredí 17. viedenského obvodu sa pred nedávnom objavila malá, ale veľmi útulná reštaurácia spojená s pekárňou **Café – Bäckerei / Zum Franz**. Majiteľkou je rodáčka zo Slovenska, pani Winkler, v reštaurácii momentálne multifunkčne – ako kuchár i čašník zároveň pracuje pán Oto Osika. V jedno príjemné sobotné popoludnie som sa v reštaurácii zastavila a poprosila ho o rozhovor.

Čo Vás priviedlo do Rakúska, od kedy ste tu, resp. kedy ste založili túto reštauráciu?

Reštauráciu sme založili pred tromi mesiacmi ale v Rakúsku som už 15 rokov. Prišiel som za lepšou existenciou.

Išlo pri zakladaní reštaurácie o rodinnú tradíciu? Odkiaľ pochádzate a čo sa v tej oblasti najviac varilo?

Pochádzam z južnej Moravy a tam sa varí česká kuchyňa, keď som prišiel do Rakúska varil som v českých reštauráciách, ale aj v rakúskych a myslím si, že v tomto obvode býva viac ľudí, ktorí majú svojich predkov z Čiech a Moravy a tí žiadajú českú kuchyňu. Tu máte na každom rohu pizzu alebo kebab a iný fastfood.

Áké jedlá sú vaše najobľúbenejšie, alebo aké môžete odporučiť?

Všetky české špeciality: sviečková, moravský vrabec, polievky – kulajda a všetky české jedlá. Takisto české múčniky – lievance, slivkové taštičky, čo sú síce jednoduché veci, ale je umenie ich dobre upiecť. A nekúpíte ich ani u Mac Donalda, ani v rakúskych reštauráciách.

Máte sezónny jedálny lístok?

Áno, prispôsobujeme sa obdobiu. Teraz je na rade divina, potom husy, to čo je v Rakúsku podľa obdobia tradícia, ale pripravované na český spôsob.

Ako budete otvorený počas zimných sviatkov – Vianoce, Silvester?

Cez sviatky sme otvorený do 23. 12., na Štedrý deň bude zavreté, ale 25., 26. 12. už opäť pracujeme. V našich otváracích časoch 11:00-23:00. Silvester tu asi nemá zmysel robiť, lebo ľudia chcú tancovať a my tu máme jediné hudbu rádio a ja spievať neviem (smiech). Ak by si však ľudia chceli urobiť posedenie, môžeme otvoriť. Mám tu okolo 25 miest, tak ak bude obsadených 20, nie je problém otvoriť. Stoly posunieme, môže sa tu tancovať, to nie je problém. Pani majiteľka je Slovenka, ja som Moravák a želal by som si, aby sem chodili ľudia, ktorí si o nás prečítajú vo vašom časopise. Aby sa dohodorili svojou rečou a aby si pochutili na dobrom jedle.

Zum Franz
Dornbacher StraÙe 103
1170 Wien
tel.: 01/ 4814628
 Otváracia doba:
pondelok – sobota
11:00-23:00

Oto Osika / Zum Franz

Odmenu je spokojný hosť

V dobrej, centrálnej polohe, blízko Viedenskej univerzity, národnej banky a krajského súdu sa v ôsmom obvode nachádza milá, českými dejinami dýchajúca reštaurácia **Zur Böhmischen Kuchl**. Pani majiteľka Dagmar Ficencová ju vedie spoločne s manželom Pravoslavom. Neodmysliteľnou súčasťou reštaurácie je aj pani kuchárka Helenka Schwarzová, ktorú, ako sa zartovne vyjadrila, kúpila pani Dagmar aj s reštauráciou. Je po nej pomenovaná aj špeciálna hus, pripravená podľa jej vlastného receptu – hus a la Helenka. Hostia si potom pýtajú: „Jednu Helenku!“ A pani Dagmar odpovedá: „Prsíčko, alebo stehienko?“ Obe mi rady vyrozprávali o rušnom živote a zaujímavých hosťoch, ktorí sa do tejto reštaurácie radi vracajú.

Čo Vás priviedlo do Rakúska, od kedy ste tu, resp. kedy ste založili túto reštauráciu?

Táto reštaurácia bola založená v roku 1989, približne v apríli. My sme s celou rodinou prišli v roku 1987 a reštauráciu som kúpila od pôvodného majiteľa, pána Knížka v roku 2002, čiže to už bude skoro šesť rokov.

Išlo pri zakladaní reštaurácie o rodinnú tradíciu? Odkiaľ pochádzate a čo sa v tej oblasti najviac varilo?

Pochádzam s Karlových Varov, z takzvanej „hospodskej“ rodiny. Otec vlastnil obchody, brat, sestra aj manžel sú vyučení čašníci a kuchári, takže je to v rodine. Ja mám spravenú hotelovku v Mariánskych Lázních a keď sme prišli s manželom do Rakúska, obaja sme začali pracovať v pohostinstvách. Teraz to už bude 40 rokov, čo pracujem v gastronómii. Vždy som sa chcela v tejto oblasti osamo-

statní, páčila sa mi myšlienka ukázať ľuďom v Rakúsku svoju kultúru a českú kuchyňu. Ale aj ľudia sú na to zvyknutí, prídu sem ľudia, čo sú tu aj tri generácie, takže tradícia sa udržuje. Tradícia varenia, sortimentu aj typicky českej kuchyne.

Aký máte jedálny lístok, čo môžete hosťom ponúknuť? Aké jedlá sú u vás najobľúbenejšie?

Jedálny lístok je štandardný, ale stále sa k nemu niečo pridáva. Máme sezónne jedálne lístky, takže v lete ponúkame utopencov, na jeseň huby, zverinu, v novembri husy a kačiče, na Vianoce kapre. Cez fašiangy sú to haringy, na jar špargľa, v lete šaláty – takže ponuka je široká. Z typicky českých jedál sú to: český knedlík, sviečková, bravčové alebo aj iné mäso s kapustou. A vždy niečo sladké – lievance, tie sú neodmysliteľné. A potom sladké knedlíky, plnené podľa sezóny, žemlovka, „škubánky“ atď. Najobľúbenejšie jedlá sú určite sviečková a lievance, ale aj zemiakové placky (bramboráky), cesnaková polievka, u niekoho aj držková, hoci tá je taká špecifická, že ju musí mať človek rád. Robievame aj tekvicovú polievku, pretože tu je zvykom, hoci ja osobne ju neobľubujem (smiech).

A teraz otázka na pani kuchárku Helenku, na ktorej stojí celá kuchyňa. Čo vy rada varíte, aké sú vaše obľúbené jedlá?

Nuž pre mňa je varenie už určitý stereotyp, ale rada varím to, čo ľuďom chutí – čiže aj tú sviečkovú. Rada by som občas experimentovala, len na to treba mať čas. Pre pána

šéfa občas vymyslím niečo diétne, špíz, alebo niečo podobné. Chcela by som skúsiť piecť staročeské múčniky, našla som také staré recepty, ktoré by stáli za to ich vyskúšať. Pre hostí oslávencov sa pečú aj rôzne koláče – u nás je ponuka múčnikov dosť veľká – šišky (koblihy) cez fašiangy, buchtičky. Je príjemné, keď prídu hostia a po reštaurácii je cítiť vôňu čerstvo napečených koláčov.

Ako máte otvorené počas zimných sviatkov?

Máme otvorené do 22. 12., cez sviatky zatvorené, posledný týždeň pečieme kapra a robíme majonézový šalát – tradičný český – a rybiu polievku. Posledný týždeň končí hektika, my otvárame až po Troch kráľoch, musíme tiež načerpať sily, takže cez sviatky je zatvorené. Sme dosť závislí aj od polohy, v ktorej sa nachádzame – chodia sem ľudia z radnice, národnej banky, krajského súdu a študenti. Cez Vianoce je väčšina na dovolenkách a prázdninách.

Snažíme sa v našej reštaurácii vytvoriť príjemnú atmosféru, aby sa ľudia zastavili v tom ich zhone a je nám odmenou, keď hostia odchádzajú spokojní. Ľudia sa sem radi vracajú, máme štangastov z celej Európy, dokonca z celého sveta – aj z Ameriky a Austrálie. Aj keď prídu čo len raz za dva roky – veď Austrália nie je za rohom – ale keď prídu do Viedne, prídu aj sem k nám. Máme aj prominentných hostí – hercov z divadiel, politikov, ľudí z veľvyslanectiev. Takže publikum je dobré. Chceme len spokojných hostí a aby sa k nám vždy radi vrátili.

(Andrea Ozábalová)

**Zur Böhmischen Kuchl
Schlüsselgasse 18
1080 Wien
tel.: 01/4025731
Otváracia doba:
pondelok – piatok
11:00-15:00 a 17:30-23:00**

Dagnar a Pravoslav Ficenc /
Dagmar Ficenc a Helena Schwarzová

Reštaurácia je môj druhý domov

Blízko vlakovkej stanice Südbahnhof, na nie veľmi centrálne položenom mieste, ale aj tak s vysokým počtom spokojných hostí, sa nachádza reštaurácia s folklórnou výzdobou **Böhmerwald**. Majiteľkou je sympatická pani Magda Stuchlíková, ktorá mi rada odpovedala na moje otázky. V kuchyni varí jej manžel, pán Jiří, čašníci a kuchári sú Česi a Slováci, alebo Českoslováci – podľa pani Magdy taká česká a slovenská kolónia.

Čo Vás priviedlo do Rakúska, od kedy ste tu, resp. kedy ste založili túto reštauráciu?

Do Rakúska sme prišli v roku 1982, reštaurácia bola založená v roku 1998, čiže existuje 9 rokov. Pochádzam z gastronomickej rodiny, čiže založiť reštauráciu bolo logickým krokom. Vtedy ešte nebolo vo Viedni toľko reštaurácií, chceli sme reprezentovať Čechy.

Aký máte jedálny lístok, čo môžete hosťom ponúknuť? Aké jedlá sú u vás najobľúbenejšie?

Nuž ponúkame samozrejme typické české jedlá ako sviečkovú. Štatisticky vždy na prvom mieste viedol rezeň zo zemiakmi, ale od minulého roka je to sviečková, chytila sa aj držková polievka – nie je to každého vec, ale my ponúkame jednu z najlepších držkových polievok. Varí ju môj manžel, Jiří – on je v kuchyni veľmi kreatívny. Ponúkame aj lekvárové taštičky, „škubánky“, zopár slovenských jedál ako napríklad lokše

Ako máte otvorené počas zimných sviatkov?

V decembri máme 23., 24., 25. zavreté, sviatky strávime v kruhu rodiny. 31. 12. máme otvorené do 16:00, ja som tu skoro stále, takpovediac tu bývam (smiech).

Akých hostí mávate, kto sa u Vás rád zastaví?

Zo začiatku sem chodili väčšinou starší hostia, ale to sa zmenilo, začali sem chodiť aj úplne mladí, 20 roční, ktorí vedia, čo chcú. Staršia a stredná vrstva ostala a tí mladší, aj keď sú hlučnejší, prišli na to, že neexistuje len fastfood, ale prišli na chuť pravému jedlu, doma sa väčšinou nevarí, trendom sú teraz talianske reštaurácie, ale im sa zapáčila

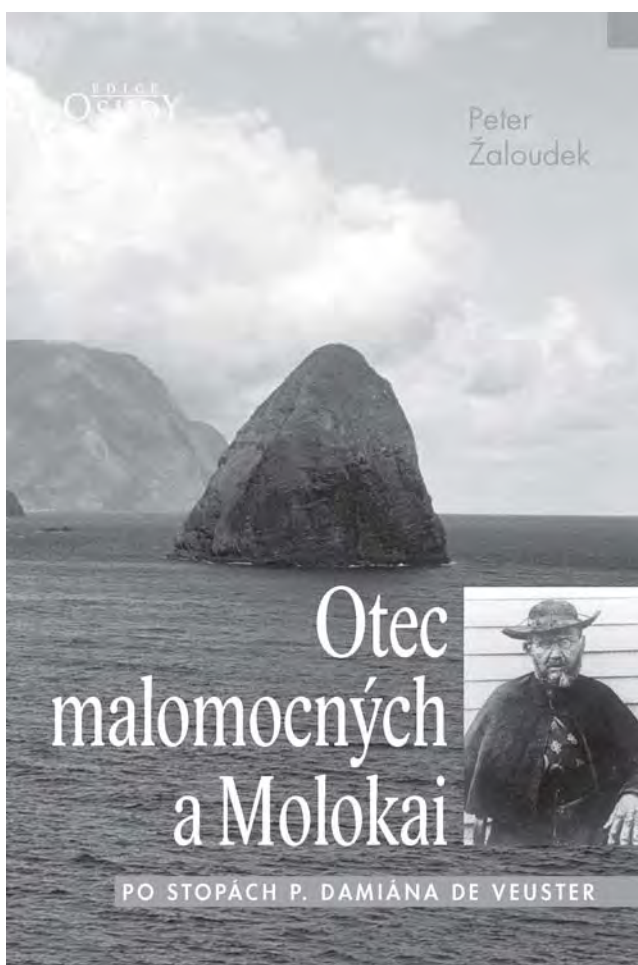
čerstvá kuchyňa, chuť ich oslovuje, a tak prídu aj 2-3 krát do týždňa. Máme hostí aj internacionálnych, aj Čechov a Slovákov – neďaleko je vlaková a autobusová stanica,

chodia sem aj celé zájazdy. Chutí im plzenské pivo, budějovické, Čechov priťahuje sviečková, Slovákov halušky.

(Andrea Ozábalová)

Böhmerwald
Argentinerstraße 66
Wiedner Gürtel 20
1040 Wien
tel.: 01/ 505 72 34
 Otváracia doba:
pondelok – nedeľa
10:30-23:00

Rozhovor s Peterem Žaloudkem

Čím a kedy Vás oslovila osobnosť patera Damiána?

Bylo mi asi 15 let, byl jsem na gymnáziu. Byl jsem ve věku, když člověk hledá ideály, vzory, životní orientaci. Mnozí se v tomto věku nadchnou pro významné sportovce, nebo umělce. Mě oslovil příběh P. Damiána – jeho nezištná až do krajnosti spalující láska k trpícím...

Už za první republiky byl v Československu otec Damián populární osobností. Dá se vůbec o tak známé osobnosti říct něco nového?

Po období první republiky přišlo období temna. V Československu se dala tajně sehnat jediná kniha *Otec vyhoštěných* Wilhelma Hünermanna z roku 1949. Jejím překlad vyšel v Římě, odkud se pašoval. Nic jiného zde až dodnes nevyšlo. Hünermannův životopis ve mně vyvolal touhu

dozvědět se o P. Damiánovi mnohem víc, protože je psán románovým stylem a nezmiňuje se o kritických a historických pramenech. Tak, jako se píše pořád nové knihy o Kristu, jako ve světle nových objevů vznikají neustále nové publikace o významných lidech, tak se zrodila i moje slovenská kniha *Aina hemolele – svätá zem – Molokai*. Pracoval jsem na ní 8 let. Osmkrát jsem navštívil malomocné v Kalaupapě, studoval v archivech v Leuvenu (Belgie), Paříži, Římě, New Yorku a na Havaji.

Dlouhodobě žijete ve Vídni. Můžete ve stručnosti přiblížit, jaký je stav rakouské duchovní literatury?

Rakouský trh je malý, má však vysokou kvalitu. K mezinárodně uznávaným autorům duchovní literatury patří několik biskupů, zejména nedávno zesnulý kardinál König a nynější kardinál Schönborn. Vytrvalému zájmu se nadále těší publikace teologů Karla Rahnera a děkana vídeňské teologické fakulty Paula Zulehnera. Odlišná mentalita Rakušanů se odráží i v jejich způsobech duchovnosti. Knihy tohoto druhu jsou zde – řekl bych – „racionálnější“ a více „technické“, než je tomu u obdobné literatury slovanských národů. Mně tento styl vyhovuje. Myslím, že křesťanství není jen o citech a pocitech, víra velice úzce souvisí také s rozumem a vědomou životní volbou.

Jaké je povědomí Rakušanů o současné literatuře na Slovensku a v Čechách?

Milan Kundera, Pavel Kohout, Václav Havel jsou autoři všeobecně vysoce hodnocení a známí. Kromě těchto jmen mi však není známo, že by byl překládán jiný český nebo slovenský autor. Po pádu komunismu a hlavně po vstupu Česka a Slovenska do EU začal oficiální tisk a média hodně psát o těchto zemích. Navzdory všem pozitivním změnám, které nastaly, Rakušané stále nevědí nic o nové literatuře v Čechách a na Slovensku. Ale možná to není jen vinou jejich nezájmu...

(Aleš Palán,
 Karmelitánský kalendář 2008)

Úryvek z knihy:

První dny na misijní půdě

První Damiánovy dojmy po vkročení na havajskou půdu byly skutečně radostné, protože šťastně skončila dlouhá cesta po nekonečném a nebezpečném moři ve společnosti hrubých a bezbožných námořníků. Avšak jeho první zážitky byly nad očekávání mnohem silnější a krásnější, než si snad tajně představoval. A byly, alespoň na první pohled, i nesmírně překvapivé.

Nemohl se dosyta vynadívát na překrásnou, svěže zelenou havajskou krajinu, v pozadí lemovanou prudce stoupajícími vrchy, které impozantně doplňovaly a uzavíraly scenérii vytvořenou azurově modrým oceánem. Na samém okraji, při doteku jemného zlatavého písku, dostávalo moře sněhobílou barvu a připomínalo hustý sníh z rozšlehaných bílků. Za písčným pobřežím se krajina velmi jemně a povlovně zdvíhala, měnila se v jedinou rozlehlou stráň posetou mnoha dřevěnými domečky a v září slunce hýřila všemi barvami. Květinové zahrady a divoce rostoucí rozkvetlé rostliny v tomto jarním období rozmařile plýtvaly podivuhodnými barvami. Na samém kraji pobřeží rostly překrásné palmy, které hrdě rozkládaly do všech stran své koruny jako zelené slunečníky. Byl to skutečně úchvatný pohled.

V přístavu, kde zakotvila loď R. L. Wood, se pohybovalo mnoho lidí. Jejich vzhled a srdečnost Damiána rovněž překvapily. Lidé byli sice oděni velmi jednoduše, téměř nazí, avšak jejich bronzovou pokožku zdobily kolem krku a beder věnce z překrásných, úžasně vonících svěžích květů. Menší, stejně krásné věnce měly ženy i na hlavách. Ženy i mnozí muži měli květy zastrčené i za ušima namísto náušnic. Někteří tančili, zpívali a hráli na jednoduché nástroje.

Když cestovatelé opustili loď, ke každému z nich přistoupil jeden Havajec a zavěsil mu na krk podobný věnec z květů, jaký měl sám. Potom je lidé obstoupili, vytvořili špalír a vydali se s nimi do Honolulu do katedrály. Damián byl jako ve snu. Myslel si, že přijde do zaostalé, primitivní a bezbožné země. Teď ho dojmala srdečnost lidí, překvapily ho jejich projevy zbožnosti i skutečnost, že zde stojí katedrála. Na Havaji žilo v té době kolem šedesáti tisíc obyvatel. Dobrá třetina z nich byli katolíci, duchovní synové a dcery prvních misionářů z Kongregace Nejsvětějších Srdcí, kteří tam přišli roku 1827. Už o sedm let dříve však na Havaj připluli protestantští misionáři z Nové Anglie v Americe. K jejich věřícím patřila také asi třetina obyvatelstva. Havaj zažila velmi bouřlivé napětí mezi protestanty a katolíky. Manželky protestantských pastorů ze strachu před možnou nevěrou svých mužů nařídily, aby dosud spoře oblečené havajské ženy nosily jednoduché šaty, které měly přikrývat jejich svůdná těla. Samy také pro ně takové šaty začaly šít.

Z puritánsko-náboženského pohledu zavedli protestanti ještě mnoho dalších přísných předpisů. Když sem přišli katoličtí misionáři, nechápavě nad tím kroutili hlavou. V jejich spiritualitě bylo více lidumilnosti, ale byla i tolerantnější ke zvykům Havajců. Prostý havajský lid spíše inklinoval k tomuto typu náboženství, který byl jejich mentalitě bližší. A tak došlo mezi protestantskými a kato-

lickými misionáři k podezřívání, vzájemnému osočování a k závistí, která se časem vystupňovala až k nenávisti. Toto napětí trvalo několik let, až do doby, kdy první havajská ústava z roku 1840 oficiálně stanovila náboženskou toleranci a právo na svobodnou volbu vyznání. I přesto však určité napětí nadále zůstalo a přetrvává dodnes.

Během cesty z pobřeží do katedrály měl Damián možnost všimnout si i nepřívětivě se tvářících mužů. Byli to protestantští pastoři, kteří jako by se ptali: Co tu chcete, přišli jste nám vzít další Havajce a udělat z nich katolíky?

V katedrále na příchozí misionáře čekal biskup Louis Maigret. Byl to už ostřílený misionář, na Havajských ostrovech prožil třicet let. Z příchodu nových misionářů měl obrovskou radost. Spolu s Damiánem přišli další dva bratři z řehole, kteří ještě neměli kněžské svěcení. Něco z potřebného teologického studia dohnali během dlouhé cesty po moři a na zbývající studium, stejně jako na kněžskou přípravu, dostali tito tři kandidáti dva měsíce. 1. května roku 1864 je biskup Maigret v honolulské katedrále Naší Paní Míru vysvětil na kněze. Hned poté bylo Damiánovi určeno místo jeho prvního misijního působení – ostrov Havaj, nejjihnější a největší z celého souostroví.

Damián měl nesmírnou radost. Protože při této tak důležité životní události nebyl přítomný nikdo z rodiny, napsal o tom rodičům a bratrovi. Pamfilovi psal: Jistě si pamatuješ ten sladký pocit štěstí, jaký jsi prožíval toho dne, kdy jsi poprvé přistoupil k oltáři, abys slavil nejsvětější oběť naší spásy. Totéž jsem prožíval i já, ale s jedním rozdílem: Ty jsi měl při slavení mše blízko sebe celou rodinu. Při mé mši stáli kolem mne samí noví, čerstvě pokřtění křesťané...

Tentýž den napsal rodičům: „Zde jsem, milí rodiče, zde jsem jako misionář v tomto zkaženém, heretickém a pohanském světě. Jak nádherné jsou moje povinnosti! Jak úžasná musí být moje horlivost! Jaká čistota mých mravů, jak rozvážný můj úsudek a jak moudře musím teď navenek konat! Alas! Milí rodiče, já, který jsem Vás tak často ve svém dětství překvapoval vrtošivostí svého nevhodného křesťanského chování, jak jen mám teď zvládat povinnosti misionářského kněze? Ach! Nezapomeňte na toho bídneho kněze, který ve dne noci běhá na ostrově mezi vulkány a hledá ztracené ovce. Modlete se ve dne v noci za mne, velmi Vás o to prosím! Kdybyste se třeba jen na okamžik přestali za mne modlit, dostal bych se do stejného bahna neřesti, z něhož sám chci druhé vytáhnout. Po těchto slovech však dopis končí optimistickým zvoláním: Nedělejte si o mne žádné starosti, protože ten, kdo slouží Bohu, je vždy a všude šťastný.“ A přidal sebevědomý podpis, který od této chvíle pokaždé používal: „J. Damian de Veuster, pretre-missionnaire“ (misionářský kněz).

ČESKO-RAKOUSKÁ KRONIKA

25. 10. 1667 zemřel ve Vídni pražský arcibiskup kardinál **Arnošt Vojtěch hrabě z Harrachu** (z rakouské větve). Harrach patřil k zastáncům spíše pozvolné rekatolizace. Kládl důraz na autoritu církve a její nezávislost na světské moci. Dostával se proto do sporů a konfliktů s panovníkem, stejně tak s jezuitským řádem, s nímž se střetl zejména v otázce pražské univerzity. Korunoval tři české krále.

11. 9. 1697 v bitvě u Zenty rozdrtil císařský vojevůdce Evžen Savojský se čtyřicetitisícovou armádou osmanské vojsko sultána Mustafy II., jenž přišel o celou pětinu ze sto padesáti tisíc mužů.

1837 se narodil Johann Nepomuk Maria Josef Ambrosius **Wilczek** († 1922), podporovatel vědy a umění, účastník první rakouské polární výpravy (1872-1874), která objevila Zemi Františka Josefa. Účastník expedice k ostrovu Jan

Mayen, organizátor několika výprav do Afriky. Lovec, člen Antropologické společnosti, člen Císařské akademie věd, iniciátor založení vídeňské zoologické zahrady, ochránce památek.

7. 10. 1847 se v Holicích v Čechách narodil lékař a cestovatel Dr. **Emil Holub** († 21. února 1902, Vídeň). Po maturitě v roce 1866 začal studovat na lékařské fakultě UK v Praze a ještě než dosáhl doktorátu, měl již připravený plán na svou první cestu do Afriky. V letech 1872-1887 uskutečnil celkem čtyři expedice, kde jeho výchozím bodem bylo vždy Kapské Město. Ze všech výprav přivezl bohaté etnografické a přírodovědecké exponáty. O svých výpravách napsal knihy: *Sedm let v jižní Africe* a *Druhá cesta po jižní Africe*. Po návratu do vlasti uspořádal Emil Holub na sta odborných a populárních přednášek. Ovšem narazil na nepochopení ze strany představitelů Národního muzea, kteří jeho sbírku odmítli umístit. Rozhořčen opustil Prahu a uchýlil se do Vídně, kde také umírá. Největší etnografická a přírodovědná sbírka je v Náprstkově muzeu v Praze a z části pozůstalosti vzniklo Muzeum Emila Holuba v Holicích.

28. 11. 1897 podala Badeního vláda demisi v důsledku masových protivládních demonstrací ve Vídni a německého odporu proti jazykovým nařízením.

30. 11. 1897 byla ve Vídni jmenovaná úřednická vláda barona P. Gautsche.

5. 8. 1907 byla otevřena dnes nejoblíbenější vídeňská plážová plovárna „Strandbad Gänsenhäufel“

1957 zemřel v Curychu ve Švýcarsku skladatel, dirigent, pianista, textař a spisovatel Rudolf Franz Josef Benatzky –

Ralf Benatzky (* 1884 v Moravských Budějovicích). Světově úspěšná opereta *Weisen Rössel* aj., melodie jako *Es muss was Wunderbares sein, Ich muss wieder einmal in Grinzing sein, Aless aus Liebe, Mein Mädle ist nur eine Verkäuferin, Tausend rote Rosen*, pro Zahrah Leander *Yes Sir, Ich hab' eine tiefe Sensucht in mir* aj.

1957 v Bad Ischlu zemřel spisovatel **Leo Perutz** (*1907 v Praze). Dílo: *Nachts unter der steinernen Brücke* (1951).

2007 v srpnu slavil zakladatel obchodní sítě Billa a „Immobilien – Tycoon“ **Karl Wlaschek**, nejbohatší muž Rakouska, ve svém paláci Ferstel za přítomnosti asi 200 pozvaných hostů své 90. narozeniny.

2007 zemřel ve Vídni producent a režisér **Franz Antel** (* 28. 7. 1913 ve Vídni), autor nesčetných filmů různé kvality od lehčího žánru až po umělecky vyvráté. Jeho první produkce *Unsterbliche Melodie* s Leo Slezakem, následoval kritikou oceněný film *Österreich ruft die Welt*, ke kterému napsal i scénář, veselohry jako *Hallo Dienstmann, Kaisewalzer, Heimatfilme*, filmy typu jako *Susanna – Die Wirtin von der Lahn*, ale i *Spionage* s Oskarem Werna v roli c. k. špióna Redla, s C. Jürgensem *Morgen sind wir reich und ehrlich* aj. Jeho odkaz mladé generaci bylo čtyřdílné zpracování rakouské historie – začínají nástupem nacionálních socialistů a konče odjezdem spojeneckých vojsk z Rakouska – *Der Bockerer* s Karlem Merkatzem v hlavní roli osobitého vídeňského řezníka. Legendární byl jeho segedínský guláš, který servíroval svým přátelům. V 2001 vydal knihu memoárů, ve kterých definoval svůj přístup k veřejnému mínění takto: „Auch ein schlechter Ruf verpflichtet.“ („Těž špatná pověst zavazuje.“)

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
zve všechny své členky a členy, kolegyně a kolegy
na řádnou valnou hromadu,

která se koná

11. ledna. 2008 v 19:00

v salónku restaurace Böhmerwald
Argentinerstrasse 66 / Wiedner Gürtel 20, 1040 Wien

Program: Zahájení
Zpráva předsedkyně
Zpráva pokladníka
Zpráva revize
Návrh na nový výbor – volba
Určení členského příspěvku
Různé
Závěr

Těšíme se na Vás.

Ing. Helena Basler – předsedkyně

Pozvánka na výstava
českého výtvarníka Jiřího Lukeše
Obrazy

17. 11. – 30. 12. 2007

v Ateliéru A, U Modrého páva
1070 Wien, Kirchberggasse 17/II
Otevřeno je od 15 do 19 hodin

Tel./Fax: 522 51 89

E-mail: atelier@netway.at

Vážení přátelé vánoční atmosféry a nákupů,

přejeme Vám všechno dobré k Vánocům, a kdybyste náhodou měli náladu a chuť nás navštívit v naší galerii a prohlédnout si to, co děláme (a případně si něco originálního i zakoupit), tak máte možnost až do Vánoc každý den od 13:00 do 20:00 a v sobotu a v neděli již od 10:00. Naše galerie se nachází již 24 let v malebné uličce v sedmém okrese, která se jmenuje Spittelberggasse. Jistě nás nepřehlédnete, galerie je přímo uprostřed náměstíčka, proti kašně a dům má číslo 7.

Těšíme se na Vás,

Tamara a Jan Brabencovi

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
Tel.: + 43-1-53 54 057, e-mail: siwien@gmx.at,
www.sivieden.mfa.sk

12. 12. 2007 (streda) o 19:00 hod.

VIANOČNÝ KONCERT

Kirche hl. Maria am Gestade,
Salvatorgasse 12, 1010 Wien

Ján Vladimír Michalko - organ, Juraj Bartoš - trúbka

Rok 2007 ukončíme v očarujúcom prostredí Kostola Panny Márie Nábřežnej, kde si vypočujeme koncert dvoch renomovaných umelcov. Na záver zaznejú aj slovenské vianočné koledy.

Fašiangová zábava

Slowakisches Tanzvergnügen

Spojená s tradíciou – pochovávaním basy!

Zábava začína Tanečným domom – výučba ľudových tancov z rôznych regiónov Slovenska. Do tance a na počúvanie hrá slovenská cimbalová kapela.

Im Tanzhaus gemeinsam die Tänze aus den verschiedenen Regionen der Slowakei lernen. Zum tanzen und zuhören spielt die slowakische Zimbalkapelle.

v nedeľu / am Sonntag 3. februára 2008

o / um 18:00 hod./Uhr

**Heurigen Mayer am Pfarrplatz (Beethovenhaus),
Pfarrplatz 2, 1190 Wien**

Tešíme sa na stretnutie!

Wir freuen uns auf ein schwungvolles Treffen!

Info: SK&Wien: 069911225099

„Tichá noc bola...“ / „Stille Nacht war...“

Slovenské Vianoce / Traditionelle slowakische Weihnachten

účinkujú / mit:

**Ludový orchester SLUKu a jeho hostia /
Orchester SLUK mit seinen Gästen**

(detský folklórny súbor Vienok, fujarista Igor Hrasko a. i.)

v nedeľu / am Sonntag 9. 12. 2007

o / um 16:00

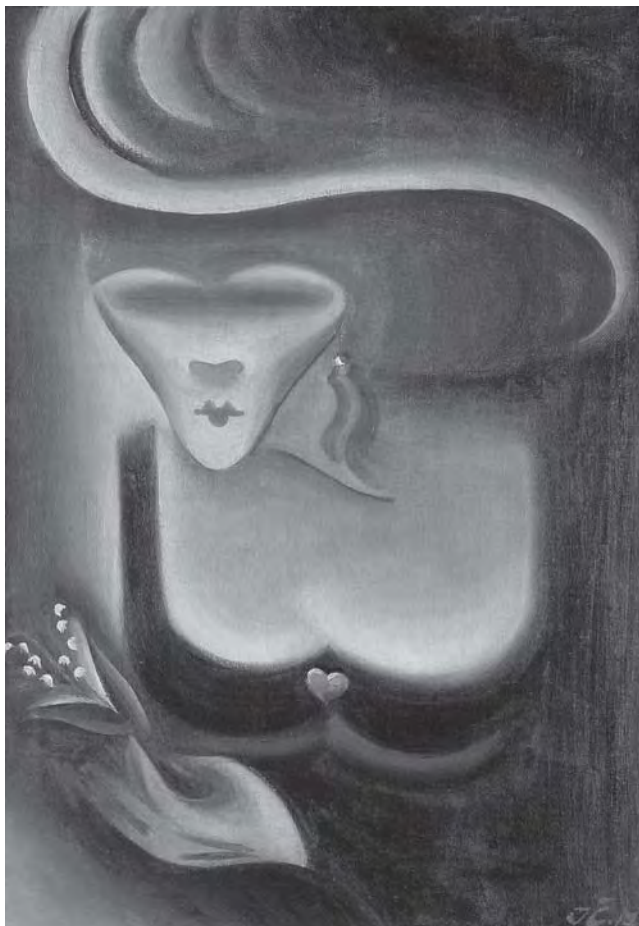
Franziskanerkirche, Franziskanerplatz 1, 1010 Wien

Info: SK&Wien: 069911225099

České malířství ze sbírky pojišťovny Kooperativa (Grund, Mucha, Čapek)

Tímto výběrem z dějin českého umění od 18. století až po současnost prezentuje Leopoldovo muzeum poprvé sbírku umění soukromé firmy a vůbec souhrnného českého umění v Rakousku. Vystavovaných více než 120 obrazů od takřka 80 umělců spolu s několika plastikami poskytují zajímavý pohled do sbírky Kooperativy. Ředitel muzea

Josef Čapek, *Prostitutka*, 1917

prof. dr. Rudolf Leopold tyto exponáty v několika hodinách osobně vybral během své krátké návštěvy Prahy. Při výběru se řídil pouze kritériem kvality děl. Sbíрка, která obsahuje na 2 800 objektů, je podle ředitele muzea na nejlepší cestě k tomu, aby se stala důležitou uměleckou sbírkou České republiky.

Výstava byla umožněna na základě spolupráce a partnerství s Wiener Städtische Versicherung AC Vienna Insurance Group a muzea Leopold. Generální ředitel Günter Geyer v předmluvě katalogu informuje mj., „že Vienna Insurance Group spatřuje své společenské poslání také v tom, že může přispívat ke kulturní výměně mezi zeměmi, v nichž jsme zastoupeni“. Koncernová společnost Koope-

Jiří Kolář, *Koláž*, 1972

Jan Kopecký, *Podobizna zamyšleného muže*, 1730

rativa vznikla v letech 1990-1991 jako první soukromá pojišťovací společnost v České republice a nyní je druhou největší pojišťovací společností v ČR a patří k nejúspěšnějším pojišťovacím společnostem Vienna Insurance Group. „Od samého začátku budování Kooperativy víme, co tvoří dobré jméno a pověst pojišťovny,“ ujišťuje její generální ředitel a předseda představenstva Ing. Vladimír Mráz. „Je známo, že finanční domy svůj úspěch zrcadlí na poli kultury a jsou významnými mecenáši zejména výtvarného umění,“ nicméně dodává, „že cenná umělecká díla jsou jistě také i dobrou investicí“. Získané objekty nejsou jenom ukládány do depozitářů, nýbrž krásní budovy a kanceláře Kooperativy, jsou také na vyžádání kurátorů prezentovány jako putovní výstavy jako např. nedávno proběhlá tematická výstava v Karlových Varech. Ovšem největší sbírkou uměleckých předmětů tradičně vlastní Česká pojišťovna. Na otázku, jak bylo možné v tak krátké době 15 let nashromáždit tak početnou sbírkou, vysvětlil generální ředitel, že to bylo restitucemi v ČR po roce 1989 a tehdejší relativně nízkou nákupní cenou. Kooperativa svou sbírkou rozšiřuje, pravidelně se zúčastňuje aukcí, ale nemá neomezený budget.

České výtvarné umění rezonuje ve sbírce Kooperativy mnohohlasem nápadů, invence a řemeslného fortelu, které v dobách globalizace jsou čím dál vzácnějším kořením, míní kurátor výstavy PhDr. Michael Zachař.

Ferdinand Lepié, *Na Staroměstském náměstí*, 1851

Antonín Procházka

Doporučujeme všem, kteří mají zájem o české umění, tuto jedinečnou příležitost nepromarnit, možná že je to i jediná šance tato různorodá umělecká díla vidět, neboť pojišťovna Kooperativa nevlastní žádnou výstavní síň.

Výstava *České malířství ze sbírky pojišťovny Kooperativa Grund, Mucha, Čapek...* v muzeu Leopold, Museumsplatz 1, 1070 Vídeň, je otevřena do 4. 2. 2008. K výstavě samé byl vydán trojjazyčný katalog.

(www.leopoldmuseum.org)

PEHA LIVE & UNPLUGGED + Mikulášska SKCZ-PARTY **8.12.** Klubovna ŠKOLA KOMENSKÝ WIEN 3, SEBASTIANPLATZ 3 20:00 hod. Vstupné: 15 EUR

Velvyslanectví České republiky v Rakousku
a Krajská organizace Nová vlast
si Vás dovolují pozvat na

**tradiční předvánoční koncert
souboru Umělecké školy Jana Zacha Čelákovice,**

který se uskuteční
pod záštitou velvyslance České republiky v Rakousku
J. E. dr. Jana Koukala

**v sobotu 15. prosince 2007 v 15:00 hod.
na Velvyslanectví České republiky.**

Po koncertu zve Velvyslanectví ČR k malému občerstvení.

R. S. V. P. – u. A. w. g
vienna@embassy.mzv.cz
nebo

fax (01) 894 12 00
Velvyslanectví České republiky
Penzingerstraße 11-13
1140 Wien / Vídeň

Aleš Lamr:
Cirkulace andělů

Srdečné pozvání
na

Adventní zastavení,

které se koná
v pondělí 17.12. od 19:00
ve sborovém sále evangelického kostela Pauluskirche
(Sebastianplatz 3, 1030 Wien).

Hostem bude „potulný“ českobratrský farář pro východní Evropu **Petr Brodský**.
Na program je krátká bohoslužba slova a následovně příjemné posezení s malým pohoštěním.

**V případě zájmu je možné tento den uspořádat ještě jedno odpolední setkání pro ty,
kteří večer nemohou.**

Vaše návrhy a případné dotazy sdělte prosím Lucii Mundilové (0699 811 65 118).

Bolschoi Don Kosaken
 unter Prof. Petja Houdjakov
 seit 1981

Bolschoi Don Kosaken
 Prof. Petja Houdjakov

Das große & beliebte
Weihnachtskonzert
 im Wiener Konzerthaus
 So, 23. Dez. 2007, 19.30 Uhr

**Termíny Čajů o páté
 na školní rok 2007/2008**

09. 12. 2007
 13. 01. 2008
 10. 02. 2008
 09. 03. 2008
 13. 04. 2008
 08. 06. 2008

Pozn.: V květnu Čaj odpadá (Svatodušní svátky).

Petra Hulová in Wien

Petra Hulová: *Kurzer Abriss meines Lebens in der mongolischen Steppe* Roman. Deutsche Erstausgabe. Aus dem Tschechischen von Christa Rothmeier. 304 Seiten. € 9,00 [D] / € 9,30 [A] / sFr 16,90. ISBN 978-3-630-62127-2

Petra Hulová zum ersten Mal in Wien auftreten – und hierbei ihr in der Tschechischen Republik so erfolgreiches Romandebüt vorstellen. Seit einiger Zeit schon drängen neue und jüngere tschechische Autorinnen und Autoren auf den deutschsprachigen Markt – und haben Erfolg. Der deutsche Verlag Luchterhand hat vorsorglich auch weitere Lizenzrechte der Autorin eingekauft – Petra Hulová folgt demnach den Spuren eines Bohumil Hrabal oder Milan Kundera – sie setzt die Tradition der tschechischen Literatur fort, die am deutschsprachigen Markt Präsenz zeigt. Und eine Zukunft hat.

Petra Hulová folgt der Einladung des Tschechischen Zentrums in Wien, in der „Alten Schmiede“ aufzutreten – der renommiertesten Adresse für Literatur in Wien. Diese Veranstaltung wird vom Kulturministerium der Tschechischen Republik gefördert.

Die Lesung findet am 12. Dezember um 19:00 Uhr in der Schönlaterngasse 9, 1010 Wien statt.

Konjec ipsilónu na internete?

Zlatý fond denníka *SME* spolu s Jazykovedným ústavom Ludovíta Štúra dnes na internete predstavil novú službu – prekladač Ludevít. Na adrese zlatyfond.sme.sk/ludevít si môže každý záujemca nechať zobrazit internetové stránky tak, ako by vyzerali, keby sme na Slovensku dodnes používali štúrovskú slovenčinu. „Môže ísť o príjemnú zábavku, no chceli sme ľuďom zároveň ukázať, aký krásny jazyk je naša slovenčina,“ povedal Tomáš Ulej, koordinátor projektu Zlatý fond denníka *SME*.

<http://zlatyfond.blog.sme.sk/c/118884/Konjec-ipsilonu-na-internete.html>

Sehr geehrte Damen und Herren,

wir erlauben uns Ihnen mitzuteilen, dass Frau Nika Brettschneider, Leiterin des Theater Brett und Dozentin an der Theaterfakultät der Janáček Akademie der musischen Künste am 1. November anlässlich der Feier zum 60. Jahrestag der Akademie vom Rektor dieser Schule die Goldene Medaille als besonderen Dank für ihre verdienstvolle pädagogische Tätigkeit im Bereich der Dramatischen Künste erhalten wird.

Weiteres erlauben wir uns Ihnen mitzuteilen, dass Frau Nika Brettschneider vom Staatspräsidenten der Tschechischen Republik zur Universitätsprofessorin für Dramatische Künste ernannt wird. Das Dekret dieser Ernennung erhält Frau Brettschneider von Václav Klaus persönlich in der großen Aula des altherwürdigen Karolinum (Ovocný trh 5, Praha 1) am 5. November 2007.

Hochachtungsvoll

Ludvik Kavin, Theater Brett
 Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
<http://www.theaterbrett.at/theaterbrett/>

Intensivseminar für Russisch 2008

Das nächste Intensivseminar für Russisch (für Anfänger und Fortgeschrittene) im Don Bosco-Haus in Wien wird von 3.-15. Februar 2008 stattfinden. Nach der Schliessung des Österreichischen Ost- und Südosteuropa-Instituts wird das Seminar wie schon das Sommerseminar in Eisenstadt im Juli 2007 vom neugegründeten gemeinnützigen Verein „Österreichisches Zentrum für russische Sprache und Kultur“ durchgeführt. Bezüglich Programm, Lektoren, Administration ändert sich nichts.

Seminarbeitrag: 480,- für zwei Wochen, Studenten 370,-
 Detailinformationen und Anmeldung: www.osi.ac.at/russisch.htm
 oder www.freepages.at/russisch/index.htm
 e-mail: josef.vogl@osi.ac.at oder ptizin@list.ru

Dr. Josef Vogl
 Österreichisches Zentrum für russische Sprache
 und Kultur, Hormayrg. 52/1, A-1170 Wien

Dorotheum slaví 300 let založení

Rakouské Dorotheum bylo založeno v roce 1707 císařem Josefem I. a je nejstarším aukčním domem na světě. Dorotheum Praha, které společně s vídeňským Dorotheem toto jubileum slaví, je v České republice zastoupeno až od roku 1992, jako vůbec první zahraniční pobočka Dorothea. Nejdříve působilo jako akviziční kancelář pro aukce ve Vídni, první samostatnou aukci Dorotheum Praha připravilo v roce 1995. Dnes společnost v České republice pořádá čtyři aukce do roka. Zaměřuje se na české a evropské umění. Především díla starých mistrů, umění 19. století, díla české klasické moderny první poloviny 20. století, ale i autorů pozdějších i současných. Dále jsou nabízeny grafiky, fotografie, plastiky, sklo, porcelán, šperky, zbraně, asiatika a nábytek. Dorotheum také pořádá speciální poradenské dny ve větších městech Čech a Moravy.

„Volksanwältin“ Mag. Tereziya Stoitsits

Mag. Tereziyi Stoitsits byl minulý týden znovu potvrzen její šestiletý mandát „Volksanwältin“, tj. funkce, kterou již ne celý půlrok vykonává. Nově jmenovaná „Volksanwältin“ Tereziya Stoitsits složila svůj slib dvojjazyčně (německy a chorvatsky).

Vyznamenání pro Ursulu Hemetek

Ursula Hemetek obdržela „Silberne Ehrenzeichen“ Rakouské republiky za mimořádné zásluhy ve vědecko-politickém angažmá na poli hudby menšin, především Romů. V laudatiu zdůraznila Marie Walcher za rakouskou komisi UNESCO, odborný a politický příspěvek Ursuly Hemetek k uznání Romů jako národnostní skupiny v Rakousku v roce 1993. Vyznamenaná již 20 let vyučuje a bádá na

Institutu pro Volksmusikforschung a Ethnomusikologie a je jednou ze zakladatelů, předsedkyní a nyní místopředsedkyní spolku Initiative Minderheiten.

Česká televize změnila vizuální styl

Česká televize změnila od 1. září svoji tvář. Nový vizuální styl je dílem početného týmu ve složení: Pavla Hromková (vedoucí projektu a vedoucí oddělení vizuální prezentace ČT), Uroš Trefalt (vedoucí kreativního týmu), Alan Záruba (artdirektor zavedení nového vizuálního stylu ČT), Štěpán Malovec (autor korporátního design manuálu a značek ČT), Niké Papadopulosová (artdirektorka ČT1), Lukáš Fišárek (artdirektor ČT2), Lukáš Veverka (artdirektor ČT4 sport), Marek Cimbálník (artdirektor ČT24). Na tvorbě nové koncepce se podíleli lidé pestré škály televizních profesí – kameramani, architekti, střihači, designéři 3D a 2D, kostýmní návrháři, stylisté. Ostatně, Česká televize není první, která se k odvážnému kroku změnit svoji korporátní identitu rozhodla, před ní již ke změnám dospěly rakouská ORF či britská BBC. Ovšem britská BBC se zabývala pouze změnou jednoho kanálu.

Novou tvář získaly všechny čtyři kanály (ČT1 a ČT2, ČT4 sport a ČT24). Jejich vizuální jazyk je jeden, ovšem obsahuje odlišné prvky pro každý kanál, které jsou zároveň charakteristikou kanálu.

Podle slov tvůrců souvisí nový vizuální styl s přeměnou na digitální televizi a vyvrcholil s úplnou digitalizací. Zaváděn má být etapově, výhodou postupného zavádění by měly být únosnější ekonomické náklady. V další fázi realizace by mělo být představeno také nové logo. Jedinou nedotknutelnou znělkou, která se jistě ani v budoucnu nezmění, je tradiční Večerníček.

Na otázku, zda se český konzervativní divák ztotožní s novou grafikou, řekla vedoucí projektu Pavla Hromková: „Testy focus group nám ukázaly, že konzervativní divák změnu vítá převážně jako pozitivní. Systém, který byl vyráběn s ohledem na tohoto diváka, se podařilo zrealizovat. Jsme si vědomi toho, že ne všichni vítají změnu z podstaty, ať je jakákoli. Doufáme, že i skalní konzervativní divák časem přijme nové grafické prostředí kladně. Budeme v kampaních, časopisech a denících informovat tak, aby byl každý na změny připraven. O České televizi by měla kampaň diváka přesvědčit, nová grafika je současná a profesionální, myslí na diváka a zohledňuje jeho potřeby. Komunikuje s ním, informuje, vzdělává a baví, je pozitivní.“

Televize je dnes v naprosté většině domácností každodenním společníkem v dobrém i ve zlém. Mnoho lidí si neumí představit večer bez ní. Televizní pořady jsou příčinou mnoha diskusí. Pokračování seriálů a osudy jejich hrdinů se, zejména v ženské části publika, řeší při nejrůznějších setkáních „u kafe na kus řeči“. Někteří lidé zapínají televizor jako kulisu, která běží bez ohledu na to, co dělají a zda jsou schopni věnovat dění na obrazovce svoji pozornost. Existují i lidé, kteří jsou nervózní, nemají-li televizor puštěný. Opakem jsou ti, jež si pořady pečlivě vybírají podle svých zájmů a mít televizor puštěný, aniž by ho sledovali, je pro ně vytvářením informačního smogu. Televizor je v mnoha domácnostech umístěn hned v několika místnostech. O nové televizní grafice se intenzivně diskutuje nejenom v médiích, ale i v laické veřejnosti. Někdy je změna přijímána nadšeně, jindy budí rozpaky či odsouzení. Je to ovšem také otázka zvyku, člověk si časem zvykne na každou změnu, ať už ji považuje za pozitivní, či negativní.

Televize je přítomna téměř všude, je fenoménem naší doby. Karel Čapek je autorem citátu: „Představte si to ti-

cho, kdyby lidé říkali jenom to, co vědí.“ Zkusme ho parafrazovat: „Umíte si představit to ticho, tmu a klid, kdyby zhasly všechny televizní obrazovky?“ (-hSt-)

Stálá komise Senátu pro kraje žijící v zahraničí

Ve středu 17. října se ve Valdštejnském paláci v Praze na své 5. schůzi 6. funkčního období sešla Stálá komise Senátu pro kraje žijící v zahraničí. Jako nový předseda komise se na ní představil Josef Zoser, zvolený do Senátu v roce 2002 za Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst v severočeském Děčíně.

Vrchní ředitel sekce legislativy a všeobecné správy ministerstva vnitra Václav Henych podal obsáhlý výklad ke dvěma právními normám, které jsou pro zahraniční Čechy mimořádně důležité. Nejprve informoval o věcném záměru zákona o dvojím občanství. Podle této úpravy budou moci bývalí občané ČR i jejich potomci požádat o navrácení českého občanství. Krajan by tak mohl znovu nabýt českého občanství formou prohlášení, pokud by prokázal, že v minulosti byl občanem České republiky nebo čs. federace. Důležité je, že by při nabytí našeho občanství nemusel ztratit občanství druhého státu. V této souvislosti dr. Henych informoval i o tom, že ministerstvo vnitra už vypovědělo mezistátní smlouvy, které znovunabytí českého občanství komplikovaly, a to smlouvu s USA z roku 1929, smlouvy se SSSR, Bulharskem, Rumunskem, Německou demokratickou republikou a další. Podle V. Henycha vláda toto ustanovení ve věcném záměru zákona s největší pravděpodobností schválí. Zde se už řeší pouze technické otázky. Věcný záměr zákona má být vládě předložen do konce roku 2007. Poté vláda stanoví lhůtu pro paragrafové znění a tu dr. Henych odhaduje na podzim roku 2008. Další projednání zákona pak závisí na vládě a hlavně na parlamentu.

Dalším důležitým bodem programu byla možnost korespondenčních voleb, případně elektronického hlasování. Dr. Henych připomněl dlouhou genezi zákona, který nakonec kvůli víceméně technickým ustanovením poslanci v roce 2006 zamítli. V této souvislosti Š. Pecháček informoval o korespondenčních volbách na Slovensku, kterých se zúčastnilo jen 543 zahraničních voličů, a o elektronickém hlasování v Estonsku. Ministerstvo vnitra má připraven základní materiál o volbách do sněmovny, Senátu a krajů a zhruba do jednoho měsíce očekává politické zadání, aby legislativci mohli tento zákon dopracovat. Předpokládá se, že v roce 2010 se již bude moci volit korespondenčně, elektronické volby jsou ale do tohoto data ne-reálné.

Ministerstvo se nyní zabývá návrhem na elektronické občanské průkazy, které jsou základním východiskem pro budoucí elektronické volby. Předseda komise, senátor Zoser, zdůraznil, že požadavek krajanů na korespondenční volby znovu naléhavě zazněl při zářijové cestě krajské komise Senátu do Spojených států a Kanady.

Komise dále jednala o konzultativní radě, která by měla být jejím poradním orgánem, o spolupráci s podvýborem pro kraje v Poslanecké sněmovně, kde je třeba zlepšit vzájemnou komunikaci a informovanost, o nejbližších výjezdech do zahraničí atd.

Ministr zdravotnictví Julínek nabízí manuál na poplatky

Dříve než se lidé vydají k lékaři, budou si moci zjistit, kdy a za co mají platit. Ministerstvo zdravotnictví vydalo brožuru, v níž si tyto údaje najdou. Brožurku si mohou lidé vyzvednout od pondělí také na recepci ministerstva, nic za ni platit nebudou. Je také na webu www.mzcr.cz. „Zavedení poplatků pacientů je krok, který nebývá vnímán jako populární. Cílem je zamezit plýtvání, reformní kroky teprve přijdou,“ řekl ministr Tomáš Julínek (ODS).

Brožurka je rozdělena do čtyř oddílů. V prvním s názvem *Jak důležité je naše zdraví* si lidé přečtou, za co Češi utrácejí, kolik stojí zdravotní péče a k čemu jsou dobré poplatky. V druhé části s názvem *Naplánujte si svůj zdravotní rozpočet* se lidé dozvědí, jak se připravit na změny, jak plánovat osobní i rodinné finance a na co se ptát lékaře a lékárníka. V třetí části, která zřejmě vzbudí největší zájem, se lidé dočtou, kolik a v jakém případě budou platit. Od ledna 2008 zavádí ministr poplatek 30 Kč za návštěvu lékaře, stejnou částku za položku na receptu, 60 Kč za den v nemocnici a 90 Kč za pohotovost. Na ochranu pacientů s chronickým onemocněním a seniorů, kteří často navštěvují lékaře, je stanoven limit poplatků 5 000 Kč ročně. V brožurce lidé najdou, kdo a v jakém případě je od poplatků osvobozen.

Spielerisch TSCHHECHISCH lernen!

FÜR ANFÄNGER UND FORTGESCHRITTENE,
besonders für zweisprachig aufwachsende Kinder und Jugendliche!!!

Durch pädagogisch geschulte Sprachlehrer, ohne Notendruck und Zwang! Das bietet kostenlos ab Oktober 2007 das NÖ Sprach-Kompetenzzentrum, die Infodrehscheibe für Ostsprachen in NÖ, an. Dieses Projekt wird von der Europäischen Union gefördert.

Veranstaltungsort: BG Mödling/Bachgasse

Info + Anmeldung: NÖ Sprach-Kompetenzzentrum
A-2232 Deutsch-Wagram, Franz Mairstrasse 47

Tel.: +43 2247 / 51 933, Fax: DW 14

E-mail: office@sprachkompetenz.at

Internet: www.sprachkompetenz.at

Muzeum českého a slovenského exilu 20. století

v Brně (Štefánikova 22) informuje exulanty českého a slovenského původu z celého světa a vyzývá po laskavém zvážení ke spolupráci.

Muzeum bylo založeno v součinnosti s dcerou gen. Morise Pellého, spoluzakladatele Československé republiky, dále ve spolupráci s příbuznými Milana R. Štefánika, Jiřím Ingrem, synem armádního generála Sergeje Ingra, Rotou Nazdar v Paříži, Pavlem Tigridem, Společností pro vědu a umění v USA, Obcí sokolskou, Orlem v exilu, Československou obcí legionářskou v Kanadě, zastoupenou předsedou plk. B. Moravcem, rodinou plk. Bartoše, národně socialistického poslance a člena paravýsadku CLAY – EVA, novinářem Standem Bertonem (Austrálie), hokejistou Olegem Zábrodským a dalšími jednotlivci, krajskými organizacemi a spolky. Dále bylo doplněno částmi archivu dr. Alice Masarykové, dcery prezidenta-osvoboditele

le Tomáše G. Masaryka, z pozůstalosti spolupracovníka dr. Masarykové při zakládání československých škol v exilu univ. prof. PhDr. dr. Josefa Kratochvila. Muzeum exilu prostřednictvím Společnosti pro kulturu a dialog K2001, o. p. s., spolupracuje s Národním muzeem v Praze (výstavy o exilu), Slovenským národním muzeem v Martině (výstavy o exilu), Slovenskou národní knihovnicí v Martině, Úřadem dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, poslanci Evropského parlamentu, Muzeem Policie ČR a dalšími institucemi a jednotlivci po celém světě. Hlavní činností muzea je mimo trvalé, exilu věnované expozice v Brně ve Štefánikově ulici č. 22 zpracovávání archivu exulantů, natáčení dokumentárních filmů pro Českou televizi na téma exil, zachycení vypovědí exulantů na filmový pás, exilové výstavy po celém světě, publikační činnost na téma exil a další. Muzeum exilu soustřeďuje co nejvíce informací o exilu pro vzdělávací účely ve školách různých stupňů, své knihy dává do škol a prosí exulanty i jejich rodiny o zaslání podkladů k této práci, dokladů z uprchlických táborů, fotografií zvukových i obrazových záznamů, časopisů a novin exilových, knih, písemných i jiných pozůstalostí po exulantech, kronik klubů krajanských sportovních, rodinných, uniforem, praporů, videonahrávek i jiných trojrozměrných předmětů.

Vše, co zašlete do muzea, je možno osobně prohlédnout v prostorách muzea exilu. Každý doplněný materiál umožňuje rozšíření expozice i publikační činnosti.

Za muzeum exilu Vám děkuji.

Jan Kratochvil
ředitel muzea

Německo propaguje výuku němčiny v ČR

Zájem českých studentů o výuku německého jazyka stále klesá. Německo se proto pokouší o zvýšení atraktivity němčiny na tuzemských školách. Na tiskové konferenci na ministerstvu školství to řekl německý velvyslanec v ČR Helmut Elfenkämper. Zároveň předal zástupcům osmi škol techniku pro výuku němčiny v hodnotě 4,2 miliónu Kč.

Giovanni Coppa jmenován kardinálem

Arcibiskup Giovanni Coppa, který v letech 1990-2001 působil ve funkci velvyslance Svatého stolce nejprve v Československu a později v České republice, byl ve středu 17. října 2007 jmenován kardinálem. Papež Benedikt XVI. jmenoval 23 nových kardinálů z celého světa.

Giovanni Coppa se narodil 9. listopadu 1925 v Itálii. V roce 1949 přijal kněžské a v roce 1980 biskupské svěcení. V roce 1990 se stal prvním vatikánským velvyslancem v polistopadovém Československu. Po rozdělení Československa byl jmenován apoštolským nunciem obou nově vzniklých republik. Na Slovensku působil do roku 1994, v České republice až do roku 2001. Své jedenáctileté diplomatické poslání v naší vlasti oficiálně ukončil děkovnou bohoslužbou ve Svatovítské katedrále na Pražském hradě 28. června 2001. 17. října 2007 jej Svatý otec Benedikt XVI. jmenoval kardinálem. Slavnostní vyhlášení 23 nových kardinálů proběhlo 24. listopadu 2007.

Kardinál (*cardinalis* – hlavní) původně znamenal hlavního faráře v Římě, později se tak označovali kněží 25 římských titulů. Dnes je kardinál příslušník sboru nejvyšších hodnostářů římskokatolické církve jmenovaných papežem. Kardinálové se podílejí na řízení římskokatolické církve, tvoří poradní sbor papeže, a pokud jsou mladší 80 let (limit stanovil Pavel VI.), jsou povinni se účastnit konkláve, které papeže volí. Mezi včera jmenovanými kardinály je 18 mladších osmdesáti let.

ských titulů. Dnes je kardinál příslušník sboru nejvyšších hodnostářů římskokatolické církve jmenovaných papežem. Kardinálové se podílejí na řízení římskokatolické církve, tvoří poradní sbor papeže, a pokud jsou mladší 80 let (limit stanovil Pavel VI.), jsou povinni se účastnit konkláve, které papeže volí. Mezi včera jmenovanými kardinály je 18 mladších osmdesáti let.

Spisovatel Pavel Kohout opustil Pražský divadelní festival německého jazyka

Letošní ročník festivalu divadel německého jazyka bude jistě spojován se jménem svého zakladatele Pavla Kohouta: Zahájen byl premiérou jeho nové hry *Malá hudba moci*, zakončen jeho oznámením, že s festivalem končí.

Před zakončovacím festivalovým představením, kterým byla hra Petera Turriniho *Můj Nestroy* v podání Theater in der Josefstadt z Vídně, Kohout v krátké řeči oznámil své rozhodnutí z vedení festivalu po 12 letech odejít. Ředitelka festivalu Jitka Jílková říká, že o jeho záměru věděla předem. „Nějakou dobu jsme o tom věděli já i Pavel Jelínek, je to rozhodnutí, z kterého nejsme nadšeni, ale na které má Pavel Kohout svaté právo.“

Jak Pavel Kohout svůj krok zdůvodnil? „Festival žije od začátku z velkorysosti sponzorů, která má ale také svoje hranice. Aby zůstala zachována jeho úroveň, pokoušel jsem se dosáhnout větší podpory z veřejné ruky. Měl jsem a mám za nezbytné, aby projekt, který sem vrací zmizelou kulturu a napomáhá tím sblížení někdejších nepřátel, tedy projekt kulturně-politický, byl podporován přímo vládami, protože pokud neudrží svou dosavadní laťku – a to nebezpečí stále narůstá –, může to znamenat jeho nenávratný konec. Právě o to jsem v uplynulých dvou letech osobně žádal vysoké politiky ze všech zúčastněných zemí. Protože bez úspěchu, považuji to za poslední znamení, že festival potřebuje nového tažného koně, kterému se to zdaří. Loučím se tedy známým rakouským rčením – Bylo to moc pěkné, moc mě to těšilo!“ uvedl Pavel Kohout v neděli ve Stavovském divadle. Rádiu Praha odmítl další komentář, Kohoutova slova citoval Josef Kubeczka.

Divadelní režisér a publicista Jiří Adámek sleduje Pražský divadelní festival německého jazyka pravidelně již několik let a k úrovni poznamenal: „Mě samotného to napadlo, že asi bude problém ve financích, protože v roce 2004 a ještě i 2005 tady byly unikátní velké projekty, které – troufám si tvrdit – posouvaly myšlení a pohled na to, co všechno divadlo je. Že inscenace jsou rok od roku standardnější a rutinnější, je pro mě zřetelné.“

Úbytek peněz připouští i Jílková: „Situace s financováním se pozvolna zhoršuje rok od roku, nicméně já si nemyslím, že by byla tak drastická, že by se nedalo uvažovat o dalším ročníku. My ho prostě připravujeme a velmi pevně věříme, že se ho podaří uspořádat.“

Jak připomněl v neděli Pavel Kohout, Pražský divadelní festival německého jazyka za dobu svého trvání uvedl 158 večerů, z toho 111 premiér souborů a sólistů. Podle kritičky Jany Machalické také řadu mladých německy píšících dramatiků uvedl do českého prostředí: „Řada titulů, které sem přivezl, ať to byl třeba Mayenburg nebo Schimmelpfennig, se tu velmi záhy objevila v českém provedení.“

(Radio Praha)

České občanství po uzavření sňatku s cizincem

Nejvyšší správní soud vydal průlomové rozhodnutí, které se může týkat stovek až tisíců českých krajanů. Řada z nich požádala po sňatku s cizincem o občanství jeho státu. Po nějaké době mnozí s překvapením zjistili, že už nejsou občany Česka. To se nyní rozhodnutím soudu mění.

Jeden příklad za všechny. Paní X se v roce 1989 provdala do Řecka a požádala o řecké státní občanství. To také v roce 1997 získala. Netušila však, že tím pozbyla občanství české. To zjistila až v roce 2004, když žádala o obnovení řidičského průkazu. Přitom její děti narozené v Řecku mají občanství dvojí. Celá situace jí přišla absurdní a obrátila se na kancelář veřejného ochránce práv. A my se ptáme zástupkyně ombudsmana Jitky Seitlové, kolik podobných případů může být? „Myslím, že to je vysoké množství. Stovky až tisíce.“

Nejvyšší správní soud letos v květnu v jiném případě ženy provdané do Velké Británie rozhodl, že české občanství neztratila. Jedná se skutečně o průlomový rozsudek? „Rozhodně se jedná o velmi průlomový rozsudek ve věci výkladu zákona o pozbývání a nabývání občanství. Nejvyšší správní soud v té věci rozhodl tak, že není možné zákon vykládat, pokud je nejednoznačně formulován, v neprospěch účastníka řízení. To rozhodnutí tedy říká, že pokud před rokem 2003 někdo uzavřel manželství v zahraničí s cizím státním občanem a následně požádal o občanství tohoto státu, tak nepozbyl české státní občanství.“

Vše se vlastně točí kolem § 17 zákona o nabývání a pozbývání občanství, který byl v roce 2003 novelizován. Co tento paragraf stanovil před a po novelizaci? V čem je to jiné? „Před rokem 2003 byla formulace velmi nejasná. Říkala, že české státní občanství nepozbude ten, kdo získá cizí státní občanství v souvislosti s uzavřením manželství. Problémem byl právě výklad textu „v souvislosti s uzavřením manželství“. Naše státní orgány to vykládaly tak, že pokud dotyčný sám požádá o cizí státní občanství, tak v tu chvíli naše občanství ztrácí. V roce 2003 došlo ke změně. Ta nová formulace je v souladu s nynějším rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, že občan české občanství neztrácí, pokud nabyl cizí občanství v době trvání manželství.“

Z rozhodnutí soudu tedy vyplývá, že krajané, kteří získali z vlastní vůle občanství státu svého partnera, české občanství neztratili. Co ale mají teď dělat, aby měli oficiálně vše v pořádku? „Pokud tedy mají zamítavé rozhodnutí o vydání osvědčení o vydání občanství, tak jim doporučujeme, aby znovu požádali. V takovém případě by všechny úřady, které taková osvědčení vydávají měly respektovat rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, toto občanství jim potvrdit a doklady vydat.“

Vyhlášení finalistů Škvoreckého ceny

První ročník Ceny Josefa Škvoreckého má již svých deset finalistů. Ze sedmnácti původně navržených děl byla porotou vybrána Povědková kniha Jana Balabána *J sme tady*, próza Terezy Brdečkové *Slepé mapy*, posmrtně vydaná *Rusticalia* Jana Křesadla, svazek deseti povídek *Olej do ohně* od Lubomíra Martínka, *Lingvistické pohádky* Petra Nikla, autobiografická próza *Obsazeno* Věry Noskové, vzpomínková kniha Jana Nováka s názvem *Děda*, na filmo-

vé plátno převedený *Grandhotel* Jaroslava Rudiše, povídková sbírka Miloše Urbana *Mrtvý holký* a nejnovější titul Michala Viewegha *Andělé všedního dne*. Vítěz bude vyhlášen na slavnostním večeru a získá odměnu 250 000 Kč.

(mk)

Eric van Egeraat v Praze

Pražská Galerie Jaroslava Fragnera představila veřejnosti jednoho z nejúspěšnějších současných evropských architektů Erica van Egeraata. Erick van Egeraat se narodil v Amsterdamu, absolvoval Technickou univerzitu v Delftu a byl spoluzakladatelem jednoho z nejúspěšnějších vizionářských studií Mecanoo – v roce 1995 si založil vlastní atelier EAA a současnosti jich má hned pět, v Rotterdamu, Londýně, Budapešti, Moskvě a v Praze.

Praha je pro Erica Van Egeraata důležitým místem – navrhl tady interiéry British Council v ulici Politických vězňů a komplex domů s luxusními byty v areálu při ulici Pod Kaštany v Bubenci. Toto sdružení domů nese jméno Villa Bianca podle známé Kotěrovy modernistické stavby. Té holandský investor vrátil původní podobu z roku 1909.

Eric van Egeraat je autorem mnoha významných staveb, z nichž mnohé představuje i pražská výstava. Jedná se například o adaptaci budovy pro ING bank v Budapešti, dále pak o přístavbu Přírodovědeckého muzea v Rotterdamu, galerii v Corku, radnici v Alpheny nebo budovu ING v Amsterdamu. Další v pořadí je Inholland University v rotterdamském přístavu a ještě můžeme připočítat urbanistické studie zejména pro Moskvu, interiéry a design nebo výstavní instalace.

Pražská výstava představuje všechny tyto práce originálním způsobem, projekty a dokumenty jsou promítány na velkoplošných obrazovkách, před nimiž jsou pro porovnání umístěny skleněné krystaly s prostorovými siluetami původních skic jednotlivých objektů, vytvořených laserem.

Hlavním exponátem výstavy je nejnovější zakázka, což je projekt centrální budovy a auly univerzity v Lipsku, na kterém atelier EEA Praha pracuje a který má být dokončen v roce 2009.

(mk)

První ročník mezinárodního krajského festivalu

Až 250 českých krajanů se letos v listopadu sjelo do Prahy na první ročník mezinárodního krajského festivalu. Do Česka se vydaly folklorní, taneční i pěvecké soubory z Ukrajiny, Rumunska, Srbska, Chorvatska i Slovenska. Festival byl slavnostně zahájen v sídle Senátu ve Valdštejnském paláci.

Když předsedkyně pražského občanského sdružení Sedm paprsků přišla po loňském Týdnu zahraničních Čechů s myšlenkou uspořádat v Praze mezinárodní krajský festival, zdálo se zpočátku, že jde spíš o zbožné přání. V poválečné československé ani novější české historii podobný festival dosud neproběhl. 5. listopadu letošního roku ale první ročník tohoto festivalu skutečně začal a v Rytířském sále ho zahajoval první místopředseda Senátu ČR Petr Pithart. Hlavní festivalový program byl umístěn do Salesiánského divadla v pražských Kobylisích. Zde vystoupil například soubor Bohemia z ukrajinského Melitopolu,

rumunský Slaviček, Česká rodina z Oděsy nebo Ženský sbor Českého spolku ze Slovenska. Pro krajany byl připraven i bohatý doprovodný program.

Novinky z Českých drah

Informace o novém tarifu potěší asi málokoho. Zrušení příplatků na vlaky EuroCity a InterCity znamená vysoké zdražení pro pravidelné cestující se síťovými a traťovými jízdenkami. Nejcitelnější ranou je zdražení jízdenek pro mladé. Jejich cena vzroste na zhruba dvojnásobek a nepomůže jim v tom ani In-junior. Stoupá tlak na pořízení zákaznické in-karty. Zatímco doposud byla zpáteční sleva počítána vždy ze zákaznického jízdného (-30 %), nově půjde o slevu jen 10 %. Cestující bez karty tedy dost připlatí. Beze změny by mělo nadále fungovat lákadlo pro cestující: skupinová sleva (první dva cestující mají slevu 25 %, další již 50 %). Cena kilometrické banky je 1 600 Kč. Přírůžka za odbavení cestujícího ve vlaku, do kterého nastoupil bez jízdenky při příjezdu z ciziny, kde se jízdenky prodávají, se zvyšuje na 30 Kč.

Závěrem: Levnější než dnes nebude (téměř) nic.

Více postupně v němčině na stránkách:

<http://www.tschechischebahnen.at.tt/>

Zlepšení přípojů z/do Budějovic nabízí možnost zase cestovat po staré dráze Františka Josefa, a to nejenom rychle do Budějovic, ale i pomaleji, ale zajímavěji do Prahy. Do Znojma se nyní vždy přestupuje v Šatově. Poslední spoj ze Znojma je již nyní v 18:50.

Na trase Vídeň – Břeclav – Praha nejsou žádné změny mimo zrušení lůžkového vozu Vídeň – Praha z důvodu malé frekvence.

/=/

Kauft man sich die Fahrscheine direkt bei den ČD, die drei Vertriebswege sind:

1) Bei Einreise aus dem Ausland: Im Zug beim tschechischen Zugbegleiter. Es kann in CZK oder EUR (einheitlicher Eisenbahnwechsellkurs JŽK 1:26) bezahlt werden. Eine Anleitung unter:

<http://www.tschechischebahnen.at.tt>

2) Im Internet: Unter <http://eshop.cd.cz/> kann man sich Fahrscheine für alle tschechischen Qualitätszüge (EC, IC, SC) am PC ausdrucken lassen, diesfalls aber nur, so man über versierte Tschechisch-Kenntnisse verfügt.

3) Oder über die tschechischen Service-Telefonnummer („horká/modrá linka“) **++420 840 112 113**.

Die Kommunikation erfolgt wahlweise auf Tschechisch, Deutsch oder Englisch. Fahrscheine/Reservierungen zum Binnentarif bekommt man für alle Qualitätszüge innerhalb Tschechiens (inkl. Grenzbahnhöfe) und nach Bratislava. Für Gruppen ab zwei Personen gibt es bereits eine starke Gruppenermäßigung. Die elektronischen, druckbaren Fahrscheine – „TeleTickets“ – werden als PDF-Dateien an eine beliebige E-Mailadresse zugestellt. Die Bezahlung erfolgt über eine Kreditkarte. Bis 60 Minuten vor Abfahrt können Plätze gebucht werden und gelten ausschließlich für den gebuchten Zug/Tag/Strecke.

http://www.ceskedrahy.cz/wps/wcm/connect/CD-cz/cd/tiskove_centrum/tiskove_zpravy/tzp_novy_tarif_cd_9_2007

Petr Jeremias Popov
mail@petrpopov.info

Kdy a kam vysíláme

UTC	KHz	M	Oblast
09:30 - 09:57	11600 21745	25 13	Jihozápadní Evropa Východní Afrika/Střední východ
10:30 - 10:57	15710 21745	19 13	Jižní Asie Západní Afrika
12:00 - 12:27	11640 17545	25 16	Severní Evropa Jižní Asie/Austrálie
13:30 - 13:57	6055 7345	49 41	Střední Evropa Západní Evropa
16:30 - 16:57	5930 15710	49 19	Západní Evropa Střední a Západní Afrika
18:30 - 18:57	5930 9400	49 31	Západní Evropa Asie/Austrálie
20:30 - 20:57	5930 9430	49 31	Západní Evropa Jižní a Východní Asie/ Austrálie
22:00 - 22:27	5930 9435	49 31	Jihozápadní Evropa / Jižní Amerika Jižní Amerika / Jihozápadní Evropa
00:30 - 00:57	5930 7345	49 41	Jižní Amerika Severní Amerika
02:30 - 02:57	6200 7345	49 41	Severní Amerika Jižní Amerika
03:30 - 03:57	6200 7345	49 41	Severní Amerika

Všechny relace uvedené v tomto přehledu lze zachytit v Evropě prostřednictvím družice Astra 3A, 23.5 st. východní délky, Transponder 14, 12.525 GHz. Polarizace: vertikální. Symbolová rychlost: 27,5 Msym/s, FEC 3/4, zvolte CRO6/CRO7.
Programy Radia Praha jsou v pravém audio kanálu této služby.

Český rozhlas 7 - Radio Praha
Vinohradská 12
120 99 Praha 2
Česká republika

Tel. +420-22 155 2901 (sekretariát)
+420-22 155 2922 (česká redakce)
Fax. +420-22 155 2903 (sekretariát)
+420-22 155 2924 (česká redakce)
e-mail: cr@radio.cz

Rakouská hospodářská komora na Oslovi

Na Oslovi (www.osel.cz) vyšel článek o Rakouské hospodářské komoře:

<http://www.osel.cz/index.php?clanek=3093>

Die wachsende Entwicklung und Nähe von Wien und Brünn bzw. Südmähren

führen zu einer immer stärkeren Vernetzung im entstehenden Ballungsraum Wien-Südmähren und erfordern von allen Partnern im sozialen Dialog entsprechende Initiativen zur Gestaltung dieser neuen Situation. Der gemeinsame Arbeitsmarkt, die soziale Komponente, Fragen der Emigration etc. werden zunehmend auch zu politischen Themen dieser neuen europäischen Region.

Ziel des Projektes ist nicht nur Antworten auf diese Herausforderungen zu finden, sondern vor allem die Optimierung der Kooperation zwischen allen, die an der Gestaltung des Arbeitsmarktes im Großraum des Bundeslandes Wien und der Region Südmähren beteiligt sind, zu erreichen.

Nähere Informationen unter:

http://www.zuwis.at/index_zuwis.html

Gefördert aus EFRE-Mitteln und kofinanziert durch das BMWA.

Z NOVÝCH KNIH

Nakladatelství Karpana vydalo publikaci **Jana Tůmy a Jaroslava Kňapa** *Zlatá stezka*, věnovanou krásám Českého ráje. Kniha mapuje Zlatou stezku, červenou turistickou trasu, která se klikatí v délce 99 kilometrů od Mnichova Hradiště až do Jičína a prochází všemi turisticky zajímavými lokalitami.

Sbírku **Františka Listopada** *Rosa definitiva* vydalo nakladatelství Cherm.

Olga Walló: Kráčel po nestejně napjatých lanech

Olga Walló (1948), známá především jako překladatelka a dabingová režisérka, je autorkou sbírky básní *Dlouhá zima*, rodinné ságy *Věže Svatého Ducha*, knihy *Sekundární zisky / Neutíkejte před rakovinou prsu*. Ve své nové knize *Kráčel po nestejně napjatých lanech* se autorka opět vrací do času dětství, kdy vládl tuhý a tupý komunismus. Na škole, kam dívka chodí, je několik učitelek,

kteřé prošly koncentračním táborem. Tato děsivá zkušenost se transformovala do zvrhlého kolektivismu: „A na záchod chodíme o velké přestávce, a všichni spolu! Kolektivně, rozumíte! ...Já z vás ty buržoazní způsoby vyženu! My jsme noví, zdraví lidé, máme své přirozené potřeby a nemáme co skrývat!“ – Knihu *Kráčel po nestejně napjatých lanech* vydalo nakladatelství Labyrint.

Michal Viewegh: Krátké pohádky pro unavené rodiče Druhé město 2007, ilustrace Radka Folprechtová, 66 str., doporučená cena 159 Kč.

...„Proč si na střeše tati?“ zavolala po chvíli Sára. „Protože jsem holub,“ mumlal tatínek – „Ty holub nejses!“ volala Sára nešťastně „Tatínek seš!“ „Nejsem tatínek, jsem holub. Vrkú, vrkú.“ Sára se podívala na maminku. „Tatínek se zbláznil?“ zeptala se. „Ano,“ řekla maminka. „Zbláznil se, protože nás nikdy nenecháte vyspat.“

Bogdan Trojan: Brněnské metro

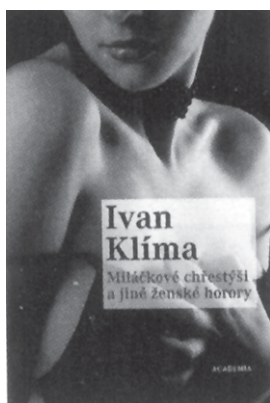
Bogdan Trojan (1975) pocházející z beskydské Vendryně byl jedním z největších talentů české poezie devadesátých let. Debutoval v roce 1996 knihou *Kuním štětcem*, o dva roky později získal za sbírku *Pan Twardowski* Cenu Jiřího Ortena. Od té doby vydal další dvě sbírky *Jezernice* (2001) a *Štýrč Kaich se žení* (2004). Nyní autor publikoval první knihu povídek. Děj *Brněnského metra* je zasazen zhruba do let 1995-1999, z čehož událostem roku 1999 je však věnována pozornost největší. Hlavním hrdinou je autobiografický básník Kojál a dále se zde objevují známé postavy současného literárního Brna. Knihu *Brněnské metro* vydalo nakladatelství Host.

Jan PADYCH: Čas vlků

Ve své nové knize *Čas vlků* zpochybňuje Jan Padych (53) mýtus primitivního pravěkého člověka v souladu s objektivními vědeckými poznatky. Román z doby kamenné psal bývalý podnikový inspektor a pojišťovák na vrátnici, podle svých slov v dobrovolné ekonomické ilegalitě. Téma skupinového manželství, ale i magického náboženství podle Padycha chybí v knihách Eduarda Štorcha, pedagoga a autora knih *Lovci mamutů*, *Osada havranů* či *Volání rodu*.

Ivan KLÍMA: Miláčkové chrestýši a jiné ženské horory

Vydala Academia, 2007
Šestnáct většinou svižně napsaných povídek. Povídky se vyznačují srozumitelným a přehledným podáním, pěkně rozvíjenou zápletkou, stupňujícím se napětím a rychlým závěrem. Prostředí je realisticky české, žádné zvláštní extravagance, obyčejné kulisy všednodennosti. Psychologie hrdinek je mírně narušená, často trpí bludnými představami, fikcemi a neurózou, což lze přisuzovat obecně mužské, i našim spisovatelem sdílené představě, že ženy jsou náchylnější k iracionálnímu jednání, které může přejít v třesnění, píše ve své kritice knihy Jiří Peňás.

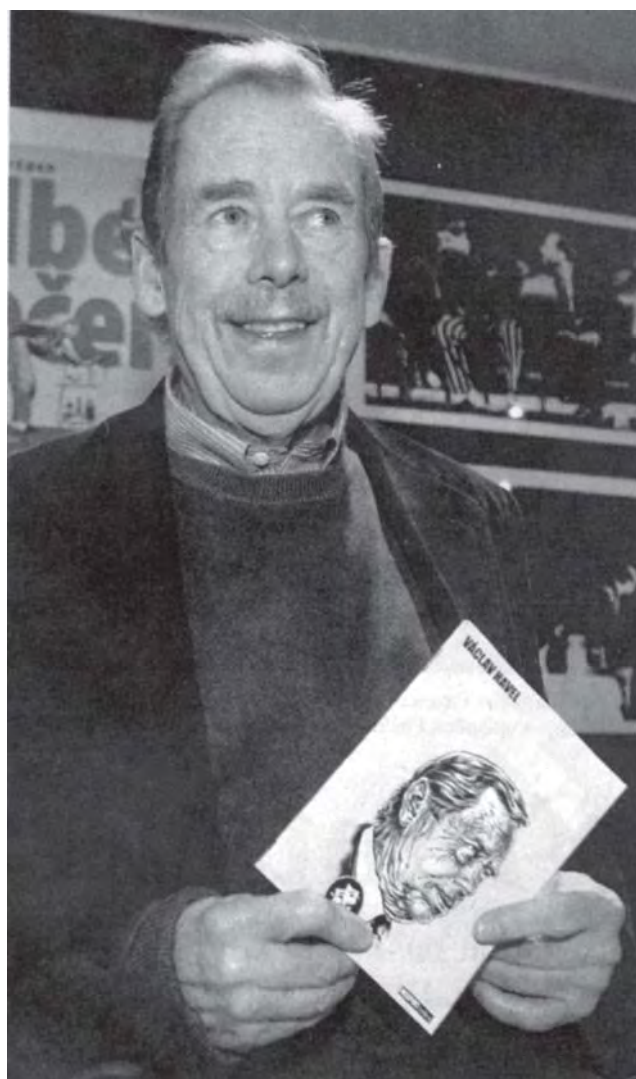
Kafka je k dispozici v češtině

V nedávných dnech byl vydán 13., závěrečný svazek edice Dílo Franze Kafky s názvem *Dopisy přátelům a jiná korespondence*. Společnost Franze Kafky tak uzavřela vydávání díla slavného spisovatele, nejvýznamnějšího představitele okruhu pražských německy píšících spisovatelů počátku 20. století. Celý projekt trval deset let – Společnost Franze Kafky zahájila vydávání souborných Kafkových spisů v roce 1997, a to dlouho očekávaným a nikdy dosud do češtiny nepřevedeným svazkem Kafkových deníků z let 1909 až 1912. Soubor tří knih deníků a svazky korespondence – kromě dopisů Mileně – a řada povídek a fragmentů vyšly česky vůbec poprvé. Světoznámé dílo autora, jehož životní osudy jsou tak pevně spojeny s Prahou a českými zeměmi, bylo totiž po mnoho let českým čtenářům jen málo přístupné – vydání souborných spisů bylo poprvé znemožněno únorovým převratem v roce 1948 a podruhé nástupem normalizace v roce 1968.

(mk)

Nová hra Václava Havela Odcházení

Václav Havel představil v knižní podobě v polovině listopadu svou novou hru *Odcházení* v kavárně pražského Divadla Na zábradlí. Hru *Odcházení* pokládá redaktorka Kateřina Kolářová (LN) za zdařilou a vtipnou, ironickou grotesku o mechanismech moci. Na několika místech lze soudit, že autor s mírnou ironií parafrázuje sebe sama. Postavy, které chrlí „náhodně“ vybrané repliky z předcházejících scén, známe z *Larga desolata*, jejich nádherný divoký rej na rockovou hudbu zase v *Pokušení*, píše redaktorka recenze. Jedním z nových nápadů je autorův komentář k ději a poznámky inscenátorům, které mají zazní z reproduktorů a zastavit tak na chvíli dění na scéně.

Václav HAVEL: Odcházení

Vydavatelství Respekt Publishing Praha 2007, 90 stran, doporučená cena 100 Kč

Eva TIBENSKÁ – Mária ZATKALÍKOVÁ: Slovenčina slovo za slovom. Slowakisch Wort für Wort

Bratislava – Wien 2007, Stadtschulrat für Wien, Europa Büro, EdQ Zentrum. ISBN 978-80-969715-9-6, 160 S., zahlr. farbl. Abb.

Zum Lehrbuch erschien auch ein Lehrerhandbuch sowie eine CD.

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)**Seznam videokazet:***Balada pro banditu**Bohemia I**Český ráj (něm.)**Čísařův pekař**Český Krumlov (něm.)**Čerte, drž se svého kopyta**Hrátky s čertem**Jižní Čechy (něm.)**Karlsbad**Kytice**Mikulov (něm.)**Magdalena Kožená**Morava a Slezsko (něm.)**Nesmrtelná teta**Obchod na korze**Ostře sledované vlaky**Osudy dobrého vojáka Švejka I-II**Penzión pro svobodné pány**Praha**Pražské Jezulátko (něm.)**Šakalí léta**Tajemství ocelového města**Trhák**Všichni moji blízcí***Divadlo Jára Cimrmana:***AKT, hra se zpěvy a tanci**Němý Bobeš aneb Český Tarzan**Vyšetřování ztráty třídní knihy**Záskok***Pohádky:***Broučci**Kocour Vavřínek**Krtečkova dobrodružství**Maxipes Fík**Mach a Šebestová I-II**Rákosníček a jeho rybník**Spejbl a Hurvínek**Tuláček***Kazety:***A vy páni muzikanti**Jarmila Šuláková - Folk songs**Jen vzpomínky poštmistrovic**kluka**Krtečkova dobrodružství I-II**Neuvěřitelné situace:**Šimek a Sobota**Písničky Čechů v Chorvatsku**Slzy smíchu Jiříny Bohdalové**The best of Pavel Bobek**Všichni moji blízcí***CD:***V + W, Písničky (2005)***Možnost zapůjčit tyto filmy:***Audience**Báječná léta pod psa**Když rozvod, tak rozvod**Pelíšky**Skřivánci na niti**Smrt krásných srnců*

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní E. Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € za videokazetu, 2 € na obnovu filmotéky.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku**Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,****Schlösselgasse 18, A-1080 Wien**

záznamník (od 10:00): ++43-1-402 32 99

fax (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým členům a novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2007 činí 29,- €. Členství zahrnuje: zaslání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2007 činí 29,- €. Prosím, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2007 činí včetně poštovného 49,- €.

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901, IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW.

POKYNY PRO INZERENTY (včetně cen)**Rozměry v cm****Cena v €**

2,5 × 5,2

6,13

3,2 × 10,5

15,31

6,5 × 5,2

15,31

7,0 × 8,5

26,88

7,0 × 10,5

34,38

5,0 × 17,3

40,00

12,5 × 17,3

100,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).

Sleva pro členy Kulturního klubu 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901, BLZ: 12000, IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW
- Česká spořitelna, číslo účtu: 1557869023, kód banky: 0800, účel: inzerát.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví:

Mag. Pavlína Böhmová, mobil 0043 (0) 669 195 44 077,

tel./fax: 0043 (01) 95 44 076

František Písařík, tel.: 0043 (0) 650 599 28 02

Eva Zemanová, mobil 0043 (0) 664 514 33 29

centrální fax (od 10:00): 0043 (01) 79 88 454

e-mail: inzerce@kulturklub.at**Kursy češtiny**

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel./fax 0043-1-40 89 841,

Mag. dr. Brandeis.

Kurzy**slovenského jazyka****na Slovenskom inštitúte**

miesto: priestory Slovenského inštitútu,

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,

informácie: tel. 01/535 40 57

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM**TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM**Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
E-mail: ccwien@czech.czMag. **Sylvie Šebelová**

Sprachtrainerin für Tschechisch

+43 1 920 70 48 **tel+fax**
+43 699 12 64 29 38 **mobil**
office@sebelova.at **e-mail**
www.sebelova.at **web****CzechTourism Wien**
Česká centrála cestovního ruchu

Herrengasse 17, 1010 Wien

ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska

tel.: 0043 1 533 21 933

fax: 0043 1 533 21 934

e-mail: info-at@czechtourism.comwww.czechtourism.com

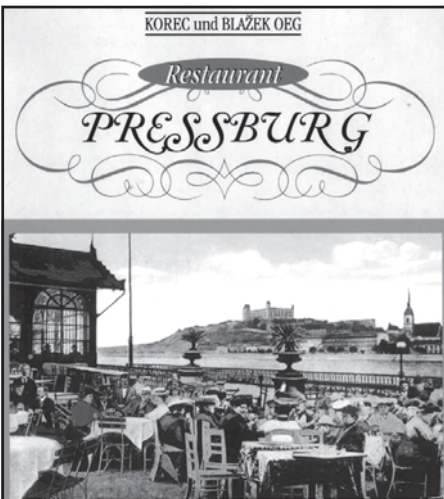
ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**, 1030 Wien, Steing. 24, tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50, e-mail: ivana.pastrnak@chello.at otevřeno: st, čt 17:00-18:30 nebo v **Kulturním klubu** (viz níže).

KOREC und BLÁŽEK OEG

Restaurant
PRESSBURG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü - Spezialitäten aus der ganzen Monarchie - Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímou v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

VON MINDERHEITEN ZU VOLKSGRUPPEN

20 Jahre Wiener Arbeitsgemeinschaft

Redigiert von
Heinz Tichy, Ernő Deák
und Richard Basler

integratio

Die Wiener Tschechen 1945-2005
Zur Geschichte einer Volksgruppe

Vídeňští Češi 1945-2005
K dějinám národnostní menšiny

Tschechisches
kulturohistorisches
Institut

Wien - Praha
2006

České
kulturněhistorické
centrum

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNÝ SPOLOK

sekretariát: út 8:00-9:30, čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
office@oeskv.at www.slovaci.at

Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel. 02273 7604
www.omladina.at

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

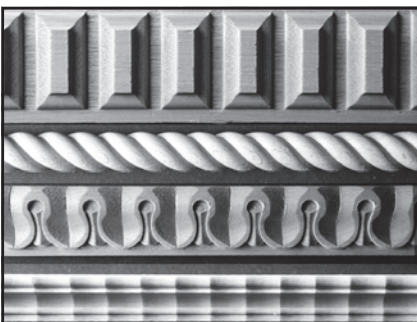

Slowakisches Institut

Wien

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

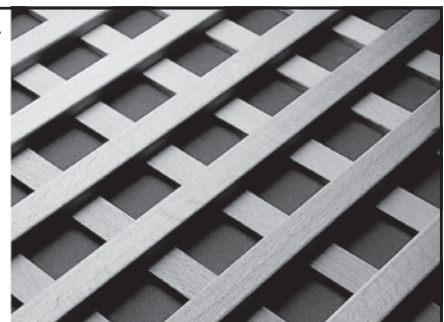
Wipplingerstr. 24-26
1010 Wien
Tel./Fax: 43 / 1 / 53 54 057
E-mail: siwien@gmx.at
www.sivieden.mfa.sk

Dřevěné lišty a mřížky

Franz Kolář GmbH
Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel.: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

**Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@Eunet.at,
www.theaterbrett.at
úterý – sobota od 20 hod.**

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
1030 Wien, Steing. 24
tel.: ++43-0-699 10596078 (9:00-19:00)
fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
www.pastrnak.at.ac
(st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

EXTRAPARFUM.AT

Vítáme Vás v internetové parfumerii
www.extraparfum.at
Nabízíme ucelenou řadu originál zabalných značkových parfémů za skvělé ceny.

Příjemné nakupování a mnoho voňavých dní Vám přeje
Váš EXTRAPARFUM

„Art-Atelier“

Bildhauerei / Keramik
Restaurierung / Keramikurse
Altmüttergasse 6, 1090 Wien

Tel.: 0676 9452096

Auf Ihren besuch freut sich:
Mag. Milada Zahnhausen
Dipl. Bildhauerin & Keramikerin

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstrasse 60 - Tel (0222) 586 09 67

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85, po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9-12 hod.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

SALON MIMI - ŽOFIE HERRMANN

Dipl. kosmetička, pedikérka, zdravotní sestra
Odborná kosmetika, pedikúra, manikúra, el. epilace chloupků, manuelle lymphdrainage
Aromamassage, soft-laser
Termín dle dohody:
tel. + fax: 01/98 24 867
Út – pá: 8:30-11:30 + 14:00-18:00
1140 Wien, Kienmayerg. 48

VERKAUFE

Schönes, neu renoviertes Landhaus in Südmähren (Nähe Kurbad Luhačovice). Ökologische Bauweise, Moderne Infrastruktur: Satelliten-Antenne, Telefon & Internetanschlüsse, Gasthermen-Zentralheizung und großer Kachelofen
Tel. 0676/945 20 96

Hudební skupina Krokodýl

živá hudba, hrajeme svadby, plesy, zábavy, společenské akce, Silvestry. Široký repertoár českých, slovenských, anglických písní.
Těšíme se na setkání s Vámi.
Bližší informace CZ:
tel.: +420603947957 (Gryšová)
e-mail: monikagrysova@seznam.cz

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici
v redakci.

Mobiles
Theater für Kinder
tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
Jan & Tamara
Brabenc,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

Výhodné ubytování ve Vídni

M. Sedla,
Westbahnstr. 18, 1070 Wien,
Tel. 524 38 73, 617 27 06

Právník v ČR JUDr. Josef Franc advokát

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service,
T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail:

raumdekor.florian@aon.at *slava pro krajany*

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE

„Zum Franz“

*Böhmisch-Mährisches
Spezialitätenrestaurant*

Öffnungszeiten:

Mo-Sa: 11.00 Uhr - 23.00 Uhr

***

Dornbacher Straße 103, A-1170 Wien

Tel. / Fax: 01 / 481 46 28

Mobil: 0660 761 34 92

0660 590 99 14

www.zumfranz.at

office@zumfranz.at

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

Inh. L. u G. Lunghammer

A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189

Tel./Fax: 01/7698200

INKU
Fachberater

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

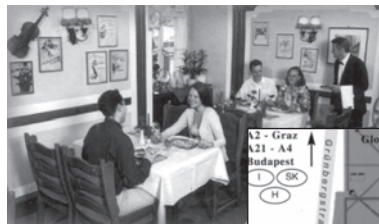
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dršťková polévka, bramboráky, svičková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo –
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficeneč

1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE
Denis Bezucha**

1080 Wien, Kochgasse 18

tel. 01/402 32 07

po – pá 9:00-22:00

sobota a neděle

zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.

Oslavy na objednávku.

Budějovické pivo.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina Bodnar

choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech

ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03

MUDr. Vít Doležal

zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Eva Dršata

oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny

MUDr. Kamila Hajek

soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80

MUDr. Hana Lion

zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina Lion

všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav Lipták

internista – sportovní lékař,
Innere Medizin – Sportmedizin,
gerichtlich beeid. Sachverständiger,
Diplomsportarzt, všechny pokladny.
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City,
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00,
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona Polzer, roz. Bartošková
choroby oční a optometrické (Wahlarzt),
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod.

a po dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních případech
mimo ord. hod.: 0660-3470374,
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg Sojka

neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss

odborná ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460

Dr. med. Lenka Widner

odborná dětská lékařka, alle Kassen,
po 9-14, út 14-19, čt 8:30-12:30 a 14-16,
pá 8:30-12:30, jindy po dohodě
Waltenhofengasse 5 / Stiege 2,
1100 Wien, tel. 01/6880448,
e-mail: lenka.widner@gmx.at

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.

lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:

Ledererg. 17/7, Wien 8,
tel. 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

GESUNDHEITSSTUDIO KROTTENBACH

Med. Univ. Dr. Kamil Maarfia

soukromý všeobecný lékař,
pracovní, preventivní a estetická
medicína, životní prostředí
Krottenbachstraße 52 (vchod Budinskygasse)
1190 Wien, tel.: 01/9580951,
mobil: 0699/6300063
e-mail: dr.maarfia@artdoc.at,
www.artdoc.at

Ověřené překlady dokumentů aj.

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady

Mag. Lenka KOVARIK
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

Ověřené překlady dokumentů, dokladů,

smluv, úředních listin a tlumočení
Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Ověřené překlady

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
Dieselgasse 5/43, 1100 Wien
tel./fax 2082175, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Ověřené překlady

Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info,
www.tschechischebahnen.at.tt

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmüller-
gasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu

Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Kaple sv. Stanislava

Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel. 9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Privátní bilingvní škola obecná
1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel. 714 88 76, fax 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

Materská škola

tel. (ředitelství) 713 31 88 / 40

Europäische Mittelschule Wien

European Middle
School Vienna
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Vladimír T. GOTTWALD Šmajdoviny (Ilustrace: Tomáš Wurf)

Jak Šmajda vyprávěl pohádku pro ropušáka Brožka

Obloha byla celá šedivá a místo sluníčka odpolednem maličko zasvítily jen žluté lístky topolů, jak třepotavě padaly v aleji mezi rybníkem Šufle a Křapkovem. Ze všech křapkovských komínů už se kouřilo a cestou od Nedělkova táhly formanské kobylky Placka a Vajska hytlák, na kozlíku seděl zachumlaný Jarabalík a prskal, že se mu na nedělkovském martináckém trhu nepovedlo nikoho ošulit.

Vodník Šmajda si vzpomněl, že až rybník zamrzne, bude muset vysekávat do ledu díry, aby se ryby nezadusily, a tak si zrovna u stavidla chystal karborundum brousek, že obtáhne sekeře ostří, když mu pod nohama zakvákal mrzutý starý ropušák Brožek: „Šmajdo, poslouchej, nemoh' ty bys mi povídat nějakou pohádku? Naposledy.“

„Prekve brakve, co tě to dědku...“ spustil Šmajda nerudně, pak se ale podíval do ropušákových už trochu zakalených očí a vzpomněl si, že po ránu se už na loužích třpytily střepinky ledu, začal brousit sekeru a spustil: „Ale jo. To víš, že jo, ropušáku protivná. Dobře poslouchej, povím ti pohádku

O statečném žabákovi

Kdysi dávno, když prý byla Země ještě placatá a Slunce běhalo kolem ní, vládl v Tárském rybníce dobrý žabí král Alastár. A ten jednoho dne zavolał tři nejstatečnější žabáky: skokana Artuše, rosničáka Lukáše a ropušáka Matěje, zavedl je do třinácté louže a tam jim ukázal třináct blatouchových lístků. Na dvanácti byly vymalované obrazy krásných žabiček, třináctý lístek byl zakrytý vrstvou žabince.

„Žabáci,“ povídá žabí král, „už jsem starý, a navíc mě to kralování nebaví, a tak jednomu z vás předám korunu. A to tomu, kdo si první přivede jako nevěstu některou z žabiček princezen, co jsou tady vymalované.“

V tu chvíli ale na ropušáka přišlo kýchnutí, a jak kýchnul, odkýchnul žabinec z třináctého lístku a tam se objevil obraz žabičky tak krásné, že se do ní všichni tři žabáci hned zamilovali, až se jim začala jejich studená krev ohřívát.

„No to je tedy pěkný průšvih,“ povídá král Alastár, „protože tohle je krásná žabí princezna Brigita, kterou drží v krutém zajetí zlý krokodýl Krobián v Černém moři. – Ale dělejte, jak chcete!“

A protože bylo ještě dopoledne, žabáci se vydali na cestu hned.

Když byli na cestě týden, dorazili k potoku plnému hladových štik.

„Pche,“ povídá skokan Artuš, „to nic není!“ a odrázil se, že ten potok přeskochí. Jenže nepřeskochil. Dopadnul mezi štiky doprostřed potoka a nikdo už o něm nikdy neslyšel.

Rosničák Lukáš vyšplhal na vrbu, přešel po větvích až nad druhý břeh a tam klidně seskočil, ale ropušák Matěj byl pořád na tom prvním břehu.

Pak se ale Matěj sklonil k hladině a začal pít. Pil a nafukoval se a pil a pil a pil a nafukoval se, až byl velký jako dům, a pil, až všechnu vodu z potoka vypil. Potom pomalu přešel mezi štikami, které se plácaly na suchu, na druhý břeh, a tam teprve zas vypustil vodu zpátky do potoka.

A když byli Lukáš s Matějem na cestě dva týdny, dorazili k přehlboké rokli.

Rosničák povídá: „Pche, to nic není!“ a začal šplhat dolů do rokly, že pak zas po druhé straně vyšplhá nahoru. Ale za chvíli zmizel za skalním převisem a nikdo už o něm nikdy neslyšel.

Zato Matěj si rozdělal ohýnek a začal se nafukovat. Nafukoval se a nafukoval, až z něho byl balón velký jako dva domy. A že se u toho ohýnku nafukoval teplým vzduchem, tak se jako balón taky vznese nahoru, přeletěl tu rokli a na druhé straně zas vzduch pomalu vyfoukl a opatrně přistál.

A když byl Matěj na cestě tři týdny, dorazil k Černému moři a na břehu seděl krokodýl Krobián a strašně se chechtal a cvakal zubama. Jenže Matěj se ani trošičku nelekl, skočil krokodýlovi na hlavu a tam skákal a skákal a skákal, až krokodýlovi vytryskly slzy, takže přes ně vůbec neviděl, a Matěj skočil do moře a doplavil až do Kolchidy, tam osvobodil žabí princeznu Brigitu a odvedl si ji domů do Tárského rybníka. Žabí král Alastár mu předal královskou korunu a ropušák Matěj pak s princeznou Brigitou žili šťastně až do smrti.

A od těch dob se v oněch krajích o tom, kdo je hodně chytrý, šikovný a statečný, říká: „Ten je chytrý, šikovný a statečný jako ropušák Matěj.“

A to je, milý Brožku, konec pohádky,“ dodal už úplně zbytečně vodník Šmajda.

„To ale byla krásná pohádka! – Děkuju, Šmajdo, děkuju ti moc!“ kváknul ropušák. A jestli nevěříte tomu, že ropušáci umí brečet, tak si myslíte, že mu u oka zrovna roztála první sněhová vločka. Právě začlo sněžit.

Brožek odpařhal do rákosí a Šmajda dobrousil sekeru. A jenom na okamžik se mu zdálo, jako by od rákosí nějaká ozvěna nesla tichounké „zvinšvic, zvinšvic“.

A o ropušáku Brožkovi už nikdo nikdy neslyšel.

Ludmila GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ

Pohádka o svatém Mikuláši

Sháňka veliká byla v nebi mezi drobnějšími andílky, neboť svatý biskup Mikuláš, jehož měla ta milá a čilá ne-

Za pohádkou pohádkou (Ilustrace: R. Adámek)

beská drobotina tolik ráda jako vlídového a laskavého dědouška, opět se chystal, že si jako každoročně v zimě zajede k hodným dětem na zemi.

Hodlal se také na vlastní oči přesvědčiti, jak se tam lidem vede, i aby dětem do punčošek za okny vložil nakladl množství vítaných

a dobrých dárců a po případě některému malému rozpustovi a neposluchovi zanechal tam svižnou metličku, kterou by maminka anebo tatínek v příhodné chvílce vyháněli ze synka nebo z dcerušky všelijaké bujně čertovinky.

Věru, kdyby ti drobní andílkové neměli křídélka, snad by si byli radostí poskakovali a se předháněli – vždyť pojede ten hodný, vlídný světec Mikuláš na zem, tam dolů, odkud oni zalétli sem nahoru do nebíčka, aby jejich bratříčkům a sestřičkám tam dole doma u rodičů žijícím dovezl hojnost pěkných a vítaných dárečků.

Jeden z nejčipernějších andílků, s velkýma modrýma očima, zářícíma jako dvě jasně třpytné hvězdičky, a s vlásky, jež mu jako zlatisté prsténce kolem obličeje splývaly, povídal vesele rozjařeným a čilým soudruhům:

„Musíme hodnému svatému biskupovi pomoci, aby se tím sám příliš neutrmácel. Je již chudinka hodně starý a šedivý.“

„Ano, to uděláme! Rádi to uděláme!“ volali ostatní svými jasnými, jakoby skřivánčími hlásky.

„Pěkně se o to všechno rozdělíme, abychom jeden druhému nepřekáželi. Já svatému biskupovi vyleštím jeho zlaté sáňky, na kterých vždycky dárečky dolů vozí,“ pravil jeden zvláště čiperný andílek.

Druhý se hlásil:

„A já seženu tři páry bílých holoubků, které pak na hezké růžové stužky s pozlaceným třepením do sáněk zapráhneme.“

„My vyhledáme hodně velkých sáček a pytlů, do nichž nahneme plno sladounkých datlí, fiků, pozlacených ořechů a sladkých, červených jablíček. Sneseme perník i jiné sladkosti a cukrovinky, aby se obdarované děti hodně zaradovaly a potěšily.“

„Ano, ale ani na pěkné hračky pro nejmenší děti nesmíme zapomenouti!“

„A na hezounké obrázkové knihy, z kterých mívají nejhodnější děti také vždycky největší potěšení.“

„Ale na zemi žijí mladí nezvedenci, rozpustové a neposluchové, jimž je dobře za trest a na výstrahu nadělití svižnou metličku. Protože lískový proutek nebo metlu březovou mívají po celý rok před očima, musíme

jim ty mikulášské metličky přece nějak vyzdobiti, aby věděli, že pocházejí od biskupa Mikuláše.“

„To je všechno hezké, co zde povídate, drahouškové,“ promluvil do toho jeden starší, moudřejší andílek, „ale uvažte, že na zemi žijí také takové dětičky, sirotečkové docela opuštění nebo kteří mají pouze tatíčka či chudobnou maticíčku. Těm zanecháme u hodných lidí, kteří mají zlatá srdci, košiličky, šatečky, obuv, aby v zimě mnoho netrpěly. Co tomu říkáte?“

„Že máš pravdu, zlatý andělíčku, a my tak učiníme!“ vesele volali ostatní.

Čile se rozlétli drobní andílkové do blízkého březového hájku a navázavše metliček potápěli je do potůčku na rajské lučině, aby se metličky takto pozlatily a byly hodně pružné. Potom na ně upevnili ještě nějaké ozdoby, pestré květinčky a stuhy.

Když potom svatý biskup Mikuláš, přilákán veselým smíchem andílků při této jejich práci, došel se podívat na přípravy k svému odjezdu, byl velice mile překvapen, jak jest všechno dobře uspořádáno. Pochválil malé, roztomilé pomocníčky a tázal se dobrácky: „Nuže, moji malí zlatí drobčkové, který z vás by chtěl se mnou jeti dolů na zem? Který by se chtěl podívat k lidem a k jejich malým dětičkám?“

Hned se přihlásilo několik andílků najednou.

Tu řekl biskup Mikuláš s úsměvem: „Kdo se mnou půjde, ten musí být hodně srdnatým.“

„Pročpak?“ smáli i divili se andílkové.

„Protože se mnou pojede také jeden černý, neposedný čertík,“ řekl biskup Mikuláš.

Někteří z maličkých andílků se toho zalekli, ale jeden zvláště srdnatý a neohrožený stál na svém, že teprve nyní rád pojede. Kdyby ho malý čertík po cestě snad pokoušel, on, andílek ho zatahá za růžky nebo za očásek.

Tomu se ostatní tolik smáli, že se jim při tom natřásala křídélka.

„Nuže, tedy chutě k dílu,“ nařizoval biskup Mikuláš.

A tak se nyní rychle nakládaly zlaté sáně samými drobnostmi a pěknými i užitečnými věcmi, a potom se vesele vyjelo. Stříbrné rolničky na zlatých saních vesele zvonily, bělouňké holubičky lehce letěly před

saněmi čistým prostorem vzduchovým. Byla to příjemná jízda.

Ostatní andílkové se dívali za odjíždějícími nebeskými okénky – hvězdičkami a vytřásali jim na cestu své poduštičky, z nichž padající hebké peříčko měnilo se na zemi ve sněh, na němž sáňky s Mikulášem lépe a tiše pojedou.

Za sněhové chumelenice přece mohli andílkové viděti, jak se za kratičko připojil k sáňkám i drobný, směšný čertík, letící z podzemí na proti biskupu Mikuláš.

Světec ušdil rohatého a ocasatého čertíka vzadu na sáňky a nahoře ho veselí andílkové zasypali spoustou sněhu, majíce z toho radost, jak se čertisko vrtělo a otřásalo.

Když se svatý biskup Mikuláš se svým průvodem octl na zemi, děti tam dole spaly. – Spaly i hodné i méně hodné, a mnohým z nich se proháněl hlavičkou příjemný sníček, jaké že asi bude mikulášské nadělení, až je z rána za oknem naleznou? Dostanou-li to, čeho si nejvíce přály?

Kdekoli se biskup Mikuláš zastavil, tam mu vždy malý svižný andílek zručně a ochotně podával ovoce, hračky, obrázkové knihy. Čiperný rohatý čertík pak rozdával metličky a potom sám ze své vůle (aby to biskup Mikuláš neviděl) mnohému nezbedovi přiložil k nadělení a k hezkým dárečkům také ještě kousek uhlí nebo syrové brambory, kterých si před tím do kapes plno zastrkal.

Byla krásná, tichá, hvězdná noc. Záře nebeských hvězd se odrážela na čisté běli sněhové. Spali lidé, a v oknech jejich příbytků nezářila světélka. Cestu světcovu i jeho malých průvodců ozařovala jen věčná Láska, která trvá od věků a také po věky potrvá.

Myslil si andílek jedoucí na saních podle biskupa Mikuláše, jakou budou mít radost obdarovaná děti, až se ráno probudí, a vzadu se čertík smál do hrstky, jak neposlušné děti napálil svým vlastním nadělením...

A tak jeli, jeli stále kupředu přes bíle zavátá města s vysokými věžemi kostelů, přes vesničky sněhem zaváté i přes samoty, neboť hodný biskup Mikuláš nezapomínal, kde rodiče své děti milují a starostlivě vychovávají, ke všemu dobrému je vedouce.

Ale těm lidem, kteří dítek neměli,

jejichž miláckové zemřeli a nyní jako andělci v nebesích se radují, k těm velebný kmet biskup sám zacházel, aby jim v pokojném snu dodal útěchy a řekl, jak dobře se mají jejich milé dítky v nebi u Boha, a rodiče, kteří nemají dítek vlastních, mají proto oblažovati cizí, všechny nuzné a opuštěné. – Tu pak velebný biskup vždycky stanul před okénkem, za nímž dřímali dobří lidé, a kdyby to byli v této chvíli tušili a pohlédli ven, byli by spatřili velebného kmeta s dlouhými bílými vousy na prsa splývajícími, se zlatozáří kolem hla-

vy a s lesknoucí se berlou biskupskou, jak vlídným zrakem pohlíží do jejich příbytků...

Tak to bývá každoročně té noci přede dnem, zasvěceným tomuto dobremu, štědrému svatému biskupovi.

Však se o biskupu Mikuláši darmo nepovídá, že kdysi býval a jest dosud velikým a štědrým přítelem dítek.

A v nebi pak andílkové dychtivě očekávají návratu dobrého světce i svého soudruha, aby jim tento pověděl, jaké to tam na zemi bylo a jak si vedl neposedný, rohatý čertík?

A jestli ho andílek za ocásek zatahal na rozloučenou?

Konečně se světec Mikuláš vrátil. Jeho malý pomocníček vypravuje a všichni se smějí a zní to kolem jako stříbrné rolničky.

Poslouchá ten veselý smích i svatý Mikuláš, a jeho rty i dobrotivý výraz očí vypravují pohádku, že jedenkráte v roce za noci, přede dnem sv. Mikuláše, přichází na svět mezi lidi jako zářící a luzný pohádkový zjev, přicházející z jasné říše čistého, nezkaleného Dětství, Nevinnosti a Dobra.

Frank WENIG Veselá dobrodružství Kašpárka, Spejbla a Hurvínka

Vánoční nadílka

Na Štědrý den ráno si kamarádi řekli, co má kdo připravit a udělat. Hurvínek doběhne do lesa Zábělé k panu hajnému a přinese stromček. Už v létě jim to slíbil, když tam tábořili. Spejblovi nakázali, aby šel do Plzně na trh a koupil kapra. K štědrovečerní večeři musí být ryba.

„Když ryba,“ pobrukoval Spejbl, „tak by snad stačily olejovky, máme ještě dvoje ve špiži. Nebo koupím v krámě ve vsi zavináče.“

Nakonec se přece vydal na cestu.

Kašpárek zadělal na vánočky a připravoval cukroví a koledu, jablka a ořechy i křížaly.

Spejbl koupil kapra, dal ho do síťovky a kráčel cestou kolem potoka k domovu. Liboval si, jak je kapr hodňoučký: nekňučí, nevrčí jako štěně, co onedhy nesl z hájovny – a taky v síťovce. Když přišel k mostu, podíval se do tašky, co dělá kapr. Vylekal se: ryba se ani nehнула, kapří hubičku dokořán. Sáhl kapru na ocásek, ryba sebou trochu mrskla. Spejbl povídal:

„Už jsem se, kapříku, lekl, že jsi mi lekl. Asi máš žízeň, dám ti teda napít.“

Pod mostem ještě byla v ledu díra, jak ji prorazil při nešťastném skoku. Spejbl klekl na led, vytáhl kapra ze síťovky a pustil ho do vody. Kapr sebou vesele švihl a už byl tentam. Uplaval pod ledem. Marně ho Spejbl vábil a lákal:

„Puť, puť, puť... čičiči...!“

Nezbylo Spejblovi, než se vrátit na trh a koupit nového kapra. Ale toho už do vody nepustil, až doma ho dal do vany.

Hurvínek a Kašpárek strojili stromek. Spejbl zatím seděl na posteli a dumal, co komu nadělit. Myslíl, přemýšlel, div ho hlava nerozbolela, ale nakonec si přece vymyslel, co komu dá. Hned šel shánět dárky.

Když se setmělo, sedli všichni tři ke stolu. Rybí polévka zachutnala nejvíc Spejblovi, dal si dvakrát. Potom se pustili do smažené ryby a Kašpárek ohlásil:

„Teď bude kapr načerno.“

„Br,“ ozval se Spejbl, „na černo, to nechci, umazal bych si pus.“

Ale Kašpárek mu přece nandal plný talíř a jakpak, panečku, jela Spejblovi omáčka s rybím masem, s rozinkami a mandlemi.

Nejvíc řečí při večeři měl Hurvínek. Že už se nemůže dočkat dárků, že byl ze všech nejhodnější, že do-

stane nejvíc. Přitom zapomněl dávat pozor na kostičky a najednou se zaskukal: v krku mu uvízla kost. Tenká jako jehla.

„Tak vidíš, povídale,“ káral ho Spejbl, „to máš z toho věčného mluvení. Podej mi, Kašpárku, kleště, vytáhnu mu kost.“

„Kdepak s kleštěmi. Na kůstku se musí jemně prsty. Otevři pus!“

Dobře to dopadlo, Kašpárek kost vytáhl a Hurvínek už byl potom zticha.

Po večeři zazvonil Kašpárek na rolničku a šli k stromku. Zářil světlem svíček a leskem stříbrných řetězů. Všichni chválili:

„Tak pěkný vánoční stromek jsme ještě nikdy neměli.“

(Ilustrace: Josef Skupa)

František NEPIL Pohádky z pekelce (Ilustrace: Miloslav Jágr)

O kaštanu, který se trápil

U cesty stál kaštan. Velice krásný, starý a užitečný kaštan, samou chválu na něj bylo slyšet. Odpočívaly pod ním stařenky, když nesly z lesa dříví, sedávali pod ním ženci a houbaři, i děti, které šly na školní výlet. Všichni říkali: to je hodný kaštan! A měli pravdu, každému dal kousek vychlazeného hustého stínu a nic za to nechtěl. Taky krávy si ho nadmíru chválily, a jedno strakaté telátko. Drbalo se o něj, když šlo z pastvy.

„Kaštan je lepší než telegrafní sloup,“ říkávalo, „kaštan má drsný kmen, pěkně prodrbe kůži, a sloup je hladký, sloup moc klouže.“ Hezky kaštan všem sloužil! Celé léto dělal chládek, a to dá práci, takový chládek, zkuste stát od rána do večera s rozpaženýma rukama a dělat stín, budete z toho celí zdřevěnělí! Však byl také milý kaštan za léto uondaný, a jen si svlékl listí, usnul a spal jako štěně. Spal a spal, i kdyby škopky padaly, spal, i když mu střídali o honech rovnou za uchem, spal celý prosinec, leden a únor, a určitě by spal ještě dál, kdyby nepřišlo jaro, nestáhlo z něho bílou peřinu a neřeklo: „Budiček, vstávat!“

Kaštan se probudil, protáhl se, oblékl se hezky do zelena a začal zase dělat stín.

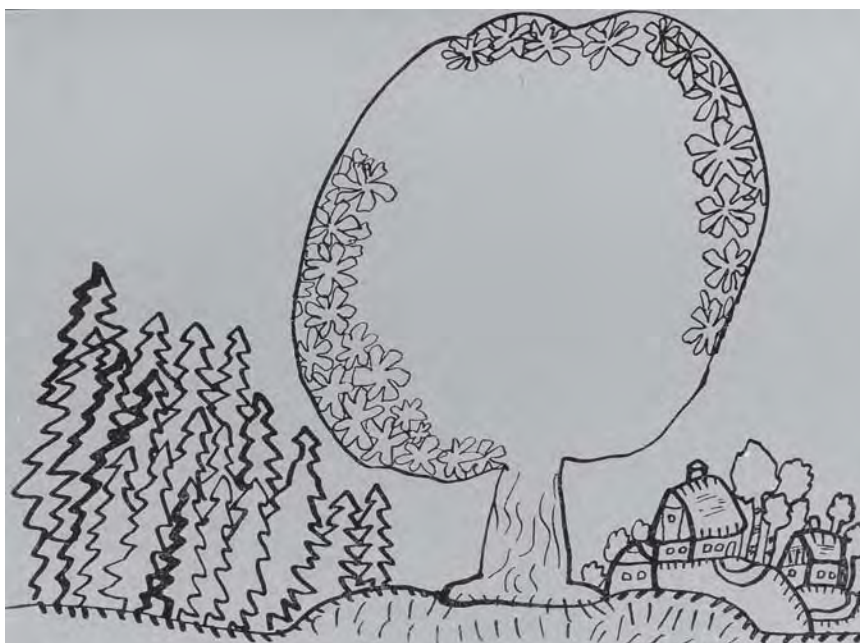
Všechno by bylo v pořádku, kdyby náš kaštan nerostl u lesa, kde jedou slyšet frřnat smrčky: „To je otrava, že už je jaro, nic naplat, zima je přece jen zima!“

„Co je na zimě tak náramného,“ divil se kaštan, „vždyť všechny stro-my spí!“

„Kaštany spí,“ odpověděly mu smrčky, „duby spí, a osiky, habry a jírovce, ale my, smrčky, nespíme. My máme velikou slávu.“

„Jakoupak?“ nastražil uši kaštan.

„Vánoce. To jsou svátky na naši počest. To si lidé nanosí nás, smrčky, domů, ozdobí nás stříbrnými řetězy, navěsí nám na větvíčky cukroví, nanosí nám k nohám dárky, například medvídky, koloběžky, bačkory, zástěry a ponožky, a nakonec na nás rozžehnou – představ si to, kaštane! – vánoční svíčky! To je krása, to si ani nedovedeš představit!“ vzdychaly smrčky a celý smrkový les začal smrkat dojetím. „Opravdu na vás rozžehnou svíčky, nebo si ze mne

jen utahujete?“ ptal se ohromený kaštan.

„Rozžehnou! Na každé haluzce jednu. – Jo a přitom nám hrají kole-dy. A to trvá až do Tří králů. Po Třech králích nás odstrojí, odnesou do sklepa a rozsekají na otýpky. O tom všem nemáš ani ponětí – jak by ne, vždyť celou zimu spíš.“

„To bych chtěl taky zažít,“ zesmutněl kaštan. „Chtěl bych mít taky svíčky, a hodně, a taky bych chtěl, aby mě rozsekali na otýpky, to musí být něco překrásného!“

„To se rozumí, že je to něco překrásného,“ souhlasily smrčky, „jenže vánoce nejsou pro kaštany, kaštany o vánocích spí.“ Kaštan se od onoho dne začal velice trápit.

„Co já nadělám chládku,“ myslel si trpce, „a nikdo to neocení! Co babiček s dřívím osvěžím a co ženců postavím na nohy, a co krav podrbu a telátek, a co z toho mám? Nic! Ani svíčky na mně nikdo nerozsvítí!“ Trá-pil se a trápil, a přestalo se mu na světě líbit. Proč prý má být kaštan na světě, když se svíčky zapálí jenom smrkům! Trá-pil se tak, až si toho všimlo strakaté telátko a zeptalo se: „Copak je s tebou, že mě dneska dr-beš tak smutně?“ A kaštan to už nevydržel a řekl strakatému telátku, co ho trápí. Řekl mu, že by chtěl mít o vánocích svíčky a že by chtěl, aby ho po Třech králích rozsekali na otýpky. Telátko mu slíbilo:

„Až k nám přijde zima, všechno jí

povím, uvidíme, co se v té věci dá dělat.“

Kaštan byl rád:

„Až přijde zima, telátko jí to určitě poví,“ myslel si. Ale zima přišla a nic. Přikryla kaštan bílou peřinou, řekla spát! – a kaštan usnul, a zlobil se na strakaté telátko, že na něj úplně zapomnělo. Jenže telátko na něj nezapomnělo. Stalo se mu jen to, že ho před zimou zavřeli do teplého chléva, a tam zima nemohla. Proto jí nemohlo nic povědět o kaštanově trápení. Z chléva je pustili, až když zima odcházela. Telátko jí chtělo dohonit, letělo za ní jako splašené, ale kdepak dohonit zimu! Zato ale potkalo jaro. „Copak tak letíš?“ ptalo se jaro a podivilo se: „Ani tě nemohu poznat, jak jsi vyrostlo, ty jsi ale klacek velkej?“

„Kaštan se hrozně trápí,“ vyhrklo telátko bez pozdravu, „protože by chtěl vypadat jako vánoční stromček.“

„Copak to jde, dělat vánoce,“ sprásklo jaro ruce, „když je zima dávno pryč?“

„Nějak to zaříd, ono to určitě nějak jde, ale já nevím jak,“ přimlouvalo se telátko. „On se opravdu hrozně trápí a zaslouží si nějakou odměnu, to bys koukalo, jaký chládek dělá kaštan, a jak pěkně prodrbe kůži – kam se na něj hrabe telegrafní sloup!“ Tak se jaro sebralo, sehnalo si velikou krabici svíček, ale opravdu velikou krabici, růžových a bílých,

a třeba byla zima už dávno pryč, ozdobilo jimi každou větev starého kaštanu. Kaštan se probudil a svítíl, do daleka svítíl růžovými a bílými svíčkami, lidé na to s údivem hle-

děli a špačci, lindušky a konopky mu zpívali koledy a kaštan byl šťastný, mnohem šťastnější, než všechny smrčky dohromady. Ale zasloužil si to! Byl to hodný a skromný kaštan.

Ani už netrval na tom, aby ho na Tři krále rozsekali na otýpky. Ostatně by to už stejně nešlo, i svátek Tří králů byl dávno ten tam!

Jaroslav FOGLAR* Hoši od Bobří řeky

Čtvrtý a pátý bobřík

U koláře obstaral Rikitan pevná dřevěná kola, spousty hřebíků a také nějaké dříví a dopravil to všechno s pomocí hochů do Bobří hráze. Hoši v opuštěné pivovarské zahradě shledávali prkna ze silnějších polorozbitých beden a z toho všeho pak dělali s Rikitanem vozíky, na kterých pak v létě přepraví věci do Sluneční zátoky. Byla to veselá práce; hoši si při ní povídali, co krásného je už zakrátko očekává. Při těchto přípravách k odjezdu nezapomínali však na skládání bobříků, každých čtrnáct dnů nového.

Čtvrtý bobřík byl červený; ukládal chlapcům, že musí umět dobře plavat. Většina hochů složila jej ihned po jeho vyhlášení, protože hoši ze Staré čtvrti byli většinou dobří plavci.

Také Vilík s Jirkou byli mezi šťastlivci, jimž červený bobřík nedal žádnou práci. Byli ve vodě jako doma. Drželi se oba kolem krku a plavali každý jen jednou rukou a nohou. Skákali do vody s výšky po hlavě, pozpátku i rovnýma nohama. Dělali ve vodě přemety, potápěli se jako potápky a zápasili

žertem ve vodě. Jedině Mirek se jim v tomto vodním umění vyrovnal.

I sám Rikitan, který hned tak nějaké plácání ve vodě neuznal za hodno červeného bobříka, musil se těmto třem hochům obdivovat. Tichošlápek, Kytíčkář a Grizzly nedovedli plavat vůbec a musili se teprve honem učit, aby nebyli s lovem bobříků příliš pozadu za ostatními. Zato pátý bobřík – tmavomodrý – byl takový, že jej mohl ulovit každý bez jakékoliv zvláštní námahy.

Bylo to zase jednou v Bobří hrázi při práci s vozíky a hoši si jako obvykle povídali.

„Rád bych věděl, co by nám dal za ty vozíky vetešník Kretzeles,“ smál se Drobeček, který právě narovnával staré hřebíky.

„No, moc asi ne,“ mýnil Kytíčkář. „Čím je starší, tím je lakomější.“

„Právě dnes jsem ho viděl,“ řekl pak Tichošlápek. „Šel se svým pytlem hadrů Dvojitým průchodem. Upadla mu tam hůl a nemohl se pro ni shýbnout, ani když sundal pytel. Šli jsme zrovna ze školy a hoši se smáli. Ale já jsem nemohl vidět jeho marné namáhání a hůl jsem mu zvedl a pomohl mu s pytlem na záda.“

„Vida – mohl bys dělat opatrovníka ve starobinci,“ podotkl Štoura.

Ale Rikitan řekl: „Myslím, Štouro, že by sis z Tichošlápka neměl dělat vtipy za to, že pomohl starému člověku. Neboť, hled: v tu chvíli tam v Dvojitém průchodu se Tichošlápek zachoval jako Roy – byl dobrý a užitečný.“

„Nu, to já se tedy chovám jako Roy každý den,“ pravil pak Větrník povýšeně. „Ráno jdu mamince nakoupit, v poledne jí myji nádobí a večer jdu tatínkovi pro pivo...“

Rikitan se usmál: „Takovou práci, Větrníku, nepovažuji za dobrý skutek, to je spíše tvoje povinnost za to, co ti maminka s tatínkem dávají. Ale prokázat dobrovolně nějakou službu člověku, na němž nám nijak nezáleží a ke kterým nás nikdo nemůže nutit, to pokládám za dobrý čin, za důkaz, že máte Royovo dobré srdce. Snažte se vykonat denně alespoň jeden takový dobrý sku-

Rychlé šípy v kresbě Bohumila Konečného na obálce časopisu *Vpřed*

tek. Mějte oči stále otevřeny, abyste si k němu našli příležitost. A uděláte-li místo jednoho dobrého skutku dva nebo i více za den,“ smál se pak, „také se vám nikomu nezkrátí žíly ani nepřetrhne tričko.“

Příležitostí k dobrým činům je plno. Například vaší ulicí táhne muž těžce naložený vozík. Pomozte mu zatlačit! Nebo vidíte člověka, jak se rozhlíží po domech a něco hledá. Jděte k němu a snažte se mu poradit. Vidíš-li na chodníku odpadek z ovoce, po němž by někdo mohl uklouznout, odstraň jej s chodníku! Tím prokážeš dobrou službu neznámému chodci, který by tu mohl přijít k úrazu. Ale nepovažujte za dobrý skutek, když vám třeba ve škole učitel řekne, že máte umýt tabuli. To je pouhé vyplnění rozkazu, a ne dobrý čin. Uděláte-li sto takových dobrých činů, přesvědčíte mě, že jste tak dobří jako Roy, a máte uloveného pátého, tmavomodrého bobříka!“

„Budu si je psát, ty dobré skutky, abych na žádný nezapomněl,“ vykřikl nadšeně Pirát. Ale Štoura ho zchládl: Jen bude-li ti Rikitan vždy věřit! Jak mu dokážeš, žeš opravdu vykonal vše, co máš v notýsku napsáno?“ Pirát se na Štoura uraženě a hněvivě podíval.

* Jaroslav Foglar (6. 7. 1907 Praha – 23. 1. 1999 Praha), autor chlapeckých románů a instruktážních publikací pro oddíly mládeže. Debutoval verši v novinách, prózy pro mládež publikoval časopisecky od roku 1927. Redigoval v nakladatelství Melantrich časopis *Mladý hlasatel*, po osvobození časopisy *Junák* a *Vpřed*, po únoru 1948 zastavených. Byl spisovatelem z povolání a mezitím vychovatelem v domovech mládeže, v padesátých letech a téměř do konce tzv. normalizace nemohl publikovat a jeho dílo provázely kritické kampaně. Od roku 1925 až do pozdního věku vedl chlapecký oddíl Dvojka, inspirovaný skautingem.

Dílo: *Boj o první místo* (1936), *Chata v Jezerní kotlině* (1939), *Hoši od Bobří řeky* (1937) aj., detektivní povídky a romaneť kombinoval Foglar především ve scénářích pro kreslené seriály o klubu *Rychlých šípů* (časopisecky od 1938) a z nich vycházející dvojice románů *Záhada hlavolamu* (1941) a *Stínadla se bouří* (1947), *Tajemství Velkého Vonta* (Mnichov 1986), *Tajemství Rásnovky* (1965) a *Poklad Černého delfína* (1966).

„Nevím, jestli mi to věříte,“ vzkřikl skoro vzdorně a v očích se mu zablesklo, „ale od té doby, co jsem Hochem od Bobří řeky, nikdy jsem nelhal.“

„A my ti to docela věříme,“ pravil klidně Rikitan, „věříme ti to proto, že kdy-

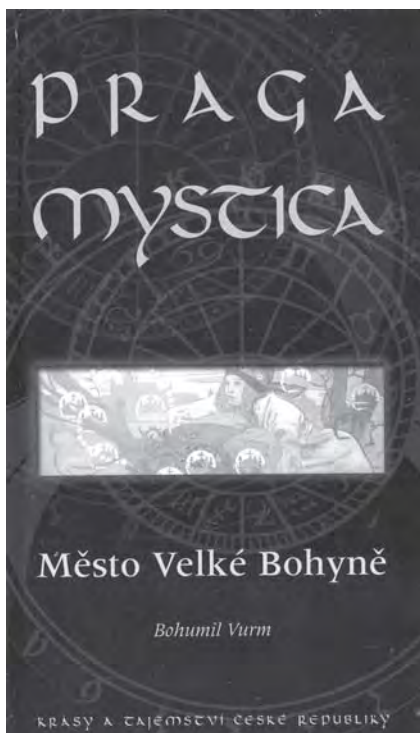
bychom ti nevěřili, urazili bychom tě. Jaký by to byl kamarád, který by lhal ostatním, a zač by stáli kamarádi, kdyby nevěřili svému druhu? Budu ti věřit všechny dobré činy, jež si zapíšeš.“

Ta slova o důvěře jednoho v druhého na hochy působila. I Štoura už mlčel. Tiše zpytovali svědomí a mnohý se opravdu divil, jak veliká změna k lepšímu se s ním stala od té doby, co poznal Rikitana.

Bohumil VURM* Praga Mystica – Město Velké Bohyně

Po stopách Velké Bohyně

Nejvyšší bohyni antického světa již filozof Parmenidés ztotožnil s osudem a Empedoklés tento význam posunul na „nejvyšší zákon řádu světa“. Bohy-

* V polovině roku 2007 nabídlo České centrum vídeňskému publiku zajímavou přednášku: *Praga Mystica – skrytý osud města Prahy*. Zsvěceně a vtipně představil Prahu spisovatel a autor řady výstav (Praga Mystica, Krásy a tajemství ČR, Vivat Comenius) Bohumil Vurm jako město plné tajemna, poodhalil skrytý charakter města. „Plně poznat město Prahu znamená proniknout za kamenné zdi a ponořit se do záhadné a snové atmosféry, kterou je Praha i její blízké okolí prosyceno. Pojďme tedy navštívit neznámá i známá místa a podívejme se na ně jinýma očima. Pokusme se hledat skrytý charakter města a jeho osudu,“ pobízí autor na obálce knížky *Praga Mystica – Město Velké Bohyně* čtenáře.

Bohumil Vurm (*1951) je ředitelem společnosti Praga Mystica, která v roce 2000 připravila stejnojmennou výstavu v podzemních prostorách Staroměstské radnice. Předsedá nadaci Hieronymus zabývající se dílem nizozemského malíře Hieronyma Bosche.

ně je tak královna, která vládne vodě, zemi, podsvětí a vzduchu stejně jako zvířatům, lidem a bohům; vše rodící, udržující a ničící. Zároveň ona sama je všemi aspekty světa i jeho jednotou. Tomu by nasvědčoval i jeden z jejích atributů, zvláštní překřížený pás.

My si můžeme tento kříž představit jako křížovátku křížovatek, kde splývá různé a stejné, kde se jasně projevuje Velká Bohyně ve své plnosti. Na místech považovaných za takovou křížovátku vznikaly svatyně Velké Bohyně, tedy posvátná území, která patřila jen jí.

Dnes se můžeme jen dohadovat, kde všude na území Prahy svatyně Velké Bohyně existovaly. Přesto zůstala zachována místa, která poukazují na dávný kult. Křesťanská *Královna andělů, Matka Boží, Panna Marie* je svou podstatou totožná s Velkou Bohyní a pomocí posvátných míst zasvěcených Marii se můžeme po stopách bohyně vydat.

Mezi svatyně dávné bohyně patří místa spojená s vodou. *Posvátné prameny a studánky* byly od pravěku významnými kultovními místy, kde lidé často hledali ztracené zdraví. Jedním z dobře ukrytých posvátných pramenů Prahy je *Mariánský pramen v Malé Chuchli* v údolí s příznačně pohanským názvem *Čertova strouha*. Železitý pramen se nachází v listnatém lese nad bývalými lázněmi. Kaplička Panny Marie připomínající jeskyni byla nad pramenem postavena v druhé polovině 18. století. Je to jednoduchá stavba z kamene s oltářem a barevnou písčivcovou soškou Panny Marie. O léčivosti pramene svědčí nejen fakt, že tu bývaly lázně, ale také z dálky dobře viditelný *kostel svatého Jana* na stráni mezi Malou a Velkou Chuchlí, který prý nechal postavit polský šlechtic z vděčnosti za zázračné uzdravení. První zprávy o lázních v Malé Chuchli pocházejí z roku 1729. Původní závěry rektora Ferdinandovy univerzity v Praze dr. Joana Scrinchiho o léčivosti zdejšího pramene sice byly později zpochybněny, ale Malá Chuchle se stala vyhledávaným výletním místem Pražanů.

Lázně zažily svůj největší rozmach v druhé polovině 19. století. Do komplexu bývalých lázeňských budov patří rovněž poutní, pozdně barokní kostel Narození Panny Marie z roku 1774, který byl vystaven na místě původního románského kostela.

Dalším pozoruhodným místem na území hlavního města je již v souvislosti se Šárkou zmíněná *mariánská studánka v Lysolajích*. Zázračná studánka s kaplí se nachází na okraji obce cestou k údolí Housle. Vydatný pramen je údajně léčivý, ale podle současného chemického rozboru neobsahuje léčivé látky. Roku 1863 byla nad pramenem postavena nákladem Josefa Tůmy a jeho sestry Marie Srbové z Lysolají kaplička s obrazem Panny Marie. U pramene dnes začíná *Naučná stezka Housle*.

V souvislosti s kultem plodnosti se traduje zajímavý zvyk, který se v Praze dochoval až do přelomu 20. století. Krejčovský cech udržoval starou tradici poutí ke studánce *Světičce*. Ta vyvěrá pod dnešním kostelem svatého Gottharda v Bubenči, který podle pověsti založil sám blahoslavený Hroznata.

Zdejší slavnost plodnosti byla velmi populární. Dávný symbol klasu a slámy se změnil na symbol slamníku, který představoval lože pro *posvátný sňatek*. Součástí zvyku byl tanec kolem slamníku, napíchnutého na dřevěný kůl. Jako připomínka dávných dob a rituálů zde zůstala hojně navštěvovaná hospoda Na Slamníku. Mezi podobné rituály patřila i slavnost zvaná *Fidlovačka*, kterou dnes připomíná jen stejnojmenné divadlo v Nuslích.

Z mnoha příběhů víme, že také jezero byla „praha podsvětí“, místy umožňujícími kontakt s „jiným světem“, a jako taková byla považována za posvátná. Tomu by nasvědčoval i staropražský rituál s předkřesťanskými kořeny, který se odehrával u takzvané *Libušiny lázně* v Nuslích. Rituální koupel v místním jezírku zvaném *Libušino jezírko* nebo častěji *Jezerka*, které dalo jméno dnešnímu parku, se postupně

změnila v bujarou slavnost s tanci a zpěvy ševcovského cechu.

Bohuslav Balbín o něm píše, že se jedná o „pramen nad jiné posvátný, proslulý více starobylostí a posvěcený dobou dávných českých knížat spíše než léčivostí“. Pramen byl sveden do blízkého rybníčku a původní studánka zasypána. Připomíná ho jen název ulic *Pod lázní a U Libušiných lázní*.

Obdobný motiv Libušiny lázně známe také z kouřimského hradiště, na jehož akropoli se kultovní „Libušino jezírko“ – Jezerka dochovalo až do současnosti. Dnes je jezírko napájeno jen dešťovou vodou, nicméně ještě roku 1831 popisuje znalec českých lázní Antonín Jungmann hojné léčivé zřídlo, které napájelo malý rybníček. U zdejší svaté studánky se prý koupávala kněžna Libuše, která jezírku dala dnešní jméno. Prý zde sněmoval i legendární kníže Křesomysl.

Pražské megality

K několika málo vztyčným kamenům, u kterých dnes archeologové připouští pravěký původ, patří *Zkamenělý slouha* v Dolních Chabrech. Menhir stojí před rodinným domem v Ládevské ulici, nedaleko od silnice z Prahy směrem na Veltrusy. Je možné, že se zde křižovaly staré cesty vedoucí přes Prahu. Jde o vyvýšené místo s dalekým rozhledem, kterému dnes ovšem brání nová zástavba. Dříve kámen stál uprostřed otevřené krajiny a byl zcela viditelný.

Poblíž masivního, půldruhého metru vysokého, bulžňákového menhiru byl údajně nalezen ještě jeden podobný kámen, který se bohužel nedochoval. Při průzkumu podloží stávajícího kamene byla objevena vrstva navážky v síle půl metru. Ještě níže pak tenká vrstva spraše a pod ní další vrstva šterkopísku. Z toho je patrné, že kámen nemohl být přírodním výtvozem, ale byl zde kdysi dávno vztyčen. Co však bylo jeho posláním, zůstává záhadou, podobně jako u ostatních opuštěných vztyčených kamenů. Ne-

Menhir Zkamenělý slouha

lze vyloučit, že byl součástí rozsáhlejší, dnes již neexistující, husté sítě megalitů. Připomeňme ještě několik dalších menhirů, které jsou oficiální vědou přehlíženy.

Pro milovníky menhirů je ideálním místem Vyšehrad. Je pravděpodobné, že megality zdobily Vyšehrad již v pozdní době kamenné. Podobnou iluzi si můžeme dnes snadno vytvořit díky dvěma letitým a dalším dvěma nově vztyčeným kamenům.

Není zcela vyloučeno, že dávno před románskými kostely a rotundami zde stávaly menhiry nebo kamenné kruhy, vymežující posvátná místa.

Pozůstatkem pravěkého kamenného monumentu může být takzvaný *Čertův sloup*, i když se má všeobecně za to, že je mnohem mladší. Populární legenda hovoří o tom, že byly určeny na stavbu křesťanské svatyně a že jej na Vyšehrad dopravil čert Zardan. Vyšehradský kněz se s čertem údajně vsadil, že odslouží mši dříve, než pekelník sloup z Říma na stavbu kostela donese. Čert přiletěl až po mši a vzteky mrštil sloupem, který se rozlomil na tři kusy.

„Zardanův sloup“ není však torzem jednoho, nýbrž dvou sloupů. Název „čertův“ většinou označuje místo spojené s pohanskými kultury. A tak si mů-

žeme v parku za kostelem svatého Petra a Pavla představit pravěkou svatyni nebo přinejmenším milník dávné cesty, časoměrný sloup starých Slovanů anebo alespoň středověký pranýř.

Kromě známého Čertova sloupu se na Vyšehradě nachází tři skutečné menhiry. První z nich je od nepaměti na očích všem přímo u hradební zdi před novorománským kostelem svatého Petra a Pavla. Čas od času k němu přicházejí milovníci menhirů a čerpají tu mocnou energii, která údajně vychází z nitra vyšehradské skály. Asi metrový tmavý kámen zde musel stát přinejmenším před novodobou úpravou, mozaiková dlažba i zeď očividně respektují jeho umístění.

Přímo na sever od Prahy najdeme dva pozoruhodné megalitické monumenty. První je částečným kamenným kruhem napodobujícím Stonehenge. Zcela nově vztyčený kamenný výtvar na umělém návrší u neratovického sídliště tvoří za pomoci kamenů romantický nápis „miluji“. Z návrší od kamenů můžete již okem zahlédnout kapli svatého Vojtěcha, která skrývá mnohem starší megalit.

Kámen svatého Vojtěcha v Neratovicích je opředen pověstmi. Poněkud kuriózní vojtěšská legenda popisuje příběh, kdy se Vojtěch potřeboval dostat na druhý břeh nedalekého Labe. Požádal tedy dva převozníky, kterým místo zaplacení penězi nabídl pozhánání. Převozníci pochopili, že od svatého muže peníze nedostanou, a tak se alespoň rozhodli mu ukrást kalhoty. A jak mu kalhoty sundávali, seděl Vojtěch na kameni, do kterého se jeho svaté pozadí obtisklo. Dnes je kámen přímo v podlaze kaple před oltářem.

Na severovýchodě naše putování po kamenném kruhu okolo Prahy uzavírá skromný monument, který se nachází nedaleko řeky Labe, skryt na rovině v lesíku. Kámen označený cedulkou „menhir“ můžeme vidět u lesní cesty asi 400 metrů od silnice mezi Kerskem a Hradištěm na Nymbursku, na místě zvaném příznačně *U kamene*.

Petr Hugo ŠLIK*   Negativ

„Pánové, mám bezva nápad,“ řekl Lišák, jakmile došel k našemu stolu, a jako kdyby ho ta věta děsně vyčerpal, vzal si moje pivo a dost si z něho přihnul. Moc vtipný mi to nepřišlo, protože i když byl Lidák jediná hospoda ve městě, kde nám byli ochotní nalejt,

i tady kolem toho bylo děsně keců. Lišák byl divnej. Na tom se shodli všichni, co ho znali, jenže to bylo taky to jediné, na čem se shodnout dokázali. Pro někoho to byl normální sígr, flákač, nevychovaný spratek, pro někoho rebel, pro svého otce to byl pořád

* Petr Hugo Šlik se narodil v roce 1976, vystudoval geodézii a jako zeměměřič kupodivu i pracuje. Hraje na bicí v kapelách Původní Bureš a Neúspěšný atlet, pro které také příležitostně píše texty. Žije v Rostokách u Prahy.

Povídka *Negativ* pochází ze stejnojmenné sbírky, jejíž vydání připravuje v roce 2007 nakladatelství Albatros.

hodnej Davídek a pro mě s Joudou to byl nejlepší kámoš, jakýho jsme kdy měli. K nám do třídy přišel v šestce a jeho vytáhlá hubená postava, věčně navlečená do černobíle pruhovaného trička, začala nad náma brzo vyčnívat. Přistěhovali se bůhvíodkud a bůhvíproč. Lišák a jeho starší bratr Mates. Ten ze školy zmizel tejdén před závěrečným vysvědčením v osmičce. Prostě zmizel. Lišák tvrdil, že zdrhnul do Německa, ale ve škole se říkalo, že sedí.

Lišákův otec dělal nočního hlídače v továrně a málokdo ho kdy viděl jinak než totálně na mol. O jeho matce jsem nevěděl nic a Lišák o ní nikdy nemluvil, žil jenom s otcem. Rychle mezi nás zapad. Všichni jsme obdivovali jeho nápady. Jenomže když přišly první průsery, začali si kluci ze třídy svoje kamarádství s Lišákem rychle rozmejšlet. Když jsme pak objeli korunou řídovou dacií, netuše, že se na nás dívá z okna, zbyli už Lišákovi jen dva kámoši: já a Jouda. Pravda je taková, že jsem se na něj chtěl už taky kolikrát vysrat, ale zkrátka jsem to nějak nedokázal, nešlo to. Něco mě k němu furt táhlo. Vždycky když jsem s ním dokázal třeba tejdén nemluvit, najednou jsem ho uviděl, jak jde po ulici s rukama v kapsách, poskakuje si a je jasný, že zase jde něco vyvádět, nevydržel jsem to a rozběhl se za ním.

Co se týká Joudy, to byl prostě Jouda. Trošku pomalejší kluk. Myslím, že si vlastně ani nikdy neuvědomil, že má taky možnost přestat se s Lišákem kámošit a že by pak měl po problémech. Prostě ho to nenapadlo. Jednou už byl Lišák jeho kámoš a hotovo. Malej, tlustej, brejlatej kluk stejně nikdy moc kamarádů nemá a ostatní kluci ze třídy na něj dost kašlali.

„Jak říkám, je to bezva nápad. Poserete se z toho,“ řek Lišák, jen co položil moje pivo zpátky na stůl a otřel si pusou hřbetem ruky tak, jak to asi vídal u svého táty.

„No, tak to vybal. Co to zas je za blbost,“ pobízeli jsme ho.

„Co? Tady? Jste se zbláznili, ne?“ pohoršoval se, rozhlížel se kolem a dával všelijak najevo, že zahrádka naší hospody je plná fízlů, který špicujou uši, aby se dozvěděli, co si my tři povídáme.

„Tak hele, jen vám to naznačím,“ pokračoval Lišák ztlumeným hlasem, když si k nám přised. „Co se bude dít dvacátýho šestýho června?“

Nechápavě jsme na něj s Joudou cívěli, protože jsme pochopitelně neměli ani tušení, co se jako bude dít.

„No, po městě pojedou přece Rusáci, ne?“

To byl fakt. V noci dvacátýho šestýho června měli naším městem projet nějaký rusácký vojáci. Ve škole nám říkali, že pojedou i s tankama a s dělakama, jenže k čemu to bylo dobrý nám?

„A víte vůbec, kudy pojedou?“

Jasně že jsme nevěděli.

„Zjistil jsem si to,“ pokračoval Lišák a vytáhl z kapsy podivný, vlastnoručně nakreslený plánek našeho městečka. „Přijedou tady po Pražský a chtěj se dostat sem, do kasáren,“ přejížděl prstem po tlustý červený čáře, která na jeho plánu vyznačovala cestu rusáckých tanků. „To znamená, že pojedou tudy, po Lenince, kolem tohodle.“ Lišákův prst se zastavil na podivným dlouhým šedivým obdélníku, kterej byl na jeho mapce hned vedle tý tlustý červený čáry.

Nechápavě jsme se na sebe s Joudou požívali.

„A to je jako co?“ zmoh jsem se na otázku.

„No to je snad jasný, ne? Panelák.“

Podél Leninovy třídy stál hrozně velké a dlouhej panelák, kterej měl snad třicet vchodů a patnáct pater. Králíkárna. Jenže pořád mi nic nedocházelo.

„No a co, tak pojedou kolem paneláku. A co má jako bejt?“

„To je právě ten můj nápad.“

Nevím, kam chodil na ty svý nápady. Začalo to tím, že se mu nevím jak podařilo ve školní jídelně nasypat celou tubu prášku na spaní do polívky pro učitele. Pachatel nezjistěn. Fotky Marxe, Engelse a Husáka v mušlích na klučičím záchodě. Pachatel nezjistěn, ale poprvý padlo podezření na Lišáka... a když si potom ředitel asi po měsíci všiml, že v hale někdo změnil obrovské nápis z bílejch polystyrénovejch písmen z Učit se, pracovat a žít! na Učit se prcat a žít!, šel rovnou za ním.

...Lišák ani nikdo z nás nebyl žádněj bojovník. Komunisti pro nás byli především krásy učitelky a svině ředitel. Na Rusácích nás asi nejvíc sralo, že nás v hokeji vždycky porazili, a o chartistech jsme si dlouho mysleli, že to jsou něco jako partyzáni. Jenže tu byl ještě Lišákův brácha Mates a jemu podobný. Ty nám vyprávěli o Americe a o Německu, půjčovali nám šumící

a chrchlající kazety s písničkama, který byly úplně jiný než ty, co se hrály v rádiu. Navíc tu ještě byli naši fotrové, věčně zpruzený, věčně otrávený a nadávající na debilní bolševiky. Ve škole nám kolem krku utahovali rudý šátky a učili nás azbuku, v televizi dávali příměj přenos prvomájovýho průvodu, všude se nacvičovala spartakiáda a nám zbejval poslední měsíc na základce. Sladkej rok 1985.

„No a jak to chceš teda dokázat?“

„Dneska napíšeme leták, ve kterým vysvětlíme, o co jde, a ten pak hodíme všem lidem z paneláku do schránky. Radši třikrát, aby byla jistota.“

...

Asi po dvouhodinovým úsilí se nám podařilo dát dohromady tenhle text: Češi!

Jak víte, v noci z dvacátého šestého na dvacátého sedmého června pojedou pod okny vašeho domu nenáviděná rusácká armáda, která chce zastrašit statečné obyvatele našeho města. To si nenecháme líbit! Máme jedinečnou možnost vyjádřit to, co si myslíme o přítomnosti rusáckých tanků v našem městě. Vyjádřeme svůj názor! Dejme najevo svou nespokojenost!

Proto vás vyzýváme:

Zhasněte a rozsvíte světla svých domovů tak, aby se okna vašeho paneláku proměnila v nápis HOVNO!!

26. června od jedenácti hodin do konce přesunu Rusáků proto mějte v pokoji, který má okna na Leninovu třídu, ROZSVÍCENO – ZHASNUTO.

Rozsvíte pravdu!

Následující dva tejdny jsme měli o zábavu postaráno. Pobíhali jsme po chodbách paneláku a zjišťovali jsme, kdo kde bydlí. Do Lišákova čtverečkováného sešitu jsme teď doplňovali jména lidí k příslušnejm čtverečkům. Tady to je Novák, ten musí mít zhasnuto, a tady bydlí Vondráček, tomu musíme napsat, aby si rozsvítil.

Ty dva tejdny byly ve znamení neustálých úprků před nerudnýma domovnicema a chlápky v trenkách a v propoceným nátělníku (a většinou s lahváčem v ruce), který si mysleli, že krademe boty z chodeb nebo co. Bavilo mě to. Doplnování jmen do Lišákova plánu bylo skoro jako kreslení mapy. Svítící nápis, to byla celá země, a jednotlivý písmenka byly světadíly. Jak se čtverečky postupně zaplňovaly jmény lidí, představoval jsem si, že pojmenováváme nově objevený země

a pohoří. Zjistili jsme, že nejlepší je chodit v noci, kdy se po chodbách paneláku necourá zbytečně moc lidí. S baterkou jsme chodili od jedné dveře ke druhé a svítli si na jmenovky. Mělo to ale i své mouchy. Jednou jsme s Lišákem strávili noc ve sklepe paneláku, protože nějaký idiot zamk domovní dveře. Ráno nás vzbudil jeden fotřík s pupkem, kterej si šel do sklepa asi pro dalšího lahváče.

V pondělí desátýho června jsme do všech schránek v paneláku hodili naše letáky. Podle plánu jsme do kastlíku se jménem hodili leták buď s přeškrtnutým slovem zhasnuto, nebo rozsvíceno. Šli jsme všichni tři a zabralo nám to asi hodinu – od jedenácti do půlnoci. Měli jsme štěstí, že všechny vchody byly odemčený a nikoho jsme nepotkali. Nikdo nás neviděl. Celý to proběhlo tak hladce, až jsem z toho byl trochu nervózní. Ale tohle bylo jen první kolo. Počítali jsme s tím, že lidi ty letáky hned hoděj do koše a některý si je třeba ani pořádně nepřečtou. Celý nás to čekalo ještě dvakrát, to byl Lišákův plán.

Hned dvanáctýho června už se o tom ve škole vědělo. Pár kluků ze třídy bydlelo v paneláku a některý zaslechli své rodiče, jak se bavěj o našem letáku. Mluvilo se o tom, že to organizují chartisti, že to dělá Svobodná Evropa, anebo že je to akce amerických agentů. Dvořák říkal, že jeho otec říkal, že bude povstání. Mareš dokonce přitáh ten leták do školy. Ne ten originál, protože to se bál, ale tajně ho doma opsal na piják a přines ho, takže si ho moh přečíst každej. Všichni se o to rvali a já se úplně rozplýval blahem. Tohle se teda Lišákoví povedlo! Takhle slavnej jsem ještě nikdy nebyl a bylo fuk, že nikdo z mých spolužáků si mě za to cenit nebude, protože nic neví.

Když jsem se podíval na Joudu, úplně mi zatrnulo. Seděl v lavici, poslouchal ty kecy a usmíval se od ucha k uchu. Jeho hlava v tý třídě úplně zářila a občas na mě dokonce přes ty své tlustý brejle jako spiklenecky zamrkal. Naštěstí si ho ale nikdo nevyšímal, snad jenom Frýba, předseda třídy a vedoucí školního pionýrskýho oddílu, po něm hodil podivnej zamračený pohled, ale to se mi asi jen zdálo. Všichni byli zabraný do svých diskusí a právě poslouchali Lišáka, kterej jen tak, aby se neřeklo, přišel se svojí teo-

rií. A že to byl on, musel samozřejmě přijít s něčím extra.

„Podle mě to organizujou Rusáci. Normální provokace. To se dělalo přece už za války. Natiskli to a hodili do schránek, a když někdo podle toho opravdu rozsvítí, tak normálně vltnou k němu do bytu a postřílejí to tam. Chápete? Kalašnikov, blbečkové. Normálně postřílejí celou rodinu. To je jasný jak facka. Klasická provokace.“

„Táta teda říkal, že my nerozsvítíme. Říkal, že není padlej na hlavu.“

A dny běžely dál. Po městě si všichni povídali o našich letáčích a každej byl zvědavěj, jak to nakonec dopadne. Začínalo bejt jasný, že tohle bude nejspolehlivější vojenská přehlídka, jaká se kdy v ČSSR konala. Aspoň teda u nás ve městě určitě. Dny byly horký a dlouhý a já už se děsně těšil na prázdniny. Písemky ve škole byly dopsaný a my tři jsme trávili nejvíc času v bunkru anebo na zahrádce Lidáku. Jedinej z nás tří, kdo z ničeho nepropadal, byl Jouda.

...Ani jsme se nestačili vzpamatovat a byl tady dvacátý čtvrtý červen, den rozdávání poslední várky letáků. Jenže tentokrát už se nám to nepovedlo. Obcházeli jsme zvenku všechny vchody paneláku, ale do žádnýho jsme si netroufli. Ve většině z nich se svítilo a za dveřma bylo vidět siluetu přecházející postavy, jiný byly zamčený. Když jsme si všimli, že kolem paneláku navíc neustále projížděj dvě policajtský auta, vzdali jsme to a v tichosti se zdejchli.

„Stejně je to jedno, že jsme třetí várku nerozdali. Všichni už o tom věděj.“

„Jo, jasně. Všichni věděj, jestli mají mít rozsvícíno, nebo ne.“

Stáli jsme na mostě nad řekou. Nad náma byla dávno šutrem rozmláčená lampa a kolem nás tma. Poslouchali jsme zvuky z nedalekýho nádraží a sypali jsme zbylý letáky do řeky. Všim jsem si, že Joudovi se trochu lesknou oči.

„Nebul, vole. Rozdali jsme jich dost. To tvoje xeroxování nebylo zbytečný. Bylo to super.“

„Já vím. Já mám jenom strach, jak to dopadne.“

„Jak by to mělo dopadnout? Rusáci se poserou, až to uviděj. Bude prdel,“ utěšoval jsem ho, ale sám jsem si tím nebyl tak jistej. Znal jsem lidi z paneláku. Boje se. Maj strach o svoji debilní práci, o svoje peníze a škodovky. Klepou se, že přijdou o své chaty

a chalupy. Určitě si myslej, že jim to všechno komouši vezmou za to, že si v obýváku rozsvítíli.

„Hele, Lišáku, to nemůže vyjít, nerozsvítěj si.“

„Ale jo, vole, neboj.“

Poslední leták se pomalu snášel k hladině řeky a nádražím projížděl vlak. Kolejnice pod ním duněly a okna vagonů svítila do tmy. Žádný nápis ale nevytvářela.

Rusáci se dostavili úplně přesně. Ve tři čtvrtě na jedenáct se začal z dálky ozývat hukot motoru jejich aut a tanků. Ulice byla vyklizená a okna paneláku zatím svítila úplně chaoticky a žádný nápis nevytvářela. Davem to začalo hučet. Do jedenáctý zbejvalo pět minut a před panelák vjelo první rusácký auto. Za ním následovaly další. Většinou nákladáky, ale i gazíky, a pak se konečně objevily i tanky. Zbejvala minuta. Dav se najednou ztišil a všichni se co chvíli koukali na hodinky. To nemůže vyjít, říkal jsem si.

A pak to přišlo! Přesně s úderem jedenáctý se začala okna paneláku zhasínat a rozsvěcet. Zprvu se to zdálo jako chaotický blikání, ale nakonec ten chaos začal dostávat řád. Na oknech paneláku, přímo před očima rusáckejch vojáků a nastoupenejch diváků, se začal objevovat nápis... podíval jsem se na Lišáka. Ten tam jen tak stál a spokojeně se usmíval. Otočil se na mě a zamrkal.

„Vidíš, říkal jsem ti, že to klapne.“

Jo. Lišák se ukázal ještě daleko chytřejší, než jsem si myslel. Byl chytřejší než všichni lidi v paneláku dohromady. Chytřejší než policajti. Před nastoupeným davem diváků se objevil správný nápis – HOVNO!!, jenomže černej na bílým pozadí. Negativ. Dav začal jásat a potom začali lidi dokonce tleskat.

Věděl to. Od začátku to věděl. Počítal s tím, že všichni lidi v paneláku se budou bát. Že budou mít strach, že před domem budou stát policajti a budou si zapisovat lidi, který rozsvítěj podle toho letáku, a pak si pro ně dojdou. Lišák počítal s tím, že si nikdo netroufhe rozsvítit nebo zhasnout tak, jak to bylo v tom letáku. Počítal s tím, že to všichni udělaj přesně obráceně. Negativ. Černá a bílá obráceně. Byl to génus a ten rok zrovna propadal z pěti předmětů. Uprostřed jásajícího a veselícího se davu jsme se my tři vzájemně objímali a křičeli smíchy.

Peter KRIŠTÚFEK – Jozef Dado NAGY***Cesta do Istanbulu (1993)**

Obaja milujeme Japonsko a zvláštnu zmes ázijskej histórie, tradícií a popkultúry. Formálne bol tento príbeh inšpirovaný japonskými komiksami (manga) a akčnými bojovými filmami, ktoré sme si v plnej miere vychutnali počas nášho dvojmesačného pobytu na Okinawe v roku 1992. Len tak pre zaujímavosť, práve na Okinawe sme zažili príhodu s vranou, ktorá sa neskôr stala kľúčovou epizódou filmu.

Scenár prešiel mnohými zmenami a z konečnej verzie sme museli na naliehanie producenta vypustiť scény na veľrybárskej lodi v Severnom la-

* **Peter Krištúfek** vyštudoval filmovú a televíznu réžiu. Nakrútil dva stredometrážne hrané filmy – *Noci na slnku* a *Aký nádherný svet!*, viacero autorských dokumentárnych filmov a televízny film *Dlhá krátka noc*. Za svoju tvorbu získal niekoľko prestížnych festivalových cien. Zopár rokov moderoval nočné telefonické relácie na rádiách Ragtime a Twist. Je členom hudobných zoskupení EYE a Iné ticho.

Povedky publikoval vo viacerých zborníkoch, novinách, časopisoch a rádiách na Slovensku i v Čechách (Domino fórum, Romboid, Rak, Vlna, SME, Revue Labyrinth, Babylon... Rádio Devín, Český rozhlas, Rádio Twist...). Je trojnásobným finalistom literárnej súťaže Poviedka (2000, 2002 a 2004). Za debutovú zbierku krátkych próz *Nepresné miesto* (2002) získal prámiu Ceny Ivana Kraska. V decembri 2004 publikoval druhú knihu *Voľným okom*, v roku 2005 novelu *Hviezda vystrihnutého záberu*. Novinkou autora je kniha vystrihnutých a nepoužitých scén z kultovej série filmov Ronyho Escherwoda *Rota pomalého nasadenia* (november 2006), ktorú napísal spolu s Dadom Nagyom. V súčasnosti je v štádiu príprav na nakrúcanie hraného filmu *Viditeľný svet*, novinkou jeho filmovej tvorby je dokumentárny film *Budmerice – tajomný ostrov spisovateľov*.

Jozef Dado Nagy vyštudoval FFUK v Bratislave – odbor angličtina a ruština. Od februára 1993 do decembra 2005 pracoval s dvoma prestávkami ako redaktor a moderátor Literárnej revue v Rádiu Twist. Autorsky a moderátorsky sa podieľal na literárnych reláciách v STV (Litera, Silná káva, Literárne oko). Vydal knihu parodických kuchárskych receptov – *Slepačie polievky pre otrlých* (Sofa, 1996) Je moderátorom a organizátorom viacerých literárnych podujatí. Účinkoval v troch hrách divadla GUnaGU. Je spoluautorom (s Petrom Krištúfkom) medzinárodne úspešného filmového projektu *Rota pomalého nasadenia*. Kompletne scenáre RPN vyšli vo vydavateľstve Bloomberg Press v roku 2004 a v roku 2006 vychádzajú vo vydavateľstve LCA vystrihnuté a nepoužitú scény RPN s ilustráciami Erika Šilleho.

Rota pomalého nasadenia

dovom oceáne a na letisku. Kvôli dynamike príbehu režisér nakoniec vystrihol aj zopár ďalších scén, ktoré si teraz môžete prečítať, pretože sme presvedčení, že naozaj stoja za to.

Tučný a Slepý sa tešia na dovolenku na Tureckej riviére. Tučný vlečie kufor, Slepý cigarety. Obaja kráčajú preplnenou letiskovou halou.

TUČNÝ: Nebola hento Studénková?

SLEPÝ: Nie.

TUČNÝ: Tak nič. Už sa neviem dočkať, ako sa zavriem v izbe, zatahnem závesy a konečne si pozriem ten nový program o varení, čo som si celý rok nahrával.

SLEPÝ: A ja sa rozhlídnem po pláži.

TUČNÝ: Dúfam že si si nezabudol potápačské okuliare. Tá morská panna ťa minule skoro dostala. Spomínaš si?

SLEPÝ: Nespomínam.

TUČNÝ: Tak nič.

SLEPÝ: Ja si ešte odskočím. Počkaj ma v reštaurácii. Starý otec vravieval, že tam majú najhorší guláš, aký kedy jedol.

TUČNÝ: Dávaj na seba pozor. Aby si sa zase do niečoho nezaplietol.

SLEPÝ: Ani náhodou. Ani si neobjednáš, a budem tam.

Tučný práve dojedá tretí guláš s piatou tabletkou na trávenie. Slepý po polhodine blúdenia konečne vchádza do modrých dverí na konci chodby. Okolo seba počuje tmené hlasy. Práve keď si s úľavou rozopína rázporok, chlpatá ruka ho stiahne na stoličku.

MAJITEL CHLPATEJ RUKY: Kde ste toľko trčali? Už vás tu čakáme dve hodiny.

MAJITEL CHUDEJ RUKY: Nechaj ho. Hlavne, že prišiel.

MAJITEL CHLPATÉHO PSA: Konečne sme kompletní. Poďme hlasovať. Je niekto proti?

SLEPÝ: Prepáčte, nečakal som, že tu bude toľko ľudí.

MAJITEL CHLPATÉHO PSA: Diskusiu ste už zmeškali. Teraz sa hlasuje.

SLEPÝ: Ak je obsadené, radšej počkám vonku.

MAJITEL CHLPATEJ RUKY: Zbláznil ste sa? Nemáme toľko času! Situácia je vážna!

SLEPÝ: Vážna? Vážne to bolo asi pred desiatimi minútami.

MAJITEL CHLPATÉHO PSA: Tak kto je za?

MAJITEL CHLPATÉHO KOBERCA:

Už sa nehrajte s tým rázporkom a zodvihnite konečne ruku!

SLEPÝ: Dobre, ale žiadne hlúposti. Som strašne štekľivý.

MAJITEL CHLPATÉHO PSA: Zdržal sa niekto hlasovania? Ďakujem. Výsledky sú takéto: proti je 248 prítomných a za 249. Konštatujem, že návrh prešiel o jeden hlas.

MAJITEL CHLPATEJ RUKY: Skvelé! My im ukážeme!

SLEPÝ: Prepáčte, o čo tu vlastne ide?

MAJITEL CHLPATÉHO KOBERCA: Akože o čo? Po piatich rokoch sme konečne schválili inváziu na Mars.

SLEPÝ: Aha. Tak nič. Vyčúram sa v lietadle.

Tučný a Slepý sedia v lietadle. Slepý močí do fľaše od kokakoly, Tučný do vracacieho vrecúška. Obaja sa spoločne usmievajú.

SLEPÝ: Zbožňujem prúdové lietadlá.

TUČNÝ: Prečo nás tí Japonci stále fotografujú?

SLEPÝ: Neviem, ale niečo ma tak zvláštne hreje na krku.

TUČNÝ: Zabudol si si zložiť šál.

LETUŠKA: Vážení cestujúci, letíme vo výške 6 800 metrov, počasie je nádherné, fúka ľahký severovýchodný vetrík, a ak nenastanú žiadne komplikácie, o dve hodinky pristaneme na letisku Casa el Fuego.

TUČNÝ: Prepáčte, že otravujem, ale čo znamená ten biely dym na ľavom boku?

LETUŠKA: To nám horí motor. Ale nebojte sa, nie je to nič vážne. Máme ešte tri. Takéto veci sa občas stávajú. Všimnite si pod nami tie krásne ľadové kryhy. Takáto viditeľnosť je naozaj iba málokedy.

Severný ľadový oceán. 5° východnej šírky, 78° severnej dĺžky, 18° západnej výšky. Tučný a Slepý sa prechádzajú po palube veľrybárskej lode. Tučný si cmúľa prst, Slepý cencúl. Fúka silný vietor.

TUČNÝ: To je niečo na moje priedušky!

SLEPÝ: Nepočujem! Musíš hovoriť hlasnejšie!

TUČNÝ: Nepočujem! Musíš hovoriť hlasnejšie!

SLEPÝ: Nepočujem! Musíš hovoriť hlasnejšie!

TUČNÝ: Vôbec ťa nepočujem!

SLEPÝ: Toto je niečo na moje priedušky!

TUČNÝ: Veď ty už nemáš priedušky. Vymenili sme ich na Jamajke za ovsené vločky a marhuľový džem.

SLEPÝ: Tak potom neviem, čo mi v nich stále píska.

STUDÉNKOVÁ: Prepáčte, ale bolo nutné nájsť si nejaké pokojné miesto, aby sme sa mohli dôverne pohovárať. Dúfam, že to nenarušilo váš denný harmonogram. Zoznámte sa, toto je kapitán a jeho pobočník. Vystupujú tu ako nestranní svedkovia.

KAPITÁN NEMO: Ja som kapitán Nemo.

POBOČNÍK: Ja som pobočník. A môžem vás ubezpečiť, že som absolútne hluchý.

TUČNÝ: Ja som Tučný.

SLEPÝ: Ja som Slepý.

STUDÉNKOVÁ: Ja som Studénková. Hovorí vám niečo heslo: Slepý Hluchému nevarí?

TUČNÝ A SLEPÝ: Nie.

STUDÉNKOVÁ: A čo Slepý Hluchému nečíta?

SLEPÝ: To mi niečo hovorí.

STUDÉNKOVÁ: Nevadí, podme k veci. Kapitán, máte nejakú otázku?

KAPITÁN NEMO: Prečítam vám štyri slová a vy mi povieť, ktoré tam nepatrí. Ak uhádnete, vyhráte dva lístky na verejnú nahrávku koncertu „Pavarotti a nepriatelja“.

TUČNÝ: A ak neuhádneme?

KAPITÁN NEMO: Tak to ešte neviem.

SLEPÝ: Dobre.

KAPITÁN NEMO: Sústreďte sa. Fonendoskop, malinové želé, psychoanalýza a škrabka na päty.

TUČNÝ: Mohli by ste to zopakovať?

KAPITÁN NEMO: Nie, lebo si to nepamätám.

SLEPÝ: A nemohli by ste nám trochu napovedať?

KAPITÁN NEMO: Spomeňte si na Saigon v tridsiatom druhom.

TUČNÝ: Potom to musí byť tá škrabka na päty.

KAPITÁN NEMO: Správne. Ako ste na to prišli?

TUČNÝ: V detstve som sa zaoberal zbieraním nanukových paličiek a psychoanalýzou.

KAPITÁN NEMO: Tak tu máte tie dva lístky a rýchlo vypadnite!

STUDÉNKOVÁ: Počkajte, to ešte nie je všetko. Prečo ste vlastne chceli ísť do Istanbulu?

SLEPÝ: A prečo nie?

STUDÉNKOVÁ: Tak sa už nevykrú-

cajte, lebo vám jednu drbnem.

SLEPÝ: Pani Studénková, vy veľmi nevyskakujte. Pôvodne vás v tejto časti mala hrať Lucia Hurajová a ešte stále vás môžeme preobsadiť.

STUDÉNKOVÁ: To sem teraz nepleťte. Pre koho pracujete?

TUČNÝ: Chceli sme si v Istanbule trocha oddýchnuť a len tak nezáväzne sa stretnúť s Muhamadom.

STUDÉNKOVÁ: Tak to by ste sa mali poponáhľať. Vždy vo štvrtok popoludní sa hrá s deťmi na Tureckej ulici na schovávačku.

Tučný a Slepý sedia vo vlaku. Tučný fajčí fajku, Slepý cigaretu.

TUČNÝ: Koľko je hodín?

SLEPÝ: Jedenásť preč.

TUČNÝ: Už sme mali byť dávno v Londýne.

SLEPÝ: Myslel som, že ideme do Istanbulu.

TUČNÝ: To som si myslel aj ja, ale keď sme pred hodinou míňali Rio de Janeiro, trocha ma to zneistilo.

SLEPÝ: Niektoré prípady sú ale pekne zamotané, čo?

TUČNÝ: Zaujímalo by ma, kedy budeme konečne obedovať.

SLEPÝ: Až keď dorazíme do Istanbulu. Muhamad povedal, že ak nebude presní, odreže nám jedno ucho.

TUČNÝ: A kedy tam vlastne máme byť?

SLEPÝ: Štrnásteho.

TUČNÝ: Veď štrnásteho bolo včera.

SLEPÝ: Štrnásteho marca, teraz je iba január.

TUČNÝ: A čo budeme robiť dovtedy?

SLEPÝ: Uvidíme.

Detské ihrisko v Istanbule. Tučný sa napcháva tureckým medom, Slepý tureckým lekvárom a čakajú na Muhamada. Obaja spia.

TUČNÝ: Už tu sedíme dva týždne, a Muhamad nikde.

SLEPÝ: Nebude to tým, že turecký týždeň má iba štyri dni – pondelok, stredu, piatok a nedeľu? A ešte štvrtok. Ten ale vychádza na každú nepárnu stredu.

TUČNÝ: A dnes je aký deň?

SLEPÝ: Podľa mňa utorok.

TUČNÝ: Rozumiem.

CHLAPEC: Ujo, nemáte cukrík?

TUČNÝ: Neotravuj!

CHLAPEC: Podte sem, niečo vám ukážem. Vraj ste ma hľadali.

SLEPÝ: Hľadali sme Muhamada.

CHLAPEC: To som ja. Dal som sa preoperovať, aby som pôsobil nenápadnejšie.

TUČNÝ: My sme sa len chceli spýtať...

CHLAPEC: Viem. Na toho obeseného huslistu. Priznávam sa.

SLEPÝ: Ale...

CHLAPEC: Aj toho utopeného redaktora je mi ľúto. Ale prisahám, pošmykol sa vo vani sám. Keď som vystrčil hlavu spoza závesu. No čo, dostali ste ma.

TUČNÝ: Vidíš, ja som ti vravel, že sa tu zasa do niečoho zapletieme.

Toto síce vyzerá ako koniec prípadu, ale zostali nám ešte dve scény, ktoré vypadli už z prvej verzie scenára. Z hľadiska celkového kontextu sú úplne nepodstatné, ale ponúkajú aspoň zriedkavú možnosť zoznámiť sa s tretím detektívom Zdochliakom, ktorý z konečného zostrihu opäť vypadol.

Tučný a Slepý sedia na kolotoči. Tučný fajčí fajku. Slepý vracia.

SLEPÝ: O chvíľu ho dostaneme.

TUČNÝ: Mne sa skôr zdá, že je stále dve sedadlá pred nami.

SLEPÝ: Už sa tu krútime skoro dve hodiny, a nič.

TUČNÝ: Až som z toho vyhladol.

SLEPÝ: Mňa ten hlad práve prešiel. (vracia)

TUČNÝ: A nevykašleme sa na to? Tieto kolotoče strašne smrdia.

SLEPÝ: Čo keby sme si zahrli karty?

TUČNÝ: Ty budeš zase podvádzať.

SLEPÝ: Na kolotočoch zásadne nepodvádzam. (vracia)

TUČNÝ: Ale veď inde karty ani nehrame. (nevracia)

SLEPÝ: Máš pravdu. Tak ten kolotoč zastavme.

TUČNÝ: Kde chceš teraz o polnoci zohnať chlapíka, čo to obsluhuje? Navyše, keď sme ho pred dvoma hodinami odpravili. (vracia)

SLEPÝ: Máš pravdu. Nezavoláme Zdochliaka?

TUČNÝ: Možno už zase zomrel.

SLEPÝ: To by nám dal určite vedieť.

Tučný a Slepý telefonujú Zdochliakovi. Tučný fajčí fajku. Slepý cigaretu.

SLEPÝ: Zvoní? Na piaty pohreb nepôjdem ani bohovi.

TUČNÝ: Ani zajesť nič nedali. Je tam ticho.

SLEPÝ: A vytočil si číslo?

TUČNÝ: Tak povedz nejaké. Od jed-
na do deväť.

SLEPÝ: Štrnásť.
 TUČNÝ: Štrnásť nie, niečo sa mi na
 ňom nepozdáva.
 SLEPÝ: Tak trinásť.
 TUČNÝ: Dobre.
 SLEPÝ: Zvoní?
 ZDOCHLIAK: Haló. Kto je tam?
 TUČNÝ: To sme my, Zdochliak.
 SLEPÝ: Nezabudni sa ho spýtať, či
 ešte nezomrel. Má to rád.

TUČNÝ: Slepý sa pýta, či si ešte ne-
 zomrel.
 ZDOCHLIAK: Ja už s vami nechcem
 mať nič spoločné.
 TUČNÝ: Si stále vo forme.
 SLEPÝ: Povedz mu, nech nám povie,
 ako sa má.
 TUČNÝ: Slepý sa pýta, ako sa máš.
 ZDOCHLIAK: Slepý nech drží hubu.
 Nebol na mojom predposlednom po-
 hrebe.

SLEPÝ: Povedz mu, že na posledný
 určite prídem.
 TUČNÝ: Ale teraz k veci, Zdochliak.
 Prečo nám vlastne voláš?
 ZDOCHLIAK: Súrne potrebujem z le-
 kárne Omberyho mastičku.
 SLEPÝ: Niečo za niečo, Zdochliak.
 My ti donesieme mastičku a ty nám
 povieš všetko, čo vieš o Muhamadovi.
 ZDOCHLIAK: V živote som o ňom
 nepočul.

Dušan DUŠEK* Zima na ruky

I.
 Utieram si čelo, čudujem sa, čo za pie-
 sok to mám vo vlasoch, drobné zrnká
 pod prstami, potom si ich oliznem –
 a zacítim soľ. Vykryštalizovala z potu
 na mojom tele. A to sedím v chládku:
 v tieni starej višne. Tohto roku nemala
 nijakú úrodu. Tak aj vyzerá: hanbí sa.
 Poznám to. Všetky stromy v našej zá-
 hrade sú ako sliepky, púšťajú perie,
 lístie sa z nich sype, akoby bol koniec
 októbra, žlté a suché, poskrúcané plát-
 ky dreva, tenké ako žiletky. Vzduch má
 horúčku. Ba možno aj osýpky. Alebo
 čierny kašeľ.

* **Dušan Dušek** – slovenský básnik, pro-
 zaik, filmový scenárista, autor rozhlaso-
 vých hier a literatúry pre deti a mládež.
 Vyštudoval geológiu a chémiu na Přírodo-
 vedeckej fakulte Univerzity Komenského
 v Bratislave. Pracoval ako redaktor v ča-
 sopisoch *Smena*, *Tip*, *Kamarát* a *Sloven-
 ské pohľady*. Od roku 1979 sa profesio-
 nálne venuje literárnej tvorbe a v súčas-
 nosti vyučuje v Ateliéri scenáristickej tvor-
 by na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU
 v Bratislave. Svoje prvé literárne diela pu-
 blikoval od roku 1964 v časopisoch (*Mla-
 dá tvorba*, *Slovenské pohľady*, *Romboid*,
Kamarát, *Slniečko* a i.). Knižný debut mu
 vyšiel v roku 1972. Venuje sa písaniu litera-
 túry pre dospelých, ale i pre deti a mládež.
 V dielach sa vracia k témam detstva, do-
 mova, dediny, príbuzenských či medziľu-
 dských vzťahov, často využíva motív smrti,
 ktorú považuje za súčasť života, ale tiež
 erotiky a dospievania. Popri samotnom
 deji sa venuje množstvu detailov, ktoré sa
 neustále opakujú a prelínajú, preniká pod
 povrch vzťahov, situácií a problémov, kto-
 ré nerieši, len evokuje. Svoj postoj nazna-
 čuje využitím nečakaného uhľa pohľadu,
 ktorý sa často mení a prechádza až do ne-
 skutočna a fantázie. Jeho posledná kniha
Zima na ruky vyhrala cenu čitateľov den-
 níka *SME* (súťaž Anasoft Litera 2007).

Výber z diela: *Strecha domu* (1972), *Po-
 loha pri srdci* (1982), *Kalendár* (1983),
Náprstok (1985), *Kufor na sny* (1993),
Pešo do neba (2000), *Krajinka* – scenár
 pre film režiséra Martina Šulíka a iné.

To už preháňaš.
 Preháňam: od zlosti a bezmocnosti.
 Aj sezóna ríbezlí a marhúľ sa skončila
 najmenej o mesiac skôr ako po iné roky.
 Naša mama Eliška to vníma s výčit-
 kou: „Vidíš, už nie sú!“
 Na hruške pri plote sedí vrtký žlto-
 chvost, viditeľne dychčí, hrdlo pod ot-
 voreným zobákom mu tľchie a poska-
 kuje, akoby mu z neho chcelo vyskočiť
 ukryté kladivko. Ten je tu už od jari.
 Volám ho Matejko.

Predpovede počasia sľubujú, že čo-
 skoro príde ochladenie, prudká zme-
 na, prehánky a zrážky, lenže tomuto
 územiu sa dážd vyhýba, v povetrí je
 iba vietor so svojimi horúcimi jazykmi.
 Už mi z toho šibe. V nijakom inom ro-
 ku nebolo toľko snečného svetla ako
 v týchto mesiacoch, už pol roka vlast-
 ne neprší, pričom sucho trvá od mar-
 ca, zem stvrdla a zbelela, na plešinách
 bez tráv rastie iba burina – a to všetko
 od pálivých náporov, čo nám ničia oči:
 sotva sa len trochu zamračí, zdá sa, že
 je tma.

* * *

Zápis po návrate zo záhrady, vcelku
 presný, ale nerozumiem, prečo je v prí-
 tomnom čase, keď som ho písal až do-
 ma – do starého zošita. To isté platí aj
 pre pokračovanie.

Mal som písať: na hruške pri plote
 sedel vrtký žltouchvost, viditeľne dych-
 čal, hrdlo pod otvoreným zobákom
 mu tľklo a poskakovalo, akoby mu
 z neho chcelo vyskočiť ukryté kladiv-
 ko; ten tu bol už od jari; volal som ho
 Matejko.

Dodatok: všetkých vtákov volám Ma-
 tejko.

Niekedy sa našej mamy Elišky pý-
 tam: „Ako sa máš?“

A jej odpoveď je stále rovnaká: „Nie
 je to ružové; je to lila.“

* * *

Slnko je také ostré, akoby sa jeho svet-
 lo odrážalo od holičskej britvy – a vie-

tor je remeň, na ktorom sa ďalej brú-
 si.

Pichá a bodá.

Mal som sa vyučiť za holiča.

* * *

Posledné tri vety som napísal na obál-
 ku z nejakého účtu. Možno za telefón.
 Píšem – na čo príde. Pero mám vždy
 pri sebe.

Vzal som našu mamu Elišku do zá-
 hrady, lebo zajtra ju zaveziem do ne-
 mocnice, do LDCH, čo je liečebňa pre
 dlhodobó chorých. Helga sa o ňu po-
 stará. Sľúbila mi to. A jej sľub vždy pla-
 tí. Všetko je dohodnuté.

Helga je moja bývalá žena.

Alebo aj: bývalá nevesta našej ma-
 my. Eliška nie je chorá. Iba stará. Za-
 búda.

Doma som ju najprv okúpala, umyl
 som jej vlasy, spravil som jej večeru.
 Chcela iba polievku: drobkovú. Na ta-
 nieriku ležali tabletky, ktoré užívala po
 jedle, niečo na tlak, niečo na zlepšenie
 pamäti.

Spýtala sa: „Tortička?“

Hlavou ukázala na lieky. Znovu som
 ju prosil, aby chodila s paličkou, že
 bude mať väčšiu istotu – a keď som po
 ňu išiel do kostola, kam sa po večeri
 vybrala, už zďaleka na mňa volala: „Pa-
 lička!“

„Zase ju nemáš,“ povedal som.

„Ty si moja palička.“

Vypla sa na špičky, aby sa ma mohla
 lepšie chytiť pod pazuchu, čiže per pa-
 zucha, ako to vždy volala. Až ma tro-
 chu dojalo, ako zadrobčila nohami,
 celá pyšná, že videla svoju záhradu
 a že mohla ísť na omšu. Ináč by som ju
 do nemocnice asi nedostal. A potom
 mi zrazu zišlo na um, že spravila chy-
 bu iba v jednom písmene, že vlastne
 len vymenila hlásku o za hlásku a,
 lebo presne tak ma kedysi volala naša
 stará mama: „Paličko.“ Až neskôr som
 chytil aj ostatné mená: Pajo, Pačo, Pa-
 lino. Priezvisko sa nemenilo: Piles.

A už som bol v Piešťanoch.

Práve tam som musel zísť, zabehnúť tam na niekoľko dní, aby som vybavil preklad hrobu našej starej mamy, lebo poštou prišiel prípis, že uprostred mesta rušia cintorín – a keď sa jej predmetné pozostatky nepreložia, pomník detto, čo treba hneď zariadiť, hrob nám bez náhrady zanikne.

Naša mama Eliška chcela ísť so mnou. Napokon: išlo o jej mamu. To však nazoj nešlo.

Naozaj – a to nepreháňam.

Iba trochu.

Vždy znovu ma ohúri a zmätie úradná reč referentov, ich príšerné zvraty, či skôr zvratky, ktoré vymyslia. Ako slovenčinár trpím. Ale zároveň mi duša kvitne od radosti: vždy dokážu prevkapiť.

Zo slohov by dostali samé pätky, ba možno aj päť mínus, čo bývala obľúbená známka môjho spolužiaka Vila Hrachulíka, prezývaného Hracho, postrachu väčšiny učiteľiek na II. ZŠ v Piešťanoch, kam sme spolu chodili: prepadol k nám v siedmej triede a ku každej päťke si vždy pripisoval znamienko mínus. Aj keď v tomto pred-

metnom prípade by som privrel jedno oko, druhé detto, pretože list prišiel koncom júna, keď sa končil školský rok, čo mi dávalo dosť času, aby som to cez prázdniny vybavil.

Zatelefonoval som Helge, potom dvakrát do Piešťan, najprv do hotela Magnólia, kde som si objednal izbu – a potom hneď Tamare, našej bývalej susedke, ktorá mala firmu na úpravu trávnikov a záhrad, výsadbu kríkovej zelene a okrasných drevín, najmä vzácných stromov, no vedela zohnať aj šikovných murárov, čo osadia pomník, ba aj kontakt na hrobárov, pretože – ako mi so smiechom povedala – vo všetkom sa vyznala.

Mohol som si želať všeličo, ale želať som si iba jedno, aby to bola pravda, veď som musel premiestniť hrob a ešte raz našu starú mamu pochovať.

Mal som z toho paniku.

Presný a odborný termín je – pochovať do zeme.

Teda: dosť presný. Keď je čo.

* * *

Naša mama Eliška mi hovorí: „Matej, to je v poriadku, ale prečo mi ten veľký Pajo hovorí mama?“

Matej je môj brat, veľký Pajo zase jeho brat, obaja sme synovia našej mamy. Hovorím jej: „Veľký Pajo som ja, tvoj syn, preto ti hovorím mama.“

Eliška nedôverčivo pozerá.

Potom sa šibalsky usmeje: „To som povedala len tak.“

Pýtam sa jej: „Mami, vieš, kto som ja?“

„Ty si Pajo.“

„A vieš, čo som ja tvoj?“

Mama nevie.

„Ja som tvoj syn.“

Mama opäť nedôverčivo pozerá, no po chvíli akoby si predsa spomenula – áno, som jej syn, veľký Pajo. Potom sa ma spýta: „A máš nejakých ďalších bratov?“

„Mateja.“

„Ale ten už nežije.“

„Nežije.“

„A kedy príde ten druhý Pajo?“

„Aký druhý Pajo?“

„Ten môj syn.“

„Veď ja som Pajo a som tvoj syn.“

Mama si vydýchne, či skôr vzdychne, pokyvkuje hlavou: „Máš pravdu. Mien je dosť. Netreba jedno používať dvakrát.“

Radka DENEMARKOVÁ* Peníze od Hitlera

Letní mozaika

Obsah: *Gita Lausmannová, dívka sotva šestnáctiletá, přežila koncentrák a spěchá do rodných Puklic, aby po letech hrůz i strádání objala své blízké a znovu se vyspala ve své po-*

steli. Vrátila se, aby zjistila, že se nemá kam vrátit. Válka skončila, běsnění nikoli. Gita Lausmannová, energická žena na sklonku života, osudem drsně poznamenaná. Nenechala si život zošklivit úplně. Nastřádané vzpomínky ožívají. Gita shrnuje pásku z očí. Odvážně, nemilosrdně. Čas ovšem se mele všechny a všechno po svém. Lze tomu navzdory dosáhnout spravedlnosti? Lze se domoci trestu za barské činy? Lze křivdy napravit? Ano i ne. Svůj talíř si však každý musí vyjst sám. Hlavně se udržet v lati, nezkolabovat, neječet. Druhá autorčina prozaická kniha je opět groteskně potmělým příběhem, panoptikem, ve kterém se blyští odlesky příběhů, které sami žijeme.

...

Zastavím se v jabloňovém sadu. V našem jabloňovém sadu. Jsem doma.

Srdce v hrudi prudce bubnuje, takové nesnesitelné dusno a já nemohu ovládnout zimniční třas. Na každém čtverečním centimetru vyslídím dotek svých nejbližších. Dotek života, který jsem žila. Teď život pozoruju. Však já najdu způsob, jak život přežít.

Musím se sebrat, ovládnout nadoující se oční víčka. Ne se před cílem zhroutit jako před hodinou. Tam. Na oslněné louce v blízkosti škarpy se zkroucenými třešněmi. Všechno bude dobré, jsem v bezpečí, zvířátko zalezelo do svého pelechu. S něžnou letmostí se dotýkám jabloňových lístků, větví, latkové konstrukce altánu, přejdu rozlehlý, leštěnými kameny vydlážděný dvůr. Až k vyřezávaným dveřím se speciálním kováním. S ornamenty propletených hadích těl, které navrhovala maminka. A které pro ni pečlivě vyrobil mladý kovářův pomocník Ládinek Stolař.

Ztuhlými prsty obejmu kovovou vlnovku černé kliky, překryju hadí obrazy. Je odemčeno.

Vejdou.

Nemilosrdná rána naděje přímo mezi oči. Na vysokém stojanu v hale visí tatínkův klobouk, ještě tam visí, nestačil si ho *tehdy* nasadit, přestože bez pokrývky hlavy z domu nevycházal. Nikdy. Nestačil si ho *tehdy* nasadit, když ho gestapo odváželo. My se zaskočeně dívali. Jak se potupně drápe na korbu malého nákladáku, kde už

* Radka Denemarková (1968) vystudovala FF UK (germanistika – bohemistika), roku 1997 získala doktorát. Působila jako vědecká pracovnice Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky, pracovala též jako lektorka a dramaturgyně v Divadle Na zábradlí. Publikovala monografii Evalda Schorma *Sám sobe nepřítel* (1998), redigovala sborník *Zlatá šedesátá* (2000), je autorkou studie *Ohlédnutí za Milenou Honzíkovicou* (in: *Dopis zmizelému*, 2003) a románové prvotiny *A já pořád kdo to tluče* (2005). Překládá z němčiny, zejména studie a divadelní hry. Scenáristicky se podílela na televizních dokumentech o významných osobnostech (Evald Schorm, Alfréd Radok, Emil František Burian, Jindřich Honzl, František Tróster, Bohuslav Reynek, Jiří Voskovec, Jan Werich, Jaroslav Ježek). Publikuje například v *Tvaru*, *České literatuře* a *Lidových novinách*. Nyní dokončuje monografii divadelního režiséra Petra Lébala *Smrt, nebudeš se báti* a pracuje na románu *Kam s přebytky něhy*. Má syna Jana (1995) a dceru Ester (2000).

kdosi seděl; posouvali se, aby mu udělali místo. Zaskočeně jsme sledovali i maminku, k níž jsme rozpačitě vzhlíželi. Která neplakala, nerozčilovala se, napanikařila. *Říkala jsem mu to, mezkovi, počkáme nějakou dobu u našich, v Praze, ve vnitrozemí, pak by se vidělo.*

Věřila, že se tatínek vrátí. Že je to omyl. A nejvíc se jí dotklo, že tatínka neposadili do osobního auta, že musel na rozhrkané nákladní auto k ostatním. A že mu neurvale strhli pásku, kterou si spěšně navlékal.

...
Já jsem Gita Lauschmannová! Dcera vzdělané a velkoměstsky vychované maminky, ovoněné oděrem evropských kaváren, která si tu tak těžko zvykala. A proto jí otec postavil tuhle podlouhlou vilu. Honosné budově se ve vsi s rozpačitou závisťou říkalo zámeček. Já jsem Gita Lauschmannová! Dcera dřiče, který zaměstnával a živil většinu ukoptěných pobudů z okolí. Tak co si tu, vy sluhové, rozvalujete upoceně zadnice na našich židlích, co si to vůbec dovolujete? Já jsem Gita Lauschmannová, seberte svých pět švestek a vypadněte.

Neřeknu nic. Ječím uvnitř. *Odtamtud se vracím nasáklá studem, který zpochybní jakýkoliv nárok. Nárok na cokoliv.*

I na vzduch, který dýchám.

„No a co má jako bejt?“

Muž se vzpamatoval první.

„Já... já jsem Gita Lauschmannová. Tohle je náš dům. Já jsem se vrátila.“

Musím zdrhnout. Už to vím. Jsem vycvičená. Zavětrím nebezpečí. Víím to v momentě, kdy se muž prudce vztyčí. Tak prudce, že rozkomihá hladinu husté hnědé polévky. Vyšplíchne na náš ručně vyšíváný bělostný ubrus. Víím to ve chvíli, kdy Žena zbledne, jako v transe vrací naběračku do běloskvoucí polévkové mísy s reliéfy secesních motivů a vyjekne.

„Ne, už néé.“

Muž si mě pohledem měří, mluví k Ženě.

„To je k neuvěření. Tak voni si ty spratci prostě nedaj pokoj nebo co?!“

S někým si mě spletli. Masa zbylé polévky se pohupuje, dosedá na dno talíře, navrací se do koryta, z buclaté mísy se kouří, mužova ruka je silná, porostlá černými chlupy, mohl by mě lesklou lžící vši silou pinknout dopro-

střed čela, mohl by mě popadnout za dorůstající proust, zaškubát, potopit hlavu do horké bahenní lázně. Jako do latríny. Vyrázím, pádím kolem tatínkova klobouku, vybíhám dřevěnými dveřmi směrem k budovám statku, pudově vyhledávám nejjistější úkryt, odhaduju šance. Sebezáchovné instinkty. Vypěstované *odtamtud*.

Vřítím se do kůlny, zalezu před hnědou mazlavostí s rozvařenými knoflíky. Vletím do trpěné kůlny, kde jsme si hrávaly jako děti. Zalezu do vetché kůlny, kterou chtěl tatínek zbořit. Na jejím místě plánoval vystavět velkorysé muzeum. Sesednu na bobek. Nenáviděný třas. Točí se mi hlava. Opřu si ji o kolena. Na udusané podlaze se šponu je chlupatá housenka. Odmrští se o kus dál. A znovu vyšponuje. Neustává.

Co se to ksakru děje? Proč a před kým se tu schovávám? Před kusem žvanice v nesprávné ruce? Nespletla jsem si vesnici? Zůstanu, než něco vymyslím. Než ten hukot v hlavě odezní. Srdce se jen nerado uvelebujee zpátky ve svém rytmu, chtělo by se prodrat, dunivě probouchat hrudí ven.

Inka MACHULKOVÁ*

Situace svatojánská

Za hladovou zdi
(Janě)

V přečteném parku na Petříně mi něco chybí
Nevěřím mně
Nakupují v plurálu

Probuzení hráči

Hráli karty Na kufro
hráli karty a vlak jel rychleji
rozkývaný kýval svou ospalou
noční hlavou Cestující
ze spánku
Do spánku

* Inka Machulková (1933) vystudovala Vysokou školu chemicko-technickou, pracovala ve svém oboru. V šedesátých letech psala verše pro poetickou kavárnu Viola na pražské Národní třídě, kde se také básně přednášely před mladým publikem. Od roku 1969 žije v Mnichově. Hravost básní nahrazuje hloubkou myšlenek. Debutovala sbírkou *Na ostří nože* (1963), po níž následovala kniha veršů *Kahúčů* (1969), *Kámen komediantů* (1979, nakladatelství PmD, Mnichov), sbírka *Neúplný čas mokré trávy* (2006). Po listopadu 1989 se často do ČR vrací.

Mezi slovy
Sudí karty rozmíchá

Situace svatojánská

Večer u léta
pod nízkým srpkem
měsíce
narůstá
hra
Právě v trávě ulétá
Z pohyblivé tmy
Pětkrát se vrací
V pozastavené chvíli zrůžoví zlato starých stromů
Odpolední svatozář s dívčí tváří
V nedočkavém říjnu
Sněhu je jen tak tak
na postranního sněhuláka
Ještě nezhasnul
Ale ráno už nehuláká

K pronájmu

Bylo málo klidu za posledních let
řekl
a podíval se vzhůru
Strop se úzce zvyšoval

Tu díru pak vyspravili materiálem
a popsány papíry které tu po něm
zbyly
Načisto přepsaný bílý vlas
je na papíře černý na bílém
Kde není jiný tam ani ona nebere

Nabídka dne

V kavárně „U tikajícího čekání“
jsou černé stolky
a černá káva
v přístěnku černý pes
In medias res vysvleče se z černého
a pustí se s hosty do hry
Čtyřručně
Klen ze dvora v Klenzestrasse kývl mi
větvi do oken:
Převleču se za javor
Adresu znáš Tak napiš
Než bude den

O den déle

Z paměti dětí nad ránem do sněhu
kreslené bílé kreslo
Zůstává se vzkazem
V odloženém plastiku

VÁNOČNÍ ÚVAHY

Šťastné a veselé

Už staří pohané slavili v zimní době svátky slunovratu. Tyto svátky pak přebírala různá náboženství pod novými jmény, s novým obsahem a významem jako svátky radostné, vyznačující se krácením noční tmy a prodlužujícím se denním světlem. Křesťanské Vánoce, židovské chanukové svátky, muslimské, buddhistické a různé jiné mladší víry pod nevím jakými jmény je oslavují dodnes jako svátky světla, symbolizované zapalováním svíček, přičemž daly těmto dnům své vlastní nové obsahy.

Už kdysi bojovaly národy mezi sebou o bohatší loviště a úrodnější půdu, ale svoje boje na několik svátečních dnů pozastavovaly. Dodnes se udržel tento zvyk a lidé na těch několik svátečních dnů zastavují boje ve znamení vánočního a jiného míru, aby pak o to prudčeji a nenávisťněji pokračovali v posvátečních dnech ve svých potyčkách a zabíjecí vášni. Takovými byli, jsou a budou lidé, nejdokonalejší tvorové naší zeměkoule.

Vzpomínáte si na radostné očekávání zimních svátků v nedávné době nesvobody a útlaku, kdy jsme mohli – jednou ročně – koupit našim dětem banány, pomeranče a jiné plody vzdálených krajů? Jednou ročně! V obchodních domech se při nákupu teplých ponožek a rukavic pro dědečky, spodních kalhotek, zvaných bombardáky, pro babičky, smrtonosných krabiček cigaret pro tatínky a kilogramonosných čokoládových dobrot pro maminky za zvuku veselé melodie „Vánoce, Vánoce přicházejí“ lidé málem porvali o některé „úzkoprofilové“ zboží, dovezené z okolních lidových demokracií a zapomínali přitom na stovky a tisíce spoluobčanů, úpících ve stejné době ve věznicích a pracovních táborech. Stejně jako si nevzpomínáme dnes na děti v zemích, kde neznají slovo čokoláda a jiné běžné pochoutky a dobroty, o hračkách ani nemluvě.

Nad jesličkami se vznášel nápis Pokoj lidem dobré vůle, zatím co by se při dnešní naší náročnosti už musel vyměnit pojem „pokoj“ slovy „rodinné domky a weekendové chaty“ lidem dobré vůle. To v době, kdy mnohde spí lidé na hliněné podlaze proutěných chatrčí a nemohou se napít ani čisté, nezávadné pitné vody.

Před mnoha lety jsem při pochůzce londýnskou Oxford Street zaslechl z úst dvou černochů český rozho-

vor. Nedalo mi, abych se jich nezeptal po původu této zvláštnosti. Prý jeden z nich pocházel z bývalé francouzské a druhý z anglické koloniální Afriky, oba studovali v Praze a při různorodosti jejich domorodých jazyků se mohou dorozumět pouze díky společné znalosti češtiny. Znali se ze stejné studentské koleje v Praze a setkali se po letech náhodně v Londýně. Jeden lékař a druhý agronom.

To si dnes doma žijete, poznamenal jsem nad šálkem kávy v blízké kavárničce, kam jsem je pozval na kávu a rozhovor.

Nedaří se jim doma špatně, vlastní oba rodinné vilky, mají malá auta, dobře vydělávají, jsou mezi svými spoluobčany jakousi šlechtou. Ale jsou šťastní? zeptal jsem se jich. Jejich rodiče a oni sami v dětství prý byli šťastnější. Přes nižší životní úroveň. Znali mnohem víc radostí. Tančili pod širým nebem kolové tance místo společenských, jezdili na kolech místo v autech, bavili se v rodinném kruhu místo před televizorem jako dnes. Zhýčkáni vymezenostmi moderní techniky, zmenšily se vzdálenosti mezi kontinenty, ale zvětšila se vzdálenost mezi lidmi.

Zajedte si k Niagarským vodopádům, řekli. Bílí lidé kolem nich postavili desítky kaváren, restaurací, vyhlídkových věží. Sesypou se na vás desítky prodejních děvčat a prodejních stánků. V černé Zambii u stejné krásných Viktoriínských vodopádů černí barbari – jak nás nazývate – zakázali znešvařit okolí za účelem tahání peněz z kapes turistů. Nedovolili zásah do krásné přírody a turisté jsou jim za to vděční.

Nevím, snad by se dnes nad jesličkami měl vznášet nápis Dejme pokoj lidem dobré vůle. Dejme jim pokoj a dopřejme si navzájem pokoj a klid, abychom všichni společně mohli skutečně žít život lepší a klidnější. Konečně, proč ne? Proč by nemohl být člověk permanentně spokojen? Užijme si nastávajících slavnostních dnů do sytosti, aniž bychom ovšem zapomínali ty méně šťastné po celém světě. Pak budeme moci zpívat radostně i písně typu Vánoce, Vánoce přicházejí, šťastné a veselé. Protože šťastný může být člověk jen tehdy, když se může potěšit se svým stejně šťastným okolím, s blízkými i vzdálenými bez strachu z bídy a nouze.

J. L.

Tak prý jsou Vánoce

svátky obžerství... Zbytečná výtka. Štědrovečerní večeře není jako kterákoliv jiná. Je to rituál, který má v sobě tajemství a symboliku. Ostatně, naši předkové věřili, že čím vícekrát se přinese talíř na stůl, tím víc bude mandelů na poli.

Kritika na adresu vánoční smršti jídla a pití není jak nová. Už Petr Chelčický ve své *Postille* vyčítal křesťanům počátkem 15. století, že se v tyto dny víc starají o tělo než o duši. A jeho souputník, benediktinský mnich

Jan z Holešova, doslova bouřil proti „služebníkům dáblovým“, z nichž „jedni se v tak slavnostní předvečer přezírají, druzí opíjejí...“ Nepomáhala (a nepomáhají) ani varování, že kdo na Štědrý den neudrží půst do chvíle, než vyjde první hvězda, v lepším případě neuvidí zlaté prasátko, v horším mu svatý Šprecht (někde čarodějnice Perchta) provrtá břicho. Ale ať už vánoční čas vnímáme jako křesťanské svátky narození Páně nebo pohanskou oslavu slunovratu, jídlo se nemá ošidit, jinak by mohlo být po celý následující rok zle. Takže vezme: Ryby se jí proto, že skrze ně se člověk účastní konání

Páně, který jimi podle evangelií nasýtil zástupy. Sladké oplatky proto, že připomínají večeři Páně. Aspoň lžíce zelí nás ochrání před zimnicí a prašivinou, zrníčka jalovce před morem, řepa před svrabem. Česnek a med dodají sílu a odeženou čarodějnice. Hrách a jáhly zařídí, aby se v domácnosti držely peníze. Směs vařeného ovoce zaručí v rodině svornost. Za zlatý hřeb štedrovečerní večeře se u nás ovšem většinou považuje polévka. Protože hřeje, dodává podle pověstí sílu a vůbec se o ní tradičně říká, že je základem života.

Chceme-li ale o Vánocích sáhnout do skutečné kuchyně našich předků, nemusíme se rybí polévky příliš držet, ba dokonce ani ryb. Když babičku Boženy Němcové navštívil o jedné Vánocích syn Kašpar, vzpomínal na svátky, které jako mladík trávil v cizině: „Dobře jsem se měl, ale vždy jsem si myslil: Kýž bych seděl u matky a měl kaši s medem, buchtičky s makovou odvárkou a hrách se zelím, všeska ta jídla bych za to dal.“ O kaprovi ani slovo. Jako postní jídlo se ryby hojně vařily zhruba do 17. století, nejstarší kuchařky jsou plné receptů na jejich přípravu, štedrovečerní večeře se vlastně ještě počítala k adventnímu půstu. Ale po třicetileté válce, která naše rybníkářství velmi ochromila, se ryby používaly převážně jen v rybníkářských oblastech a i tam se často objevovaly jen v majetnějších rodinách. Vařila se z nich jikrová polévka se zeleninou, ale také například kapr načerno zavařený v pivu a sladkém sirupu. Chudší lidová kuchyně si za ryby hledala všelijaké náhražky a většinou je nacházela v nejrůznějších buchtách pečených v keramických formách rybích tvarů. Známe je dodnes. Mimochodem, podobnou kuchařskou vynalézavost musely projevit hospodyňky i ve 20.

století, kdy už se ryby v českém vánočním jídelníčku usadily pevně. Dojemné je tak čtení v kuchařce na rok 1945, která ve válkou vyjedené Evropě na Vánoce radila: „Do červena upražíme 2 dkg krupice a dáme vařit do polévky místo jiker.“ Ale vraťme se do staročeské kuchyně, která rybami skutečně neplývala, zato nešetřila na sladkých jídlech, buchtách, oplatkách, vánočkách čili štedrovnících, vdolcích, knedlicích a sladkých omáčkách z ovoce, perníku a koření. Jedním z nejtradičnějších sladkých jídel byla takzvaná „muzika“ vařená ze sušeného ovoce a bohatě provoněná vanilkou, skořicí, hřebíčkem, badyánem, citrónovou kůrou, medem a promíchaná s ořechy, hrozinkami a mandlemi. Někde se dělá dodnes a do Štědrého dne se vychladlá uchovává ve sklepě. Na sladko i na slano se ovšem připravovaly i houby, které na stole musely být, aby se rodiny drželo štěstí. Jedly se s knedlíky, v omáčce, a hlavně v polévce, která se dělala s nudlemi, bramborami, jáhly či jen tak zapražena moukou. Dodnes se v některých rodinách, které si na ryby nepotrpí, vaří o Vánocích houbová polévka. Ale přece jen nejrozšířenějším receptem, známým snad ve všech krajích, byl a je kuba či také hubovec, podle použitých sušených hub, převážně křemenáčů a hřibů modráků řečený „černý“. Vždycky se vařilo a peklo ostošest. Ale ať už se servírovalo cokoli, základem štedrovečerní večeře bylo především to, že se rodina sešla kolem stolu, odložila sváry, zavzpomínala na ty, kteří se svátků nedožili, přichystal se příbor navíc, kdyby zaklepal hladový pocestný... Kdokoliv přišel, dostal jíst a pít dosytosti. Není důvod říkat tomu dobrému zvyku obžerství a zavrhnout ho.

(Petruška Šustrová, LN, zkráceno)

Poslední slovo

Nemám nic proti svátkům ani proti rituálům. Líbí se mi koledníci, chápu, že lidé odedávna oslavovali slunovrat, vždyť fakt, že dne začne přibývat na úkor noci, je povzbuzující, i když očekávatelná zpráva. Chápu oslavy dožínek i konce vinobraní. Slavím všechny narozeniny, promoce, svatby či jiné osobní svátky, samozřejmě i Vánoce. Ale co vlastně slavíme na Silvestra? Že jsme o krok blíže k hrobu? Anebo se radujeme, že od příštího dne budeme uvádět jiné číslo letopočtu? Nový rok je přece pouze náhodná konvence, jindy jej slaví východní křesťané, jindy západní, jindy Židé a to nemluví o úplně odlišných kulturách. Živě si pamatuji jen na dva silvestry ve svém životě. Ten první, ani si nejsem jist, jestli to bylo roku 1949 nebo 1950, jsme přebývali s kamarádem v malém zapadlém šumavském hostinci na kopci Javorník. Byli jsme oba v té době ještě zapřísáhlí odpůrci alkoholu, ale zdálo se nám, že bychom stejně jako opilí hosté ve výčepu měli tuhle chvíli nějak oslavit. Tak jsme si nazuli lyže a přesně o půlnoci jsme se jali sjíždět zasněženou pláň, svítil měsíc a celá krajina se zdála zalita podivně matnou září. V té krajině jsme byli docela sami a měli jsme na několik chvil pocit naprosté výjimečnosti a slavnostnosti. Zhruba o patnáct let později nás v Praze navštívil pan Pospisil, pů-

vodem Němec, povoláním kožešník a výjimečně (v mém případě) i překladatel do němčiny. Byl to muž dosti osobitých vlastností a rozverně povahy. Když se blížila silvestrovská půlnoc, žádal si, aby směl z naší terasy vystřelit několik raket. Připadalo nám to poněkud výstřední; přes jisté politické tání v letech šedesátých civilisté si mohli střílet leda z praku. Nicméně jsme hostu v ničem nebránili, a tak z naší terasy k údivu sousedů přesně o půlnoci začaly vzlétat rachejtle. Dneska je v tuhle dobu na přelomu konce starého a začátku nového roku nebezpečné jít i po předměstské, jindy naprosto pusté ulici. Střílí snad všichni od sedmi do osmdesáti let, a protože předtím zkonsumovali vedle chlebiček i množství různorodého alkoholu, člověk neví, zda mu nebudou pálit přímo do středu jeho čela. Silvestrovské slavení mi připadá příznačné pro moderní dobu, kdy bychom rádi slavili, ale nevíme přesně co, a přejeme si být šťastní, ale příliš nevíme jak. Tak se přejíme, opijeme, zatančíme si, případně se zasmějeme prastarým televizním vtípům, popřejeme si všechno nejlepší po příštích tři sta šedesát pět (případně šest) dní, pak si vystřelíme pár raket anebo aspoň prskavek. K ránu znavení sklesneme do postele a druhý den se vzbudíme s nepříjemným tušením, že změna čísla v kalendáři toho v našem životě nejspíš mnoho nezmění.

Ivan Klíma

BMD ist ein stark expandierendes Software-Unternehmen mit Hauptsitz in Steyr, Österreich. Mit über 16.000 zufriedenen Kunden sind wir einer der österreichischen Marktführer.

Das Software-Angebot reicht vom Rechnungswesen, der Zeit-, Lohn- und Personalwirtschaft, über die Leistungsverrechnung bis zur ganzheitlichen ERP-Lösung und einer umfassenden CRM-Lösung mit integriertem Dokumentenmanagement.

Aufgrund der weiteren Expansion in Tschechien suchen wir zur intensiveren Betreuung des tschechischen Marktes eine/n

KUNDENBETREUER/IN TSCHECHISCHES RECHNUNGSWESEN

**Muttersprache Tschechisch, mit sehr guten Deutschkenntnissen
am Standort Steyr, Oberösterreich**

Nach einer intensiven Einschulung in unsere Software umfasst Ihr Tätigkeitsprofil:

- die Betreuung, Unterstützung und Schulung der tschechischen Kunden beim Einsatz unserer Rechnungswesen-Software
- die Testung, Dokumentation und Übersetzung der Software
- Verkaufsunterstützung

Sie verfügen über:

- eine abgeschlossene kaufmännische Ausbildung mit Schwerpunkt tschechisches Rechnungswesen und idealerweise praktische Erfahrung darin
- sehr gute Deutschkenntnisse, Tschechisch als Muttersprache
- gute EDV-Kenntnisse
- Problemlösungskompetenz und gute Kommunikationsfähigkeit
- Flexibilität und Einsatzbereitschaft
- Reisefreudigkeit: Hauptdienstort ist Steyr, es ist aber mit Reisetätigkeit in Tschechien zu rechnen.

Wir bieten eine Arbeit in einem jungen motivierten Team, ein Produkt, auf das wir stolz sind, herausfordernde Ziele, individuelle Weiterbildungsmöglichkeiten und eine leistungsgerechte Entlohnung.

Wenn Sie eine **neue Herausforderung in Österreich** suchen, in der Sie ihr fachliches Know-how optimal einsetzen können, freuen wir uns über Ihre aussagekräftige Bewerbung mit Lebenslauf, Foto und Zeugnissen an:

BMD Systemhaus GmbH, Mag. Anita Kimerstorfer,
Sierninger Straße 190, A 4400 Steyr, Austria
Tel.: +43 (0)50 883-1162, Fax: +43 (0)50 883-66
E-Mail: jobs@bmd.at

**WE MAKE
BUSINESS
EASY!**

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlüsselgasse 18
1080 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

pf 2008